



Jaarrekening 2017

Inspireren en verbinden (3)

Investeren in de toekomst



Inhoudsopgave

1	AANBIEDINGSNOTA	2
1.1	Voorwoord.....	2
1.2	Inleiding.....	3
1.3	Bestemming resultaat	10
1.4	Financiële samenvatting	11
1.5	Controleverklaring	15
2	JAARVERSLAG	18
2.1	Programmaverantwoording.....	18
2.1.1	Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025.....	19
2.1.2	Programma 2: Bestuur en veiligheid	25
2.1.3	Programma 3: Beheer, verkeer en milieu.....	29
2.1.4	Programma 4: Onderwijs.....	42
2.1.5	Programma 5: Sociaal domein en Welzijn	45
2.1.6	Programma 6: Economische- en Sociale zaken	53
2.1.7	Programma 7: Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting	61
2.2	Overzicht van algemene dekkingsmiddelen.....	68
2.3	Overzicht van overhead	72
2.4	Paragrafen	75
2.4.1	Lokale heffingen	76
2.4.2	Verbonden partijen	79
2.4.3	Grondbeleid	92
2.4.4	Onderhoud kapitaalgoederen.....	96
2.4.5	Bedrijfsvoering	99
2.4.6	Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	105
2.4.7	Financiering	110
3	JAARREKENING	113
3.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	113
3.2	Overzicht baten en lasten.....	116
3.2.1	Toelichting op het overzicht baten en lasten.....	119
3.2.2	Overzicht aanwending bedrag onvoorzien	119
3.2.3	Overzicht incidentele baten en lasten	120
3.2.4	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen.....	125
3.3	Balans	126
3.3.1	Toelichting op de balans	128
3.3.2	Single information, Single audit (SiSa)	136
4	BIJLAGEN.....	138
4.1	Staat van reserves en voorzieningen	138
4.2	Overzicht begrotingswijzigingen	143
4.3	Incidentele subsidies	145
4.4	Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	146
4.5	Beleidsindicatoren	147
4.6	Gerealiseerde baten en lasten per taakveld	148

1 AANBIEDINGSNOTA

1.1 Voorwoord



Geachte lezer,

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente Midden-Delfland over het jaar 2017. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en een aantal bijlagen. Met deze stukken legt ons college verantwoording af over het gevoerde beleid en het financiële beheer in het vierde jaar van de collegeperiode 2014-2018.

De doelstellingen van het beleid, de daadwerkelijk verrichte activiteiten en geleverde prestaties zijn per programma toegelicht in het jaarverslag (hoofdstuk 2). De financiële weerslag hiervan is te vinden in het jaarverslag en de jaarrekening (hoofdstuk 3). De jaarstukken zijn ook te raadplegen op de website van de gemeente:
www.middendelfland.nl

Het college van burgemeester en wethouders.

1.2 Inleiding

Algemeen

De jaarlijkse planning-en-controlcyclus start met de gemeentebegroting en wordt afgesloten met de behandeling van de jaarrekening. Met de jaarrekening rapporteert het college aan de gemeenteraad over het beleidsmatige en financiële resultaat over het jaar 2017. De titel van het collegewerkprogramma 2014-2018 *Inspireren en verbinden* is voor het derde jaar het centrale thema. Voor 2017 is dit centrale thema uitgebreid met de titel *Investeren in de toekomst*. Deze uitbreiding op het centrale thema is gekozen, omdat voor de gemeente Midden-Delfland duurzaamheid op de gebieden milieu, sociaal, cultureel en economie heel belangrijk is. Door te investeren in de toekomst kan de gewenste duurzaamheid gerealiseerd worden.

Daarnaast zijn wij in 2017 verder gegaan op de ingeslagen weg van de afgelopen jaren.

Om goede resultaten te realiseren zijn de volgende uitgangspunten leidend geweest:

1. De gemeentelijke visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling (vitale dorpen);
2. Het collegeprogramma 2014-2018 "Inspireren en verbinden".

Deze jaarrekening is de laatste formele verantwoording van de bereikte resultaten van dit college. Het doet ons deugd dat vrijwel alle voornemens uit het collegewerkprogramma in uitvoering of al gerealiseerd zijn.

Een gemeente heeft een groot scala aan taken om uit te voeren. Om dit goed te kunnen doen dienen de volgende aspecten goed op orde te zijn:

- Betrokken, dienstbare en toegankelijke medewerkers.
- Goede en efficiënte dienstverlening.
- Adequaate functionerende administratieve processen.
- Solide financieel beleid.

Cittaslow

Midden-Delfland is de eerste Cittaslow van Nederland. Het Nederlandse netwerk bestaat inmiddels uit de tien gemeenten Alphen-Chaam, Bellingwedde, Borger-Odoorn, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Heerde, Midden-Delfland, Vaals, Vlagtwedde en Vianen. Iedere Cittaslow werkt vanuit zijn eigen kwaliteiten actief aan het uitdragen van de uitgangspunten van de filosofie van Cittaslow. Onze gemeente werkt vanuit de identiteit van de dorpen op basis van deze filosofie aan de verbetering van de kwaliteit van leven. Daarbij is specifieke aandacht voor duurzaamheid, landschap en samen optrekken met inwoners en ondernemers.

De filosofie van Cittaslow is leidraad bij de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het individueel maatwerk binnen het sociaal domein.
- Beleving van de cultuurhistorie met erfgoedlijnen en Kindermonumentendag.
- Uitvoeringsprogramma Midden-Delfland®2025 om de kwaliteit van het landschap te versterken.
- Ondersteuning korte ketens Delflands Hof en Farm-I-See.
- De plannen voor nieuwbouwwijk De Kreek.
- Het centrumplan Schipluiden.
- Hergebruik van het oude gemeentehuis in Maasland.
- Innovatie en circulaire economie vanuit de Roadmap Next Economy.
- Het regionaal Investeringsprogramma en het toepassen van Slowmanagement bij het organisatieontwikkelingsproces.

Financieel resultaat

Het resultaat van de jaarrekening 2017 na bestemming (= na verwerking reservemutaties) bedraagt € 218.897. Het voorstel is om van dit resultaat een bedrag van € 15.277 door te schuiven naar 2018 en het restant toe te voegen aan de Algemene reserve. Een meer uitgebreide toelichting is opgenomen in hoofdstuk 1.3.

De belangrijkste oorzaken van dit resultaat (voor bestemming) zijn:

Een nadere toelichting op de afwijkingen is te vinden in de programma's.

- | | |
|--|--------------|
| - Uitgaven sociale paragraaf(Wmo, Jeugd, vreemdelingen, minima e.d.) | V. € 918.750 |
| - Uitkering Gemeentefonds | V. € 147.800 |
| - Onroerende Zaakbelastingen door uitspraak in beroepszaak | N. € 670.000 |

Dit betreft een incidenteel nadeel. Het betreft de afrekening na de uitspraak van de rechter inzake het beroep van de AWZI (€ 670.000). In de begroting 2018-2022 is rekening gehouden met de structurele gevolgen van deze uitspraak. De gemeenteraad is in 2017 afzonderlijk hierover geïnformeerd.

- Opbrengst bouwleges	N. € 163.400
- Overig (per saldo)	N. € 14.253

Het resultaat na bestemming ad € 218.897 wordt voor een bedrag van € 148.262 veroorzaakt door incidentele lasten en baten. Het resultaat gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten bedraagt zodoende € 70.635. Hiermee kunnen we concluderen dat de gemeentelijke financiën structureel in evenwicht zijn.

Het 'Overzicht uitsplitsing incidentele en structurele lasten en baten' hebben wij opgenomen onder 3.2.3.

Samenstelling jaarstukken

Het jaarverslag en de jaarrekening 2017 bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een voorstel voor bestemming van het jaarrekeningresultaat 2017, opgenomen in hoofdstuk 1.3.
- Een financiële samenvatting van de jaarrekening 2017, waarbij in financiële zin de aansluiting tussen begroting en jaarrekening en de ontwikkeling van de Algemene reserve zijn toegelicht (hoofdstuk 1.4). Ook wordt in dit hoofdstuk het jaarrekeningresultaat 2017 nader verklaard.
- De resultaten per programma, waarin is ingegaan op de drie W-vragen ('Wat hebben wij bereikt?', 'Wat hebben wij daarvoor gedaan?' en 'Wat heeft het gekost?'). Ook is een totaaloverzicht per programma opgenomen, een specificatie van de algemene dekkingsmiddelen, een specificatie van de overhead en de toevoegingen/onttrekkingen aan de reserves.
- 7 verplichte paragrafen met nadere informatie volgens vastgestelde criteria. Deze paragrafen zijn lokale heffingen, verbonden partijen, grondbeleid, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, weerstandsvermogen en financiering.
- De balans per 31 december 2017 met toelichting. Tevens is ook dit jaar een extra hoofdstuk toegevoegd over de waarderingsgrondslagen.
- Diverse bijlagen.

De programma's 1 t/m 7, het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en het overzicht van overhead bevatten een inhoudelijke verantwoording op de bereikte resultaten.

Leeswijzer

Gelijk aan voorgaande jaren is gekozen voor een verantwoording op de voornemens uit de begroting 2017-2020.

Zoals hiervoor aangegeven is het gemeentebeleid gebaseerd op De visies *Midden-Delfland*[®] 2025 en *Behoud door ontwikkeling*. Deze visies zijn samen met inwoners en organisaties geformuleerd.

Bij de begroting is het gemeentebeleid opgedeeld in vijf speerpunten.

1. Landschap
2. Samenleving
3. Economie
4. Dienstverlening
5. Bestuur en organisatie

Hieronder wordt per speerpunt ingegaan op de verantwoording van de voornemens uit de begroting. Voorafgaand daaraan vermelden wij met trots dat de provincie Zuid-Holland eind 2017 aan het gebied Midden-Delfland als eerste in Nederland de status van *Bijzonder Provinciaal Landschap* op basis van de Wet natuurbescherming heeft toegekend. Dit is een erkenning voor het landschap en voor de velen die zich inzetten voor dit landschap. Tegelijkertijd is dit een vernieuwd ijkmoment voor de toekomst van het landschap van Midden-Delfland.

1.2.1 Landschap

Het grote veenweidegebied van Midden-Delfland brengt mens en dier veel goeds. Het landschap is bijzonder, getypeerd door grazende koeien en de roep van weidevogels. Inwoners uit de stedelijke omgeving kunnen er genieten van rust, ruimte en beleavingsrecreatie. De gemeente heeft de opdracht deze groene long in de Randstad in topconditie te houden. Hiertoe faciliteert ze de recreatief-toeristische ondernemers en beschermt ze biodiversiteit in de natuur. Ook ondersteunt ze veehouders die hun bedrijf met respect voor de natuur verder ontwikkelen naar een passend duurzaam bedrijfsmodel.

Resultaten 2017

- Na de '24 uur van Midden-Delfland' is het Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland[®] 2025 in juni 2016 door de raad vastgesteld. Met circa 50 projecten bestaande uit nieuwe inspirerende initiatieven en reeds in gang gezette onderwerpen zoals Duurzaam Boer Blijven en sanering verspreid liggend glas, maakt de aanpak van het UPG dat er op diverse fronten doorgepakt wordt op het behoud en vergroten van het maatschappelijk draagvlak.

Eén van de speerpunten was het komen tot de status van 'Bijzonder Provinciaal Landschap'. Deze is eind 2017 door de provincie toegekend.

In april 2017 is een eerste vervolg gegeven aan de '24 uur van Midden-Delfland' in de vorm van een lezing met vervolgens een bijeenkomst met direct betrokkenen om de balans van een klein jaar UPG op te maken. Te constateren is dat voor het overgrote deel van de projecten kleine of grotere stappen zijn gemaakt.

Een speciaal project MinD (Midden in Delfland) is gestart om innovatie bij agrarische bedrijven te stimuleren. Agrarische ondernemers kunnen zo de beperkingen die in Midden-Delfland ervaren, omzetten in kansrijke nieuwe bedrijfsmodellen.

- De stad-land relatie is verder versterkt door de aanbesteding van ruiterroutes. De afronding van de werkzaamheden vindt eind tweede kwartaal 2018 plaats. Een stichting Men- en ruitersporen is opgericht met een ondersteuning van de gemeente Midden-Delfland. De stichting wil een centrale rol vervullen bij het toezicht op het beheer namens ruiters en hippische bedrijven in Midden-Delfland. Voor 't Kraaiennest worden nieuwe verdienmogelijkheden die de recreatiewaarde verbeteren geïnventariseerd. Basis vormt het recent opgeleverde scenario-onderzoek en de inventarisatie van ondernemersactiviteiten.
De Ondernemers Federatie Midden-Delfland (OFMD) is de trekker van de pilot gebiedsbeheer Schiezone samen met belanghebbenden. Deze pilot heeft tot doel nieuwe beheermodellen te ontwikkelen waarbij lokale partners een belangrijke rol vervullen.
De afwikkeling van de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland is volgens de huidige planning voorzien in de eerste helft van 2018. Een potentiële verdeling van de reserves van het schap heeft plaatsgevonden op basis van een inventarisatie van projecten bij de schapsdeelnemers. Wanneer deze wordt gerealiseerd, ontvangt de gemeente Midden-Delfland samen met Maassluis een bijdrage voor de herontwikkeling van de waterzone tussen het centrum van Maassluis en de Vlietlanden. Ook komt een bedrag beschikbaar voor de inrichting van onderdelen van het project Oostgaag-Westgaag.
Het Omgevingsfonds Midden-Delfland blijft in stand voor kleinschalige projecten die de landschappelijke kwaliteit versterken.
- Voor enkele langlopende dossiers zijn in 2017 (Abtswoude 52 en 'Wubben') zodanige vorderingen gemaakt dat een goede oplossing in 2018 mogelijk is.
- In september 2017 is de polderarchitect van Midden-Delfland gestart. Naast onafhankelijke adviezen bij plannen, projecten en beleid is hij ook betrokken bij de pilot poldergesprekken. Deze gesprekken zijn gebaseerd op de uitkomsten van het Landschapsontwikkelingsperspectief (Lop) en erop gericht dat bewoners zelf de kwaliteiten van de polders aangegeven en hun aandachtspunten voor de toekomst formuleren. Hiermee experimenteren we met een vorm van burgerparticipatie die ook een rol zal spelen bij de toekomstige Omgevingsplannen.
- Met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer als grootste terreinbeherende organisaties is een nieuw plan voor landschap en natuur 2040 in ontwikkeling, bedoeld voor het hele gebied van het Bijzonder Provinciaal Landschap.
- In 2016 kwamen we met een initiatiefnemer een intentieverklaring overeen over de recreatieve ontwikkeling van hun bedrijf. De gemeente kocht eind 2017 de kistenfabriek in Maasland aan. Deze is inmiddels gesloopt. Deze ontwikkelingen stimuleert de ondernemerszin in het gebied van de Poort van Maasland. Met de getoonde interesse vanuit het bedrijfsleven en het vastgestelde ontwikkelkader als basis startten wij met het invulling geven aan de recreatief toeristische doelen.
- Binnen het IODS-programma groeien ondernemen zijn diverse projecten met het doel duurzame bedrijfsinnovatie te stimuleren. Als voorbeelden noemen wij Duurzaam Boer Blijven, dit is verlengd tot 2020, lancering en uitbouw van het Innovatienetwerk Midden in Delfland, grondinstrument waarbij gewerkt wordt aan optimalisering van de agrarische verkaveling voor grondgebonden en natuurinclusieve veehouderij en vergroten van de rol van het agrarisch bedrijf in de recreatieve randzones van Midden-Delfland (o.a. in de Schiezone en de Zuidbuurt Vlaardingen –Maassluis).
- In 2017 is het kennisnetwerk Duurzaam Hippisch Ondernemen, Equestrium, van start gegaan in nauwe samenwerking met het CHIO Rotterdam en Lentiz. Equestrium wil een kenniscentrum ontwikkeling in Maasland.

1.2.2 Samenleving

Aandacht voor elkaar verbindt en versterkt mensen. Daarom koestert de gemeente het enorme netwerk van vrijwilligers en mantelzorgers dat in de dorpen uiteenlopende welzijnsactiviteiten organiseert. Ook coördineert zij de zorg aan inwoners die van ondersteuning afhankelijk zijn, bijvoorbeeld met sociale

voorzieningen en een inspirerende buitenruimte. Daarbij streeft de gemeente ernaar dat inwoners controle over hun eigen leven houden.

Resultaten 2017

- Medio 2017 is er een actieplan opgezet en vastgesteld onder de titel 'focus op werk'. Uitgangspunt van ons beleid is: iedereen werkt, werkt aan of werkt mee! Dit actieplan heeft smart-doelen en is opgebouwd uit 3 sporen:
 - Project focus op werk
 - Vacatures en werkkansen in beeld
 - Pilots rondom nieuwe instroom en statushouders.De effecten van dit plan beginnen duidelijk zichtbaar te worden. De stijging van ons bestand is omgebogen in een daling van 160 naar 140. Verder is ook met succes stevig ingezet op de bestrijding van laaggeletterdheid. Dit is een goede basis om de activiteiten in 2018 verder door te trekken.
- Het Maatschappelijk Team is doorontwikkeld tot een herkenbare toegang tot de zorg, aanvullend op onze traditionele werkwijze met vaste contactpersonen. Beleid en uitvoering zijn ondersteunend aan de realisatie van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur'. Net als landelijk constateren we ook in Midden-Delfland dat de casussen steeds meer 'multiprobleem' en complexer worden. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat we als gemeente meer taken en verantwoordelijkheid hebben gekregen voor bijzondere doelgroepen zoals verwarde personen, maatschappelijk opvang deelnemers en statushouders.
- Voor onze 'oudere' inwoners hebben we in 2017 het actieprogramma 'langer zelfstandig' opgezet samen met zorgaanbieders en maatschappelijke organisaties.
- In 2017 is ook fors ingezet op Werk met als doel om inwoners te stimuleren zelfredzaam te blijven of te worden. Zo hebben we sinds 2017 wekelijks in de dorpen 'loopbaantafels'.
- De basisvoorzieningen zijn versterkt, waardoor goedkopere zorg dicht bij huis dure specialistische zorg vervangt. De voorkeur is het aanbieden van ambulante trajecten, waarbij de jongere (weer) thuis gaat wonen. Wij stemmen deze beleidslijn af met de regiogemeenten (Regionaal Transitiearrangement Jeugdzorg Haaglanden), het onderwijs en het jeugdwerk.
- Er is in samenwerking met onze ketenpartners volop gewerkt aan de uitvoering van het actieprogramma 'Langer Zelfstandig' 2016-2018. Al deze activiteiten hebben tot doel onze inwoners te ondersteunen om zolang mogelijk zelfstandig in hun eigen woonomgeving te wonen.
- Het actualiseren van de woonvisie is gerealiseerd in de Woonagenda 2016-2020. Daarin hebben we de situatie per dorp in beeld gebracht. Per dorp hebben we prioritaire doelgroepen benoemd. Op basis van de woonagenda zijn de plannen voor woningbouw waar nodig aangepast.
- In 2017 stemde de raad in met het herzien van de programma's voor De Kreek in Den Hoorn, Keenenburg V (fase 2), de Zuidrand Schipluiden en zijn de nieuwe plannen voor Maasland getoetst.

Verkeer en Milieu

Resultaten 2017

- In 2017 hebben wij nagenoeg overeenstemming bereikt over een intentieverklaring 'Reconstructie van de N468'. In de verklaring staan afspraken over de inrichting van de weg die past bij de uitgangspunten van het Landschapswaardontwikkelingsperspectief. Het stelt de aanliggende bedrijven in staat om het erf met een voertuig met een maximaal gewicht van 40 ton te bereiken. In de intentieverklaring is opgenomen dat de gemeente Midden-Delfland toekomstig eigenaar is van de weg. Ook is opgenomen dat de Provincie en het Hoogheemraadschap eenmalig een financiële bijdrage leveren aan het toekomstig onderhoud van de weg. In april 2018 wordt de intentieverklaring door alle betrokken partijen ondertekend.
- Het veilig afwikkelen van het verkeer voor de zuidelijke entree van Maasland kent twee fasen. Een korte- en een lange termijnoplossing. Bij de korte termijn is de aandacht vooral gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheid voor fietsers en de onderhoudsplicht die het Hoogheemraadschap oplegt voor het onderhoud aan de boezemkade. De doelstelling voor de lange termijn is zoeken naar een structuuroplossing die het verkeer van en naar Maassluis op een veilige manier afwikkelt en niet de wegen in en rond het dorp Maasland onevenredig belast. De werkzaamheden voor de korte termijn zijn voor uitvoering gereed.

- In het kader van de IODS-projecten worden nieuwe ruiterspaden en wandelroutes aangelegd en/of opgeknapt. Ook wordt door het aanleggen van nieuwe fietsverbindingen (bijv. in de Groeneveldse polder) het gebruik van de fiets gepromoot.
- Waar mogelijk gaan wij bij het inrichten, beheren en onderhouden van de openbare ruimte zo veel mogelijk uit van duurzaamheid. In dat kader zijn wij al in 2016 gestopt met het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Verder richten wij ons op een klimaatbestendige inrichting bij het herinrichten van straten. Tenslotte noemen wij het gebruik van LED lampen bij de openbare verlichting en het experiment met 'slimme' verlichting op het parkeerterrein van de sportverenigingen in Schipluiden.
- In 2017 zijn wij voor de verbetering van het milieu voort gegaan op de ingeslagen weg. Dat blijkt uit de voortgangsrapportages 'Op weg naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' en de SEAP en de energievisie. Voorbeelden hiervan zijn de campagne 'Isoleren, zo gedaan' en het stimuleren en faciliteren van een veehouder om een monovergister te kunnen plaatsen.

1.2.3 Economie

Midden-Delfland staat in de top 10 van grootste tuinbouwgemeenten in Nederland. Veel inwoners zijn werkzaam in de glastuinbouw, die profiteert van de kracht van de Greenport Westland-Oostland. In de tuinbouw stuurt de gemeente op duurzame innovatie en behoud van teeltoppervlakte. De veehouderij en agrarisch aanverwante bedrijven zijn een economische pijler voor het landschap en richten zich door innovatie op een duurzame toekomst. Met het bedrijventerrein Harnaschpolder zet de gemeente in op vergroting van de werkgelegenheid. Kansen voor lokale bedrijven liggen ook bij de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, TU Delft en het Lentiz College, waarmee de gemeente de samenwerking op zoekt. Zo kunnen kennisinstellingen hun innovatieve oplossingen in Midden-Delfland beproeven. Ook wil de gemeente dat elk dorp in de dagelijkse levensbehoeften kan voorzien. Samen met ondernemers werkt zij daarvoor aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat.

Resultaten 2017

- Wij hebben een visie voor de centrumontwikkeling Maasland met drie 'kralen': Kerkplein (cultuur), omgeving oude gemeentehuis (ontmoeting) en Veldesteijn (detailhandel) gepresenteerd. De gemeenteraad heeft in januari 2018 het raadsbesluit 'Koersbepaling centrum Maasland' vastgesteld. Dit voorstel bevat een viertal uitgangspunten en een aanpak voor de centrumontwikkeling van Maasland.
- Na een lang en intensief proces is het Centrumplan Den Hoorn opgesteld, dat in januari 2017 door de raad is vastgesteld. De belangen en verwachtingen van verschillende partijen sloten niet op elkaar aan. Hierdoor is het niet gelukt om te komen tot een plan met het gewenste brede draagvlak. Het plan uit 2014 is opgenomen in een nieuw bestemmingsplan. De Raad van State doet naar verwachting deze zomer uitspraak over ingediende bezwaren.
- Op 29 maart 2018 hebben wij belangrijke overeenkomsten ondertekend voor de herontwikkeling van het centrum van Schipluiden. Er is sprake van een grondruil, een woningbouwprogramma en de verkoop van het voormalige Jeugdhuis. Deze afspraken maken de weg vrij voor de uitvoering van de centrumvisie. De gemeenteraad stelde die visie eind 2016 vast. De initiatiefnemer heeft voor deze plek een bijzondere woongemeenschap voor ogen. Er komen ongeveer 30 'hofjeswoningen' met gedeelde voorzieningen. De woningen zijn bedoeld voor starters en ouderen, zodat wij hiermee tevens invulling geven aan de woonvisie. Het is de bedoeling dat de bouw qua uitstraling past in de historische omgeving. Het Jeugdhuis krijgt een nieuwe bestemming. De karakteristieke delen worden zoveel mogelijk behouden.

Met de grondruil komt de gehele locatie van kasteel Keenenburg vrij voor een nieuwe inrichting. Een werkgroep, met deelname van o.a. de Historische Vereniging Schipluiden en omwonenden, is gestart om hiervoor plannen op te stellen. De gemeente Midden-Delfland wil dat de kasteeltuin een levendige plek in het dorpscentrum wordt, waar de rijke historie wordt herbeleefd. In dat kader gaven wij de de Historische Vereniging een bijdrage voor nader onderzoek naar een kwalitatieve impuls van het tramstation.

- Op het gebied van de regionale economie zijn diverse ontwikkelingen te melden. Midden-Delfland heeft een goed functionerend glasgebied. Midden-Delfland neemt deel aan Greenport West-Holland, het Energieakkoord Greenport en Innovatiepact Greenport West-Holland. Regelmatig is met de lokale afdeling van LTO Glaskracht overlegd. Via de betrokkenheid bij de MRDH is subsidie toegekend voor innovatieve MKB-bedrijven binnen de Greenport, is een nauwe betrokkenheid van de Stichting Greenport West-Holland bij de uitwerking van de Roadmap Next Economy en bij het Foodcluster Rotterdam. Daarnaast is het

geothermieproject OudCamp gestart. Onderzocht wordt of geothermie ook een oplossing is voor het tuinbouwcluster Woudse Droogmakerij, in combinatie met de nieuwbouw van De Kreek in Den Hoorn. Midden-Delfland neemt met zijn tuinbouwclusters deel aan de ontwikkeling van een integrale visie vanuit het MIRT op een duurzame ruimtelijke en logistieke invulling Greenport 3.0 Westland.

- Voor het bedrijventerrein Harnaspolder zijn de bestemmingsplannen vastgesteld. Door het aantrekken van de economie is de belangstelling voor vestiging op dit terrein sterk toegenomen. Dit leidt tot een grote toename van de werkgelegenheid. Wel zien wij dat veel bedrijven gebruik willen maken van erfpacht. Ter stimulering van de voortgang van de uitgifte en toenemen van de werkgelegenheid heeft de gemeenteraad ingestemd met aanvullende uitgaven in erfpacht door Midden-Delfland.

1.2.4 Dienstverlening

De gemeente staat voor een goede, correcte en persoonlijke benadering. Via de digitale snelweg van onder meer e-mail, website en social media kunnen inwoners en bewoners waar zij maar willen met de gemeente contact leggen. Wie niet online is, gebruikt de vertrouwde balie, telefoon of post. Daarbij kunnen inwoners en bedrijven ervan verzekerd zijn dat hun persoonlijke gegevens veilig worden beheerd.

Resultaten 2017

- In 2017 is verder gegaan met digitaal toegankelijk maken van (steeds) meer producten. Dit geldt ook voor het meer klantgericht inrichten van de verschillende formulieren. Door metingen direct na de dienstverlening kunnen snel verbeteringen worden doorgevoerd. Ook het gebruik van SMS en WhatsApp is een verbetering van de dienstverlening aan onze inwoners.
- Het aantal informatieavonden en participatiebijeenkomsten is de afgelopen jaren flink toegenomen. Deze toename leidt enerzijds tot een beter en sneller verlopend proces en anderzijds tot een verbetering van het contact tussen gemeente en inwoner. Wij besteden in dat kader ook veel aandacht aan het goed en juist informeren van onze inwoners. Niet alleen via de bekende media zoals De Schakel, maar ook via onze e-mailservice 'Over uw buurt'. Daarbij ontvangen de inwoners die zich hiervoor hebben aangemeld alleen informatie die voor hen belangrijk is. Ook de inzet van sociale media draagt bij tot het zo goed mogelijk informeren van de inwoners.
- Informatieveiligheid is een zeer actueel thema. Het gemeentelijk beleid is op dit punt actueel. Wij hebben al het mogelijke gedaan (protocollen, opleiding, bijeenkomst om aan 'houding en gedrag' te werken enz.) om calamiteiten te voorkomen.

1.2.5 Bestuur en organisatie

Inwoners en bedrijven die een initiatief hebben ontwikkeld kunnen rekenen op een positieve grondhouding. Het uitgangspunt voor de gemeentelijke inzet is 'ja, tenzij'. Om inwoners bij besluitvorming te blijven betrekken informeert de gemeente hen actief over voornemens en besluiten. Naast communicatie is ook participatie een belangrijk instrument. De gemeente betreft inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden steeds gestructureerder bij de voorbereiding op besluitvorming, zoals de plannen voor de dorpscentra en de woningbouwplannen. Alleen met een actieve gemeenschap kan de gemeente vanuit de filosofie van Cittaslow de zorg voor inwoners en landschap goed uitvoeren.

Resultaten 2017

- In 2016 zijn we gestart met de verdere ontwikkeling van de medewerkers van onze organisatie. Deze organisatie ontwikkeling heeft vier pijlers; Buitenstebinnen, Procesoptimalisatie, Medewerkerontwikkeling (waaronder resultaatgericht werken) en management development. In 2017 is daar een vijfde pijler aan toegevoegd: Jong Midden-Delfland. Dit leidt tot flexibeler inzet, zodat we goed kunnen omgaan met de veranderingen binnen en buiten de organisatie. In april 2017 zijn drie trainees in de organisatie ingestroomd. Wij halen hiermee frisse ideeën binnen en bieden hiermee jongeren kansen.

Verder is er een organisatiewijziging op handen. Deze heeft tot doel om de gewenste doelen (goed inspelen op in- en externe ontwikkelingen, sterke, verankerde identiteit en projectmatig werken) te bereiken. De hoofdlijnen zijn in 2017 vastgesteld en in 2018 begint de uitvoering. Binnen een van de te vormen afdelingen worden de integrale projecten opgepakt.

- Vier bedrijfsprocessen zijn op basis van de LEAN-methode volledig geanalyseerd en aangepast. Hiervoor zijn verbeterteams gevormd uit de organisatie. In april 2017 zijn drie trainees in de organisatie ingestroomd. Wij halen hiermee frisse ideeën binnen en bieden hiermee jongeren kansen. In het verlengde daarvan is een vijfde pijler toegevoegd aan het

ontwikkelingstraject van de medewerkers: Jong Midden-Delfland. Door de trainees en toevoeging van een vijfde pijler bieden wij jongeren kansen.

1.2.6 Financiën

Hanteren van een solide financieel beleid. Dit betekent een structureel sluitende begroting. Een incidenteel tekort kan gedekt worden vanuit de reserves. Verdere uitgangspunten zijn:

- *De reservepositie blijft op peil.*
- *Met behoud van de huidige kwaliteit van de gemeentelijke diensten en producten streven wij naar zo laag mogelijke kosten.*
- *Indien aanvullende maatregelen (lees: bezuinigingen) nodig zijn om een structureel sluitende begroting te realiseren, zijn alle beleidsvelden gelijkwaardig om de benodigde bezuinigingen te bereiken.*

Resultaten 2017

- Hoewel de begroting 2017 eenmalig vanuit de reserves is aangezuiverd, is de begroting structureel op orde. Daarnaast zijn er in lijn met het motto voor de begroting 2017-2020 budgetten vrijgemaakt om te investeren in de toekomst van deze gemeente en haar inwoners.
- Het financiële resultaat 2017 voor bestemming bedraagt € 218.897, daarmee wordt de financiële soliditeit verder onderstreept.
- De Algemene reserve is gedaald met ruim € 3 miljoen. De totale reserves (inclusief de algemene reserve) zijn gedaald met ruim € 4 miljoen.
- Na vaststelling van de begroting 2017-2020 is het dekkingsplan in de begroting verwerkt. Bij de afwegingen om te komen tot een dekkingsplan is er voor gekozen om de bestaande voorzieningen zo veel mogelijk in stand te houden. Daarnaast is vooral ook gestreefd naar het realiseren van de prioriteiten uit het collegewerkprogramma. De verantwoording in deze jaarrekening is inclusief dit dekkingsplan.

1.3 Bestemming resultaat

Het resultaat van de jaarrekening 2017 vóór bestemming bedraagt € 218.897 voordelig. Rekening houdend met de hierna opgenomen post die doorgeschoven worden naar dienstjaar 2018, bedraagt het resultaat na bestemming € 203.620 voordelig.

Voor een nadere verklaring van dit resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 1.4 en de toelichtingen bij de programma's (hoofdstuk 2.1).

Conform de regelgeving van het BBV is het voordelig resultaat als afzonderlijke post opgenomen onder de passiva op de balans.

Het is de bevoegdheid van de raad om aan te geven hoe dit resultaat wordt bestemd.

Wij stellen voor om het voordelig jaarrekeningresultaat als volgt te bestemmen:

- | | |
|--|------------------|
| a. Het voordelig jaarrekeningresultaat bevat het restantbudget van project Trekvaart (informatievoorziening en rollers). Dit project is niet volledig tot uitvoering gekomen in 2017. Realisatie hiervan vindt in 2018 plaats. Voorgesteld wordt dit restantbudget ten laste te brengen van het resultaat en door te schuiven naar 2018: | € 15.277* |
| b. Het resterende deel van het voordelige jaarrekeningresultaat (resultaat na bestemming 2017) toe te voegen aan de algemene reserve | <u>€ 203.620</u> |
| Totaal | € 218.897 |

* Naast de hiervoor voorgestelde overheveling naar 2018 zijn er nog zeven projecten die hiervoor in aanmerking komen. Aangezien het bedrag van de overheveling voor deze projecten voor de lasten en de baten hetzelfde is, is deze voor het bestemmingsvoorstel budgettair neutraal. Voor de begrotingswijziging zijn de projecten echter wel van belang.

Verder heeft de gemeenteraad bij de Najaarsnota 2017 besloten om de budgetten van vier andere projecten met een totaalbedrag van € 215.000 door te schuiven naar 2018.

- Subsidie scouting Den Hoorn

- Subsidie scouting Maasland

Voor beiden geldt dat nog geen uitkering heeft plaatsgevonden, omdat nog niet aan alle Subsidievoorwaarden is voldaan. Dekking conform raadsbesluit uit de Algemene reserve.

- Parkeerverharding bij Schipluiden

In 2017 is € 29.294 besteed van het door derden beschikbaar gestelde budget van € 380.000. Het restant ad € 350.706 wordt overgeheveld naar 2018. Dekking conform raadsbesluit uit de Algemene reserve.

- Vervolgtraject visie centrumontwikkeling Maasland

- Inhuurbudget centrumontwikkeling Maasland

In 2017 is resp. € 19.222 en € 16.696 besteed. Door de gemeenteraad is ten laste van de Algemene reserve resp. € 100.000 en € 50.400 beschikbaar gesteld. Het restant van resp. € 79.203 en € 33.704 wordt overgeheveld naar 2018.

- Implementatiekosten Geo-informatie

In 2017 is € 5.250 besteed van het beschikbaar gestelde budget van € 150.000. Het restant ad € 144.750 wordt overgeheveld naar 2018. Dekking conform raadsbesluit uit de Algemene reserve.

- Motie solidair

In februari 2017 heeft de gemeenteraad de motie solidair ingetrokken. Het restant budget ad € 61.919 is gereserveerd voor dekking van kosten voor armenbestrijding. In 2017 is hiervoor niets uitgegeven, zodat het budget wordt overgeheveld naar 2018. Dekking komt uit de reserve urgente noden.

1.4 Financiële samenvatting

In dit hoofdstuk is de aansluiting gemaakt tussen de programmabegroting 2017 en de mutaties via begrotingswijzigingen die door de raad zijn vastgesteld. Daarnaast zijn alle overige mutaties die voortkomen uit het opstellen van de jaarrekening verwerkt. Al deze wijzigingen hebben uiteindelijk geleid tot een saldo van € 218.897 over het jaar 2017.

Cijfermatige aansluiting met programmabegroting, begrotingswijzigingen en resultaat

Tabel ontwikkeling van het saldo 2017

Omschrijving	Resultaat 2017 in €
Totaal saldo baten en lasten (mutaties jaarrekening)	€ 4.006.801
Mutaties reserves jaarrekening	€ -4.225.699
Jaarrekening incl. beginstand t/m begrotingswijziging 15	€ 218.897

BBV wijzigingen in de jaarrekening 2017

In 2017 zijn nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschriften van kracht geworden. De jaarrekening 2017 is de eerste jaarrekening waar de gevolgen daarvan zichtbaar worden.

Een van de wijzigingen in de voorschriften is dat werkgeverslasten van medewerkers direct aan het onderwerp (taakveld) zijn toegeschreven waaraan zij werken. Bij het opmaken van de jaarrekening zijn op sommige taakvelden verschillen geconstateerd tussen de begrote werkgeverslasten en de werkelijk geboekte werkgeverslasten. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. Ten eerste mogen op begrotingsbasis werkgeverslasten van leidinggevenden alleen onder overhead geschaard worden. Maar voor de berekening van de onttrekking en/of storting aan voorzieningen (Rioolheffing en Afvalstoffenheffing) en de grondexploitaties mogen bij de jaarrekening wel de werkelijk gemaakte werkgeverslasten worden toegerekend. Daarnaast zijn er individueel afwijkingen als gevolg van secundaire arbeidsvoorwaarden. Bijv. het kopen of verkopen van verlof, ouderschapsverlof enz. In totaal is de afwijking op werkgeverslasten een overschrijding van € 62.000.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de Algemene reserve in 2017 weergegeven.

Stand Algemene reserve per 1-1- 2017	8.187.270
Doorschuiven budget Centrumplan Schipluiden	100.000
Doorschuiven poldergesprekken ter invulling prov. Landschap	30.000
Doorschuiven deklaag Kwakelweg tbv skateroutenetwerk	50.000
Co-financiering	-30.012
Doorschuiven gebieds en ondernemerskracht	-22.160
Abtswoude 52 BGW	-52.506
Opzetten geografische informatievoorziening	-5.250
Incidentele dekking veiligheidsmonitor	-9.000
Storting in voorziening wachtgeld	-180.000
Beheerkosten bruggen tbv vaarroutes	-2.500
Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024)	-10.665
Energievisie	-75.540
Aanleg struinpad	-25.000
Uitgaven afkoopsom BHP	-26.171
Doorschuiven budget parkeerplaatsen CP Den Hoorn	-35.703
Doorschuiven deel afkoopsom onderhoud BHP naar 2017 (Groen)	-7.575
Doorschuiven deel afkoopsom onderhoud BHP naar 2017 (Wegen)	-55.035
MFA onderwijs naar dekkingreserve	-35.717
Akoestische maatregelen MFA	-65.000
Lokaal onderwijsbeleid	-10.000
Duurzaamheidsonderzoek MFA	-51.509
Aanvraag 1e inrichting en leermiddelen	-42.000
MFA kinderopvang naar dekkingsreserve	-35.844
Cultuurimpuls pilot land art	-3.000
Doelgroepenvervoer	-7.019
Cultuurimpuls	-30.000
Storting in res. Sociaal domein	-338.150
Investeringsubsidie ODO BGW 8	-40.000
Ambtelijke kosten ontwikkeling vml gem huis Maasland naar centrumonw. Maas	-16.696
Doorschuiven budget CP Schipluiden	-100.000
Kosten inhuur omgevingswet	-40.664
Parkeerverharding Schipluiden	-29.294
Dekking tekort huisvesting statushouders	-9.443
Inzet budget personele inzet t.b.v. huisvesting statushouders	-18.640
Dekking storting in voorziening tekort BHP	-230.000
Inhuur omgevingswet	-60.000
Werkzaamheden A4 BGW 10	-39.259
Inzet trainees en leerarbeidsplaatsen	-70.000
BBV scan	-12.628
Werkz.h. BBV M. Schumm	-16.953
Bestand overbrengen naar archiefbewaarplaats	-10.000
Saldo voorjaarsnota	-581.429
Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering	-40.000
Frictiekosten personeel	-59.809
Frictiekosten	-152.341
Overhevelen restantbudget dienstverlening I-projecten naar 2017	-25.000
Inhuur BMH	-6.612
Inhuur Inwonerszaken	-38.000
Invulling OO traject	-61.553
Frictiekosten	-93.994
Aankoop locatie Oude Veiling	-13.675
Vervolgtraject visie Centrumontwikkeling Maasland	-43.976
Onttrekking saldo najaarsnota	-245.577
Stand Algemene reserve 31 december 2017	5.156.372

Het saldo van de Algemene reserve is in vergelijking met de Jaarrekening 2016 met € 3 mln. afgenomen. Desondanks leidt de stand per 31 december 2017 tot een weerstandsratio van 1,8 en verdient daarmee de aanduiding 'ruim voldoende' (zie voor nadere toelichting de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Het hierboven gespecificeerde verloop van de Algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad, die direct of indirect hebben bijgedragen aan de instandhouding en verdere ontplooiing van onze gemeente.

Gezien de behaalde resultaten én de weerstandsratio zijn de onttrekkingen alleszins verantwoord geweest.

Er zijn diverse cijfermatige analyses wettelijk voorgeschreven. De eerste analyse verklaart het verschil tussen de werkelijke en de begrote baten en lasten voor 2017. De tweede analyse verklaart het verschil tussen de werkelijke baten en lasten uit 2017 ten opzichte van de werkelijke baten en lasten uit 2016. De derde analyse geeft een verklaring voor de afwijking van de werkelijke kapitaallasten ten opzichte van de begrote kapitaallasten.

1. Analyse resultaat 2017 werkelijkheid versus begroot

Hieronder worden de belangrijkste oorzaken die hebben geleid tot een positief resultaat van € 218.897 aangegeven (V= voordelig, N= nadelig).

Progr. 1:	Mutatie reserves	€	121.638	N
Progr. 2:	Bestuursorganen	€	172.826	V
	Burgerzaken	€	212.512	V
	Mutatie reserves	€	144.750	N
Progr. 3:	Wegen	€	112.544	V
	Openbaar groen	€	81.494	V
	Begraafplaatsen	€	62.572	V
	Speelvoorzieningen	€	51.794	V
	Milieubeheer	€	408.010	V
	Afvalstoffen	€	35.552	V
	Riolering	€	160.581	N
	Mutatie reserves	€	173.099	N
Progr. 4:	Huisvesting basisonderwijs	€	313.707	V
	Mutatie reserves	€	144.677	N
Progr. 5:	Wmo	€	361.899	V
	Jeugd-en jongerenwerk	€	124.235	V
	Kinderopvang	€	52.658	N
	Vreemdelingen	€	72.416	N
	Wmo en jeugd	€	339.944	V
	Openbare gezondheidszorg	€	51.278	V
	Sport	€	182.052	V
	Oudheidkunde/monumenten	€	61.958	V
	Mutatie reserves	€	323.982	N
Progr. 6:	Minimabeleid	€	217.750	V
	Mutatie reserves	€	95.623	N
Progr. 7:	Ruimtelijke ordening	€	409.831	V
	Grondexploitaties	€	433.707	N
	Mutatie reserves	€	579.498	N
Alg.dek.	Algemene uitkering	€	147.813	V
	OZB	€	706.261	N
Overhead	Overhead DC&I	€	36.477	V
	Overhead financiën	€	213.243	N
	Overhead Openbare werken	€	56.494	V
	Diverse kleine verschillen	€	288	V
Totaal		€	218.897	V

Bij de verantwoording van de zeven programma's wordt specifiek ingegaan op de onder- en overschrijdingen. In de programma's worden bij de W-vraag 'Wat heeft het gekost?' de verschillen (vanaf € 25.000) tussen de begrote en werkelijke baten en lasten toegelicht.

2. Analyse verschil jaarrekening 2016 versus jaarrekening 2017

Het nadelig resultaatverschil tussen 2016 en 2017 bedraagt € -1.342.429. Onderstaand worden de belangrijkste afwijkingen aangegeven.

Progr. 1:	Midden-Delfland	€	113.500	N
	Mutatie reserves	€	71.638	N
Progr. 2:	Bestuursorganen	€	285.458	V
	Burgerzaken	€	182.290	V
	Mutaties reserves	€	144.750	N
Progr. 3:	Wegen	€	412.756	N
	Openbaar groen	€	45.470	N
	Speelvoorzieningen	€	51.794	V
	Riolering	€	160.581	N
	Milieubeheer	€	257.100	N
	Mutatie reserves	€	302.583	V
Progr. 4:	Huisvesting basisonderwijs	€	439.477	N
	Mutatie reserves	€	84.764	N
Progr. 5:	Wmo	€	132.506	V
	Wmo en jeugd	€	510.778	V
	Jeugd- en jongerenwerk	€	92.646	N
	Kinderopvang	€	93.341	N
	Vreemdelingen	€	72.416	N
	Oudheidkunde/monumenten	€	61.958	V
	Mutatie reserves	€	182.848	N
Progr. 6:	Handel en ambacht	€	57.523	V
	Nutsbedrijven	€	50.049	N
	Bijstand	€	63.711	V
	Minimabeleid	€	117.245	V
	Mutatie reserves	€	95.623	N
Progr. 7:	Bouw-en woningtoezicht	€	267.013	N
	Grondexploitaties	€	2.208.933	V
	Mutatie reserves	€	3.211.710	N
Alg.dek.	Geldleningen en uitzettingen >1 jaar	€	2.210.249	V
	Beleggingen	€	65.864	N
	Algemene uitkering	€	137.274	N
	Algemene lasten en baten	€	70.000	N
	Kostenplaatsen	€	847.133	N
	OZB	€	648.299	N
	Mutatie reserves	€	220.906	V
Overh.	Overhead financiën	€	213.243	N
	Overhead Openbare werken	€	56.494	V
	Diverse kleine verschillen	€	27.362	N
Totaal		€	1.342.429	N

1.5 Controleverklaring

Zodra de verklaring van Mazars naar aanleiding van de uitgevoerde accountantscontrole beschikbaar is, wordt deze toegevoegd of toegezonden.

2 JAARVERSLAG

2.1 Programmaverantwoording

Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt per programma aangegeven

- De doelstelling 'Wat willen we bereiken?' binnen het betreffende beleidsveld, zoals deze is opgenomen in de begroting 2017.
- In het onderdeel 'Wat gaan we er voor doen?' de specifieke voornemens voor 2017.
- De gerealiseerde voornemens in 2017 in het onderdeel 'Wat is er bereikt/uitgevoerd?'.
- De financiële tabellen in het onderdeel 'Wat mag het kosten?/Wat heeft het gekost?' bestaan uit
 - Kolom 1: de gerealiseerde baten of lasten in het voorgaande jaar
 - Kolom 2: de primitieve programmabegroting
 - Kolom 3: de programmabegroting (inclusief begrotingswijzigingen) in het verantwoordingsjaar
 - Kolom 4: de werkelijk gerealiseerde baten of lasten in het verantwoordingsjaar
 - Kolom 5: het verschil tussen de werkelijk gerealiseerde baten/lasten en de begroting inclusief wijzigingen.
- Onder het kopje toelichting financiële afwijkingen worden (waar nodig) de verschillen groter dan € 25.000 uit kolom 5 toegelicht.

Een samenvattend overzicht van alle programma's is opgenomen in hoofdstuk 3.2 (Overzicht baten en lasten).

2.1.1 Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025

Beleidsveld 1: Vitale dorpen in Midden-Delfland®2025

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland.
Het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Midden-Delfland is nu en in 2025 een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij, de 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels. Uit allerlei studies, waaronder die van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) blijkt dat het kwaliteitslandschap 'Central Park Midden-Delfland' een belangrijke pijler is van het economisch draagvlak van de regio. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast een steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's al vastgelegd.

Landschappelijke kwaliteit, rust, stilte en natuurbehoud zijn centrale kenmerken van ons gebied, gedragen door bedrijvigheid die 'brood ziet' in weidevogelbeheer, voedselproductie voor de stad ('korte ketens') en bij het gebied passende recreatieve voorzieningen (horeca, hippische sport etc.).

Het inspelen op de economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit de steden binnen de MRDH vraagt van het gebied, de ondernemers- zeker van de veehouderij - en ons bestuur een grote flexibiliteit. Het gemeentelijk (investerings)beleid draagt hieraan bij door de ontwikkelingen actief te volgen, actoren in het gebied waar nodig steun te geven om zich aan te passen aan de veranderende vraag en de noodzakelijke publieke investeringen mogelijk te maken. Midden-Delfland werkt, o.a. met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van de eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van de landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland. Samenwerking is daarbij belangrijk, evenals draagvlak. Bestuurders uit de regio, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en recreanten 'dragen' met hun plannen en inzet Midden-Delfland naar de toekomst. Zeker stellen van dit draagvlak is daarom een voortdurend aandachtspunt voor het gemeentebestuur.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staan. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn. Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van de aangesloten gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor goed en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een oriëntatie op lokale kracht, fijschaligheid en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' 'Bijzonder Provinciaal Landschap'.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland® 2025 en Behoud door ontwikkeling is het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Gemeenten kunnen vanuit de filosofie van Cittaslow proactief maatregelen nemen en gemeenschappen ondersteunen om de kwaliteit van leven te verbeteren. Zij doen dit door bewustwording en uit te gaan van de kracht van de lokale samenleving. Fijschaligheid en veerkracht van deze lokale gemeenschappen worden lokaal ondersteund.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In Midden-Delfland® 2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd: <ol style="list-style-type: none">1. Het Landschapsontwikkelingsperspectief2. Relatie stad-platteland3. Identiteit4. Instrumenten5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.
---	--

Concrete doelen/acties voor 2017	<p>In juni 2016 is het Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 door de gemeenteraad vastgesteld. Dat programma bevat aan de hand van diverse projectvoorstellen de concrete uitvoeringsacties voor de komende jaren.</p> <p>De vijf doelen van de Gebiedsvisie zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in opdrachten met bijbehorende actiepunten. Hierbij zijn ook onderwerpen genoemd die een langere looptijd kennen. Veel ontwikkelingen in het gebied Midden-Delfland kennen voor de realisatie een meerjarig traject.</p> <p>In het uitvoeringsprogramma zijn aan de operationele doelen van de gebiedsvisie vier opdrachten gekoppeld, waaronder diverse projectvoorstellen zijn geordend. De sturingsfilosofie gaat uit van samenwerking en het activeren van zelfsturing van betrokken partijen. De vier opdrachten zijn: Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand; Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer; Opdracht C: Ontmoeting tussen stand en land; Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®</p> <p><i>Ad 1 Het Landschapsontwikkelingsperspectief</i> Deze opdracht is gerealiseerd met de vaststelling van het Landschapsontwikkelingsperspectief®2025. Dit is een belangrijk basisdocument voor de ontwikkelvisie en investeringsagenda van de Landschapstafel.</p> <p>Actiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 'Draagvlak voor ontwikkeling op basis van 'poldergesprekken' over het Lop en het Uitvoeringsprogramma. – Versterking grondgebonden veehouderij als economische drager van het kwaliteitslandschap. – Faciliteren van innovatieve vormen van bedrijvigheid die de economisch en landschappelijke kwaliteit aantoonbaar versterken. – Actieve inzet voor behoud van de weidevogels in het gebied, onder andere door in het kader van IODS ontwikkelde nieuwe strategieën van het 'Weidevogelpact' van ondernemers en maatschappelijke organisaties. – Verder saneren verspreid liggend niet duurzaam glas. – Bevorderen dat de recreatieve 'hospitality' sector in Midden-Delfland verder groeit in kwaliteit en omvang. – Actief meewerken aan een in het landschap passende ontwikkeling van recreatieve hippische bedrijven
Concrete doelen/acties voor 2017	<p><i>Ad 2 Relatie stad-land</i> Op verschillende manieren wordt gewerkt aan het versterken van de stad-land relaties. Hierbij gaat het om het zorgen voor een gastvrij en bereikbaar gebied. Voor het versterken van de stad-land relatie is een intensieve samenwerking met omliggende overheden en maatschappelijke organisaties noodzakelijk. De inbreng en inzet van het maatschappelijk middenveld zijn hierbij belangrijk. Bestuurlijke samenwerking in de Landschapstafel en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag moet voor een stevig fundament zorgen voor het versterken van de stad-land relatie.</p> <p>Actiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Versterken economisch vestigingsklimaat MRDH door Internationaal Hippisch Kenniscentrum, (water)recreatie en toerisme als nieuwe economische drager voor het landelijk gebied te stimuleren. – Uitwerken ontwikkelingskader Maaslandse Poort. – Binnen Recreatieschap Midden-Delfland afronden recreatief routenetwerk. – Versterken 'korte ketens' voedselproductie door medewerking aan programma Stadslandbouw Rotterdam, met inbreng van ervaring en kennis vanuit programma Duurzaam boer blijven.
Concrete doelen/acties voor 2017	<p><i>Ad 3 Identiteit</i> Met een actieve bijdrage van inwoners en maatschappelijke organisaties aan de totstandkoming van <i>Midden-Delfland® 2025</i> en <i>Behoud door ontwikkeling</i> is richting gegeven aan de identiteit van Midden-Delfland en de dorpen op zich. De filosofie van Cittaslow verbindt deze visies en biedt handvatten om die identiteit in stand te houden. Het uitvoeringsprogramma zet met de opdracht D: A-merk Midden-Delfland in op het komen tot een eenduidig herkend en bekend gebied.</p>

<p>Concrete doelen/acties voor 2017</p>	<p>Daartoe staat branding van het merk Midden-Delfland centraal. Door het accommoderen van nieuwe iconen en het helder communiceren van de kwaliteiten spelen wij hier op in</p> <p>Actiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stimuleren nieuwe culturele activiteiten die de waarden van de Cittaslow Midden-Delfland versterken. – Gebruik van 'cultuurimpuls' voor ondersteuning van lokale creatieve en culturele activiteiten. – Formele oprichting door Europese publicatie van EGTS Cittaslow. – Vergroten regionaal draagvlak voor Cittaslow Midden-Delfland, door het behouden en versterken van het veenweidelandschap Midden-Delfland binnen de Metropool Rotterdam Den Haag. – Branding van het merk Midden-Delfland – Digitale portal met als doel informatie te bundelen, te optimaliseren en te verspreiden – Faciliteren van nieuwe of hernieuwde iconen zoals boerderij van de toekomst en de ontwikkeling van Koningsrust. <p><i>Ad 4 Instrumenten</i></p> <p>De Gebiedsvisie Midden-Delfland@2025 benoemt specifieke instrumenten voor verdere beleidsontwikkeling en realisatie. In de bestuursovereenkomst IODS is een grondinstrument opgenomen. Midden-Delfland is bestuurlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de kwaliteitsprojecten 'Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw'.</p> <p>Actiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De inzet van het Grondinstrument, waarbij naast vrijwillige kavelruil ook de verbinding tussen bedrijfsontwikkeling en maatschappelijke doelen op het gebied van landschap, weidevogels en recreatieve ontwikkelingen praktisch worden ondersteund. – Bevorderen van biologische (melk)veehouderij door studiegroep. – Samen met Hoogheemraadschap van Delfland verder uitvoeren project erfafspoeling (voorkomen afstromen erf van verontreinigd water). – Innovatieve projecten zoals het project onderwaterdrainage. – Ondersteunen van korte economische ketens, zoals de verdere ontwikkeling van de zuivelcoöperatie Midden-Delfland en de Vleesmeesters. – Ondersteunen aanpak dioxineverontreiniging Aalkeet Binnenpolder en Aalkeet Buitenpolder. – Bevorderen van de mogelijkheden van agrarische ondernemers om economische bedrijvigheid te combineren met behoud weidevogels, biodiversiteit, karakteristieke landschapselementen etc. Hierbij werkt de gemeente samen met ANV Vockestaert en het Groenfonds Midden-Delfland. – Stimuleren van innovatieve bedrijvigheid in Midden-Delfland die bijdraagt aan het versterken van de landschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit. – Faciliteren en aanjagen van projecten uit het uitvoeringsprogramma, waaronder een 'stiltebeleid' in het kader van het Actieprogramma Geluid. <p><i>Ad 5 Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering</i></p> <p>Behoud en versterking van de kwaliteiten van Midden-Delfland is alleen mogelijk door de inzet van veel maatschappelijke en economische actoren. Waar nodig en mogelijk steunt de gemeente hen daarbij. De trend is dat de rol van deze private actoren groter wordt. Dat legt een steeds grotere claim op hen.</p> <p>De gemeente Midden-Delfland overlegt regulier met deze actoren. De gemeente investeert in de komende jaren in hun onderlinge samenwerking, zodat ze de gewenste bijdrage aan het in stand houden van Midden-Delfland blijvend kunnen waarmaken.</p> <p>Regionale samenwerking met andere gemeenten, provincie en terreinbeherende organisaties (zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer etc.) is belangrijk voor de toekomst van Midden-Delfland. Nieuwe vormen van beheer (na opheffing van het Recreatieschap) en ontwikkeling (via de Landschaps- of Gebieds tafel) moeten meer kwaliteit en minder bestuurlijke 'drukke' opleveren. De grenzen van Midden-Delfland en de opschaling naar een Bijzonder Provinciaal Landschap waarin ook de groene gebieden oostelijk van de A4 meespelen passen in ons gewenste toekomstbeeld.</p> <p>Voor de gemeente Midden-Delfland gaat het om binnen alle veranderingen de</p>
---	---

	<p>kwaliteit en de vitaliteit van het landschap te waarborgen en tegelijk een structuur te ontwikkelen waarbinnen regionaal draagvlak en financiering op een toereikende manier gewaarborgd blijven. Midden-Delfland neemt proactief aan alle discussies deel en is bereid haar expertise breed in te zetten.</p> <p>Op basis van de nieuwe Wet natuurbescherming heeft de provincie Zuid-Holland 'groot' Midden-Delfland aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap. Dat houdt een extra bescherming van het gebied in en het hanteren van een reeks 'omgangsvormen' voor het handhaven van kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen. De provincie speelt geen rol bij het organiseren van het beheer van het gebied Midden-Delfland. Wel is afgesproken dat provincie en betrokken gemeenten de komende vijf jaar hun financiële bijdragen aan het beheer handhaven.</p> <p>Actiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afspraken maken met de Midden-Delfland gemeenten en andere gebiedspartijen over de opheffing recreatieschap en een nieuwe beheervorm voor het gebied van (Central Park) Midden-Delfland. - Versterken van de Gebiedstafel Midden-Delfland als aansturing voor het nieuwe BPL. - Overleg met andere gemeenten en gebiedspartijen om te komen tot een beheer- en ontwikkelvisie en een investeringsagenda, mede met het oog op de provinciale groensubsidies.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - LOP Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied) - Groenfonds Midden-Delfland - Bestemmingsplan buitengebied Gras (inclusief update 2017) en Glas Visie <i>Behoud door ontwikkeling</i> (Vitale Dorpen) - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Beleidskader toerisme en recreatie - EGTS Cittaslow - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015 - Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland 2025

Wat hebben we bereikt?

Polder-gesprekken	Er is een plan van aanpak voor de poldergesprekken gemaakt. De aanpak wordt uitgetoetst in een pilot in de Woudse Polder, Groeneveldse Polder en Klaas Engelbrechtspolder met als aanleiding de benoeming tot Bijzonder Provinciaal Landschap. Deze pilot wordt in het eerste kwartaal van 2018 uitgevoerd en geëvalueerd. Vervolgens wordt een aanpak voor de overige poldergesprekken opgesteld en worden deze gesprekken in gang gezet.
Weidevogelpact	Het Weidevogelpact heeft een potentiële locatie voor de realisatie van een weidevogelkerngebied in beeld, waar in 2018 op ingezet wordt. In het kader van een POP3-subsidie zijn meerdere projecten ingediend voor het vergroten van de biodiversiteit, het weidevogelvriendelijk inrichten van gebieden en de aanschaf van zonnepompen voor het realiseren van plas-dras op agrarische percelen. Daarnaast is het kappen van diverse bosschages in voorbereiding. De bedoeling is om de kapwerkzaamheden zoveel mogelijk voor het broedseizoen uit te voeren.
Paardenbeleid	Het huidige paardenbeleid dateert van 2008. In 2017 is een evaluatie van het beleid uitgevoerd. De uitkomsten van de evaluatie worden in het eerste kwartaal van 2018 verwerkt in een actualisatie van de Paardennota Midden-Delfland, die ter vaststelling aan uw raad wordt aangeboden.
Dioxine	Er zijn nog een aantal nieuwe subsidieaanvragen binnen gekomen waarvoor voorlopige subsidie is toegekend. Het subsidieplafond is bereikt. De verordening dioxineproblematiek 2014-2017 is vervallen op 1 januari 2018. Door natte weersomstandigheden is het niet gelukt om alle gronden te keren. Hiervoor is uitstel voor gereedmelding verleend tot 1 december 2018.
Bijzonder Provinciaal Landschap	De gemeente Midden-Delfland heeft in januari 2017 een aanvraag bij de provincie Zuid-Holland ingediend om het gebied aan te wijzen als Bijzonder Provinciaal Landschap, mede namens 19 overheden en gebiedsorganisaties. De Gebiedsbeschrijving Midden-Delfland vormde de basis voor deze aanvraag. De provincie heeft vervolgens criteria voor bijzondere provinciale landschappen opgesteld. Ter aanvulling is in oktober het Bidbook Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland ingediend om aan te tonen dat aan de criteria wordt voldaan. In november is de status toegekend en heeft de provincie Midden-Delfland aangewezen

	als eerste Bijzonder Provinciaal Landschap van Nederland.
Programma Duurzaam Boer Blijven – pijler A Kringloop-boeren	In totaal hebben ongeveer 35 boeren deelgenomen aan het studieprogramma kringlooplandbouw. De community-werking van het programma werpt vruchten af. Aandacht gaat steeds meer uit naar maatschappelijke thema's als waterkwaliteit, weidevogelbeheer en biologisch boeren. Ondanks toename van de melkproductie worden van de deelnemende bedrijven is, in de jaren 2015 en 2016, een afname in de kunstmesttoediening per hectare waar te nemen. Deze afname heeft een direct effect op het stikstofoverschot wat ook is afgenomen.
Programma Duurzaam Boer Blijven – pijler B Midden IN Delfland	In nauwe samenwerking met de provincie Zuid-Holland en LTO Delflands Groen hebben wij het Innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND) opgezet. Het vertrekpunt van het innovatietraject is de grondgebonden (melk)veehouderij. Sterke, duurzame, economische levensvatbare agrarische bedrijven, met een blik op de stedelijke omgeving, zijn immers van essentieel belang voor de toekomst van Midden-Delfland. In juni 2017 startte het netwerk officieel tijdens een kick-off bijeenkomst. Het hart van het netwerk vormen de experimenten waarbinnen daadwerkelijk bedrijfsinnovatie plaats vindt.
Grond-instrument	Voor de ruilverkaveling/grondruilbank is een kavelruilcoördinator in het gebied (op afroep) aanwezig. Een belangrijke activiteit binnen dit onderdeel betreft de aankoop van ongeveer 135 hectare aan BBL-percelen, voornamelijk landbouwgrond. De gemeente kocht daarnaast enkele percelen weiland aan met het oog op doorverkoop aan agrariërs. Vanuit het onderdeel kwalitatieve verplichting werkten wij l aan een subsidieregeling 'agrarische grond met impuls voor weidevogels'. Toetsing aan regelgeving van de Europese Commissie moet nog plaats vinden. Er wordt overlegd met de partners van het Weidevogelpact. Vanuit het onderdeel innovatief ondernemen financierden wij (deels) diverse projecten en initiatieven. Deze projecten en initiatieven vloeien voort uit experimenten vallend onder het Innovatienetwerk Midden IN Delfland (inclusief het project Boerderij van de Toekomst), Duurzaam Hippisch Ondernemen en het netwerk Jonge Boeren.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten : Midden-Delfland en Vitale Dorpen	1.573.037	407.203	1.436.778	1.848.321	-411.543
Toerisme en recreatie	121.303	42.276	42.276	43.509	-1.233
Baten : Midden-Delfland en Vitale Dorpen	1.041.419	33.999	908.834	1.315.130	-406.296
Toerisme en recreatie	0	0	0	0	0
Saldo Midden-Delfland en Vitale Dorpen	531.618	373.204	527.944	533.191	-5.247
Toerisme en recreatie	121.303	42.276	42.276	43.509	-1.233

Toelichting financiële afwijkingen

Midden-Delfland en Vitale dorpen

Overschrijding lasten € 411.543

Allereerst is er sprake van een overschrijding die betrekking heeft op de kosten voor de oplossing van de dioxineproblematiek en voor de IODS-kwaliteitsprojecten Duurzaam Boer Blijven en Grondinstrument (€ 116.000). Deze kosten worden gedekt vanuit externe middelen (budget vanuit opheffing Reconstructiecommissie Midden-Delfland voor de dioxineproblematiek en de IODS-kwaliteitsprojecten vanuit subsidiegelden). Bij de Najaarsnota 2017 zijn deze budgetten op grond van de uitgaven tot dat moment bijgeraamd. Nadien zijn er nog diverse uitgaven geweest, waaronder (bijkomende) kosten voor de aankoop van de BBL-gronden en een (voorlopige) subsidie voor het keren van grond in de Aalkeet Buitenpolder.

Daarnaast is er een overschrijding van de lasten die verband houdt met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland (€ 385.000). Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, zijn wij belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoorden wij daarom in onze administratie. Onder meer door de uitkering van diverse (project)subsidies zijn de uitgaven in 2017 hoger dan geraamd. Hier staan dus ook hogere baten tegenover.

Tegenover de overschrijdingen staan enkele onderschrijdingen. Deze onderschrijdingen hebben verschillende oorzaken, bestaande uit de Schiezone € 25.000, project In-Holland uit uitvoeringsprogramma dat uiteindelijk niet is ingediend € 5.000, niet gebruiken budget

Gebiedsschakelaar dat was doorgeschoven uit de Najaarsnota 2016 € 20.000 (dit budget was bedoeld als katalysator naar andere gemeenten; wegens het ontbreken van regionale budgetten is de functie gebiedsschakelaar niet ingevuld) en ten slotte het vervallen van het restant budget cofinanciering.

Overschrijding baten € 406.296

De overschrijding op de baten is het gevolg van de hogere lasten voor de IODS-kwaliteitsprojecten, de oplossing van de dioxineproblematiek en de landschapstafel Hof van Delfland (zie lasten).

De onderschrijdingen op dit taakveld kennen meerdere oorzaken. Allereerst is de afrekening van het weidevogelpact over 2016 abusievelijk dubbel begroot (€ 29.000). Verder gaan in de zaak 'Aanpak Abtswoude 52' de kosten voor de baten uit. Dit betekent dat tegenover de uitgaven in 2017 (€ 54.000) nóg geen inkomsten staan. Tot slot worden de inkomsten in het kader van de Pilot Gebiedsbeheer Schiezone (€ 25.000) pas in 2018 ontvangen (zie ook lasten).

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 1	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	156.825	126	30.126	30.126	0
Baten	217.995	0	226.315	104.677	121.638
Totaal mutaties reserves	-61.170	126	-196.189	-74.551	-121.638

Onderschrijding baten € 121.638

Van de doorgeschoven budgetten via de Algemene reserve van cofinanciering, kwaliteitscriteria buitengebied en gebiedsschakelaar naar 2017 is € 95.209 niet gerealiseerd.

Van het budget voor gebieds- en ondernemerskracht is € 8.935 minder uitgegeven dan begroot.

De kosten voor Abtswoude 52 waren in 2017 € 17.494 lager dan begroot.

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten Ja/nee	Opmerkingen
Grondruilbank	4.241.378,00		4.241.378,00	nee	De aangekochte gronden in de grondruilbank zullen op termijn weer verkocht worden, waardoor weer gelden vrij komen voor nieuwe aankopen. Dit krediet heeft een langere looptijd dan gebruikelijke kredieten (minstens 10 jaar). Alleen de bijkomende kosten zoals notariskosten e.d. komen uiteindelijk ten laste van het krediet.
Sanering verspreid liggend glas inkomsten	-1.116.052,00		-1.116.052,00	nee	Dit betreft aankoop van gronden, met als doel het saneren van glastuinbouw. Dit was oorspronkelijk ondergebracht in de grondexploitatie Strategische gronden buitengebied. Op 15 december 2015 heeft de raad besloten om deze grondexploitatie op te heffen en het bedrag toe te voegen aan de activa.
Sanering verspreid liggend glas		178.500,00	-178.500,00	nee	
Fietsenstalling Maaslandse Poort	50.000,00		50.000,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Totaal	3.175.326,00	178.500,00	2.996.826,00		

2.1.2 Programma 2: Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Beleidsdoel

Het doel van het beleid is het hebben van een bestuur dat herkenbaar en toegankelijk is.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Het maatschappelijk effect dat wij met dit bestuur willen bereiken, is aandacht voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland en haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De identiteit van gemeenschappen is gevormd door wensen en ideeën vanuit de lokale samenleving. Bij de voorbereiding van de visies *Midden-Delfland*®2025 in 2005 en *Behoud door ontwikkeling* in 2007 is de lokale gemeenschap nauw betrokken geweest. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is een kernopgave.

De identiteit vanuit de dorpen is het behoud van het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie. Citaat *Behoud door ontwikkeling*: 'Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.'

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow en identiteit zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze algemene onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Iedere belanghebbende bij een situatie of gebeurtenis in de gemeente krijgt de gelegenheid om zijn opmerkingen daarover kenbaar te maken aan zowel de raad als het college.
Concrete doelen/acties voor 2017	N.v.t.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">– Inspraakverordening– Klachtenverordening– Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (spreekrecht)– Verordening op de commissies (spreekrecht)– Beleidskader communicatie– Nota burgerparticipatie– Social Media

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Bestuurlijke samenwerking	167.667	120.961	120.961	105.005	15.956
Bestuursondersteuning	125.810	125.270	171.552	159.697	11.855
Bestuursorganen	1.018.241	659.927	663.300	490.474	172.826
Burgerzaken	935.219	944.179	949.000	755.024	193.976
Raad en raadscommissie	0	212.920	212.920	208.673	4.247
Bestuursondersteuning/ P&C cyclus	2.396.761	267.051	0	0	0
Baten: Bestuurlijke samenwerking	13.158	0	44.059	44.059	0
Bestuursondersteuning	0	0	0	0	0
Bestuursorganen	17.975	17.900	18.100	18.100	0
Burgerzaken	411.135	435.156	399.830	418.366	-18.536
Raad en raadscommissie	0	0	0	0	0
Bestuursondersteuning/ P&C cyclus	2.500	0	0	0	0
Saldo Bestuurlijke samenwerking	154.509	120.961	76.902	60.946	15.956
Bestuursondersteuning	125.810	125.270	171.552	159.697	11.855
Bestuursorganen	1.000.266	642.027	645.200	472.374	172.826
Burgerzaken	524.084	509.023	549.170	336.658	212.512
Raad en raadscommissie	0	212.920	212.920	208.673	4.247
Bestuursondersteuning/ P&C cyclus	2.394.261	267.051	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingenBestuursorganen*Onderschrijding lasten € 172.826*

Deze onderschrijding komt voornamelijk door een lagere dotatie aan de voorziening Pensioenen (voormalig) wethouders. Eens per jaar wordt er een actuariële berekening gemaakt voor de toekomstige te betalen pensioenen. Dit jaar valt deze dotatie lager uit dan begroot.

Burgerzaken*Onderschrijding lasten € 193.976*

Deze onderschrijding is onder andere ontstaan doordat er minder is uitgegeven aan kadastrale informatie (€ 178.000). Er zijn ook minder salariskosten trouwambtenaren (€ 7.300) geweest doordat er minder huwelijk zijn afgesloten. Door een wijziging in de BBV valt het doorbelasten van werkgeverslasten anders uit dan begroot. Op deze post heeft dat geresulteerd in een onderschrijding van (€19.000). Tot slot zijn er ook meer kosten geweest voor reisdocumenten (€8.300).

Beleidsveld openbare orde en veiligheid**Beleidsdoel**

Het doel van het beleid is dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, te werken en te recreëren.

Wat willen we bereiken?*Gewenst maatschappelijk effect*

Het maatschappelijk effect dat wij willen bereiken, is dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Verder merken zij dat als er een incident, ramp of crisis is, of deze zich dreigt voor te doen, deze adequaat wordt opgepakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Cittaslow richt zich niet primair op de veiligheid, zoals inzet van politie en brandweer. Het voldoen aan de regelgeving op het terrein van milieu en ruimtelijke ordening is van belang om de kwaliteiten van de gemeenten te borgen. Daarnaast besteedt Cittaslow bij de fysieke leefomgeving aandacht voor herstel en herbesteding van vervallen locaties, leegstaande panden en handhaving van het landbouwareaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het al behaalde veiligheidsniveau wordt bestendigd. Lopende activiteiten worden voortgezet. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten genoemd in het telkens geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel is eveneens in dit actieprogramma aangegeven.
Concrete doelen/acties voor 2017	<p>In de Nota Integraal Veiligheidsbeleid Midden-Delfland 2015-2018 zijn voor de periode van 2015-2018 de volgende prioriteiten gesteld:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Woninginbraken2. Verkeersveiligheid3. De snelle aanpak van kleine ergernissen4. Analyseren en inspelen op nieuwe ontwikkelingen, instroom nieuwe inwoners5. Het meer en meer langer zelfstandig laten wonen van kwetsbare groepen.6. Jeugdoverlast en –criminaliteit7. Geweld8. Overlast en maatschappelijke onrust9. Ondermijning <p>Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, wordt deze adequaat opgepakt.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">– Handhavingbeleid en uitvoeringsprogramma– Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland 2010– Evenementenbeleid– Horecabeleid– Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden– Regionaal Crisisplan

Wat hebben we bereikt/uitgevoerd?

Nota Integraal Veiligheidsbeleid Midden-Delfland 2015-2018	<p>Het operationele doel is op hoofdlijnen gehaald. Het veiligheidsniveau is nog steeds hoog en dus bestendigd. De activiteiten genoemd in het actieprogramma zijn voor het overgrote deel opgepakt en verder gebracht.</p> <p>Ten aanzien van de vastgestelde prioriteiten melden wij het volgende:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Het aantal voltooide woninginbraken is ten opzichte van 2016 met 7 toegenomen, maar is wel lager dan in 2015. Dit ondanks de stevige inzet van onze inwoners (burgerparticipatie) en aan de preventieve activiteiten die de gemeente overeenkomstig het actieprogramma heeft ondernomen (communicatie en veiligheidsmarkten). Het blijft lastig voor de politie om inbrekers een stap voor te zijn en op heterdaad te betrappen.2. Meer inzet heeft plaatsgevonden op het asociaal gedrag van motorrijders. De speedvisor is ingezet en snelheidscontroles hebben plaatsgevonden. Verkeersveiligheid blijft aandacht behouden.3. Het recreatieteam van de politie heeft meer ingezet op de overlast op het water, waaronder asociaal gedrag op 'zuipschuiten'. Parkeerverlast heeft overeenkomstig het actieprogramma de nodige aandacht gekregen. Via campagnes, waarschuwingen en het boete-instrument is tegen ergernis nummer 1, hondenpoep opgetreden. Met name de campagne ("uw hond kan er niets aan doen, u wel") heeft tot waarderende reacties geleid, omdat kennelijk inwoners elkaar dan makkelijker kunnen aanspreken op verkeerd gedrag.4. Gehouden wijkscans naar de veiligheid en leefbaarheid hebben geleid tot een besluit om één gebied nader te beschouwen en daarvoor een plan van aanpak op te stellen. Dat project is in het verslagjaar gestart en loopt nog.5. Tijdens de in 2017 gehouden veiligheidsmarkten stond de doelgroep ouderen centraal. Dit project loopt nog door.6. Jeugdoverlast is daar waar die zich voordeed aangepakt langs de lijnen van buurtpreventie en de wijkpolitie. Er is geen sprake van notoire overlastgevers met een achterliggende problematiek. Zou dat wel zo zijn dan stond de veiligheidskamer gereed om daar een integrale aanpak op in te zetten.7. Het aantal geweldsincidenten in onze gemeente blijft stabiel. De focus van de gemeente is vooral gericht op het aspect huiselijk geweld. Dat is dan ook een thema waar de gemeente en zorgpartners meer invloed op hebben, dan op andere vormen van geweld. De veiligheidskamer van onze gemeente is ingezet om enkele casussen van (dreigend) huiselijk geweld te begeleiden.8. In het verslagjaar zijn diverse stappen gezet tegen overlastgevende verwarde personen. In Delft is een opvangplaats voor deze doelgroep gerealiseerd. Ook de veiligheidskamer is ingezet om casuïstiek rondom overlastgevende
--	--

	<p>verwarde personen te begeleiden. Mediation is aangeboden indien overlast te relateren was aan burenruzies</p> <p>9. Met betrekking tot ondermijning kan worden gemeld, dat in onze gemeente in het verslag jaar opgetreden is tegen de vestiging van een ondermijnende motorclub. Verder is overeenkomstig het convenant opgetreden tegen twee hennepkwekerijen.</p> <p>Niet specifiek in de begroting en jaarrekening benoemd is het thema radicalisering. In het verslagjaar zijn enkele signalen onderzocht. Verder nam onze gemeente in districtverband deel aan een strategisch overleg over de aanpak van radicalisering. Personen (gemeente en maatschappelijk veld) zijn in het verslagjaar getraind om radicalisering in een vroeg stadium te herkennen en te melden.</p> <p>Tot slot melden wij het adequaat oppakken en afwikkelen van drie grote incidenten (zeer grote branden) door onze crisisorganisatie.</p>
--	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Brandweer en rampenbestrijding	1.015.674	1.050.291	1.050.291	1.029.707	20.584
Openbare orde en veiligheid	520.472	364.570	357.943	355.125	2.818
Baten: Brandweer en rampenbestrijding	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	29.240	30.541	18.733	15.308	3.425
Saldo Brandweer en rampenbestrijding	1.015.674	1.050.291	1.050.291	1.029.707	20.584
Saldo Openbare orde en veiligheid	491.232	334.029	339.210	339.817	-607

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 2	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	13.158	0	44.059	44.059	0
Baten	9.157	358.230	348.230	203.480	144.750
Totaal mutaties reserves	4.001	-358.230	-304.171	-159.421	-144.750

Onderschrijding baten € 144.750

Van het budget van € 150.000 voor het opzetten van geografische informatievoorziening uit de Algemene reserve is in 2017 € 5.250 benut.

Investerings

N.v.t.

2.1.3 Programma 3: Beheer, verkeer en milieu

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuurontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Handhaving van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij de inwoners het prettig wonen vinden.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene LED-verlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

wegen, kunstwerken en openbare verlichting

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>Wegen</p> <p>In 2015 is een overstap gemaakt van profielbreed onderhoud naar wegvakonderdeel gericht onderhoud¹. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scoren. Hiermee wordt in 2020 bereikt dat 94% van ons wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A en B (Voldoende volgens de CROW-norm) scoort. Ondanks een extra bezuiniging van € 100.000 binnen de exploitatiebegroting kan het wegenareaal op een acceptabel niveau gehouden worden. Er wordt in 2017 naar verwachting 10 tot 11% C en D beeldkwaliteit geaccepteerd (onvoldoende).</p> <p>¹Bij profielbreed onderhoud worden naast elkaar gelegen wegvakonderdelen in een werk hersteld (een goed of matig onderdeel wordt ook meegenomen). Bij wegvakonderdeel gericht onderhoud wordt alleen het onvoldoende scorende wegvakonderdeel hersteld.</p> <p>Kunstwerken</p> <p>In 2014 zijn alle kunstwerken (bruggen, duikerbruggen, tunnels en duikers*) binnen de gemeentegrenzen, die in eigendom en/of onderhoud zijn van de gemeente, opnieuw geïnspecteerd. Deze geactualiseerde gegevens en onderhouds-acties zijn verwerkt in een beheerplan 2015-2019.</p> <p>Het doel van dit beheerplan is het inzichtelijk maken van de huidige en gewenste kwaliteit van de kunstwerken in de openbare ruimte en de daarvoor benodigde maatregelen en financiële middelen. In het beheerplan zijn een aantal onderhoudsvarianten voorgelegd. De gemeenteraad heeft gekozen voor onderhoudsvariant 2. Deze variant gaat uit van onderhoud van de karakteristieke en beeldbepalende kunstwerken op kwaliteitsniveau A+ en de overige kunstwerken op kwaliteitsniveau A.</p> <p>In 2019 wordt het beheerplan geactualiseerd voor de periode 2020-2025.</p> <p>Openbare verlichting</p> <p>In 2013 is door de VNG het energieakkoord getekend. Aan de hand van dit akkoord is voor de gemeente Midden-Delfland in 2015 de "keuzenotitie openbare verlichting 2015" opgesteld.</p> <p>Om de openbare verlichting te laten voldoen aan het energieakkoord (20% energiebesparing in 2020 t.o.v. 2013) worden in 2017 aanvullende technieken toegepast binnen de openbare verlichtingsinstallatie. In de "keuzenotitie openbare verlichting 2015" zijn de maatregelen omschreven. Aan de hand van deze notitie wordt meerjaren onderhoudsplan opgesteld</p>
---	--

	<p>Om aan onze ambities tegemoet te komen is in dit plan meer aandacht gegeven aan energiezuinige oplossingen. Wij willen bereiken dat de openbare verlichting, conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011, in een goede staat van onderhoud blijft en waar mogelijk verbeterd en (nog) energiezuiniger wordt gemaakt. Het streven is om in 2020 het doel van 20% besparing op energie binnen de openbare verlichting te behalen.</p>
Concrete doelen/acties voor 2017	<p><i>Wegen</i></p> <p>Na de ingezette structurele bezuiniging (vanaf 2011 - heden) is een herzien beheerplan wegen 2015 – 2020 opgesteld. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm) is overgestapt op een andere onderhoudswijze. Van profielbreed naar wegvakonderdeel gericht (¹. Zie voor uitleg vorige pagina).</p> <p>De verwachting is dat wij in 2017 ca. 89-90% van het wegenareaal op de CROW-norm kunnen handhaven (percentage A en B beeldkwaliteit). We accepteren dan 10 tot 11% onder de CROW-norm (C en D beeldkwaliteit). Belangrijkste doelen/acties in 2017 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Afronding ophoging en reconstructie Kwakelweg, in synergie met het Hoogheemraadschap van Delfland – Reconstructie Plantage te Maasland – Onderhoud asfaltwegen conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud – Onderhoud elementverharding conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud – Bij iedere reconstructie en of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren <p><i>Kunstwerken</i></p> <p>In 2015 is het beheerplan bruggen 2015-2019 vastgesteld. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. De vastgestelde doelstellingen voor deze planperiode zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Extra uitlichten karakteristieke en/of beeldbepalende kunstwerken door onderhoud op kwaliteitsniveau A+; – De overige kunstwerken onderhouden op kwaliteitsniveau A. <p>Met het preventieve en correctieve onderhoud is in 2017 een bedrag gemoeid van circa € 290.000. Dit bedrag maakt deel uit van de totale begroting voor kunstwerken in 2016 van € 464.667.</p> <p>Naast het reguliere onderhoud wordt in 2017 de renovatie van de Trambrug in 2018 voorbereid.</p> <p><i>Openbare verlichting</i></p> <p>De lichttechnische kwaliteit scoort gemiddeld gezien steeds beter. Door het vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek kan energie worden bespaard. Belangrijkste doelen/acties in 2017 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – afgeschreven en milieubelastende armaturen vervangen en verbeteren – conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemanagement units en het toepassen van (groene) led verlichting – verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> – Beheerplan wegen 2015 - 2020 – Keuzenotitie openbare verlichting 2015 – Baggerbeheerplan – Beheerplan civiele kunstwerken 2015-2019 – Gladheidsbestrijdingsplan – Waterplan

Wat hebben we bereikt?

Wegen	Het wegenareaal is geïnspecteerd. Wij hebben de kwaliteit niet vast kunnen houden op aangegeven kwaliteitsniveau. Wij komen uit op een percentage van 87%. De teruggang heeft in belangrijke mate een relatie met de doorgevoerde bezuinigen van de afgelopen jaren.
Kunstwerken	De meest belangrijke uitdaging voor dit jaar was de voorbereiding van de reconstructie van de Trambrug. Het bestek was aan het eind van het jaar nagenoeg gereed om aan te besteden. Ook het traject om subsidie te verkrijgen is opgestart. De voortekenen dat dit financieel goed uitpakt zijn goed.
Openbare verlichting	Dit jaar het normaal regulier onderhoud uit gevoerd.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Wegen	2.613.740	2.295.822	2.444.809	2.325.335	119.474
Binnenhavens en waterwegen	142.809	173.730	108.891	113.768	-4.877
Waterk., afwater.en landaanw.	155.192	108.891	124.530	104.584	19.946
Baten: Wegen	303.608	156.869	131.369	124.439	6.930
Binnenhavens en waterwegen	586	3.600	3.600	7.351	-3.751
Waterk., afwater.en landaanw.	0	0	0	0	0
Saldo: Wegen	2.310.133	2.138.953	2.313.440	2.200.896	112.544
Binnenhavens en waterwegen	142.223	170.130	105.291	106.417	-1.126
Waterk., afwater.en landaanw.	155.192	108.891	124.530	104.584	19.946

Toelichting financiële afwijkingen

Wegen

Onderschrijding lasten € 119.474

Deze onderschrijding is ontstaan door:

- Er zijn minder werkgeverslasten doorberekend (€ 25.172);
- Het groepsgewijs vervangen van oude lampen kostte minder dan verwacht en ook de kosten voor regulier onderhoud pasten zijn lager uitgevallen (€ 37.500);
- De kosten voor het herstellen van schade aan bruggen is lager uitgevallen (€ 9.000);
- Als gevolg van een matig winter is er minder strooizout ingekocht (€ 10.000);
- De kosten voor het voorbereiden van de procedures van de Herinrichting centrum Den Hoorn is meegevallen (€ 14.500);
- Er zijn minder borden en palen aangeschaft (€ 38.500);
- De post civiele afwikkeling grondexploitaties is nauwelijks gebruikt (€ 32.000).

Wat gaan we daarvoor doen?

Groen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden en ontwikkelen van een hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende functies en het bevorderen van een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving als karakteristieke kwaliteit van de gemeente Midden-Delfland. Invulling geven aan de geformuleerde doelen in het groenbeleidsplan en bomenbeleidsplan.
Concrete doelen/acties voor 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Voortzetten terugbrengen aantal onderhoudscontracten (groenbestekken). - Verkoop van percelen snippergroen. - Toepassen bomenbeleid bij herinrichtingen van straten. - Starten met inventarisatie waardevolle bomen in buitengebied.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Groenbeleidsplan - Bomenbeleidsplan

Wat hebben we bereikt?

Verkoop snippergroen	Dit jaar is een start gemaakt een grote inventarisatie van in gebruik genomen gemeentegroen en potentieel snippergroen. In 2018 gaat de gemeente bewoners actief benaderen.
Inventarisatie bomen buitengebied	De inventarisatie van waardevolle bomen in het buitengebied is samen met gebiedspartners, zoals de Midden-Delfland Vereniging, opgepakt. De werkzaamheden zijn in 2017 afgerond.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.248.056	1.197.341	1.283.701	1.202.438	81.263
Begraafplaatsen	223.414	156.811	148.892	146.408	2.484
Baten: Openbaar groen en openluchtrecreatie	78.096	29.324	64.324	64.555	-231
Begraafplaatsen	143.312	99.011	99.011	159.099	-60.088
Saldo Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.169.960	1.168.017	1.219.377	1.137.883	81.494
Begraafplaatsen	80.102	57.800	49.881	-12.691	62.572

Toelichting financiële afwijkingen

Openbaar groen

Onderschrijding lasten € 81.263

In 2017 zijn geen kosten gemaakt op de post "Onderhoud Harnaschpolder" hierdoor is € 48.925 niet uitgegeven. De uitgaven voor onderhoud openbaar groen door derden vielen lager uit dan verwacht. Een van de redenen is het nog niet opnieuw aanbesteden van het groenonderhoud waardoor wij nog profiteren van aanbestedingsvoordeel van enkele jaren geleden.

Begraafplaatsen

Overschrijding baten € 60.088

De opbrengsten zijn afhankelijk van het "aanbod". Dit wordt bepaald door het aantal overledenen dat begraven wordt in de gemeente. Daarbij is de keuze voor een eigen graf of een huurgraf van invloed op de ontvangen begrafenisrechten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Speelvoorzieningen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In nauw overleg met inwoners, ouders en kinderen een evenwichtig gespreid patroon van speelvoorzieningen realiseren. Daarbij wordt uitgegaan van de actieradius van de leeftijdsgroepen. De gemeente beheert de voorzieningen op adequate wijze en speelt in op toekomstige ontwikkelingen. Het beleid is gericht op het in stand houden van de speelvoorzieningen met inachtneming van landelijke veiligheidsnormen. Speeltoestellen verouderen en zijn in principe na twaalf jaar afgeschreven. Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en een onderhoudsprogramma blijven de speelterreinen kwalitatief in goede conditie en voldoen deze aan de meest recente veiligheidseisen. Invulling geven aan de geformuleerde doelen in het speelplaatsen beleidsplan.
Concrete doelen/acties voor 2017	<ul style="list-style-type: none">- In stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties.- Doorvoeren speelplaatsenbeleid.
Instrumenten	Beleidsplan speelplaatsen.

Wat hebben we bereikt?

In stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties	Ook dit jaar is het planmatig onderhoud aan speelvoorzieningen uitgevoerd.
Doorvoeren speelplaatsenbeleid	Samen met bewoners is gekeken naar nieuwe initiatieven. Een goed voorbeeld is het bewonersinitiatief of een natuurspeelplaats in te richten.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Speelvoorzieningen	201.427	96.910	139.819	88.025	51.794
Baten: Speelvoorzieningen	21.385	0	0	0	0
Saldo Speelvoorzieningen	180.042	96.910	139.819	88.025	51.794

Toelichting financiële afwijkingen

Speelvoorziening

Onderschrijding lasten € 51.794

De kapitaallasten zijn lager uitgevallen dan waarmee in de begroting rekening is gehouden.

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van het gemotoriseerde verkeer in de dorpskernen. Dit doen we via twee routes:

- A) Het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- B) Het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen.

Verder blijft het verkeersbeleid van de gemeente er op gericht om:

- 1) de veiligheid voor alle verkeersdeelnemers te verbeteren. Zeker daar waar het schoolroutes betreft;
- 2) De recreatiemogelijkheden in Midden-Delfland te vergroten door het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.

Wat willen we bereiken?

- Verbeteren voorzieningen voor fietsers en wandelaars
- Realisatie van de Zuidhoornseweg
- Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg
- Monitoren verkeerssituatie N468/A4/Woudseweg na openstelling A4 en Blankenburgtunnel

Gewenst maatschappelijk effect

De afwikkeling van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat er voor de inwoners geen of beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit mede voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. Inmiddels beheert de gemeente 28 kilometer vrijliggend fietspad, ongeveer 15% van het totale beheerareaal. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer 'slow lanes' te creëren; deze 'slow lanes' vormen op verschillende locaties in het gebied Midden-Delfland doorgaande routes voor recreanten en woon-werkverkeer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van het openbaar vervoer in Midden-Delfland, verbeteren van de verkeersveiligheid, terugdringen van verkeersoverlast en zorg dragen voor goede fiets- en voetgangersvoorzieningen.
Concrete doelen/acties voor 2017	<u>Korte termijnmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none">- Maaslandse Poort: Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg.- Vaststellen vervoerplan 2017/2018 voor regionaal Openbaar Vervoer na openstelling Hoekselsij.- Besluitvorming en planprocedures N223, N211 en N468 van de provincie.- Het aanpassen van fietsbewegwijzering in verband met het openstellen van nieuwe fietsroutes.- Verbeteren parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn.- Onderzoeken en monitoren verkeerssituatie N468/A4/Woudseweg/A20 na openstelling A4 en Blankenburgtunnel.- Uitbreiden laadinfrastructuur elektrische voertuigen in het kader van the 'Green Deal Laadinfrastructuur'. <u>Lange termijnmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none">- Terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpskernen- Actualisatie parkeerbeleid Midden-Delfland- Uitvoering centrumplan Den Hoorn- Aanleg van de Zuidhoornseweg in Den Hoorn- Verbeteren van fietspaden en fietsroutes en oplossen van knelpunten en barrières
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Breed verkeersonderzoek Maasland – kaderstellende notitie- Onderzoek verkeersafwikkeling aansluiting 6 en 7 op de A20- Verkeersplan Den Hoorn 2014- Nota parkeernormen 2012- Routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland)- Structuurschets Harnaschpolder e.o. 2002- Bestuurlijke overeenkomst IODS- Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025

	<ul style="list-style-type: none"> - Regionaal Investeringsprogramma - Green Deal Laadinfrastructuur - Plan van aanpak 'inrichting en beheer N468 na openstelling A4 Delft-Schiedam'
--	---

Wat hebben we bereikt?

Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling	Voor het verbeteren van de verkeerssituatie is een plan opgesteld. Het plan kent een korte en een lange termijn. De uitvoering van de eerste fase heeft vertraging opgelopen. Niet alle omwonenden kunnen zich vinden in de gekozen oplossing. Samen met hen zoeken wij naar maatwerk.
Besluitvorming en planprocedure N223, N211 en N468	De Provincie werkt het plan voor de Woudseweg (N223) verder uit. De verwachting is dat het definitieve plan in 2018 in procedure wordt gebracht en dat de uitvoering in 2019 plaatsvindt. De planvorming voor de Wippolderlaan (N211) is vertraagd om ruimte te geven aan een bewonersinitiatief. In 2018 wordt dit verder opgepakt. Voor de Gaagweg (N468) is in november een belangrijke motie aan genomen. Op basis van deze motie zijn de mogelijkheden voor reconstructie en overname door de gemeente verkend.
Verbeteren parkeersituatie en verkeerscirculatie centrum Den Hoorn	Dit jaar is een verkeersplan geschreven en vastgesteld door de raad. De uitvoering vindt plaats. Uitvoering staat gepland voor medio 2018 tot medio 2019.
Onderzoeken en monitoren verkeerssituatie N468/A4/Woudseweg/A20	Het onderzoek is uitgevoerd. De rapportage met conclusies is begin 2018 gereed.
Uitbereiden laadinfrastructuur elektrische voertuigen	In 2017 hebben wij een aantal verzoeken van bewoners, om een laadpunt in de omgeving van de woning te krijgen, gehonoreerd.
Terugdringen doorgaand verkeer in dorpskernen	Na een kortstondig succes na openstelling van rijksweg 4 is het beeld dat bij stagnatie en afsluiting van de Keteltunnel de verkeersdruk op de N468 toeneemt.
Aanleg Zuidhoornseweg	De werkzaamheden liggen op schema. De eerste fase, de verbinding tussen de Woudseknop en de Woudseweg wordt begin 2018 opgesteld voor verkeer.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Openbaar vervoer	4.200	0	0	0	0
Parkeren	1.731	8.973	8.973	9.600	-627
Baten: Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Parkeren	4.903	4.623	4.623	4.380	243
Saldo Openbaar vervoer	4.200	0	0	0	0
Openbaar vervoer	-3.171	4.350	4.350	5.220	-870

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving zoals omschreven in de wet Milieubeheer. Het versterken van duurzaam wonen en werken in Midden-Delfland en het realiseren van 30% minder CO₂-uitstoot in 2020 ten opzichte van 2010.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland.

In het investeringsoverzicht zijn voorstellen opgenomen die bijdragen aan het behoud en ontwikkelen van een goed milieuniveau. De inhoudelijke uitwerking van de wettelijke verplichtingen en de verplichtingen voortvloeiend vanuit het COM zijn vastgelegd in uitvoeringsprogramma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is één van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om handhaving van de minimale regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich er meer van bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de 'supporters van Cittaslow Midden-Delfland' die bewust met hun bedrijfsvoering bezig zijn en zorgen voor het terugdringen van de milieubelasting van de 'ecologische voetafdruk'. Veel maatregelen op het terrein van duurzaamheid vallen binnen andere beleidsvelden, zoals groene LED-verlichting, zonnepanelen bij melkveehouderijen.

Gebruik en afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zijn belangrijke factoren bij het bepalen van de 'ecologische voetafdruk'. Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Cittaslow is supporter van het Europese Convenant of Mayors, waar Midden-Delfland deelnemer van is. Uitvoering van het Duurzaam Energie Actieplan moet zorgen dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bovendien vormt de nog vast te stellen Energievisie een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen willen wij de energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie verder stimuleren. De doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO₂ neutraal is.

Een belangrijke factor op de leef- en woonkwaliteit is geluidhinder. Door de provincie zijn voor grote delen van Midden-Delfland gebieden aangewezen als stiltegebied. Ook daarbuiten wordt soms overlast ervaren door geluidhinder. Hoewel dit vaak binnen de wettelijke grenzen blijft is de overlast schadelijk voor het gebied. Om die reden onderzoeken wij of er mogelijkheden bestaan om aanvullend op het provinciaal stiltebeleid een eigen gemeentelijk stiltebeleid op te gaan stellen. Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO₂ per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>De rijksoverheid heeft via de Wet milieubeheer de gemeente een aantal verplichtingen opgelegd. Deze verplichtingen worden uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die aansluiten bij de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten worden per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieuthema's:</p> <ul style="list-style-type: none">- Riolering- Afval- Handhaving en vergunningverlening (jaarplan ODH, bestemmingsplannen)- Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart)- Water- Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart)- Luchtkwaliteit- Externe Veiligheid- Klimaat (Duurzaam energie actieplan)- Energie (Energievisie)- Groen/Natuur- Stiltebeleid <p>Door gerichte investeringen worden impulsen gegeven aan projecten die voortvloeien uit deze plannen en kaarten.</p>
Concrete doelen/acties voor 2017	<p>Bij de realisatie van de plannen is er sprake van een directe relatie en overloop tussen de verschillende operationele doelen. Tegelijkertijd kennen de verschillende projectonderdelen een meerjarige looptijd en betrokkenheid van een groot aantal partijen, zoals gebiedsorganisaties en andere overheden. In verband hiermee is een beschrijving opgenomen van acties die in 2017 uitgevoerd worden, maar hun oorsprong vinden in eerdere besluitvorming.</p> <p><u>Afval/contract Avalex</u></p> <p>De zes aangesloten gemeenten en Avalex onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een hogere afvalscheiding. De minister heeft aangegeven dat in 2025 een afvalscheiding van het huishoudelijk afval van 75% moet worden bereikt. Het onderzoek dat momenteel gestart is draagt de naam 'Van Afval Naar Grondstof 2020 (VANG2020). Een van de scenario's hierbij is het omgekeerd inzamelen met nascheiding. De fracties die geld waard zijn worden aan huis opgehaald en de restfractie moet weggebracht worden naar een ondergrondse container. De glaszameling blijft zoals die nu is, via ondergrondse containers.</p>

Bij dit scenario gaat de grijze minicontainer dienst doen als minicontainer voor kunststof, drankenverpakkingen en blik.

Handhaving en vergunningverlening

Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. Daarnaast worden de bedrijfsactiviteiten door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst en gecontroleerd aan de Wet milieubeheer en andere milieuregelgeving. De operationele begroting van de ODH wordt jaarlijks voorgelegd aan de gemeenteraad. Het werkplan van de ODH voor onze gemeente wordt jaarlijks voorgelegd aan het college.

Bodem

Wij kiezen voor het stand-still beginsel, waarmee wij aangeven dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De gemeenteraad heeft met de bodemfunctiekaart van de gemeente de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk gemaakt. Dat geeft duidelijkheid bij grondophogingen. Voor de Harnaspolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld.

Geluid

Uitgangspunten:

- Wij voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluidsbelaste woningen.
- Wij ondersteunen het provinciale beleid voor stiltegebieden en houden daar rekening mee met de vergunningverlening.
- Geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor het opstellen van een stiltebeleid om geluid ook via andere juridische mogelijkheden (APV, verkeersmaatregelen e.d.) te beperken.

Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)

Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese overheid. Deze bevat een geluidskaart en een actieplan voor de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2013. In 2017 wordt het actieplan geluid geactualiseerd. Voorafgaand daaraan wordt de erbij behorende geluidskaart geactualiseerd.

Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.

Luchtkwaliteit

Uitgangspunten:

In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit nog steeds voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het voornemen van de Staatssecretaris van I en M is het NSL te verlengen tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit gemonitord.

Externe Veiligheid

Uitgangspunten:

- Binnen de mogelijkheden, situaties voorkomen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico.
- Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgevingen en verplaatsten waar mogelijk.
- Voorbereid blijven op risico's.
- Jaarlijks actualiseren van het rampenplan.
- Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu.
- Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en -verantwoordelijkheden.
- Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking.

	<p><u>Klimaatbeleid</u> Wij hebben ons voorgenomen om in 2020 in totaal 30% CO₂-uitstoot te besparen ten opzichte van 2010. Daarvoor is een Duurzaam Energie Actieplan opgesteld en goedgekeurd door Brussel.</p> <p>Daarnaast bieden wij in 2016 nog de Energievisie 'Samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' ter vaststelling aan. Daarin worden de mogelijkheden verkend om te komen tot een CO₂-neutrale gemeente in 2040. Aan dit plan is een uitvoeringsprogramma gekoppeld, waarvan de uitvoering in 2017 start. Het Duurzaam Energie Actieplan en de Energievisie met het uitvoeringsprogramma zijn de pijlers van ons klimaatbeleid.</p> <p>Wij richten ons op het saneren van verspreid liggend glas, aardwarmte, warmte-koude opslag, zonne-energie (regionaal project Haaglanden) en energiebesparing als middelen om onze doelstelling te halen. Het plaatsen van bijvoorbeeld grote windmolens steunen wij niet omdat deze landschapsvervuilend zijn. Niet-duurzame energiewinning ondersteunen wij niet.</p> <p><u>Groen/natuur</u> Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers. - Toetsen van omgevingsvergunningen aan de wet Flora en Fauna. <p><i>Overige concrete acties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne en externe communicatie over het milieu. - Opstellen/actualiseren en uitvoeren van de bovengenoemde plannen. - Waar mogelijk subsidieaanvragen ter ondersteuning van de goedgekeurde projecten. - Participatie in een regionaal project om emissie van meststoffen en bestrijdingmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Wet Milieubeheer - Duurzaam Energie Actieplan - Energievisie 'samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' - LOP Midden-Delfland® 2025 - Bestemmingsplan Buitengebied Gras - Visie <i>Midden-Delfland</i>® 2025 (Vitale Dorpen) - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Plan van aanpak grondinstrument - De omgevingsvergunning - Regionaal bodembeleid Zuid Holland

Wat hebben we bereikt?

Handhaving en vergunningverlening	<p><u>Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)</u> De ODH voert taken voor ons uit op het gebied van milieutoezicht, handhaving, toetsing en vergunningverlening.</p> <p><u>Toezicht en handhaving</u> In 2017 zijn door de ODH 126 planmatige integrale controles uitgevoerd. Daaruit kwamen 37 hercontroles. Daarnaast zijn 34 hercontroles uitgevoerd op andere thema's, zoals bijvoorbeeld na een controle in het kader van het Besluit bodemkwaliteit. Ook zijn 13 inventariserende controles uitgevoerd. In 2017 is in de glastuinbouwsector bij toezicht samengewerkt met het Hoogheemraadschap. Daar waar nodig is ook gezamenlijk gecommuniceerd en opgetreden.</p> <p>In 2017 zijn bij de ODH 24 overlastmeldingen in behandeling genomen. Daarvan was 29 % geluid gerelateerd, 54 % geur gerelateerd en 13 % licht gerelateerd en 4 % overigen.</p> <p>Er is 35 maal een voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom verstuurd. Dit heeft geleid tot 19 daadwerkelijke lasten onder dwangsom. Er is één bezwaarschrift tegen de opgelegde dwangsom ingediend. In 8 gevallen is overgegaan tot invordering van een dwangsom. Er zijn 17 lasten onder dwangsom ingetrokken omdat alsnog voldaan werd aan de regelgeving.</p>
-----------------------------------	--

	<p><u>Vergunningverlening</u></p> <p>In 2017 is een milieuneutrale veranderingsvergunning afgehandeld door de ODH. Ook is twee maal een maatwerkvoorschrift opgelegd. Daarnaast zijn 35 meldingen in het kader van het Activiteitenbesluit afgehandeld. De ODH heeft diverse inhoudelijke milieuanbevelingen uitgebracht in het kader van ruimtelijke projecten.</p>
Bodem	<p>In het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn door de ODH 46 meldingen afgehandeld. Daarnaast zijn 56 bodemrapporten getoetst en 23 bodemadviezen afgegeven.</p> <p>In het kader van het Besluit lozingen buiten inrichtingen zijn geen meldingen ontvangen.</p> <p>Daarnaast is tijd besteed aan het op aanvraag ontsluiten van bodemgegevens. Ook zijn door handhavers controles uitgevoerd op illegaal grondverzet.</p> <p>Bij bouw aanvragen en bij nieuwe bestemmingsplannen is getoetst op de bodemwetgeving.</p>
Geluid	<p><u>Geluidsrapporten</u></p> <p>De ODH heeft in 2017 elf geluidsrapporten beoordeeld en vijf maal een advies afgegeven in het kader van lucht, geluid of externe veiligheid.</p> <p><u>EU-geluidskaat</u></p> <p>In 2017 is een geluidsbelastingkaart gemaakt overeenkomstig de EU-richtlijn omgevingslawaai. De kaart heeft betrekking op geluid door wegverkeer en railverkeer.</p> <p>Hierop is te zien hoe hoog de geluidsbelasting is op de gevels van woningen, scholen en andere geluidsgevoelige objecten. Met behulp van deze kaart wordt in 2018 een actieplan geluid opgesteld.</p> <p>Aanvullend op de wettelijk verplichte geluidsbelastingkaarten zijn ook de geluidscontouren van de luchtvaart gevisualiseerd in een geluidskaat.</p> <p>Het aspect geluid is betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en ontwikkelingen. Daarnaast is het aspect geluid getoetst bij relevante aanvragen om omgevingsvergunningen.</p> <p><u>Stiltebeleid</u></p> <p>Voor het geluid- en stiltebeleidsplan is in 2017 een participatietraject uitgevoerd. Met een online onderzoek is de beleving van stilte en geluid onder bewoners, ondernemers en bezoekers onderzocht.</p> <p>De resultaten van het onderzoek worden gebruikt bij het opstellen van een overkoepelend geluid- en stiltebeleidsplan, samen met de verplichte geluidsbelastingkaarten 2016 en het actieplan geluid die wij in 2018 gaan opstellen.</p>
Luchtkwaliteit	<p>In 2017 is de luchtkwaliteit in Midden-Delfland langs wegen gemonitord. Dit maakt onderdeel uit van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. De periode waarvan de luchtkwaliteit is bepaald, is van het voorgaande jaar (2016). Er zijn geen knelpunten gesignaleerd.</p> <p>Daarnaast is in 2017 het aspect luchtkwaliteit betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingplannen en ontwikkelingen.</p>
Externe veiligheid	<p>Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's bij de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen. De aard en hoeveelheid van de gevaarlijke stoffen is daarbij bepalend.</p> <p>In 2017 is bij diverse ruimtelijke procedures en ontwikkelingen aandacht besteed aan dit thema.</p> <p>Dit heeft bij één plan geleidt tot een kleine aanpassing van het plan.</p>
Klimaatbeleid	<p>Binnen het thema klimaatbeleid zijn onder andere de volgende acties uitgevoerd;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voortzetting van het project verduurzaming gemeentelijk vastgoed. - Aanbrengen van ledverlichting en dynamische dimmers in openbare verlichting. - Uitvoering van de actie "Duurzaam wonen in Maasland, zo gedaan" voor het verduurzamen van koopwoningen is uitgevoerd.

	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleggen van een extra openbaar laadpunt voor elektrische auto's. - Uitvoeren van energiescans bij verenigingen. - Vaststellen van een subsidieverordening ter stimulering van verenigingen om hun verenigingen te verduurzamen. - Faciliteren van het duurzaamheidcongres van de Rotary Maassluis/Maasland. - Inzet van de Woonwijzerwag. - Faciliteren van de door lokale ondernemers georganiseerde duurzaamheidsdag. <p>U bent met een raadsbrief (corsa: 2018-01816) geïnformeerd over deze en andere activiteiten die zijn uitgevoerd in 2016.</p>
Interne en externe communicatie over milieu	<p>Om onze inwoners te informeren en bewust te maken van het belang van energiebesparing, heeft de gemeente diverse publicaties verzorgd. Daarnaast wordt de duurzaamheidspagina van de gemeentelijke website gebruikt om inwoners te informeren.</p> <p><u>Regionaal energieloket</u> De samenwerking met het regionale energieloket 'de WoonWijzerWinkel' is voortgezet. Bij dit energieloket kunnen inwoners informatie krijgen over energiebesparende maatregelen en het opwekken van duurzame energie. Het digitale loket wordt ondersteund door een fysieke tentoonstellingsruimte waar allerlei maatregelen op het gebied van energiebesparing en het opwekken van duurzame energie bekeken kunnen worden. Ook beantwoorden adviseurs ter plaatse vragen van geïnteresseerden.</p>
Opstellen/actualiseren en uitvoeren van de plannen	Voor de uitvoering van de plannen voor het SEAP en de Energievisie verwijzen wij naar het voorgaande en de raadsbrief (corsa: 2018-01816).
Participatie in regionaal project om emissie van meststoffen en bestrijding-middelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen.	<p>Ondanks dat nagenoeg alle glastuinbouwbedrijven zijn aangesloten op de riolering in het beheergebied van Delfland, blijkt de verbetering van de waterkwaliteit nog niet op het gewenste niveau te zijn.</p> <p>In 2017 is daarom het project "Gebiedsgerichte aanpak" uitgevoerd in ondermeer de Oude Campspolder. Doel van het project is om emissie van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater terug te dringen. Om inzicht te verkrijgen worden per polder de gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater 24 uur per dag en 7 dagen per week gemeten. Ook zijn de glastuinbouwbedrijven in de polder bezocht en is informatie verstrekt over de waterhuishouding binnen glastuinbouwbedrijven.</p> <p>De Omgevingsdienst Haaglanden heeft namens ons toezichthouders voor dit project ingezet. In 2018 wordt dit project voortgezet.</p>

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Afvalverwijdering- en verw.	1.952.840	1.912.422	1.973.043	2.119.686	-146.643
Riolering	1.927.711	1.880.982	1.403.897	1.620.052	-216.155
Milieubeheer	817.768	728.213	1.215.530	792.290	423.240
Baten: Afvalverwijdering- en verw.	114.923	0	0	0	0
Riolering	53.850	0	0	0	0
Milieubeheer	188.080	15.230	29.980	14.750	15.230
Baten afvalstoffenheffing	2.235.069	2.319.124	2.389.124	2.571.319	-182.195
Baten rioolheffing	2.108.475	2.144.084	1.805.293	1.860.867	-55.574
Saldo Afvalverwijdering- en verw.	1.837.917	1.912.422	1.973.043	2.119.686	-146.643
Riolering	1.873.861	1.880.982	1.403.897	1.620.052	-216.155
Milieubeheer	629.688	712.983	1.185.550	777.540	408.010
Baten afvalstoffenheffing	-2.235.069	-2.319.124	-2.389.124	-2.571.319	182.195
Baten rioolheffing	-2.108.475	-2.144.084	-1.805.293	-1.860.867	55.574

Toelichting financiële afwijkingen

Afvalverwijdering

Overschrijding lasten € 146.643

Deze overschrijding bestaat uit de volgende posten:

- Door een wijziging in de BBV valt het doorbelasten van werkgeverslasten anders uit dan begroot (- € 43.229).
- Er is minder advies bij derden ingewonnen (€ 32.939).
- Er is minder uitgegeven aan voorlichting (€ 27.113).
- De kosten voor het inzamelen van afval is hoger uitgevallen (- € 62.498).
- Er heeft geen storting in de voorziening plaatsgevonden (- € 100.000).

Baten afvalstoffenheffing

Overschrijding baten € 182.195

In 2017 heeft de PMD-fractie (plastic en metalen verpakkingen en drinkpakken) minder opgebracht dan waarop was gerekend.

Riolering

Overschrijding lasten € 216.155

Deze overschrijding bestaat uit de volgende posten:

- Door een wijziging in de BBV valt het doorbelasten van werkgeverslasten anders uit dan begroot (€20.208).
- Er zijn pompen vervangen voor de drukriolering die voor 2018 geraamd zijn (€ 40.093)
- Er is meer onderhoud aan de drukriolering geweest (€ 11.547)
- Er zijn geen uitgaven gedaan op bouwplannen (- € 20.733)
- Er zijn geen uitgaven geweest voor het onderhoud Harnaschpolder (- € 45.150)
- De storting in de voorziening is hoger (€ 244.704)
- Er zijn geen uitgaven geweest voor baggerwerkzaamheden (- € 15.880)

Baten rioolheffing

Overschrijding baten € 55.574

In 2017 zijn meer en grotere percelen aangesloten op de riolering dan waarop was gerekend.

Milieubeheer

Onderschrijding € 423.240

Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de werkzaamheden in verband met de Energievisie 2017-2020 (€ 95.335) en het project 'Verduurzaming gemeentelijke gebouwen' (€ 337.999). Deze projecten zijn nu beide in uitvoering. In de resterende jaren van de projectperiode worden de gereserveerde bedragen aangewend. De restantbedragen moeten daartoe doorgeschoven worden naar de volgende jaren.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 3	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	177.572	571.465	472.621	102.883	369.738
Baten	281.563	568.053	846.694	303.857	542.837
Totaal mutaties reserves	-103.991	3.412	-374.073	-200.974	-173.099

Onderschrijding lasten € 369.738

De geplande reconstructie Oude Veiling is met de najaarsnota doorgeschoven naar 2018, in 2017 zijn toch nog kosten gemaakt (€ 30.262). Dit is gestort in de Dekkingsreserve.

Het project veilig afwikkelen verkeer entree Maasland (uit de Algemene reserve naar de Dekkingsreserve) is uitgesteld naar 2018 (-€ 400.000).

Onderschrijding baten € 542.837

Verschillen uit de Algemene reserve:

- Doorschuiven afkoopsom onderhoud Bedrijvenschap Harnaschpolder (riool) -€ 23.250
- Veilig afwikkelen verkeer entree Maasland -€ 400.000 (zie ook lasten)
- Uitgaven afkoopsom Bedrijvenschap Harnaschpolder -€ 87.629
- Parkeerplaatsen Centrumplan Den Hoorn -€ 14.297
- Doorschuiven afkoopsom onderhoud Bedrijvenschap Harnaschpolder (groen) - €19.425
- Routenetwerk -€ 50.000
- Energievisie -€ 7.860
- Uit de Investeringsreserve is € 30.262 in de Dekkingsreserve gestort (zie ook lasten).
- Uit de reserve Afwikkeling complexen is € 29.362 onttrokken, voornamelijk voor de afwikkeling van Keenenburg III. Dit was niet begroot.

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten Ja/nee	Opmerkingen
reconstructie kruispunt Oude Veiling		30.262,00	-30.262,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Toegankelijkheid OV-haltes Midden-Delfland inkomsten	-153.000,00		-153.000,00	nee	Budget naar 2018 verplaatsen. Project afgerond. Subsidievaststelling MRDH in de maak.
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering	713.679,00	45.249,47	668.429,53	nee	Project loopt nog.
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering inkomsten	-62.185,00		-62.185,00	nee	Project loopt nog.
Vervanging fietsbrug Westgaag-Kralingerpad	13.236,00	17.800,00	-4.564,00	ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd, het budget is overschreden.
Vervangen Kluisheulbrug	28.010,00	17.704,76	10.305,24	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Vervanging Stakenbrug	362.577,00	303.430,46	59.146,54	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Vervanging lichtmasten 2016	71.928,00	82.092,81	-10.164,81	ja	De werkzaamheden zijn afgerond.
Extra maatregelen OV 2015	24.889,00	22.001,75	2.887,25	ja	De werkzaamheden zijn afgerond.
Aanleg Zuidhoornseweg Hoopolder inkomsten	-10.966.030,00	-1.983.015,00	-8.983.015,00	nee	Nog te ontvangen: subsidie van Metropoolregio € 6.983.015 en bijdrage van Bedrijfschap Harnaschpolder € 2.000.000.
Aanleg Zuidhoornseweg Hoopolder	10.625.234,00	2.410.939,59	8.214.294,41	nee	De berekeningen van de weg zijn zodanig dat de aanlegkosten volledig door de inkomsten gedekt worden.
Reconstructie Veenakkerweg	69.308,00	34.584,66	34.723,34	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Reconstructie Plantage	-	16.222,99	-16.222,99	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Reconstructie Burg. v.d. Lelijkade	-	14.180,00	-14.180,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Vervangen brug Barch Ingeland M028	51.000,00	35.124,75	15.875,25	nee	Dit project is in voorbereiding, de uitvoering vindt plaats in 2018.
Reconstructie Commandeurskade	145.000,00	84.423,97	60.576,03	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg	50.000,00		50.000,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Reconstructie Kluisgade	190.000,00	99.207,56	90.792,44	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Parkeerplaatsen kern Schipluiden	65.000,00		65.000,00	nee	
Parkeerplaatsen kern Schipluiden inkomsten	-15.000,00		-15.000,00	nee	
Wegdekverlichting inkomsten	-25.000,00		-25.000,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Wegdekverlichting	50.000,00		50.000,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Vervangen lichtmasten 2017	143.200,00		143.200,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Extra maatregelen OV 2017	15.500,00		15.500,00	nee	Budget verplaatst naar 2018, restantbudget overzetten.
Vervangen grondk. landhoofd Middelvlietbrug M003	-	5.900,00	-5.900,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Reconstructie Trambrug Schipluiden	80.000,00	30.642,00	49.358,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Vervanging beschoeiing damwanden 2014	17.884,00	3.401,47	14.482,53	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Vervangen Beschoeiing Dorpsstraat	153.480,00	141.589,66	11.890,34	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Vervangen beschoeiing/damwanden 2016	100.000,00	103.575,00	-3.575,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Herinrichting openbaar groen	25.000,00		25.000,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Voegen metselwerk beschoeiing Singel	75.000,00	16.594,25	58.405,75	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Vervangen beschoeiing damwand Rotterdamseweg	40.000,00		40.000,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Vervangen beschoeiing Kerkweg	200.000,00		200.000,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Reconstructie speelvoorzieningen 2016	39.918,00	3.765,00	36.153,00	nee	Verschoven naar 2018, restantkrediet overzetten.
Vervanging pompen hoofdgemalen (GRP) 2014	40.127,00		40.127,00	nee	Wordt nog besteed n.a.v. preventieve inspectieronde.
Vervanging pompunits drukriolering (GRP) 2015	110.921,00	184,50	110.736,50	nee	Bestemd voor drukriolering Rijkstraatweg.
Vervanging pompen hoofdgemalen (GRP) 2015	22.645,00	184,49	22.460,51	nee	Wordt nog besteed n.a.v. preventieve inspectieronde.
Vervangen vrijvervalriolering 2015	22.232,00	22.231,38	0,62	ja	
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP 2016)	138.501,00	29.175,70	109.325,30	nee	Wordt nog besteed n.a.v. preventieve inspectieronde.
Vervangen vrijvervalriolering 2016 (GRP 2016)	155.575,00	134.484,74	21.090,26	nee	Verschillende projecten zijn nog in voorbereiding of uitvoering.
Vervangen pompen hoofdgemaal Kerkpolder	34.751,00		34.751,00	nee	Wordt nog besteed n.a.v. preventieve inspectieronde.
Vervangen pompen drukriolering 2017	104.000,00	104.000,00	-	ja	
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP) 2017	71.000,00	2.761,33	68.238,67	nee	Wordt nog besteed n.a.v. preventieve inspectieronde.
Niet geprognosticeerde rioolvervanging	200.000,00		200.000,00	nee	Als deze investering niet gebruikt wordt, schuift hij jaarlijks door.
Vervangen vrijvervalriolering 2017	230.000,00	-86,54	230.086,54	nee	Verschillende projecten zijn nog in voorbereiding of uitvoering.
Uitbreiding begraafplaats Schipluiden 2014	48.671,00		48.671,00	nee	De uitbreiding van de urnenmuur en aanpassen van de paden wordt nog uitgevoerd in 2018.
Uitbreiding Algemene begraafplaats Maasland	19.433,00	12.457,31	6.975,69	nee	De aanleg van extra graven is in voorbereiding, de uitvoering vindt plaats in 2018.
Opwaarderen aula begraafplaats Maasland	65.000,00	35.459,75	29.540,25	nee	De verbouwing van de Aula is in 2017 gestart.
Totaal	3.391.484,00	1.876.529,81	1.514.954,19		

2.1.4 Programma 4: Onderwijs

Beleidsveld onderwijs

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat is wat wij nastreven in Midden-Delfland. Dat kan zowel in Midden-Delfland zijn als daarbuiten, in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren.

Voor actieve deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt hebben jongeren bij het verlaten van het onderwijs een startkwalificatie nodig. De gemeente zet zich in, dat zoveel mogelijk jongeren, het onderwijs verlaten met een startkwalificatie.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages achterstandskinderen en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijk en regionaal gemiddelde.

Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust te maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow. Doel is een gedragsverandering te laten ontstaan waardoor energiegebruik verminderd, lokaal en seizoensgebonden producten worden gebruikt en de kracht van de gemeenschap wordt benut. Onderwijs aan kinderen vervult hierin een rol, bijvoorbeeld door specifieke lessen over het klimaat, onderwijs in smaak of de aanleg van 'schooltuinen'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente, kinderopvang en scholen hebben afspraken gemaakt over voor- en vroegschoolse educatie. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend aanbod.
Concrete doelen/acties voor 2017	<ul style="list-style-type: none">– Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). De LEA is een landelijk richtinggevend instrument voor een plaatselijk onderwijs- en jeugdbeleid. De gemeente voert hierbij de regie. Uiteraard gebeurt dit in overleg met de besturen voor onderwijs en kinderopvang (kinderdagverblijven, peuteropvang en buitenschoolse opvang).– Overleg met de samenwerkingsverbanden over de invulling van het passend onderwijs en de uitvoering van de ondersteuningsplannen. De Wet passend onderwijs is vanaf 1 augustus 2014 in werking getreden. De gemeente Midden-Delfland is ingedeeld bij vier verschillende regionale samenwerkingsverbanden; twee voor het primaire en twee voor het voortgezet onderwijs.– Afstemming met de RMC-regio (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) over de aanpak van voortijdig schoolverlaten.– In overleg met de schoolbesturen de onderwijshuisvesting (blijven) bespreken.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">– Integraal Huisvestingsplan– Huisvestingsverordening onderwijs– Verordening leerlingenvervoer– Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W)– Leerplichtverslag– Overeenkomst LEA– Wet passend onderwijs– Wet Educatie en Beroepsonderwijs

Wat hebben we bereikt/uitgevoerd?

Uitvoering lokale educatieve agenda	In LEA-verband zijn de onderwerpen die vastgelegd zijn in het LEA-convenant aan bod gekomen, zoals: <ul style="list-style-type: none">– de samenwerking van het Maatschappelijk Team met de basisscholen en de kinderopvang, zodat partijen elkaar goed kunnen vinden en van elkaar weten wat er speelt rondom een kind. "De Gezonde School", in samenwerking met JGZ, is een terugkerend thema. Er is afgesproken om zaken als dyslexie en hoogbegaafdheid vroegtijdig te bespreken.
-------------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – de verdere invoering van het Passend Onderwijs, zodat elk kind een passende onderwijsplek heeft. In het voortgezet onderwijs wordt soms relatief zware hulp ingezet terwijl dit was te voorkomen als dit al in het primair onderwijs opgepakt was. Het is beter preventief hulp in te zetten om later zwaardere hulp te voorkomen. Daarom is met het basisonderwijs afgesproken om zaken eerder te bespreken met het Maatschappelijk Team. – een nieuw beleid voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (onder meer toeleiding, overdracht van peuteropvang naar basisschool, bestrijden van onderwijsachterstanden en resultaten), zodat onderwijsachterstanden zo vroeg mogelijk voorkomen of bestreden kunnen worden. Dit beleid is vastgesteld. <p>Daarnaast is overeenstemming bereikt tot een oplossing voor plaatsing van leerlingen met een verblijfsstatus (statushouders) in het basisonderwijs. Scholen die deze kinderen onderwijs bieden, worden gecompenseerd als ze geen aanspraak maken op rijkssubsidie.</p>
Overleg met de samenwerkingsverbanden over de invoer van het passend onderwijs en de ondersteuningsplannen	<p>Het ondersteuningsplan van samenwerkingsverband primair onderwijs Delflanden is geactualiseerd en vastgesteld. In drie van de vier samenwerkingsverbanden (Primair Onderwijs Westland, Voortgezet Onderwijs Delflanden en Voortgezet Onderwijs Nieuwe Waterweg Noord) zijn de ondersteuningsplannen in 2016 al meerjarig vastgesteld.</p> <p>Verder is vervolg gegeven aan het leertraject transformatie onderwijs-zorgarrangementen van de twee samenwerkingsverbanden in Delflanden. Doel van dit traject is het realiseren van kwalitatief goede onderwijs-zorgarrangementen die goed aansluiten op de behoeften van het kind. Er wordt gewerkt met actuele casussen. Dit geeft veel inzicht in rollen en taken van de diverse betrokken partijen en de onderlinge samenwerking. Het is bijvoorbeeld belangrijk om de ondersteuningsbehoefte helder te krijgen, doelen te formuleren en te evalueren of de afgesproken doelen zijn gerealiseerd. Het kind zelf en de ouders zijn daarin belangrijke partijen.</p>
Afstemming met de RMC-regio over de aanpak van voortijdig schoolverlaten	<p>Sinds 2016 zijn ook de jongeren die voorheen buiten beeld waren, in beeld. Het gaat om jongeren onder de 23 jaar en zonder startkwalificatie, schoolbinding en inkomen (uit werk of uitkering).</p> <p>Alle (dreigende) voortijdig schoolverlaters zijn opgeroepen voor een gesprek. Aan hen is een preventietraject, loopbaanbegeleiding of een coachingstraject op maat aangeboden. Met als doel voortgang op of terugkeer naar school of uitstroom naar werk.</p> <p>Vanaf het schooljaar 2017-2018 heeft de RMC de wettelijke taak om jongeren zonder startkwalificatie en jongeren vanuit het praktijk- en speciaal onderwijs langdurig te monitoren. Hierdoor blijven zij in beeld en kunnen zij vroegtijdig ondersteuning krijgen bij uitval van werk en/of verlies van inkomen. Afstemmingsoverleg over dit onderwerp is ingevoegd in de bestaande overlegstructuren tussen Onderwijs en Werk & Inkomen in de regio. Hiertoe zijn de huidige overlegstructuren onder de loep genomen en zijn ontbrekende partijen aangehaakt.</p>
Onderwijs huisvesting	<p>Het meer dan evenredige aantal Delftse kinderen dat gebruik maakt van de onderwijshuisvesting in het dorp Den Hoorn blijft een punt van zorg. Zeker nu een basisschool in Delft (OBS De Schatkaart) heeft aangekondigd deze school met ingang van komend schooljaar te willen sluiten. De gemeente Delft onderneemt actie om deze school open te houden. Inmiddels zijn 6 van de 8 beschikbare schoolwoningen in Den Hoorn bezet. Met de buurgemeenten Delft en Rijswijk vindt overleg plaats over de situatie rond de onderwijshuisvesting in Den Hoorn, waarbij een evenredige spreiding van de verschillende denominaties het uitgangspunt is.</p>

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2016	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2016	verschil
Lasten: Huisvesting openbaar basisond.	1.129.747	1.088.760	1.216.725	1.043.697	173.028
Gemeensch. baten/lasten ond.	653.265	530.810	548.400	550.693	-2.293
Baten: Huisvesting openbaar basisond.	522.832	172.472	173.274	313.953	-140.679
Gemeensch. baten/lasten ond.	60.254	88.408	60.998	61.422	-424
Saldo Huisvesting openbaar basisond.	606.915	916.288	1.043.451	729.744	313.707
Gemeensch. baten/lasten ond.	593.011	442.402	487.402	489.271	-1.869

Toelichting financiële afwijkingen

Huisvesting openbaar basisonderwijs

Onderschrijding lasten € 173.028

De planning was om in 2017 de laatste verbeteringen in MFA Het Lint aan te brengen, bestaande uit: beveiliging gebouw, onderzoek extra duurzaamheidsmaatregelen en oplossen akoestische problemen. Het verbeteren van de beveiliging en de akoestische maatregelen zijn gerealiseerd. Naar duurzaamheidsmaatregelen is onderzoek gedaan. De kosten hiervan zijn € 115.000 met een terugverdiëntijd van 20 jaar. Planning is om in 2018 enkele rendabele duurzaamheidsmaatregelen te treffen. Een deel van het budget was bestemd voor maatregelen in de ruimten voor de kinderopvang, maar niet op die post begroot. De kosten zijn wel verantwoord op de post kinderopvang, waardoor op die post sprake is van een overschrijding.

Overschrijding baten € 140.679

In 2017 is vanuit het onderwijs de laatste eindafrekening voor de exploitatie van MFA Het Lint ontvangen. Dit bedrag is niet in de begroting 2017 opgenomen, daar dit gereserveerd was als dekking voor de laatste verbeteringen in het gebouw.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 4	werkelijk 2017	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	15.119	0	108.113	35.717	72.396
Baten	268.048	304.841	624.227	407.154	217.073
Totaal mutaties reserves	-252.929	-304.841	-516.114	-371.437	-144.677

Onderschrijding lasten € 72.396

In de Dekkingsreserve is € 72.396 minder gestort dan begroot voor de klimaatbeheersing MFA Het Lint.

Onderschrijding baten € 217.073

Uit de Algemene reserve is € 72.396 minder onttrokken dan begroot voor de klimaatbeheersing MFA Het Lint (zie ook lasten). Voor het duurzaamheidsonderzoek MFA is € 84.764 minder onttrokken dan begroot. De onttrekking van € 59.913 voor de aanpak van klimaatproblemen van de MFA is vervallen.

Investeringen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten Ja/nee	Opmerkingen
Aanpak klimaatprobleem MFA onderwijs	108.112,00	35.717,35	72.394,65	nee	Deze investering kan nog niet afgesloten worden. Op basis van het raadsbesluit van vorig jaar wordt nog gewerkt aan de afronding van de geluidsproblematiek in het gebouw en het verbeteren van de beveiligingsvoorzieningen.
Totaal	108.112,00	35.717,35	72.394,65		

2.1.5 Programma 5: Sociaal domein en Welzijn

Beleidsveld sociaal domein

Per 1 januari 2015 heeft de gemeente via decentralisaties diverse nieuwe wettelijke taken gekregen, die we clusteren binnen het programma sociaal domein.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner zoveel mogelijk – zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij, gebruik makend van de eigen kracht en dat van het eigen netwerk.

Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal.

Beleidsveld sociaal domein

- a. Wmo
- b. (Nieuwe) Jeugdtaken
- c. Participatiewet

Voor de uitvoering van de Participatie verwijzen wij naar programma 6.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis (blijven) wonen
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken en maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen en wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dicht bij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationele doelen om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners
Concrete doelen/acties voor 2017	<p><u>Algemeen (2 of 3D):</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Nieuw 3D Beleidsplan sociaal domein 2017-2018.- Ontwikkeling programma 'langer zelfstandig wonen' (LZW).- Doorontwikkeling van programma voor preventie.- Doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team.- Doorontwikkeling onafhankelijke cliëntondersteuning en inzet gedragswetenschapper. <p><u>Wmo:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Verder ontwikkelen van de nieuwe taak Wmo-begeleiding en de inkoop daarvan- Doorontwikkeling van de voorziening Huishoudelijke hulp en de inkoop daarvan- Bijstelling verordening en beleidsregels.- Uitvoering van activiteitenprogramma t.b.v. de –op termijn- efficiëntere inrichting van het vervoer binnen het sociaal domein.- Professionalisering uitvoering woningaanpassingen.- Doorontwikkeling arbeidsmatige dagbesteding. <p><u>Jeugd:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Ontwikkelen van een nieuwe Regionale Beleidsvisie 2018-2020 op jeugdhulp in Haaglanden om daarmee verder vorm te geven aan de transformatie.- Verder ontwikkelen van de inkoop van jeugdhulp en de samenwerking met inkoop Wmo.- Participatie in regionale samenwerking, onder andere in het project Sturing in de Jeugdhulp.

	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijke bijstelling van de beleidsregels en/of het besluit. - Verdere doorontwikkeling / aanpassing van uitvoeringsorganisaties als Veilig Thuis, STOJAH en het H10 Inkoopbureau. - Regionale ontwikkeling van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met stichting Jeugdgezondheidszorg (JGZ).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - De inzet van maatschappelijke verenigingen, organisaties en maatschappelijke partners om de gemeentelijk beleidsdoelen te bereiken - 3D beleidsplan sociaal domein - Verordening Jeugdhulp & beleidsregels en besluit - Verordening Wmo & beleidsregels en besluit - Regionaal Transitiearrangement (RTA) Jeugdhulp Haaglanden 2015 tot en met 2017 - Regionaal Inkoopkader Jeugdhulp Haaglanden 2016-2017 - Inkoopplan Wmo (H4) - Lokaal Inkoopplan Jeugdhulp Midden-Delfland 2017 - Regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling - Calamiteitenprotocol sociaal domein Midden-Delfland - Beleidsnota Privacy in het sociaal domein - Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team - Algemene Subsidieverordening (ASV) - Beleidsnota Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Wat hebben we bereikt/uitgevoerd?

WMO	<ul style="list-style-type: none"> - Integrale verordening Wmo/Jeugd vastgesteld. - Start van de inkoop van integrale dienstverlening (begeleiding, huishoudelijke hulp) Wmo 2019 en verder. - Overeenkomst woningaanpassingen voorbereid t.b.v. professionalisering woningaanpassingen. - Doorontwikkeling Inkoopvoorziening GGZ (inhoudelijke uitbreiding). - Start De Mus (kleinschalige vervoersvoorziening in Schipluiden en Den Hoorn.) - Er is en regionaal uitvoeringsplan Beschermd Wonen opgesteld. Onder leiding van een regionaal aanjaagteam worden er in 2017 en 2018 diverse activiteiten georganiseerd. Ook wordt er gewerkt aan lokale planvorming.
Ontwikkelen van een nieuwe Regionale Beleidsvisie 2018-2020 op jeugdhulp in Haaglanden om daarmee verder vorm te geven aan de transformatie.	<p>De aanbesteding 2018 vormt de opmaat naar een nieuw resultaatgericht systeem van inkoop. Vanwege de aanbesteding was in het najaar 2017 geen contact mogelijk met de jeugdhulpaanbieders over de inkoop van de volgende jaren. Daarom is de planning voor het inkooptraject 2020 gewijzigd. Het resultaatgerichte inkooptraject wordt in 2018 uitgevoerd. Er wordt ook gegund in 2018, maar de contracten gaan een jaar later in, op 1 januari 2020. Deze constructie biedt de mogelijkheid om samen met de jeugdhulpaanbieders de nieuwe aanpak van resultaatgericht werken, te implementeren. Start voorbereiding uitgangspuntennotitie inkoopstrategie 2020-2024. Voorstel wordt medio 2018 verwacht.</p> <p>De afgelopen jaren is zowel door gemeenten als door aanbieders hard gewerkt aan de speerpunten van de regionale innovatieagenda. Er zijn diverse innovatieprojecten gestart en er is een regionale leeromgeving tot stand gekomen in de vorm van bijeenkomsten, een kwantitatieve monitor en een kwalitatieve evaluatie. Begin 2018 heeft u een rapportage ontvangen met de laatste ontwikkelingen op dit gebied.</p>
Verder ontwikkelen van de inkoop van jeugdhulp en de samenwerking met inkoop Wmo.	<p>Lokaal inkoopplan jeugdhulp 2018 is opgesteld, vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de raad.</p> <p>De gemeenschappelijke regeling inkoopbureau H10 is verlengd en een paar technische wijzigingen zijn verwerkt.</p>
Participatie in regionale samenwerking, onder andere in het project Sturing in de Jeugdhulp.	<p>Regionale notitie "Beter Samenspel voor veilig opgroeien" is vastgesteld. Regionale voorbereiding actieplan "Jeugdhulp in gezinsvormen". Uitvoeringsprogramma is begin 2018 vastgesteld.</p> <p>Deelname aan de volgende regionale overleggen: ProgrammaTeam Jeugd, inkoopoverleg 2018, ambtelijk overleg verwijsindex jeugd, kernteam jeugd en jongeren, ambtelijk overleg jeugdgezondheidszorg (JGZ), overleg Voorzitters en Beleid jeugdbeschermingstafel, werkgroep complexe scheidingen, werkgroep innovatieve projecten.</p>
Mogelijke bijstelling van de beleidsregels en/of het besluit.	<p>Er is samen met het Maatschappelijk Team gewerkt aan de bijstelling/actualisatie van de Beleidsregels jeugdhulp. Deze worden voorjaar 2018 ter vaststelling aangeboden aan het College.</p>

Verdere doorontwikkeling / aanpassing van uitvoeringsorganisaties als Veilig Thuis, STOJAH en het H10 Inkoopbureau.	<ul style="list-style-type: none"> - Ondertekening convenant uitvoering jeugdgezondheidszorg gemeenten Zuid-Holland West 2018-2021. - Instemming met convenant uitvoering woonplaatsbeginsel jeugdwet. Wethouder Delft is gemandateerd om namens Midden-Delfland het convenant voor de regio Haaglanden te ondertekenen. - Start onderzoek naar meerdere governance scenario's voor H10 samenwerking; medio 2018 ontvangt u een voorstel. - Verlenging gemeenschappelijke regeling inkoopbureau H10 tot 1 januari 2019; onderzoek naar verschillende samenwerkingsmodellen. Medio 2018 ontvangt u een voorstel. - Doorontwikkeling/ aanpassing van de uitvoeringsorganisatie Veilig Thuis/ Stojah. De voorgenomen herijking van de GR GGD is conform beleidsvoornemen uitgevoerd. Eind 2017 hebben de 9 gemeenteraden ingestemd met de gewijzigde gemeenschappelijke regeling 'GR GGD en VT Haaglanden' die per 1/1/2018 is ingegaan. - De regio Haaglanden heeft voor de periode 2015- 2018 een regionale visie huiselijk geweld en kindermishandeling opgesteld. In die visie lag vooral de focus op de organisatorische veranderingen als gevolg van de decentralisaties waaronder de vorming van Veilig Thuis. Ook maakte een begroting onderdeel uit van de visie. Nu Veilig Thuis als aparte uitvoeringsorganisatie is ondergebracht onder de GR GGD dient een meerjarenbegroting opnieuw vastgesteld te worden op regionaal niveau. In 2018 wordt een nieuwe regionale visie huiselijk geweld en kindermishandeling voorbereid.
---	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Wmo	2.885.304	2.715.836	2.846.823	2.519.140	327.683
Vreemdelingen	61.357	73.454	88.454	152.290	-63.836
Wmo en jeugd	2.328.127	1.848.061	1.882.971	1.939.265	-56.294
Jeugd	1.696.258	1.663.299	1.716.917	1.592.682	124.235
Kinderopvang	111.460	117.314	171.334	223.992	-52.658
Openbare gezondheidszorg	236.070	202.315	202.315	185.929	16.386
Jeugdgezondheidszorg (uniform)	475.804	399.710	399.710	397.882	1.828
Maatschappelijk team	0	88.095	88.095	94.127	-6.032
Overige sociaal-cultureel werk	0	6.105	6.105	11.608	-5.503
Baten: Wmo	29.351	473.576	261.251	295.467	-34.216
Vreemdelingen	42.180	42.050	82.050	73.470	8.580
Wmo en jeugd	464.733	0	44.861	441.099	-396.238
Jeugd- en jongerenwerk	133	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Openbare gezondheidszorg	15.200	15.200	15.200	50.092	-34.892
Jeugdgezondheidszorg (uniform)	0	0	0	0	0
Maatschappelijk team	0	0	0	0	0
Overige sociaal-cultureel werk	0	6.258	6.258	6.113	145
Saldo Wmo	2.855.953	2.242.260	2.585.572	2.223.673	361.899
Vreemdelingen	19.177	31.404	6.404	78.820	-72.416
Wmo en jeugd	1.863.395	1.848.061	1.838.110	1.498.166	339.944
Jeugd- en jongerenwerk	1.696.126	1.663.299	1.716.917	1.592.682	124.235
Kinderopvang	111.460	117.314	171.334	223.992	-52.658
Openbare gezondheidszorg	220.870	187.115	187.115	135.837	51.278
Jeugdgezondheidszorg (uniform)	475.804	399.710	399.710	397.882	1.828
Maatschappelijk team	0	88.095	88.095	94.127	-6.032
Overige sociaal-cultureel werk	0	-153	-153	5.495	-5.648

Toelichting financiële afwijkingen

Wmo

Onderschrijding lasten € 327.683

De onderschrijding komt door:

- De uitgaven zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de fluctuerende aanvragen. Een grote woningaanpassing heeft al grote gevolgen voor het resultaat (€ 248.700).
- De afrekening 2017 wordt door de SVB (Sociale verzekeringsbank) ontvangen in juli 2018 (€ 38.200).
- Er zijn minder kosten voor vervoer vergoed (€ 126.770).
- Daarnaast zijn er meer kosten gemaakt voor de hulp in de huishouding (€ 66.233).

Overschrijding baten € 34.216

De inkomsten ontvangsten derden zijn bij benadering te ramen, hierin zit grote factor onzekerheid.

Vreemdelingen

Overschrijding lasten € 63.836

Aan dit taakveld zijn meer werkgeverslasten toegerekend dan begroot. Dit heeft te maken met het 'project' statushouders dat in 2017 is uitgevoerd.

WMO en jeugd

Overschrijding lasten € 56.294

Deze overschrijding wordt vrijwel volledig veroorzaakt door het project regionaal doelgroepenvervoer. In de oorspronkelijke begroting 2017 was dit project doelgroepenvervoer niet opgenomen. In de loop van 2017 is het gestart, waardoor nu een overschrijding te zien is (zie ook baten).

Tegenover de overschrijding staan onderschrijdingen binnen dit taakveld, omdat het beroep op beschikbare budgetten (onder meer subsidiebudget en vergoeding van uitvoeringskosten vrijwilligers) achter bleef bij de raming.

Overschrijding baten € 396.238

De overschrijding van de baten op dit taakveld wordt grotendeels veroorzaakt door (regionale) bijdragen ten aanzien van het doelgroepenvervoer (zie ook lasten). Deze waren niet geraamd in de oorspronkelijke begroting.

Verder hebben we ca. € 15.000 meer ontvangen dan begroot door de doorbelasting van de kosten van een projectleider WMO aan de andere H4-gemeenten.

Jeugd

Onderschrijding lasten € 124.235

De onderschrijding komt door:

- de jaarrekening jeugdhulp h10 over 2017 is ongeveer gelijk aan die van 2016. Verwacht was dat na de intreding van de decentralisatie de kosten elk jaar hoger zouden zijn.
- de nog te betalen kosten 2016 in 2017 zijn te hoog geraamd waardoor we nu eenmalig in 2017 geld overhouden.
- er zijn minder kosten gemaakt voor jeugd pgb's (persoonsgebonden budget) dan begroot.

Kinderopvang

Overschrijding lasten € 52.658

De kinderopvang huurt diverse ruimten in MFA Het Lint. In 2017 zijn in MFA Het Lint diverse werkzaamheden uitgevoerd rondom de beveiliging van het gebouw en het oplossen van akoestische problemen (zie ook toelichting huisvesting basisonderwijs). Dekking van deze kosten is opgenomen onder 'huisvesting basisonderwijs'. Deze kosten moeten echter functioneel verantwoord worden op de post kinderopvang, daar die kosten hier een rechtstreekse relatie mee hebben.

Openbare gezondheidszorg

Overschrijding baten € 34.892

Bij de fusie van GGD Haaglanden hebben wij een voorziening in het leven geroepen om de aanloopkosten op te kunnen vangen. Aangezien deze voorziening niet meer nodig is, kon deze vrijvallen. Dit verklaart de overschrijding aan baten op dit budget.

Beleidsveld welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooien, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De identiteit van een gemeenschap vloeit voort uit de gezamenlijke historie. Het beleefbaar maken van de historie maakt inwoners bewust van hun geschiedenis. Voorbeelden zijn de aanwijzing van beschermde monumenten, publicatie van de historie van gebouwen en locaties, de provinciale aanwijzing van de erfgoedlijn 'trekvaartroute', straatnamen die verwijzen naar de historie van een gebied. Cittaslow erkent de Kindermonumentendag als een goed voorbeeld. Een 'levende' geschiedenis ondersteunt het besluitvormingsproces om landschapselementen, zoals het verkavelingspatroon van het veenweidegebied te handhaven. Daarnaast vraagt Cittaslow specifiek aandacht voor het behoud van de culturele lokale evenementen en toegang tot maatschappelijke voorzieningen zoals een bibliotheek. Binnen de dorpen hebben de evenementen een groot draagvlak bij inwoners. Behoud door ontwikkeling richt zich in belangrijke mate op het behoud en versterken van maatschappelijke voorzieningen en de lokale cultuurhistorie.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk dat alle doelstellingen van de Wmo gerealiseerd worden. De programmaonderdelen voor welzijn leveren hier een positieve bijdrage aan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel welzijn om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<ul style="list-style-type: none">- In Den Hoorn is de hoofdvestiging van de bibliotheek. In Schipluiden en Maasland zijn doelgroepenbibliotheken voor kinderen tot 12 jaar en ouderen.- Veel inwoners zijn lid van een culturele vereniging, sportvereniging of andere lokale maatschappelijke organisatie.- De aangewezen monumenten zijn in 2025 nog als monument aanwezig.
Concrete doelen/acties voor 2017	<ul style="list-style-type: none">- Nieuwe Algemene Subsidieverordening en bijbehorende subsidieregeling.- Prestatieafspraken met de grote gesubsidieerde organisaties als de stichting Welzijn Midden-Delfland en de ketenpartners van het Maatschappelijk Team- Uitvoering geven aan het derde jaar van de cultuurimpuls.- Uitwerken en uitvoeren van speerpunten vanuit lokaal gezondheidsbeleid- Mogelijke aanpassing van financiering en subsidiering van de peuteropvang (afhankelijk van aanpassing in wet- en regelgeving).- Het oppakken van diverse accommodatievraagstukken in verband met diverse ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling (bijvoorbeeld vergrijzing, ontgroening) en het voeren van een kostenefficiënt beleid hierin.- Zorgen dat sport en andere maatschappelijke organisaties voor iedereen bereikbaar blijven en gebruik van deze organisaties wordt gestimuleerd.- Aanpak laaggeletterdheid- De open monumentendag en de Kindermonumentendag worden georganiseerd met partners, in samenwerking met de gemeente.- Uitvoering van de Agenda Erfgoed 2014-2018.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Maatschappelijke verenigingen en organisaties- Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college)- Uitvoeringsprogramma's/samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring- Bestrijding laaggeletterdheid door activiteiten Taalhuis en Taalmeter- Recreatieschap Midden-Delfland- Erfgoedverordening- Gecombineerde commissie erfgoed en monumenten- Werkgroep Erfgoed- De historische verenigingen- Voorlichting richting eigenaren (en bewoners/gebruikers) van monumenten over rechten en plichten- Handboek Erfgoed- Open monumentendag en Kindermonumentendag- Beleidskader kunst en cultuur- Regionale Agenda Samenleving -programma Haaglanden.- Gemeentelijke agenda erfgoed- Monumentschildjes- Meerjarenprogramma Delflandse Trekvaarten

Wat hebben we bereikt?

Nieuwe Algemene Subsidieverordening en bijbehorend Subsidieregeling	Nieuwe subsidieregelingen vallen onder de Algemene Subsidieverordening Midden-Delfland 2016. Zoals die voor peuteropvang en nieuwkomers in het basisonderwijs. Veel welzijnssubsidies zijn meerjarig verleend tot en met 2018 en vallen dus nog onder oude regelingen. Pas vanaf 2019 kunnen hiervoor nieuwe regelingen gelden. Het proces van aanvraag tot en met vaststelling is an nog eenduidiger.
Uitvoering geven aan de cultuurimpuls	De opbrengsten van het derde jaar van de Cultuurimpuls zijn op hoofdlijnen: <ul style="list-style-type: none"> – Netwerkbijeenkomsten met culturele organisaties – Update van de cultuuragenda – Realisatie van het eerste Land Art project in Midden-Delfland: het werk "Human Memory" in het Kraaiennest in Maasland, een mensfiguur, opgebouwd uit fietsonderdelen en is een samenwerking van Stichting Land Art Delft, de Japanse kunstenaar Kouji Ohno, Festival Boerol, Midden-Delfland Vereniging en andere culturele organisaties uit Midden-Delfland. Om dit project heen hebben diverse workshops en activiteiten plaatsgevonden en zijn fietsroutes vormgegeven. – Start initiatief Land Art op de golfbaan in Schipluiden – Start initiatief beelden De polsstokspringer in Den Hoorn Start van het project Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020. Mede op initiatief van de culturele organisaties en basisscholen heeft de gemeente eerder een subsidieaanvraag ingediend.
Mogelijke aanpassing van financiering en subsidiering van de peuteropvang	Voorbereiding subsidieregeling voor kwaliteit VVE. Regeling wordt voorjaar 2018 ter vaststelling aangeboden aan het College. GOAB-gelden 2017 zijn verdeeld over de 3 VVE-organisaties ten behoeve van Verantwoording van de inzet van deze gelden vindt plaats in het eerste kwartaal 2018.
Het oppakken van diverse accommodatievraagstukken in verband met diverse ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling en het voeren van een kostenefficiënt beleid hierin	Het feit dat Senf Theaterproducties de kantoorvleugel van het oude gemeentehuis in Maasland heeft verlaten en de voorgenomen afstoting door de Protestantse Gemeente van de Nieuwe Kerk maakt dat er plannen nodig zijn voor de toekomst van het oude gemeentehuis en herhuisvesting van organisaties. De gemeenteraad heeft besloten om de kantoorvleugel te amoveren, waardoor ruimte komt voor een andere stedenbouwkundige invulling van dat gebied. Een aantal partijen heeft plannen ingediend voor een nieuwe invulling van het oude gemeentehuis. In overleg met deze initiatiefnemers en andere partijen en andere belanghebbenden vindt overleg plaats over de toekomstige rol van het oude gemeentehuis en Huize Barendregt en een goede huisvesting van organisaties in het dorp Maasland.
Zorgen dat sport en andere maatschappelijke organisaties voor iedereen bereikbaar blijven en gebruik van deze organisaties wordt gestimuleerd	Kwalitatief goede accommodaties zijn voor organisaties belangrijk om hun activiteiten op een goede manier uit te voeren. Als uitvoering van dit beleid heeft de gemeenteraad aan verschillende organisaties een investeringssubsidie verstrekt. De scouting Den Hoorn voor de nieuwbouw van een scoutinggebouw op het sportcomplex Den Hoorn; de scouting Maasland voor het vernieuwen van hun accommodatie en de korfbalclub ODO voor een nieuw bijgebouw. Ook in 2017 is het uitbrengen van een boekje voor sport, cultuur en scouting, voortgezet. Op die manier is het mogelijk dat kinderen in de basisschoolleeftijd kennis maken met de verschillende mogelijkheden die deze organisaties bieden.
Aanpak laaggeletterdheid	In 2017 zijn in alle dorpen van Midden-Delfland Taalhuizen of Taalpunten in de bibliotheekvestigingen aanwezig. Op deze plaatsen kunnen mensen terecht met hun vragen en hulp voor de verbetering van de taalvaardigheid. De bibliotheek Maassluis/Midden-Delfland is in een vergevorderde fase van een fusie met de bibliotheek Vlaardingen. Deze fusie biedt schaalvergrotingsvoordelen met als gevolg een nog betere dienstverlening.
De open monumentendag en de Kindermonumentendag worden georganiseerd	Ook in 2017 vonden de Open Monumentendag en de Kindermonumentendag plaats met het thema "boeren, burgers en buitenlui". Dit jaar was er een gezamenlijke opening van Open Monumentendag met de gemeenten Westland en Delft in de Hofboerderij in Wieringen. Daarna reisden de aanwezige vertegenwoordigers van de gemeenten en erfgoedorganisaties naar de Hofwoning in 't Woudt. Daar opende wethouder Van Oord de vernieuwde Midden-Delfland Audiotour 'van Midden-Delfland is Mensenwerk. De betrokken gemeenten en erfgoedorganisatie kijken positief terug op deze gezamenlijke activiteiten.
Uitvoering van de Agenda Erfgoed 2014-2018	Wij werkten in 2017 samen met Maassluis, Vlaardingen, de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en Midden-Delfland is Mensenwerk aan informatiezulen en de reconstructie van trekvaartelementen langs de Erfgoedlijn Trekvaarten. Deze projecten worden in 2018 afgerond.

	<p>Daarnaast hebben wij het voorbereidend werk uitgevoerd voor de volgende twee aanvragen. Een aanvraag om restauratiesubsidie voor de Trambrug en een aanvraag om cofinanciering voor het haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden om een trekschuit te laten varen langs de Delflandse trekvaarten. Deze aanvragen dienen wij in 2018 in bij de provincie.</p> <p>Wij hebben meerdere objecten aangewezen als gemeentelijk monument, waaronder het markante gebouw van de Jozefschool in Schipluiden.</p> <p>Naar aanleiding van de nieuwe Erfgoedwet actualiseerden wij onze Erfgoedverordening. De raad stelde deze verordening eind 2017 vast.</p> <p>Wij hebben een onderzoek uit laten voeren naar de bescherming van cultuurhistorische objecten in het buitengebied. Wij betrekken de uitkomsten van dit onderzoek bij de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Gras in 2018.</p>
--	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Openbaar bibliotheekwerk	460.414	436.562	436.562	436.821	-259
Vormings- en ontwikkelingswerk	227	0	0	0	0
Sport	932.017	801.159	1.104.066	946.238	157.828
Oudheidkunde/monumenten	102.078	160.048	203.348	143.110	60.238
Kunst	158.929	134.718	138.097	150.646	-12.549
Volksfeesten	34.865	20.987	20.987	16.660	4.327
Baten: Openbaar bibliotheekwerk	0	0	0	0	0
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0	0	0
Sport	197.766	175.732	175.732	199.956	-24.224
Oudheidkunde/monumenten	180	2.328	22.128	23.848	-1.720
Kunst	0	0	7.785	38.109	-30.324
Volksfeesten	0	0	0	0	0
Saldo Openbaar bibliotheekwerk	460.414	436.562	436.562	436.821	-259
Vormings- en ontwikkelingswerk	227	0	0	0	0
Sport	734.251	625.427	928.334	746.282	182.052
Oudheidkunde/monumenten	101.898	157.720	181.220	119.262	61.958
Kunst	158.929	134.718	130.312	112.537	17.775
Volksfeesten	34.865	20.987	20.987	16.660	4.327

Toelichting financiële afwijkingen

Sport

Onderschrijding € 157.828

De onderschrijding komt door:

- Nog niet uitgegeven zijn de investeringssubsidies voor 2 scoutingorganisaties (€ 202.755). Deze bedragen worden gedekt vanuit de reserves en worden doorgeschoven naar 2018.
- De vergoeding voor beheerwerkzaamheden van de Hofstede is te laag begroot. In de begroting 2018 is dit hersteld (€ 22.793).
- Daarnaast zijn er nog diverse kleine over- en onderschrijdingen (bijv. belastingen, onderhoud, materiaal e.d.).

Oudheidkunde/monumenten

Onderschrijding lasten € 60.238

Er is in 2017 slechts één subsidieaanvraag geweest voor onderhoud monumenten.

Daarnaast is het geplande schilderwerk aan museum De Schilpen vertraagd, doordat de verduurzaming van het glas en de kozijnen langer heeft geduurd.

Kunst

Overschrijding baten € 30.324

Er is in 2017 een bedrag als voorfinanciering beschikbaar gesteld ten behoeve van de uitvoering van het project Land-Art. Dit is terug ontvangen maar dit bedrag was niet geraamd.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 5	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	577.370	10.210	376.634	384.204	-7.570
Baten	443.767	338.325	1.006.729	690.317	316.412
Totaal mutaties reserves	133.603	-328.115	-630.095	-306.113	-323.982

Onderschrijding baten € 316.412

Verschillen uit de reserve sociaal domein:

- Transformatiebudget -€ 71.122
- Preventiebudget - € 39.918

Verschillen uit de Algemene reserve:

- Klimaatbeheersing kinderopvang MFA € 7.570 (zie ook lasten).
- Doelgroepenvervoer -€ 3.891
- Inschrijving nareizende familie van statushouders -€ 10.000
- Investeringsubsidie Scouting Den Hoorn -€ 100.000
- Investeringsubsidie Scouting Maasland -€ 99.050

Investeringsen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten Ja/nee	Opmerkingen
Aanpak klimaatprobleem MFA kinderopvang	28.274,00	35.843,66	-7.569,66	nee	Door een nabetaaling van BTW is dit krediet licht overschreden. In feite is dit één krediet samen met de aanpassing klimaatproblemen MFA voor onderwijs. Hierop is een overschot. Deze investering kan nog niet afgesloten worden.
Uitbreiding SV Den Hoorn	234.270,00	36.007,30	198.262,70	nee	Het krediet van de SV Den Hoorn is bestemd voor de uitbreiding van de accommodatie van de SV Den Hoorn. Dit maakt onderdeel uit van het oorspronkelijke krediet van € 650.000,- dat beschikbaar is gesteld voor de aanleg van een kunstgrasveld en de uitbreiding van de accommodatie. Het kunstgrasveld is inmiddels gerealiseerd. De voorbereidingen om te komen uitbreiding van de accommodatie zijn in gang gezet
Totaal	262.544,00	71.850,96	190.693,04		

2.1.6 Programma 6: Economische- en Sociale zaken

Beleidsveld economische zaken

Beleidsdoel

Versterking van de economische structuur van de gemeente en optimalisering van de gemeentelijke inzet.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Versterking van de gebiedskwaliteiten (open en groen landschap, A-kwaliteit) en het behoud van de vitaliteit van het gebied (economische dynamiek, leefbaarheid). Via deelname aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag versterken van het regionaal vestigingsklimaat, waardoor ook de lokale economie versterkt wordt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheden voor overheden om de economie te beïnvloeden, zijn beperkt. De auditcriteria sluiten aan op de uitgangspunten van de 'derde industriële revolutie'. Het gaat hierbij om een economie die minder of niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen, korte ketens van voedselproductie, producten waarvan bekend is waar die vandaan komen, productie gebaseerd op 'oude' technieken die innovatief zijn doorontwikkeld en herstel en behoud van duurzame landbouwgebieden voor biodiversiteit en voedselproductie.

Bedrijven die werken volgens de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen zich als 'Supporter Cittaslow Midden-Delfland' onderscheiden van concurrenten. Op die manier dragen zij ook bij aan een verdere bewustwording van de maatschappelijke waarden van Cittaslow.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Leidraad voor het opereren van de gemeente op het terrein van economische zaken is het door de raad in 2012 vastgestelde Economisch Beleidskader 2012-2016 'Samen werken aan een duurzame economie'. Het doel is om de thema's werken, wonen en landschap in Midden-Delfland vanuit economisch perspectief te versterken.
Concrete doelen/acties voor 2017	Het economisch beleidskader formuleert opgaven verdeeld over werken, wonen en landschap. De opgaven zijn verdeeld in drie thema's: Opgaven bij het thema 'werken' <ul style="list-style-type: none">- Voorzien in duurzame werklocaties (duurzame glastuinbouwclusters, bedrijventerreinen, dorpen, agrarisch kerngebied en Poorten)- Goede bereikbaarheid- Maatschappelijk verantwoord ondernemen- Goede dienstverlening Acties bij het thema 'werken' <ul style="list-style-type: none">- Uitwerken ontwikkelingskader Maaslandse Poort- Handhaven teeltareaal glastuinbouw- Ondersteunen ontwikkeling Kralingerhoek
Concrete doelen/acties voor 2017	Opgaven bij het thema 'wonen' <ul style="list-style-type: none">- Voorzien in kwalitatieve/kwantitatieve woningbehoefte en hoogwaardige leefomgeving- Voldoende voorzieningen Acties bij het thema 'wonen': <ul style="list-style-type: none">- Wonen wordt deels ingevuld bij (actualisatie) woonvisie (programma 7)- Invullen winkelveorzieningen en horeca Den Hoorn, Maasland en Schipluiden
Concrete doelen/acties voor 2017	Opgaven bij het thema 'landschap' <ul style="list-style-type: none">- Behoud en versterken kwalitatief hoogwaardig landschap- Toegankelijk en aantrekkelijk maken van het groene landschap als vestigingsfactor in de metropoolregio. Acties bij het thema 'landschap' <ul style="list-style-type: none">- Landschap wordt deels ingevuld in Uitvoeringsprogramma 2015-2015 Midden-Delfland® 2025- Versterken economisch vestigingsklimaat MRDH door recreatie en toerisme als nieuwe economische drager voor het landelijk gebied te stimuleren- Actieve inzet Visie en Werkplan 2016 versterken economisch

	<p>vestigingsklimaat Metropoolregio Rotterdam Den Haag thema's Food en Landschap</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inzet Gebiedsschakelaar vanuit Landschapstafel - Vanuit het doel om de landschappelijke kwaliteit te verbeteren ontwikkelingen ondersteunen die ondernemers ter plaatse of elders groeimogelijkheden bieden binnen de randvoorwaarden van het Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland@2025 <p>Overkoepelend boven deze thema's is het uitgangspunt voor ondernemers een toegankelijke gemeente te zijn. Beoordeling van initiatieven vindt plaats met een positieve intentie. De gemeente is faciliterend en heeft periodiek overleg met ondernemers om bijvoorbeeld op basis van praktijkervaringen inefficiënte procedures en regels aan te passen. Praktische onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vast aanspreekpunt ambtelijke organisatie in de vorm van de bedrijfscontactfunctionaris - Periodiek bestuurlijk overleg vertegenwoordigers ondernemersorganisaties en RECER - Onderzoek naar deelname pilot Ondernemingsdossier (regeldruk verminderen en toezicht vereenvoudigen) - Digitaal ondernemersloket en gebruik maken van E-herkenning voor bedrijven
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Midden-Delfland@ 2025, inclusief uitvoeringsprogramma 2015-2025 - Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025 - Economisch beleidskader Midden-Delfland 2012-2016 - Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de OndernemersAward Cittaslow Midden-Delfland - IODS: Kringlooplandbouw en Grondinstrument - Toeristisch-recreatief beleidskader Midden-Delfland - Studie Gebiedseconomie Midden-Delfland - Werkbezoek portefeuillehouder economie bij individuele bedrijven - Bestemmingsplannen, o.a. Buitengebied gras en glas - Standplaatsenbeleid - Winkeltijdenverordening - ZZP-Event - Faciliteren van ondernemers bij initiatieven als een 'Duurzaamheidsmarkt' - Beursvloer (overeenkomst Delftse Uitdaging) - Ontwikkelingen voortkomend uit de overeenkomst met de Delftse Uitdaging: ondersteunen en bijdrage aan de Matchbijeenkomsten en Foundersoverleg - Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder - Greenportvisie 2030 Mondiale tuinbouwkern voor voedselvoorziening, gezondheid en welbevinden - Aandeelhouderschap Westland Infra - Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides - Regionale structuurvisie detailhandel

Wat hebben we bereikt?

Werken	<p><i>Bedrijvenschap Harnaschpolder</i></p> <p>De openstelling van de A4 en de aantrekkende economie zorgen voor extra aantrekkingskracht voor bedrijven om zich te gaan vestigen op het Bedrijvenschap Harnaschpolder. De gemeente heeft dit proces ondersteund door toepassing van het instrument erfpacht. Het grootste gedeelte van de gronden is uitgegeven of er zijn opties op genomen. Feitelijke vestiging is mogelijk na afloop van diverse nog lopende en op te starten procedures.</p> <p>In 2017 is de overeenkomst met VDW-Paardekooper afgerond en de bouw gestart. De grondoverdracht aan DHG is in 2017 nagenoeg afgerond. Een intentieovereenkomst voor de vestiging van een hotel is tijdens de Provada ondertekend. Grondoverdracht is in 2018 voorzien. Daarnaast zijn in de processen rondom de reclamemast en vestiging Foodpark diverse vervolgstappen gezet met de intentie in 2018 tot procedurele afronding te komen.</p> <p><i>Greenport</i></p> <p>De gemeente Midden-Delfland is één van de grotere glastuinbouwgemeenten van Nederland en is onderdeel van het glasgebied Westland. Binnen de Greenport wordt de samenwerking tussen overheden (gemeenten, MRDH, provincie en Rijk), bedrijven en kennisinstellingen steeds intensiever. De gemeentelijke inzet is er op gericht om de innovatiekracht van de Greenport te gebruiken om te komen tot een transformatie van de businesscase. Doelstelling is om te komen</p>
--------	--

	<p>tot circulair werken, kennis als export product, cross overs met andere TOP-sectoren en aansluiting tussen mainports en Greenport.</p> <p>In oktober 2017 is het Energie akkoord Greenport West-Holland door 36 partijen ondertekend. Midden-Delfland is één van de deelnemers. Het akkoord maakt de ambities concreet om in gezamenlijkheid doelen te behalen op het gebied van uistoot van schadelijke stoffen (CO₂), verduurzaming en energieverbruik. Geopower OudCamp is officieel gestart met de geothermieboring. De boorlocatie is gelegen langs de A20 en moet diverse bedrijven voorzien van warmte. De gemeente Midden-Delfland is betrokken bij de MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) gebiedsuitwerking duurzame Greenport 3.0 Westland. Doel hiervan is een door het Rijk en regio gezamenlijk gedragen uitgangspunt voor de opgaven op het gebied van ruimtelijke ordening, logistiek, klimaat, modernisering van het teeltareaal, energietransitie, leef- en werkomgeving en de bereikbaarheid. In samenwerking met bedrijfsleven en kennisinstellingen moet de clusterkracht opgeschaald worden naar netwerkkracht. De focus van dit nationale project richt zich op een adaptieve mobiliteitsaanpak van de N222 en de brede ruimtelijke omgeving.</p> <p><i>Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)</i> Versterking van de economie is een onderwerp met een lokale impact, maar vraagt om regionale afstemming en samenwerking. Dan gaat het bijvoorbeeld om een goed functionerende arbeidsmarkt, opgeleide beroepsbevolking, actief en innovatief bedrijfsleven, bereikbaarheid, digitalisering, verduurzaming en de kwaliteit van de woon-en leefomgeving met goede voorzieningen. De provincie vervult in deze regionale samenwerking ook een actieve rol. De Roadmap Next Economy is een kader voor de economische transformatie. Het Regionaal Investeringsprogramma bevat het regionale overzicht van projecten. Afstemming met bedrijfsleven en kennisinstellingen vindt plaats in de Economic Board Zuid-Holland. De ECB richt zich op vijf speerpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Haven in transitie - Feeding & greening megacities - Life sciences & health - Cybersecurity - Smart industry <p>Via de MRDH zijn in 2017 diverse subsidies verstrekt om initiatieven op dit terrein te versnellen. Voorbeelden zijn SMITZH (programma regionale maakindustrie), Innovatie Prestatie Contracten (samen met Rijk subsidie voor innovatie MKB), verdere versterking fieldlabs, BRIDGE (programma via Rotterdam gericht op voorkomen mismatch MBO opleiding en arbeidsmarkt).</p>
Wonen	<p>Vitale dorpen zijn noodzakelijk voor het in stand houden van het lokale voorzieningenniveau. De Woonagenda is hierop gericht. Het onderdeel Woonagenda en Woonvisie is onderdeel van de beleidsmatige toelichting van programma 7, beleidsveld volkshuisvesting.</p> <p>Binnen de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden zijn diverse besluiten genomen gericht op de dorpsontwikkeling. In het bijzonder Den Hoorn is economisch gestuurd op het winkelaanbod. In 2017 zijn diverse juridische procedures gevoerd. Verwachting is dat in 2018 gerechtelijke uitspraken komen. Gemeentelijke doelstelling is om daarna te starten met de realisatiefases. Voor Maasland is op basis van een raadsmotie het proces tot inrichting van het centrum vervolgd. Definitieve besluitvorming is voorzien voor 2018. Voor Schipluiden is een visie voor de ontwikkeling van het centrum vastgesteld.</p>
Landschap	<p>Wat er bereikt is voor de landschappelijke projecten uit het Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 wordt toegelicht in programma 1. Voorbeelden met een directe relatie tussen landschap en economie zijn het project MIND (Midden in Delfland), kringlooplandbouw met de grondgebonden veehouderij, oprichting Coöperatie Vleesmeesters en werken aan korte ketens vanuit veehouderij en Greenport in samenwerking met lokale en regionale partijen.</p> <p>Daarnaast heeft gemeente Midden-Delfland samen met gemeente Vlaardingen en met de regio Voorne-Putten als een van de pilots deelgenomen aan het onderzoek Landschap als Vestigingsvoorwaarde van de Vereniging Deltametropool. De resultaten van dit onderzoek zijn verwerkt in de publicatie Spot On Het Landschap als Vestigingsvoorwaarde. In 2018 wordt bekeken of en hoe hier vervolg aan wordt gegeven.</p> <p>Binnen de Landschapstafel is in 2017 gestart met het werken in Gebiedstafels</p>

	<p>waarbij het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland een van de deelgebieden is.</p> <p>Voor de ontwikkeling van het gebied Oostgaag-Westgaag zijn de benodigde (ruimtelijke) besluiten genomen. Hierdoor is de verbetering van de landschappelijke kwaliteit mogelijk geworden in combinatie met een door bedrijven gewenste verplaatsing van hun activiteiten.</p> <p>Op diverse wijzen is gewerkt aan het versterken van de recreatief-toeristische sector. Regionaal is hierbij in samenwerking met de MRDH en gemeente Maassluis het project Stap uit je Stad geïnitieerd. Het samenwerken met de recreatief-economische sector biedt kansen om deze sector economisch te versterken en is wenselijk om de stad-land relatie te verbeteren.</p> <p>Als aanvullende economische drager voor het landelijk gebied is de samenwerking met de hippische sector verstevigd. De gemeente draagt bij aan de ontwikkeling van de hippische topsector via Equestrium. Deze samenwerking biedt diverse lokale en regionale economische mogelijkheden. De verdere ontwikkeling van deze sector kan bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit aan de randen van het gebied en het versterken van de stad-land relaties.</p>
Ondernemen	<p><i>Overleg bedrijfsleven</i> Met verschillende partij uit het bedrijfsleven wordt periodiek bestuurlijk overleg gevoerd. Daarnaast zijn er ook thema en meer inhoudsgerichte overleggen. Voorbeeld hiervan is overleg met LTO Delflands Groen en LTO glaskracht. Ambtelijk zijn veelvuldig contacten. Het bedrijfsleven maakt hierbij veelvuldig gebruik van de bedrijfscontactfunctionaris. Deze ambtenaar is de spil tussen de organisatie en bedrijven.</p> <p><i>Bedrijfsbezoeken</i> Gelet op het belang van bedrijven voor de leefbaarheid in de samenleving vinden periodiek bedrijfsbezoeken plaats. Het bedrijf presenteert hierbij haar kwaliteiten en bijdragen aan de samenleving. Deze bezoeken leveren kennis over specifieke vraag- en knelpunten vanuit het bedrijf. Daarnaast komt informatie beschikbaar voor de beste werkwijze voor de gemeente om bedrijven in staat te stellen te ondernemen (faciliteren en opheffen van belemmeringen). Tevens biedt dit de mogelijkheid om toe te lichten waarom vanuit het algemeen belang en wetgeving bepaalde regels en procedures toegepast moeten worden.</p> <p><i>ZZP event – Ondernemersloket</i> Vanuit het bestuurlijk overleg bedrijfsleven is vanuit de Kamer van Koophandel de wens geuit en aanbod gedaan in gezamenlijkheid netwerkbijeenkomsten voor ondernemers te organiseren. In eerste instantie is gedacht aan een ZZP –event. Naar aanleiding van de behandeling van de begroting 2017 is geconstateerd dat hiervoor onvoldoende draagvlak bestond. Vervolgens zijn lokale ondernemers uitgenodigd voor een ondernemersontbijt. Binnen de regio waren hier goede ervaringen mee opgedaan. In Midden-Delfland bleek hiervoor te weinig belangstelling. Dit ondernemersevenement is dan ook geschrapt. Netwerken is voor ondernemers belangrijk en biedt voor de gemeente de mogelijkheid om vast te stellen hoe het lokale ondernemersklimaat te versterken. Dit wordt gedaan met de Lentiz Kenniscafés, bijeenkomsten Cittaslow supporters en de tweejaarlijkse Midden-Delflandlezing en uitreiking OndernemersAward Cittaslow Midden-Delfland.</p> <p><i>Pilot ondernemersloket</i> Deelname vanuit de gemeente richtte zich vooral op de Greenport. Vanuit de Rijksoverheid is deze pilot gestopt. Belangrijkste reden hiervan is dat het niet mogelijk is om bedrijven te verplichten over te gaan tot E-herkenning. Dit is een belangrijke voorwaarde voor een operationeel digitaal ondernemersloket. In 2017 is een gratis pilot uitgevoerd waarbij bedrijven via een extern subsidieloket informatie konden opzoeken over subsidies. Dit is benut door negen uniek geregistreerde gebruikers (5x BV/NV en 4x ZZP). Deze pilot is niet omgezet in een betaald abonnement op het subsidieloket.</p>

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Handel en Ambacht	445.408	348.002	342.929	341.716	1.213
Nutsbedrijven	0	0	0	0	0
Baten: Handel en Ambacht	272.029	258.873	216.373	212.575	3.798
Nutsbedrijven	2.033.724	0	0	0	0
Saldo Handel en Ambacht	173.379	89.129	126.556	129.141	-2.585
Nutsbedrijven	-2.033.724	0	0	0	0

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid**Beleidsdoel**

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten zo snel mogelijk doorgeleiden naar de reguliere arbeidsmarkt, al dan niet met ondersteuning. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken participeert naar vermogen in de samenleving. De inwoner die niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien (bij voorkeur tijdelijk) ondersteunen. Het voorkomen en/of het bestrijden van armoede onder onze inwoners. De stijging van het uitkeringenbestand stoppen/ombuigen door het voeren van een effectief re-integratiebeleid in combinatie van het streng handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland voorzien in hun eigen onderhoud door middel van werk. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringenbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een 'uitkeringsgezin' is in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>Het uitkeringenbestand stijgt sinds de tweede helft van 2015, onder andere door de verhoogde instroom van statushouders in de gemeente en de gevolgen van de recessie van de afgelopen jaren. Met extra (formatie) inzet op onze re-integratietraak en het streng handhaven van de wet- en regelgeving willen we deze stijgende lijn doorbreken.</p> <p>Werk en participatie draagt bij aan het verbeteren van alle leefgebieden in het sociale domein. Bij de inzet van middelen gaan we daarom uit van wat nodig is om de participatie te vergroten, zonder de eigen kracht van de inwoner uit het oog te verliezen.</p>
Concrete doelen/acties voor 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Implementatie uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen. - Implementatie integraal armoedebeleid. - Doorontwikkeling en implementatie Beschut Werk. - Doorontwikkeling dienstverlening nieuwe doelgroepen Participatiewet - Implementatie nieuwe wetgeving handhaving. - Sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers. - Actualiseren bestaande verordeningen en beleidsregels.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen - Uitgangspuntennota Participatiewet - Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie - Maatregelenverordening - Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive - Handhavingplan - Handhavingverordening - Verificatieplan - Verordening individuele inkomenstoelag

	<ul style="list-style-type: none"> - Verordening individuele studietoelage - Beleidsplan armoede - Beleidsregels bijzondere bijstand - Jeugdsportfonds / Jeugdcultuurfonds - Collectieve Aanvullende Verzekering - Verordening kinderopvang - Beleidsplan en verordening Wet Inburgering - Beleidsplan, beleidsregels en preventieplan schuldhulpverlening
--	--

Wat hebben we bereikt?

Implementatie uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen	<p>Medio 2017 is het project 'Focus op werk' gestart. Doel van het project is het versterken van de uitstroom uit de uitkering naar werk. Uitgangspunt voor de dienstverlening aan werkzoekenden is: "iedereen werkt, werkt aan of werkt mee". Er is een actieplan geformuleerd met daarin drie sporen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Versterken van de focus op werk bij werkzoekenden en in de werkwijze van het team werk en inkomen 2) Regionale vacatures beter in beeld 3) Ontwikkelen van pilotprojecten voor activeren naar werk voor nieuwe instroom (statushouders en regulier) en verkleinen van de afstand naar de beschikbare banen. <p>Resultaat: vanaf juli 2017 is een ombuiging van groei naar daling van het aantal uitkeringen. Eind december zijn er 140 uitkeringsgerechtigden Participatiewet en IOAW in de gemeente Midden-Delfland. Dit waren er 160.</p> <p>Werkzoekenden worden actief aangesproken op de eigen inzet voor het vinden van werk. Klantmanagers vergelijken wekelijks de beschikbare vacatures en de werkzoekenden in het bestand voor een passende match.</p> <p>In 2017 hebben 26 personen een traject gevolgd bij Werkse!, 24 personen hebben deelgenomen aan de Loopbaancafés, zijn ruim 20 werkzoekenden voorgesteld aan de adviseur arbeidsbemiddeling die contacten legt voor perspectief op bemiddeling naar werk. Met DOEL zijn afspraken gemaakt voor het uitvoeren van een pilot IPS (=individuele plaatsing en steun) voor bemiddeling en coaching van werkzoekenden met psychische klachten.</p> <p>Daarnaast is extra inzet gepleegd op het handhaven van de wet en regelgeving door de inzet van extra extern ingehuurd capaciteit. Als gevolg hiervan zijn in 2017 twee uitkeringen beëindigd. In één geval is de uitkering over een periode van een jaar teruggevorderd. Eenmaal is een boete opgelegd.</p>
Implementatie integraal armoedebeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Begin 2017 is de 'Regeling Compensatie eigen risico zorgkosten' vastgesteld waarmee ook onze inwoners die geen gebruik maken van de Collectieve Aanvullende Verzekering (CAV) Midden-Delfland, in aanmerking komen voor compensatie wanneer zij hoge zorgkosten hebben. - Beleidsregels schuldhulpverlening zijn aangepast. - Folder Krap bij kas is ontwikkeld. - Eind 2017 is de CAV Midden-Delfland aangepast: de inkomensgrens is verhoogd naar 120% van het wettelijk sociaal minimum en de CAV wordt met ingang van 2018 ook toegepast op de AV-Standaard van DSW. De overeenkomst met DSW is aangepast.
Doorontwikkeling en implementatie Beschut Werk	<p>Taakstelling Beschut Werk tot einde 2018 is drie plaatsingen in Midden-Delfland. In 2017 heeft een verkenning plaatsgevonden voor de invulling van het werkgeverschap beschut werk. Uitgangspunt wordt dat de werkgeversrol op maat wordt bepaald, afhankelijk van de werkplek van de werknemer. Voor twee mogelijke kandidaten zijn voortrajecten gestart.</p>
Doorontwikkeling dienstverlening nieuwe doelgroepen Participatiewet	<p>De nieuwe doelgroepen vallen onder de acties in het kader van Focus op Werk.</p> <p>Midden-Delfland is aangesloten bij het overleg met de scholen en met de regio-gemeenten met betrekking tot schoolverlaters VSO-PrO. Voor de uitvoering van de dienstverlening aan werkgevers in het kader van de banenafpraak sluit Midden-Delfland bij het WSP Delft. Zij werven vacatures en dragen mede zorg voor de bemiddeling van werkzoekenden die vallen onder het doelgroepregister Banenafpraak.</p>

Sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers	In spoor 2 van het project Focus op werk krijgt het contact met werkgevers in Midden-Delfland aandacht. De projectmedewerker van het project Focus op werk heeft een spilfunctie in het verzamelen van vacatures en het leggen van contacten met bedrijven. De eerste plaatsing is gerealiseerd, werk en inkomen werkt samen met EZ aan het versterken van de contacten in de Delftse uitdaging en de Beursvloer.
Actualiseren bestaande verordeningen en beleidsregels	De beleidsregels schuldhelpverlening zijn geactualiseerd.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Bijstand	2.556.917	3.281.545	2.735.717	2.571.776	163.941
Sociale werkvoorziening	825.307	666.740	86.740	65.524	21.216
Minimabeleid	597.853	678.630	896.595	760.777	135.818
Participatiefonds	225.021	126.075	479.424	225.646	253.778
Baten: Bijstand	1.587.138	2.671.285	2.245.519	2.065.386	180.133
Werkgelegenheid	6.000	0	0	0	0
Minimabeleid	47.841	29.942	29.942	111.874	-81.932
Participatiefonds	-54.979	0	240.000	0	240.000
Saldo Bijstand	969.779	610.260	490.198	506.390	-16.192
Werkgelegenheid	819.307	666.740	86.740	65.524	21.216
Minimabeleid	550.012	648.688	866.653	648.903	217.750
Participatiefonds	280.000	126.075	239.424	225.646	13.778

Toelichting financiële afwijkingen

Bijstand

Onderschrijding lasten € 163.941

De onderschrijding komt door:

- Het succes van het project Focus op werk viel groter uit dan bij het opstellen van de Najaarsnota kon worden voorzien. Daarnaast is er geen beroep gedaan op krediethypotheek, hoewel daarmee uiteraard wel in de begroting rekening was gehouden.
- Het project Handhaving, waarvoor externe capaciteit is aangetrokken, is door omstandigheden iets later gestart dan gepland. De kosten hiervan zijn lager uitgevallen.

Onderschrijding baten € 180.133

De onderschrijding komt door:

- De gemaakte kosten in het kader van de Participatiewet zijn lager uitgevallen dan aanvankelijk geraamd. Als gevolg daarvan zal ook de Vangnetuitkering (de bijdrage van het Rijk in het gemeentelijk tekort) lager zijn.
- Het positieve verschil valt te verklaren uit het feit dat twee bedrijfskredieten voortijdig werden afgelost.

Minimabeleid

Onderschrijding lasten € 135.818

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door eenmalige kosten van bijzondere bijstand voor statushouders. De instroom was geringer dan aanvankelijk geraamd en ook de kosten per dossier vielen lager uit dan verwacht. Als gevolg van de geringere instroom en de soms gemeubileerde verhuur werden ook minder leningen verstrekt voor inrichtingskosten. Daarnaast is de inkomensgrens voor de Collectieve Aanvullende Verzekering eerst in 2018 doorgevoerd.

Overschrijding baten € 81.932

Door een administratieve handeling lijkt het nu of de baten zijn overschreden. Per jaar wordt de nieuwe debiteuren staat en de inbaarheid hiervan beoordeeld. Het saldo van die acquisitie zorgt voor een overschrijding in 2017.

Participatiefonds

Onderschrijding lasten € 253.778

In de begroting is de extra rijksbijdrage instroom statushouders (€ 240.000 op basis van aanvankelijk verwachte instroom) als te verwachten uitgaven opgenomen. In de uitvoeringspraktijk is dit lokaal en met inzet van (extra) eigen personeel vorm gegeven. De daarmee verband houdende kosten zijn feitelijk op de afzonderlijke posten verantwoord.

Onderschrijding baten € 240.000

Dit bedrag is ten onrechte op deze post opgevoerd en houdt verband met de lasten op dit taakveld.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 6	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	0	0	0	0	0
Baten	30.560	0	116.280	20.657	95.623
Totaal mutaties reserves	-30.560	0	-116.280	-20.657	-95.623

Onderschrijding baten € 95.623

Uit de Algemene reserve is de onttrekking voor ambtelijke kosten voor de ontwikkeling van het voormalig gemeentehuis in Maasland € 33.704 lager dan begroot.

Uit de reserve Noodhulp vangnet is € 61.919 minder onttrokken dan begroot.

Investerings

N.v.t.

2.1.7 Programma 7: Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze hebben invloed op de bestaande en toekomstige leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede met participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor de ontwikkelingen van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in bestemmingsplannen en beleidsnota's zoals het Landschapsontwikkelingsperspectief, handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen. Verder vormt dit beleid een praktisch toetsingskader voor planvorming, vergunningverlening en handhaving. In aansluiting en vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet in 2019 is alle ontwikkeling gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.

Het ruimtelijk ordeningsbeleid is ondersteunend aan de missie van de gemeente en de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en Vitale dorpen in 2025. We ordenen ruimte zodanig dat de gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooiën. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we eenieder verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

De regering wil het stelsel van het omgevingsrecht ingrijpend veranderen met de invoering van de Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding is 2019). Het omgevingsrecht dient eenvoudiger, sneller en overzichtelijker te worden. Er moet ruimte komen voor een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving en intensievere samenwerking met betrokken partijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Het verder ontwikkelen van deze aspecten past in het door ons ingezette organisatie ontwikkelingsproces. De invoering vergt de komende 2 jaar de nodige aandacht. Daar waar mogelijk worden actuele ontwikkelingen in de herziening van de bestemmingsplannen Buitengebied Gras en Glastuinbouwgebieden opgenomen in het licht van de nieuwe Omgevingswet.

Beleids van andere overheden zoals Rijk en Provincie beoordelen we in het kader van gewenst maatschappelijk effect voor onze gemeente. Doel is het realiseren van een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Het gaat hierbij om handhaving van natuur en agrarische gronden, tegengaan en herbestemmen van leegstaande gebieden en gebouwen en een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. De visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling kennen een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente beschikt over actuele bestemmingsplannen (jonger dan 10 jaar) voor het totale grondgebied.
Concrete doelen/acties voor 2017	<ul style="list-style-type: none">- Voorbereiding invoering Omgevingswet- Vaststellen van veegplannen voor bestemmingsplannen Buitengebied Gras en Glastuinbouwgebieden en vaststellen van enkele kleine postzegelbestemmingsplannen voor individuele percelen- Vervolg centrumplan Den Hoorn- Centrumplan Schipluiden- Ontwikkeling centrum Maasland- Bestemmingsplan Maaslandse Poort- Huisvesting statushouders- Vaststellen van het uitwerkingsplan Woningbouw Scharnier- Vaststellen van een 'beeldkwaliteitsplan' buitengebied in het kader van het UP Midden-Delfland- Begeleiden van uitgebreide procedures voor aanvragen omgevingsvergunning en projecten- Opstellen en beoordelen van ruimtelijke onderbouwingen

	<ul style="list-style-type: none"> - Het voeren van verweer in beroep op de diverse vastgestelde bestemmingsplannen - Het faciliteren van kleinere plannen en projecten - Oplossinggerichte uitvoering van het handhavingbeleidsplan.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Midden-Delfland® 2025 - Grondbeleid - Bestemmingsplannen - Grondinstrument (in ontwikkeling) - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Structuurvisies inclusief uitwerking dorpskernen (nog vast te stellen) - Ontheffingenbeleid - Beeldkwaliteitplannen - Landschapsontwikkelingsperspectief - Ruimtelijke Visie Hof van Delfland - Provinciaal beleid - Handhavingsbeleidsplan

Wat hebben we bereikt?

Vaststellen van veegplannen voor bestemmingsplannen en Buitengebied Gras en Glastuinbouwgebieden en vaststellen van enkele kleine postzegelbestemmingsplannen voor individuele percelen	<p>De gemeenteraad stelde de startnotitie voor het bestemmingsplan Buitengebied Gras vast. Op basis hiervan is in 2017 het concept bestemmingsplan opgesteld. Begin 2018 vond een informatiebijeenkomst plaats voor belanghebbenden. Voor het bestemmingsplan Glastuinbouwgebieden zijn de strijdigheden en ontwikkelingen geïnventariseerd. Aan de hand van deze inventarisatie wordt het concept opgesteld. De gemeenteraad stelde op 27 juni 2017 het bestemmingsplan voor de herontwikkeling van de voormalige Kistenfabriek in Maasland vast. Naast deze grotere plannen is gewerkt aan postzegelbestemmingsplannen voor kleine locaties.</p>
Vervolg centrumplan Den Hoorn	<p>Op 17 januari 2017 heeft de raad het nieuwe ontwerp bestemmings- en exploitatieplan en het Verkeersplan vastgesteld. Tegen dit besluit zijn bij de Raad van State (RvS) twee beroepschriften ingediend. Op 22 juni 2017 zijn de beroepen tegen het bestemmings- en exploitatieplan van Centrum Den Hoorn behandeld bij de Raad van State (RvS). De RvS besloot onafhankelijk advies in te winnen bij de STAB (Stichting Advisering Bestuursrechtspraak)over de kwestie parkeren en parkeervoorzieningen. Dat advies hebben wij op 2 oktober ontvangen. Daarnaast heeft de RvS ons geadviseerd artikel 10 van de planregels aan te passen en opnieuw ter inzage te leggen. De raad heeft op 14 november de aangepaste planregel vastgesteld. Er zijn geen beroepen ingediend. De tweede zitting bij de Raad van State staat op 19 april 2018 gepland. Naast de bestemmingsplanprocedure spelen verder geen gerechtelijke procedures meer. De procedure ten aanzien van het intrekken van de omgevingsvergunning én de procedure ten aanzien van de erfdienstbaarheden zijn door de Rechtbank beiden in het voordeel van de gemeente Midden-Delfland beslist.</p> <p>Voor de uitwerking van dit Verkeersplan zijn drie nieuwe werkgroepen Verkeer ingesteld om uiteindelijk te komen tot een definitief ontwerp voor de gebieden Hof van Delftstraat, Dijkshoornseweg en de rest van het centrum van Den Hoorn. De werkgroepen zijn elk twee maal in 2017 bij elkaar geweest.</p>
Centrumplan Schipluiden	<p>Nadat de raad de structuurvisie heeft vastgesteld, werken gemeente en diverse initiatiefnemers aan plannen om het gebied vorm te geven.</p> <p>Recent hebben wij belangrijke overeenkomsten gesloten met een initiatiefnemer voor de herontwikkeling van het centrum van Schipluiden. Er is sprake van een grondruil, een woningbouwprogramma en de verkoop van het voormalige Jeugdhuis. De woningbouw voorziet in de komst van ongeveer 30 'hofjeswoningen' met gedeelde voorzieningen. De woningen zijn bedoeld voor starters en ouderen. Het Jeugdhuis krijgt een nieuwe bestemming. De karakteristieke delen worden zoveel mogelijk behouden.</p> <p>Met de grondruil komt de gehele locatie van kasteel Keenenburg vrij voor een nieuwe inrichting. Een werkgroep, met deelname van o.a. de Historische Vereniging Schipluiden en omwonenden, is gestart om hiervoor plannen op te stellen. De gemeente Midden-Delfland wil dat de kasteeltuin een levendige plek in het dorpscentrum wordt, waar de rijke historie wordt herbeleefd. In dat kader</p>

	gaven wij de de Historische Vereniging een bijdrage voor nader onderzoek naar een kwalitatieve impuls van het tramstation.
Woningbouw-plannen Schipluiden	Voor het gebied Keenenburg V (fase 2) heeft de gemeenteraad een aangepast stedenbouwkundig plan en woningbouwprogramma vastgesteld. De Johannahoeve is aan het plangebied toegevoegd. Bij de herontwikkeling daarvan wordt het bestaande boerderijensemble zoveel mogelijk gerespecteerd. Het plan Zuidrand is eveneens aangepast, waardoor het woningbouwprogramma meer aansluit op de Woonagenda.
Ontwikkeling centrum Maasland	<p>Voor de centrumontwikkeling hebben wij een visie met drie 'kralen' gepresenteerd. Het dorpscentrum is een langgerekt 'kralensnoer' van pleinen, tussen het Kerkplein en de winkelconcentratie Veldesteijn/Spreeuwenest. Daartussen bevinden zich het Pynasplein en de potentiële openbare ruimte achter het voormalige gemeentehuis. Elk deel heeft of krijgt een eigen karakter en uitstraling: het Kerkplein met religie en cultuur, het Pynasplein en de omgeving van het voormalig gemeentehuis met cultuur en ontmoeting en Veldesteijn/Spreeuwenest met accent op economische en detailhandelsactiviteiten.</p> <p>De gemeenteraad heeft in januari 2018 het raadsbesluit 'Koersbepaling centrum Maasland' vastgesteld. Dit voorstel bevat een viertal uitgangspunten en een aanpak voor de centrumontwikkeling van Maasland. Het centrum van Maasland moet een centrale rol gaan spelen bij de verbetering van de leefbaarheid van het dorp Maasland. Gemeente en diverse partijen werken daarbij samen om tot gedragen plannen te komen.</p>
Bestemmingsplan Maaslandse Poort	Op 27 juni 2017 stelde de gemeenteraad het bestemmingsplan "Herontwikkeling voormalige kistenfabriek" te Maasland vast. Het bestemmingsplan is vastgesteld en onherroepelijk. De kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan zijn gedekt uit de lopende begroting.
Ontwikkeling Maaslandse Poort	In 2016 kwamen we met een initiatiefnemer een intentieverklaring overeen over de recreatieve ontwikkeling van hun bedrijf. De gemeente kocht eind 2017 de kistenfabriek aan. Deze is inmiddels ook gesloopt. Deze ontwikkelingen stimuleert de ondernemerszin in het gebied van de Poort van Maasland. Met de getoonde interesse en het vastgestelde ontwikkelkader als basis startten wij met het invulling geven aan de recreatief toeristische doelen.
Huisvesting status- houders	De tijdelijke woningen in Den Hoorn en aan de Keenenburgweg zijn in 2017 opgeleverd. Daarmee is de achterstand ingelopen en zelfs een kleine voorsprong gerealiseerd op de wettelijke taakstelling.
Vaststellen van het uitwerkingsplan Woningbouw Scharnier	<p>Voordat een uitwerkingsplan voor woningbouw in het Scharnier (Woudselaan) wordt opgesteld, is een integrale visie op het gebied noodzakelijk. Samen met bewoners, particuliere initiatiefnemers en de C.V. Harnasmolen hebben wij daarom een ruimtelijke structuur gemaakt voor de Woudselaan Midden en West. In de vergadering van november 2017 stelde de gemeenteraad de visie voor ruimtelijke structuur en beeldregiekader Woudselaan Den Hoorn in vast. Dit vormt het uitgangspunt voor het op te stellen uitwerkingsplan. Daarover zijn we met de initiatiefnemers in gesprek.</p> <p>In de structuurvisie voor de Woudselaan is een strook grond opgenomen om toepassing te geven aan experimentele woningbouw. In de raadsvergadering van januari 2018 is (een deel van) deze strook aangewezen als mogelijke locatie voor tiny houses.</p>
Vaststellen van een handleiding buiten-gebied in het kader van het UP Midden- Delfland	De 'Handleiding Beeldkwaliteit Buitengebied' heeft betrekking op het buitengebied van Midden-Delfland en is een concretisering van het welstandsbeleid voor dit specifieke gebied. De handleiding trad op 3 maart 2017 in werking.
Begeleiden van uitgebreide pro- cedures voor aan- vragen omgevings- vergunning en projecten	Voor verschillende kleine ontwikkelingen voerden we een uitgebreide procedure. Hierbij ging het om de volgende locaties. De herontwikkeling van de Koningskerk tot woningen, realisatie van enkele woningen aan de Hoornsekade, Molenweg en realisatie van een hooiberg aan de Kwakelweg.
Opstellen en beoordelen van ruimtelijke onderbouwingen	Ten behoeve van de verschillende uitgebreide procedures, bestemmingsplannen en kruimelgevallen waren ruimtelijke onderbouwingen nodig. Voor de kleine afwijkingen van het bestemmingsplan stelden we die zelf op. Voor de uitgebreide procedures en bestemmingsplannen beoordeelden we de aangeleverde

	onderbouwingen op volledigheid en kwaliteit.
Voeren van verweer in beroep op de diverse vastgestelde bestemmingsplannen	Tegen het bestemmingsplan Harnaschpolder-Zuid 2014 werd beroep ingesteld. Na een tussenuitspraak door de Raad van State stelde de gemeenteraad op 27 juni 2017 het bestemmingsplan opnieuw gewijzigd vast. Op 31 januari 2018 deed de Raad van State uitspraak en zijn de beroepen ongegrond verklaard. Daarmee is het bestemmingsplan onherroepelijk.
Het faciliteren van kleinere plannen en projecten	In 2017 zijn diverse principeverzoeken of aanvragen om vooroverleg ingediend om af te wijken van het bestemmingsplan. Als de plannen ruimtelijk acceptabel zijn en de wet daarvoor de ruimte biedt, verlenen we medewerking. In eerste instantie aan de hand van de zogenaamde kruimelregeling en als dit niet mogelijk is dan via een uitgebreide procedure. We stellen de aanvrager in de gelegenheid om op basis van een principebesluit een aanvraag omgevingsvergunning in te dienen. Op basis daarvan wordt een ruimtelijke procedure doorlopen.
Oplossinggerichte uitvoering van het handhavingbeleidsplan	In situaties waarbij strijdigheid met een bestemmingsplan wordt geconstateerd, beoordelen wij de ruimtelijke consequenties. Als blijkt dat legalisatie mogelijk is dan wordt dit via een procedure tot afwijking van het bestemmingsplan mogelijk gemaakt. Daarnaast is het mogelijk om dergelijke situaties bij de herziening van het bestemmingsplan te legaliseren. De aanpak gebeurt op basis van het handhavingbeleid.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Ruimtelijke ordening	1.316.656	470.059	1.051.919	645.046	406.873
Baten: Ruimtelijke ordening	453.253	19.538	98.517	101.475	-2.958
Saldo Ruimtelijke ordening	863.403	450.521	953.402	543.571	409.831

Toelichting financiële afwijkingen

Ruimtelijke ordening

Onderschrijding lasten € 406.873

De belangrijkste begrotingsafwijking betrof het nog niet uitvoeren van de parkeerverharding Schipluiden in het kader van de flankerende maatregelen vanwege de aanleg van de A4. Voor de uitvoering hiervan hebben wij in 2016 een bedrag van € 380.000 ontvangen van Rijkswaterstaat en Provincie Zuid-Holland en dit toegevoegd aan een 'gereserveerd' binnen de algemene reserve. In 2017 bedroegen de kosten van dit project circa € 30.000; dit bedrag hebben wij onttrokken aan de algemene reserve. De resterende € 350.000 zetten wij in voor de verdere uitvoering in 2018.

Verder is in de Voorjaarsnota 2017 een bedrag bijgeraamd van € 50.400 voor de ambtelijke kosten rondom de ontwikkeling van het voormalige gemeentehuis Maasland. In de Najaarsnota 2017 is een bedrag van € 100.000 bijgeraamd voor het 'Vervolgtraject visie Centrumontwikkeling Maasland'. Beide budgetten worden gedekt uit de algemene reserve. In 2017 is van deze budgetten € 17.000 respectievelijk € 44.000 besteed; in totaal geeft dit een budgetonderschrijding van circa € 90.000.

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij stemmen de woningvoorraad af op de behoefte van de inwoners. De Woonagenda 2016-2020 laat zien dat het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met Welzijn (onder andere Wmo, statushouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een woningvoorraad en woningtoewijzing die past binnen de Woonagenda 2016-2020 en daarmee binnen het streefbeeld Vitale dorpen in 2025. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. Het lokaal beleid is gericht op de behoeften van verschillende doelgroepen in de gemeente en op het stimuleren van betaalbare woningbouw. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De door de raad vastgestelde Woonagenda 2016-2020 geeft richting aan het woonbeleid, waarmee we vitale dorpen beogen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.
Concrete doelen/acties voor 2017	Wij werken aan de doelen die zijn gesteld in de Woonagenda 2016-2020 en in de prestatieafspraken. We werken nauw samen met de lokale woningcorporatie. Ook blijven we samenwerken met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden. De bebouwingsmogelijkheden in de dorpen zijn beperkt. Op basis van de woonagenda maken we daarom afgewogen keuzes, voor welke doelgroep we woningen toevoegen. Tegelijkertijd werken we in elk dorp aan het bevorderen van doorstroming uit de bestaande eengezinswoningen.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Woonagenda Midden-Delfland 2016-2020- Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025- Visie Vitale Dorpen 2025- Nieuwe huisvestingsverordening Midden-Delfland 2015- Regionale prestatieafspraken- Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland

Wat hebben we bereikt?

Woonagenda 2016-2020	In het voorjaar van 2017 is een woonwensenonderzoek uitgevoerd onder de lokale jongeren. De raad heeft de uitkomsten besproken en ingestemd met een afgewogen pakket aan maatregelen. De meest ingrijpende daarvan is de herijking van de woningbouwprogramma's voor Keenenburg V (fase 2) en Zuidrand Schipluiden.
Prestatieafspraken	Met Wonen Midden-Delfland en beide huurdersverenigingen hebben wij overeenstemming bereikt over een aantal maatregelen ter verbetering van de sociale huurwoningmarkt. Zo zijn afspraken gemaakt over de huisvesting van jongeren en over het bevorderen van duurzaamheid. Betrokken partijen hebben de Prestatieafspraken 2018 in december 2017 ondertekend.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Bouw- en woningtoezicht	1.248.357	794.246	990.853	848.321	142.532
Stads- en dorpsvernieuwing	80.261	0	0	0	0
Baten: Bouw- en woningtoezicht	819.753	608.894	638.333	474.970	163.363
Stads- en dorpsvernieuwing	13.765	0	0	0	0
Saldo Bouw- en woningtoezicht	428.604	185.352	352.520	373.351	-20.831
Stads- en dorpsvernieuwing	66.496	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingen

Bouw- en woningtoezicht

Onderschrijding lasten € 142.532

In de Voorjaarsnota 2017 heeft de gemeenteraad budget beschikbaar gesteld (€ 93.874) voor ambtelijke inzet ten behoeve van de huisvesting van statushouders. De werkelijke kosten in 2017 bedroegen € 18.640, zodat sprake is van een onderschrijding van € 75.233.

Daarnaast is voor hetzelfde doel (huisvesting statushouders) budget beschikbaar gesteld (€ 62.573) voor inrichting en exploitatie van de tijdelijke woningen in Den Hoorn en het pand Keenenburgweg 6 in Schipluiden. Dit is gerealiseerd en woningen zijn betrokken. De werkelijke kosten in 2017 bedroegen € 48.395; derhalve een onderschrijding van € 14.177.

Daarnaast zijn aan dit taakveld zijn minder werkgeverslasten toegerekend (€ 36.954) dan begroot.

Onderschrijding baten € 163.363

De inkomsten van de bouwleges zijn lager dan geraamd. Deze zijn moeilijk te voorspellen.

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

De gemeente wil een regierol vervullen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Het grondbeleid is in het bijzonder ondersteunend aan de beleidsvelden Midden-Delfland® 2025 en Vitale Dorpen in 2025.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Het beschikbaar hebben van gronden, tegen (maatschappelijk) acceptabele kosten, voor de doeleinden van andere programma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het beleidsveld grondzaken heeft een indirecte relatie met Cittaslow. De grondexploitatie is gericht op het realiseren van voorafgaand geformuleerde doelstellingen vanuit andere beleidsvelden. Daarbij zijn de waarden van Cittaslow uitgangspunt, zoals het betrekken van inwoners, een hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte, sociale woningbouw en duurzaam bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De plannings zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2021 vastgesteld. In de woningbouwprogrammering is aangegeven dat we de raad nader informeren over de (financiële) haalbaarheid van de doelstellingen bij de vertaling in de bouwprojecten. Deze verdere uitwerking kan leiden tot aanpassingen in de uitgangspunten van bouwprojecten en dus de beoogde woningbouwprogrammering.
Concrete doelen/acties voor 2017	In de woningbouwplanning is voor 2017 opgenomen dat 223 woningen gerealiseerd worden. Hiervan vallen 62 woningen binnen de sociale sector. Deze aantallen zijn onder andere afhankelijk van de wijze waarop we invulling geven aan de woonagenda en de woningbouwprogrammering.
Instrumenten	Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties).

Wat hebben we bereikt?

Uitgeven van grond voor 223 woningen	In 2017 is grond uitgegeven voor 109 woningen in de gemeente.
--------------------------------------	---

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Grondexploitaties	5.566.477	7.457.308	10.316.143	3.180.976	7.135.167
Baten: Grondexploitaties	5.273.254	7.827.308	10.327.283	3.324.202	7.003.081
Saldo Grondexploitaties	293.222	-370.000	-11.140	-143.226	132.086

Toelichting financiële afwijkingen

Voor de grondexploitaties waren de inkomsten en uitgaven begroot op € 10 miljoen. De werkelijkheid is een bedrag van € 2,8 miljoen geworden. Belangrijkste afwijkingen waren:

- Voor de Vastgoedzone was een gronduitgifte begroot van € 4,7 miljoen, terwijl in werkelijkheid de gronduitgifte eerst in 2018 kan worden verwacht. Vanwege dezelfde vertraging in de uitvoering zijn de kosten ook € 2,4 miljoen lager uitgevallen dan begroot.
- Eenzelfde latere uitvoering dan gedacht vond ook plaats bij Keenenburg V en de Kreekzone. De uitgaven waren respectievelijk € 1 miljoen en € 2,8 miljoen lager dan begroot. Het plan Keenenburg V kende een herbezinning op het woningbouwprogramma. Voor de Kreekzone zijn wij nog in onderhandeling met de beoogde ontwikkelaar.
- De gronduitgiften in de Maaslandse Dam verliepen veel voorspoediger dan was voorzien. In plaats van € 1,6 miljoen werden gronden tot een bedrag van € 3,8 miljoen uitgegeven. Ook waren de uitgaven € 0,5 miljoen lager dan begroot.
- Bij de bedrijfsterreintjes Hooipolder was gedacht de ontwikkeling in 2017 te starten, terwijl dat 2018 is geworden later wordt (€ 0,3 miljoen lagere uitgaven).
- Bij de grondexploitatie Lookwest-Noord werd de laatste kavel niet meer in 2017 uitgegeven maar viel de uitgifte net in 2018 (€ 0,3 miljoen).
- Gedacht was dat de woningen aan de Hoornsekade (grondexploitatie centrum Den Hoorn) in 2017 te verkopen, wat niet is gelukt (€ 0,3 miljoen). Ook de uitgaven bleven € 0,2 miljoen achter.

Voor alle grondexploitaties geldt dat de afwijkingen vooral ontstaan door verschuivingen in de tijd. De afwijkingen van de vastgestelde grondexploitatieberekeningen (grexen) komen aan de orde bij de behandeling van de herzieningen van de grexen per 1-1-2018. De verschillen tussen inkomsten en uitgaven bij de grondexploitaties worden toegevoegd of afgeschreven van de boekwaarden en hebben per saldo dus geen budgettaire effect op de gewone exploitatie/jaarrekening.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 7	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	129.495	16.187	138.539	975.441	-836.902
Baten	1.229.615	201.425	1.713.655	1.405.059	308.596
Totaal mutaties reserves	-1.100.120	-185.238	-1.575.116	-429.618	-1.145.498

Toelichting financiële afwijkingen

Overschrijding lasten € 836.902

In de reserve grondexploitaties is een bedrag van € 707.000 gestort aan winstnemingen in de grondexploitaties en 64.000 in de reserve Compensatie Dividenden en Huuropbrengsten. In de reserve opstartkosten particuliere bouwinitiatieven is € 62.130 gestort aan bijdragen van derden. Deze bedragen waren niet begroot.

In het fonds Sociale woningbouw is € 3.772 meer gestort dan begroot aan boetes antispeculatiebedingen.

Onderschrijding baten € 308.596

Verschillen uit de Algemene reserve:

- Inhuur BAG -€ 18.699
- Kosten inhuur omgevingswet -€ 22.336
- Parkeerverharding Schipluiden -€ 350.706
- Landelijke kwaliteitscriteria -€ 11.700
- Dekking tekort huisvesting statushouders -€ 11.566
- Personele inzet t.b.v. huisvesting statushouders -€ 75.234
- Gebiedsvisie Midden-Delfland -€ 83.400
- Werkzaamheden A4 -€ 20.741
- Vervolgtraject visie centrumontwikkeling Maasland -€ 56.024
- Aankoop locatie Oude Veiling -€ 16.325

Verschil reserve Monumenten:

- Subsidies monumenten -€ 20.052

Verschil reserve Investeringsprogramma:

- Duurzaamheid gebouwen -€ 355.710
-
- Verschil reserve Compensatie Dividenden en Huuropbrengsten
- Storting restant winst grondexploitaties: € 64.000.

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten Ja/nee	Opmerkingen
Particulier initiatief Scharnier		67.857,90	-67.857,90	nee	Dit wordt naar verwachting in 2018 een grondexploitatie.
Grondkosten en bouwrijp maken Kreekzone Zuid	279.868,00	231.882,53	47.985,47	ja	Het restantkrediet kan vervallen
Inrichtingselementen Kreekzone Zuid	25.000,00	20.779,50	4.220,50	ja	Dit krediet kan vervallen
Aankoop locatie Oude Veiling 2 & 3	1.510.000,00	1.463.165,00	46.835,00	nee	Het restantkrediet doorschuiven naar 2018 voor resterende betalingen.
Woudseweg nabij nr. 160		7.883,06	-7.883,06	nee	Dit is nog in voorbereiding, na 5 jaar kan beslist worden of dit een grondexploitatie wordt.
Totaal	1.814.868,00	1.791.567,99	23.300,01		

2.2 Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleid)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden.

De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassing worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie hoofdstuk 3). Op deze manier wordt bereikt dat het kortetermijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Heffing vennootschapsbelasting

Om een gelijk speelveld te krijgen tussen particuliere ondernemingen en overheidsbedrijven is in mei 2015 het wetsvoorstel Vpb-plicht overheidsbedrijven aangenomen.

Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente vennootschapsplichtig. Dit betekent dat voor elke activiteit van de gemeente beoordeeld wordt of er aan de ondernemingscriteria volgens deze wet wordt voldaan. Als dit het geval is, wordt de gemeente per activiteit door de belastingdienst aangeslagen voor 25% van het saldo batig (uitgaven minus inkomsten).

De (mogelijk) grootste omvang daarbij gaat over de grondexploitaties. Daarnaast zijn er diverse activiteiten met een kleine omvang. Voor zowel de grondexploitaties als de andere (kleinere) activiteiten is inmiddels informatie verzameld, welke is getoetst aan de criteria van de nieuwe belastingwetgeving. De toets wijst uit dat zowel de grondexploitatie als de kleinere activiteiten niet belastingplichtig zijn. Bij deze toets vormt het beogen/maken van winst het belangrijkste criterium.

Naast een externe toets wordt nog een bevestiging van de belastinginspecteur gevraagd.

Voorlopig is de conclusie dat onze gemeente geen vennootschapsbelasting hoeft te betalen.

Onvoorzien

De raming van de post onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare uitgaven. Bij gemeenten die een sluitende begroting hebben, is de post onvoorzien meestal het positieve begrotings-saldo dat door de raad als dekkingsmiddel kan worden ingezet. In Midden-Delfland is dat zoals bekend niet het geval. In onze begroting is een bedrag voor onvoorzien uitgaven opgenomen van € 20.000 voor 2017. Dit is € 1,05 per inwoner.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Geldleningen < 1 jaar	10.500	0	0	0	0
Treasury	0	55.908	157.732	128.038	29.694
Algemene baten en lasten	0	20.000	9.000	0	9.000
uitvoering Wet WOZ	434.653	0	0	0	0
OZB gebruikers	268.751	0	0	0	0
OZB eigenaren	374.467	0	0	0	0
OZB niet woning	0	225.964	225.964	230.592	-4.628
OZB woning	0	134.794	137.294	128.653	8.641
Heffing en invordering gem. belastingen	125.063	0	0	0	0
Saldo van kostenplaatsen	561.600	0	0	0	0
Saldo na bestemming	0	0	0	0	0
Baten: Geldleningen < 1 jaar	0	0			0
Beleggingen	70.509	0	0	0	0
Geldleningen > 1 jaar	724.006	0	0	0	0
Treasury	0	2.809.463	2.943.182	2.909.800	33.382
Algemene uitkering	13.085.562	12.708.570	13.228.621	13.376.434	-147.813
Algemene baten en lasten	0	0	0	0	0
Uitk. Deelfonds sociaal domein	4.211.791	4.201.936	3.482.265	3.482.265	0
uitvoering Wet WOZ	150	0	0	0	0
OZB gebruikers	790.561	0	0	0	0
OZB eigenaren	3.801.243	0	0	0	0
OZB niet woning	0	1.489.969	1.364.969	663.336	701.633
OZB woning	0	2.580.583	2.674.483	2.676.842	-2.359
Heffing en invordering gem. belastingen	5.851	0	0	0	0
Saldo Geldleningen < 1 jaar	10.500	0	0	0	0
Beleggingen	-70.509	0	0	0	0
Geldleningen > 1 jaar	-724.006	0	0	0	0
Treasury	0	-2.753.555	-2.785.450	-2.781.762	-3.688
Algemene uitkering	-13.085.562	-12.708.570	-13.228.621	-13.376.434	147.813
Algemene baten en lasten	0	20.000	9.000	0	9.000
Uitk. Deelfonds sociaal domein	-4.211.791	-4.201.936	-3.482.265	-3.482.265	0
uitvoering Wet WOZ	434.503	0	0	0	0
OZB gebruikers	-521.810	0	0	0	0
OZB eigenaren	-3.426.776	0	0	0	0
OZB niet woning	0	-1.264.005	-1.139.005	-432.744	-706.261
OZB woning	0	-2.445.789	-2.537.189	-2.548.189	11.000
Heffing en invordering gem. belastingen	119.212	0	0	0	0
Saldo van kostenplaatsen	561.600	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingen

Treasury

Onverschuldigd lasten € 29.694

Betreft de rente van een lening voor de erfpacht van Paardekooper. Deze rentekosten worden in 2017 vergoed door het BHP.

Onverschuldigd baten € 33.382

Zie lasten.

Algemene uitkering

Overschrijding baten € 147.813

De uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op het zogenaamde normkostensysteem. De uitgavenontwikkeling bij het Rijk is daarbij een heel belangrijke factor. In de loop van een jaar worden de berekeningsfactoren aangepast aan de ontwikkelingen. De hogere uitkering is dan ook veroorzaakt door meerdere factoren. De belangrijkste informatie betreft de zogenaamde mei- en septembercirculaire en afrekeningen over voorgaande jaren. De gemeenteraad is op hoofdlijnen geïnformeerd over de effecten van deze circulaire.

OZB niet-woningen

Onderschrijding baten € 701.633

Voornaamste oorzaak betreft de afrekening na de uitspraak van de rechter inzake het beroep van de AWZI (€ 670.000). Het restant wordt veroorzaakt door de gelijkblijvende OZB-tarieven en een dalende waarde van de niet-woningen door afschrijving.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves algemene dekkingsmiddelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	512.732	5.374	5.374	5.374	0
Baten	2.487.386	997.806	852.006	837.006	15.000
Totaal mutaties reserves	-1.974.654	-992.432	-846.632	-831.632	-15.000

Investerings

N.v.t.

2.3 Overzicht van overhead

Overzicht van overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld.

Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kosten toerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering.

Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven:

Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting.

Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitatie, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven.

Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek.

Voor de taken/activiteiten, waarvoor wij kostendekkende tarieven werken wij nog aan de uitwerking van de gewijzigde BBV. Om die reden is de verplichte toelichting nog niet in de paragraaf lokale heffingen in deze begroting opgenomen. Na afronding van de uitwerking informeren wij u separaat.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten: Overhead bestuurorgaan	0	0	65.415	50.552	14.863
Overhead D, C en I	0	779.249	812.771	786.331	26.440
Overhead financiën	0	6.193.436	6.900.242	7.172.309	-272.067
Overhead Openbare werken	0	189.282	227.282	174.955	52.327
Baten: Overhead bestuurorgaan	0	0	0	0	0
Overhead D, C en I	0	0	0	10.037	-10.037
Overhead financiën	0	126.578	199.473	258.297	-58.824
Overhead Openbare werken	0	0	0	4.167	-4.167
Saldo Overhead bestuurorgaan	0	0	65.415	50.552	14.863
Overhead D, C en I	0	779.249	812.771	776.294	36.477
Overhead financiën	0	6.066.858	6.700.769	6.914.012	-213.243
Overhead Openbare werken	0	189.282	227.282	170.788	56.494

Toelichting financiële afwijkingen

Overhead D,C en I

Onderschrijding lasten € 26.440

Op het onderdeel Informatievoorziening is op diverse posten minder uitgegeven dan begroot (zoals op aankoop en onderhoud buiten contract, aankoop kleine onderdelen e.d.).

Overhead financiën

Overschrijding lasten € 272.067

Deze overschrijding heeft verschillende oorzaken.

- Er zijn meer kosten gemaakt voor de Schakel en andere communicatie-uitingen (€ 24.353).
- Op personeelszaken zijn diverse posten overschreden. Onder andere de post adviezen rechtspositie, bedrijfsgeneeskundige zorg, inhuur personeel, totaal € 38.846.
- Op de post huisvesting zijn de posten bouwkundig onderhoud en onderhoudscontracten van het gemeentehuis overschreden (€ 44.241). In de begroting 2018 zijn de ramingen verhoogd.
- Op de post ambtelijke organisatie is zichtbaar dat de totale post inhuur overschreden is en dat er meer werkgeverslasten als overhead zijn verantwoord (€ 172.999). In totaliteit laten de inhuurkosten met de totale werkgeverslasten een overschrijding zien van € 62.000.

Overschrijding baten € 58.824

Op personeelszaken zijn meer inkomsten dan geraamd doordat een medewerker gedetacheerd is naar de regio en haar werkgeverslasten nu grotendeels vergoed worden door de regio. Deze waren niet geraamd. Daarnaast is er meer vergoed door het UWV in het kader van ziekte en zwangerschap dan geraamd.

Overhead Openbare werken

Onderschrijding lasten € 52.327

Deze onderschrijding is voornamelijk ontstaan door ene andere verdeling van de werkgeverslasten i.v.m. de berekening van de kostendekkendheid van de kosten van afval en riool dan in de begroting. Dit is wel toegestaan bij de jaarrekening maar niet bij de begroting. Daarnaast zijn er diverse kleine onderschrijdingen.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves overhead	werkelijk 2016	primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2017	verschil
Lasten	0	0	0	0	0
Baten	0	0	1.349.986	1.265.296	84.690
Totaal mutaties reserves	-1.974.654	0	-1.349.986	-1.265.296	-84.690

Onderschrijding baten € 84.690

Verschillen uit de Algemene reserve:

- Invoering installatieverantwoordelijke -€ 18.000
- Invulling organisatieontwikkelingstraject -€ 8.355
- BBV-scan -€ 372
- Inhuur BBV -€ 7.749
- Friciekosten -€ 6.006

Uit de Dekkingsreserve Gemeentehuis is € 44.208 minder onttrokken dan begroot. Dit betreft de kapitaallasten voor het gedeelte van de brandweerkazerne. Deze worden gedekt door de huur, en hoeven niet uit de reserve onttrokken te worden.

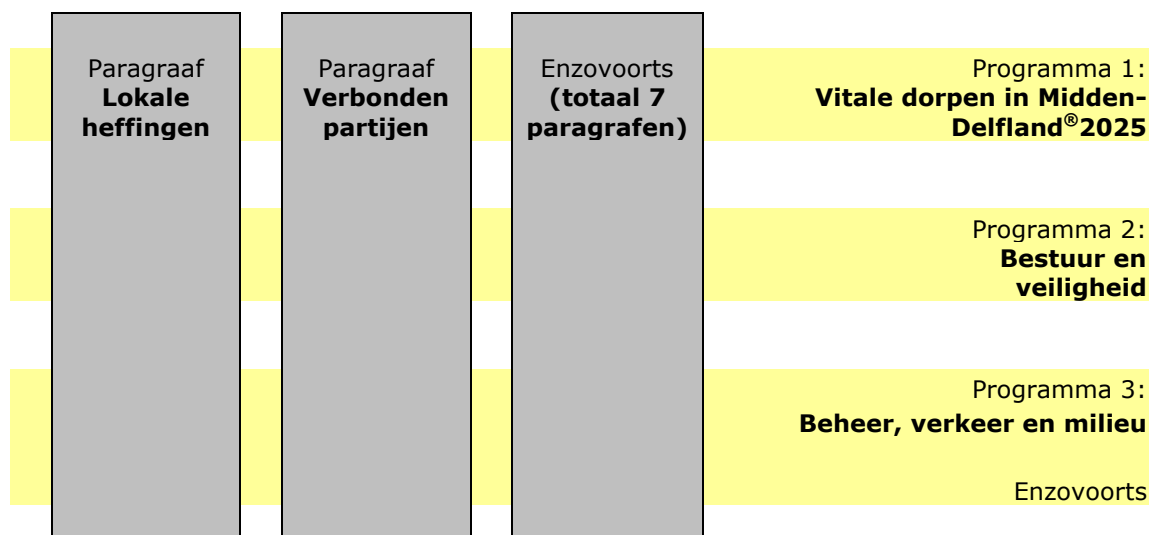
Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Omschrijving kredietbeheerder	Afsluiten Ja/nee
Vervangen VW Transporter + kraan	39.420,00	37.052,58	2.367,42	Peter van den Heuvel	ja
Vrachtwagen klein	86.000,00		86.000,00	Peter van den Heuvel	nee
VW Transporter	39.000,00		39.000,00	Peter van den Heuvel	nee
Gesloten bestelwagen	35.217,00		35.217,00	Peter van den Heuvel	nee
Informatiebeleidsplan 2016	35.000,00	3.884,45	31.115,55	Dagmar Winkelhorst	nee
Vervangen hardware automatisering	40.000,00		40.000,00	Dagmar Winkelhorst	nee
Vervangen hardware automatisering 2017	0,00	220,85	-220,85	Dagmar Winkelhorst	nee
Koppeling Corsa-GWS4all(Centric & BCT)	40.000,00		40.000,00	Dagmar Winkelhorst	nee
Informatiebeleidsplan	40.000,00		40.000,00	Dagmar Winkelhorst	nee
Aanschaf en vervangen Ipads	55.000,00		55.000,00	Dagmar Winkelhorst	nee
Implementatie DMS 2017	30.000,00		30.000,00	Dagmar Winkelhorst	nee
Vervanging hardware automatisering 2014	126.382,00	56.999,97	69.382,03	Dagmar Winkelhorst	nee
Uitbreiding Midoffice	204.798,00	65.697,92	139.100,08	Dagmar Winkelhorst	nee
BAG-WOZ koppeling	15.807,00	8.811,92	6.995,08	Dagmar Winkelhorst	nee
Basisregistratie grootschalige topografie	48.398,00	456,46	47.941,54	Dagmar Winkelhorst	nee
Vervangen Kernapplicaties 2014	46.881,00	13.855,59	33.025,41	Dagmar Winkelhorst	nee
Aanschafkosten CMS	39.908,00		39.908,00	Dagmar Winkelhorst	nee
Totaal	921.811,00	186.979,74	734.831,26		

2.4 Paragrafen

Dit onderdeel van het jaarverslag geeft een dwarsdoorsnede van het gevoerde beleid en het daarmee samenhangende financiële beheer gezien vanuit een bepaald perspectief. In onderstaand overzicht is dit visueel weergegeven.

Relatie paragrafen en programma's



De paragrafen geven ieder vanuit een eigen invalshoek specifieke informatie over een bepaald onderwerp. Deze informatie staat los van de programma's. Het is dus niet zo dat in de paragraaf over lokale heffingen dit onderwerp daarin per programma wordt beschreven. Integendeel, het gaat er daarbij juist om het beleid met betrekking tot lokale heffingen voor de gemeente als geheel te belichten. Dit geldt eveneens voor de overige paragrafen.

2.4.1 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen, is de onroerendezaakbelasting (OZB) de belangrijkste. Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. De belangrijkste hiervan zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Nota lokale heffingen Midden-Delfland 2016

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast.

Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Maar ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van gemeentelijke belastingen en heffingen. De nota wordt ten minste eenmaal in de vier jaar aangeboden. In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Onroerendezaakbelastingen

OZB-tarieven	2015	2016	2017
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2182%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1564%	0,1627%	0,1627%
Opbrengst OZB	Werkelijk 2016	Begroot 2017	Werkelijk 2017
Woning	*	€2.666.083	€2.665.635
Niet-woning	*	€1.364.969	€663.336
Totale opbrengst OZB	*€4.591.804	€4.031.052	€3.328.971

*De splitsing tussen woning en niet-woning wordt pas sinds 2017 gehanteerd.

De verklaring voor het verschil in opbrengst is te vinden bij de Algemene dekkingsmiddelen.

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken door de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Dit wordt bereikt door enerzijds kostenreductie en anderzijds verhoging van de afvalstoffenheffing. In 2017 zijn dezelfde tarieven gehanteerd als voor 2016. Voor 2017 bedraagt het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden € 238,56. Voor een meerpersoonshuishouden is het tarief € 318. Het uitgangspunt voor de komende jaren blijft een kostendeckering van 100%.

Tarieven afvalstoffenheffing in €	2015	2016	2017
Eenpersoonshuishouden	238,68	238,56	238,56
Meerpersoonshuishouden	318,00	318,00	318,00
Opbrengst afvalstoffenheffing in €	Werkelijk 2016	Begroot 2017	Werkelijk 2017
Afvalstoffenheffing	€2.235.069	€2.238.638	€2.269.694

Het overschot of tekort op het onderdeel afvalstoffenheffing wordt gestort in of onttrokken aan de egalisatievoorziening. De onttrekking aan de egalisatievoorziening was begroot op € 124.486 terwijl de werkelijke onttrekking € 237.901 bedraagt. Het verschil wordt veroorzaakt door hogere kosten. Per 31 december 2017 is de egalisatievoorziening (positief) € 354.051 (zie bijlage 'overzicht reserves en voorzieningen').

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsprogramma zijn verwerkt in programma 3; Beheer, Verkeer en Milieu. Op basis van het rapport 'Benchmark rioleringszorg' en het kostendeckingsplan Riolerings steeg het tarief tot 2015 met 3%.

Door een aantal variabelen, waaronder het nieuwe vGRP, is nu nog niet duidelijk hoe het tarief zich de komende jaren ontwikkelt. Uitgangspunt voor de komende jaren blijft een kostendeckering van 100%.

Tarieven rioolheffing in €	2015	2016	2017
Rioolheffing	274,20	274,20	227,64
Opbrengst rioolheffing in €	Werkelijk 2016	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Rioolheffing	2.235.069	1.754.194	1.784.138

Kostendekking en egalisatiereserve rioolheffing

Het overschot op het onderdeel riolering wordt gestort in de egalisatievoorziening. De storting in de egalisatievoorziening was begroot op € 162.968 terwijl in de jaarrekening een storting van € 407.672 opgenomen is. Het verschil wordt veroorzaakt door lager uitgevallen lasten voor de riolering. Per 31 december 2016 is de egalisatievoorziening positief € 6.140.619 (zie bijlage 'overzicht reserves en voorzieningen').

Vergelijking van de tarieven met omliggende en vergelijkbare gemeenten

Tarieven 2017 omliggende gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 300.000	Afvalstoffen-hef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 361,00	€ 318,00	€ 227,64	€ 906,00
Delft	0,15671%	€ 470,00	€ 342,70	€ 216,73	€ 1.029,00
Vlaardingen	0,1536%	€ 460,00	€ 317,21	€ 157,80	€ 935,00
Maassluis	0,1446%	€ 433,00	€ 300,00	€ 174,00	€ 907,00
Lansingerland	0,1407%	€ 422,00	€ 257,16	€ 237,00	€ 916,00
Westland	0,1284%	€ 385,00	€ 213,84	€ 244,02	€ 842,00
OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden					
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning			
	Vlaardingen	eigendom woning			
	Delft	eigendom woning € 169,24 gebruik woning € 47,49			
	Lansingerland	€ 237,00 tot 500m ³ waterverbruik			
	Maassluis	eigendom woning			
	Westland	eigendom woning 0,0239% van de WOZ-waarde + gebruik woning € 172,32			

Tarieven 2017 vergelijkbare gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 300.000	Afvalstoffen-hef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 361,00	€ 318,00	€ 227,64	€ 906,00
Nieuwkoop (SVHW)	0,1471%	€ 441,00	€ 263,40	€ 195,60	€ 900,00
Zoeterwoude	0,1200%	€ 360,00	€ 126,00	€ 269,00	€ 755,00 *
Bodegraven-Reeuwijk (BSGR)	0,1488%	€ 446,00	€ 213,48	€ 269,16	€ 928,00 *
OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden					
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning			
	Nieuwkoop	gebruik woning			
	Zoeterwoude	gebruik woning			
	Bodegraven-Reeuwijk	Vast tarief van € 135,60 + variabel tarief van minimaal € 133,56 bij verbruik tot 50m ³ . Dit loopt op per 50m ³ extra gebruik.			
opmerking afvalstoffenheffing	Zoeterwoude	€ 126,00 per belastingjaar + € 0,24/kg aangeboden restafval.			

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.

Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig. Kwijtschelding kan tot 100% worden toegekend voor de afvalstoffen- en de rioolheffing.

Lasten kwijtscheldingsbeleid in €	Werkelijk 2016	Begroot 2017	Werkelijk 2017
Gemeentelijke heffingen	92.006	86.007	97.840

Opbrengst leges en belastingen

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2016	Begroot 2017	Werkelijk 2017
Burgelijke stand	56.584	59.038	50.780
Rijbewijzen en reisdocumenten	318.241	330.129	343.185
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	5.977	6.007	6.457
BRP	4.316	4.020	4.510
Leges vergunningen ligplaatsen	0	1.308	0
Monumenten	1.105	1.270	4.048
Huisvestingsvergunning	169	0	51
Algemeen plaatselijke verordening	14.681	14.350	13.507
Bijzondere transporten	3.233	476	2.088
Afvalstoffenheffing	2.235.068	2.238.638	2.269.694
Rioolheffing	2.108.475	2.112.985	1.784.138
Bouwvergunningen	770.670	577.756	436.799
OZB	4.591.804	4.070.552	3.328.971

2.4.2 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:

- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1A. Besloten vennootschappen

- B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides

1B. Naamloze vennootschappen

- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Holding Westland Infra

2A. Stichtingen

- Stichting Groenfonds
- Stichting Businesspark Haaglanden

3. Gemeenschappelijke Regelingen

- Stadgewest Haaglanden
- Bedrijvenschap Harnaschpolder
- Metropoolregio Rotterdam-Den Haag
- Veiligheidsregio Haaglanden
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden
- Regionaal Inkoopbureau H10
- Recreatieschap Midden-Delfland
- Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
- Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
- Omgevingsdienst Haaglanden

Voor onderstaande informatie zijn de gegevens verwerkt die op 5 april 2018 bij ons bekend zijn.

1A. Besloten vennootschappen

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Financieel belang gemeente	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides is gezamenlijk eigendom van 22 gemeenten in de provincie Zuid Holland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal).		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	Eigen Vermogen	€ 251,7 miljoen	€ 248,6 miljoen
	Vreemd Vermogen	€ 0 miljoen	€ 0 miljoen
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 1 miljoen op de balans staan.		
Overige informatie	<u>Wat willen we bereiken?</u>		
	Het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoet.		
	<u>Wat is er bereikt?</u> De deelname in de B.V. GBE heeft geresulteerd in een dividenduitkering over		

	2017 van € 17,4 mln. Hiervan ontvangt de gemeente Midden-Delfland op basis van haar deelnemingspercentage een bedrag van € 225.865. Dit bedrag is in de gemeentelijke jaarrekening 2017 verantwoord.
--	--

1B. Naamloze vennootschappen

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)														
Vestigingsplaats	Den Haag														
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap														
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087% van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50.														
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.														
Vermogenspositie	<table><tr><td></td><td><u>31-12-2017</u></td><td><u>31-12-2016</u></td></tr><tr><td>Eigen Vermogen</td><td>€ 4.953 miljoen</td><td>€ 4.486 miljoen</td></tr><tr><td>Vreemd Vermogen</td><td>€ 135.041 miljoen</td><td>€ 149.483 miljoen</td></tr><tr><td>Achtergestelde schulden</td><td>€ 31miljoen</td><td>€ 31 miljoen</td></tr></table>				<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>	Eigen Vermogen	€ 4.953 miljoen	€ 4.486 miljoen	Vreemd Vermogen	€ 135.041 miljoen	€ 149.483 miljoen	Achtergestelde schulden	€ 31miljoen	€ 31 miljoen
	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>													
Eigen Vermogen	€ 4.953 miljoen	€ 4.486 miljoen													
Vreemd Vermogen	€ 135.041 miljoen	€ 149.483 miljoen													
Achtergestelde schulden	€ 31miljoen	€ 31 miljoen													
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.														
Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u> Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> Over 2017 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 393 miljoen (2016: EUR 369 miljoen).</p> <p>Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2018.</p>														

Naam	N.V. Juva											
Vestigingsplaats	Poeldijk											
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap											
Financieel belang gemeente	N.V. Holding Westland Infra is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal).											
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal. De burgemeester is benoemd als commissaris van de N.V. De commissaris houdt toezicht op de directie en het beleid.											
Vermogenspositie	<table><tr><td></td><td><u>31-12-2016</u></td><td><u>31-12-2015</u></td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 132.462.000</td><td>€ 124.944.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 109.870.000</td><td>€ 109.542.000</td></tr></table> <p>Deze vermogensposities zijn op basis van de geconsolideerde balans. De jaarrekening 2017 is niet tijdig beschikbaar.</p>				<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>	Eigen vermogen	€ 132.462.000	€ 124.944.000	Vreemd vermogen	€ 109.870.000	€ 109.542.000
	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>										
Eigen vermogen	€ 132.462.000	€ 124.944.000										
Vreemd vermogen	€ 109.870.000	€ 109.542.000										
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.											
Overige informatie	<u>Wat willen we bereiken?</u> Met de deelname in N.V. Holding Westland Infra is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Westland Infra opereert volgens de vastgestelde Netbeheer ⁺ strategie. Netbeheer ⁺ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling											

	<p>en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven. Voor het grootste deel van haar inkomsten is Westland Infra afhankelijk van de gereuleerde netwerktarieven. Deze regulering is in handen van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Aangezien netbeheerders veelal investeringen moeten doen voor de lange termijn, is zekerheid over de ontwikkeling van de inkomsten op lange termijn belangrijk.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> Over het verslagjaar 2016 is € 13 miljoen (€ 6.500 per aandeel) aan dividend uitgekeerd. Op grond van dit besluit heeft Midden-Delfland een bedrag van € 1.768.000 aan dividend ontvangen. Dit bedrag is verantwoord in de gemeentelijke jaarrekening 2017.</p>
--	--

2A. Stichtingen

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland											
Vestigingsplaats	Midden-Delfland											
Rechtsvorm	Stichting											
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast draagt de gemeente voor elke op te leveren nieuwe woning in Look-West Noord € 1.361 bij aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2012-2017.											
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is de portefeuillehouder Midden-Delfland en groen.											
Vermogenspositie	<table><tr><td></td><td>31-12-2015</td><td>31-12-2016</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 9.721.532</td><td>€ 10.273.657</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 15.846</td><td>€ 11.420</td></tr></table> <p>De jaarrekening 2017 is niet tijdig beschikbaar voor de positie per 31 december 2017.</p>				31-12-2015	31-12-2016	Eigen vermogen	€ 9.721.532	€ 10.273.657	Vreemd vermogen	€ 15.846	€ 11.420
	31-12-2015	31-12-2016										
Eigen vermogen	€ 9.721.532	€ 10.273.657										
Vreemd vermogen	€ 15.846	€ 11.420										
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.											
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door middel van groene diensten (middels een puntensysteem) wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten</p> <ul style="list-style-type: none">- instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap- verbetering van de relatie stad en platteland. <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Samen met de stichting wordt gewerkt aan de concretisering van de doelstellingen. Voorbeelden zijn toetreding van andere gemeenten, het promoten van de Streekrekening, en Vliegende Wandelpaden. Daarnaast maakt de stichting komend jaar een strategische balans op.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>Bij de instandhouding van de kwaliteit van het open agrarisch cultuurlandschap spelen weidevogelbeheer (bijv. later maaien om weidevogelkuikens een kans te geven) en natuur- en landschapsbeheer een grote rol. Voor de versterking van de stad-land relatie krijgen schoolkinderen uit het omliggend stedelijk gebied les op en rond de boerderij over het landschap natuur, en de herkomst van ons voedsel. Op die manier draagt het fonds bij aan de instandhouding van de kwaliteit én aan het draagvlak voor het landschap. Net als voorgaande jaren is ingezet op boerenlandpaden zoals Vliegende Wandelpaden (paden die kunnen variëren in tijd en plaats) en het Voddijkpad. In 2017 heeft er een onderzoek naar de rechtmatigheid (Audit) en doelmatigheid (Monitoring & Evaluatie) plaatsgevonden door de WUR (Wageningen). De uitkomsten waren positief, de aanbevelingen zijn meegenomen richting volgende contractperiode (2018 – 2024). Belangrijk aandachtspunt zijn het verwaarden van het landschap en het versterken van de stad-land-relaties waarvoor de samenwerking is gezocht met</p>											

	Fonds 1818. Komende contractperiode kan het agrarisch gebied ten oosten van de A13 (conform de grenzen van het Bijzonder Provinciaal landschap) gebruik maken van het systeem van groene diensten.
--	--

Naam	Stichting Businesspark Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is € 10.000.
Vermogenspositie	Het Businesspark Haaglanden heeft nog geen informatie over de balans per 31-12-2017 verstrekt.
Bestuurlijk belang gemeente	Het Businesspark Haaglanden ondersteunt de ontwikkeling van het bedrijventerrein Harnaspolder. Regionale samenwerking en afstemming vergroot de slagkracht en gaat onderlinge regionale concurrentie tegen.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Het businesspark Haaglanden is een samenwerkingsverband op het gebied van de ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. Deelnemers zijn de gemeenten Midden-Delfland, Den Haag, Rijswijk en Pijnacker-Nootdorp. De gemeenten en bedrijven zijn ieder individueel beleidsmatig, financieel en juridisch verantwoordelijk voor de bedrijventerreinen die onder de vlag van het Businesspark Haaglanden worden uitgegeven en ontwikkeld.</p> <p>Het creëren en behouden van werkgelegenheid en het bieden van aantrekkelijke vestigingslocaties in de regio staan centraal. Doel van de samenwerking is de gronduitgifte voor de klant zo soepel mogelijk te laten verlopen. Tussen de ambtelijke accountmanagers van gemeenten en bedrijven is georganiseerd. De gemeenten en schappen zijn betrokken bij (potentiële) klanten.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Binnen de betrokken bedrijventerreinen van het Businesspark is in 2017 ongeveer 8 hectare grond daadwerkelijk getransporteerd (uitgegeven). - Het Businesspark heeft zich regionaal sterk kunnen maken door een actieve en goede inzet op beleidsvorming op provinciaal en binnen de metropoolregio voor de werkterreinen. Deze gezamenlijke inzet leidt tot het voorkomen van nadelige bovenregionale besluitvorming voor de lokale economie en de betrokken bedrijventerreinen in het bijzonder. - Marketingtechnisch heeft het Businesspark haar positie veroverd. Zij is een regionale speler. Dit verbeterd de uitgiftekansen van de betrokken bedrijventerreinen. - De samenwerking met Steenworp verloopt goed. Er ontstaat ook meer samenwerking met andere huisvestingsbedrijven, zoals makelaars.

3. Gemeenschappelijke Regelingen

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting is het niet noodzakelijk voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie uitgaven of inkomsten te ramen.
Vermogenspositie	Het positieve liquidatiesaldo per 1 april 2016 was € 4.394.039. Officieel recentere gegevens zijn niet bekend. Op 28 juni 2017 heeft het Algemeen Bestuur besloten om van het liquidatiesaldo een voorschot van € 2.500.000 uit te betalen aan de deelnemers. Voor Midden-Delfland was dat een bedrag van € 44.059. Dit is toegevoegd aan de voorziening.
Bestuurlijk belang gemeente	Het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie vervult geen functie meer in het bereiken van gemeentelijke of regionale doelstellingen. Belang gemeente beperkt zich nog tot een zorgvuldige liquidatie. Per 1 januari 2015 is namens Midden-Delfland het raadslid E. de Jong - Hoogendoorn benoemd in het Algemeen Bestuur van de regeling in liquidatie. Het

	dagelijks bestuur bestaat uit drie personen. Hierin is geen vertegenwoordiger vanuit Midden-Delfland benoemd.
Eventuele risico's	Er wordt vanuit gegaan dat de afwikkeling van de liquidatie binnen de begroting en reserve(s) wordt opgevangen.
Overige informatie	<p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>Sinds 1 januari 2015 is het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie. De Gemeenschappelijke regeling vervalt na afronding van het liquidatieproces. Het liquidatieproces wordt formeel afgerond na afwikkeling van het BTW-geschil over de huur van het kantoor (zie hierna). De gemeente Zoetermeer is aangewezen als gemeente die de liquidatie formeel afhandelt.</p> <p>Het Stadsgewest Haaglanden heeft nog formeel een huurcontract voor de oude kantoorgebouwen tot oktober 2019. Tot 1 oktober 2017 heeft de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de kantoorruimten gehuurd. Een nieuwe huurder voor de periode tot oktober 2019 is (nog) niet gevonden. In het liquidatiesaldo is geen rekening gehouden met huurinkomsten na het vertrek van de MRDH. Bij verhuur ontstaat een positief effect op de hoogte van het liquidatiesaldo.</p> <p>Tijdens de afwikkeling van de liquidatie is tussen het stadsgewest en de verhuurder een BTW-geschil ontstaan met een maximale claim van € 1.575.730. Het aandeel van Midden-Delfland is 1,75% (€ 27.600). Bij toewijzing van de claim of gedeelte daarvan wordt het bedrag verrekend met het resterende liquidatiesaldo. Na afronding van alle liquidatiewerkzaamheden en kosten vindt afrekening plaats met de gemeenten op basis van het aantal inwoners. Gelet op het resterend liquidatiesaldo is een opbrengst voor de gemeente reëel.</p>

Naam	Bedrijvenschap Harnaspolder											
Vestigingsplaats	Schipluiden											
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling											
Financieel belang gemeente	De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). Het aandeel van gemeente Midden-Delfland in het tekort wordt afgedekt door de 'Voorziening in tekort Bedrijvenschap'. Per 31-12-2017 bedraagt deze voorziening €.											
Bestuurlijk belang gemeente	Lid van het Algemeen Bestuur zijn de portefeuillehouders: <ul style="list-style-type: none">– Grote projecten, kernen en monumenten;– Financiën en economie;– Midden-Delfland beleid. De portefeuillehouders Grote projecten, kernen en monumenten en Financiën en Economie zijn tevens lid van het dagelijks bestuur.											
Vermogenspositie	<table><thead><tr><th></th><th><u>31-12-2016</u></th><th><u>31-12-2015</u></th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ -18.240.000</td><td>€ -14.760.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 105.037.000</td><td>€ 72.000.000</td></tr></tbody></table> <p>De jaarrekening 2017 is niet tijdig beschikbaar voor de positie per 31 december 2017.</p>				<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>	Eigen vermogen	€ -18.240.000	€ -14.760.000	Vreemd vermogen	€ 105.037.000	€ 72.000.000
	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>										
Eigen vermogen	€ -18.240.000	€ -14.760.000										
Vreemd vermogen	€ 105.037.000	€ 72.000.000										
Eventuele risico's	De meest actuele grondexploitatieberekening is van prijspeil 1-1-2017. Daarin wordt het tekort geraamd op ((netto contante waarde) € 18.240.000 (15% = € 2.736.000). De bestuurlijke behandeling hiervan heeft nog niet plaatsgevonden. Indien nodig wordt na de bestuurlijke behandeling de voorziening in 2017 aangevuld tot het vereiste niveau.											
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> <p>Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de afstemming met de woningbouw in de Harnaspolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie van de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd.</p> <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> <p>Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).</p>											

	<p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>In 2017 drie hectare grond uitgegeven. Tot en met 2017 is nu 13,6 hectare uitgegeven. Daarnaast is 14,1 hectare belegd bij marktpartijen via overeenkomsten. Hier zijn dus wederzijdse verplichtingen aangegaan. Nog niet uitgegeven of belegd, is ongeveer 27 hectare. Voor veel van deze kavels zijn wel gesprekken gaande, maar zijn deze nog niet in overeenkomsten vastgelegd.</p> <p>De gemeente Midden-Delfland besloot eind 2017 om nadere erfpacht te faciliteren in de Harnaschpolder voor een kavel van zes hectare. De ondertekening van de overeenkomsten vindt in 2018 plaats, de uitgifte in 2019.</p> <p>Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein zijn twee bestemmingsplannen vastgesteld in 2015. Door behandeling van beroepen door de Raad van State zijn de bestemmingsplannen nu onherroepelijk. Dit is noodzakelijk voor de voortgang in de uitgifte.</p> <p>In 2016 startte het Bedrijvenschap Harnaschpolder de administratieve onteigeningsprocedure. De Kroon besloot in 2017 de onteigeningstitel vast te stellen. In 2018 loopt de verdere uitwerking van de onteigening door.</p> <p>Voor het accountmanagement en de marketing werkt het bedrijvenschap samen met de gemeenten Den Haag, Rijswijk, Pijnacker en Midden-Delfland in het Businesspark Haaglanden. De samenwerking versterkt de naamsbekendheid en voorkomt onderlinge concurrentie. Ook is het businesspark voor het bedrijvenschap Harnaschpolder een belangrijke partner om haar gewenste beleid regionaal te waarborgen.</p>
--	---

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Activiteiten	Bij de MRDH zijn betrokken de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.		
Financieel belang gemeente	<p>De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer. Daarnaast dragen de gemeenten uit het voormalige Stadsgewest Haaglanden in ieder geval tot en met 2017 nog een bedrag van € 9,13 per inwoner bij aan het Mobiliteitsfonds Haaglanden/MRDH.</p> <p>De inwonersbijdrage 2017 is € 2,47. Hiervan is € 1,46 bestemd voor uitvoering projecten ter versterking van het economisch vestigingsklimaat en is € 1,01 bestemd voor de apparaatskosten.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	Eigen vermogen	€ 7.425.581	€ 2.590.025
	Vreemd vermogen	€ 1.348.170.234	€ 566.216.670
Bestuurlijk belang gemeente	<p>Wethouder Horlings is door de gemeenteraad benoemd als lid van het Algemeen Bestuur. Op basis van zijn portefeuille in het college is hij qualitate qua lid van de Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat.</p> <p>De raadsleden mevrouw E. de Jong-Hoogendoorn en de heer A.J. Plooi zijn lid van de Adviescommissie economisch vestigingsklimaat. De dames A.C. Kardol-Westen en E.C. Snethlage-Barnard waren lid van de adviescommissie Vervoersautoriteit.</p> <p>Het raadslid de heer J.G. Jongsma is benoemd in de Rekeningencommissie</p>		
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.		
Overige informatie	<p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Doelstelling</p> <p>Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat. Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit. De Vervoersautoriteit verricht taken op het terrein van openbaar vervoer en verbetering van de bereikbaarheid en verkeerskundige ontsluiting van de regio.</p> <p>Missie en ambitie</p> <p>De missie van de MRDH is het werken aan een duurzame internationale</p>		

	<p>Metropoolregio waarin bewoners en bedrijven zich optimaal kunnen ontplooiën, internationale bezoekers zich welkom voelen en belangrijke bestemmingen eenvoudig en prima bereikbaar zijn.</p> <p>De ambitie van de MRDH om in 2025 internationaal marktleider te zijn in ontwerpen, ontwikkelen, maken en vermarkten van oplossingen op het gebied van duurzaam leven in een sterk verstedelijkte deltaregio. In de regio worden samenhangende oplossingen bedacht, getest en geproduceerd voor mondiale logistieke, energie-, voedsel- en veiligheidsvraagstukken. De regio is beter bereikbaar en het daily urban system is versterkt.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>Voor het taakveld vervoer wordt verwezen naar programma 3, beleidsveld verkeer en vervoer. De inhoudelijke rapportage op het gebied van economisch vestigingsklimaat wordt verwezen naar programma 6, beleidsveld economie.</p> <p><i>Roadmap Next Economy en Regionaal Investeringsprogramma</i></p> <p>Deze beide strategieën zijn ondergebracht bij de Economic Board Zuid-Holland, een samenwerking van overheden, ondernemers en kennisinstellingen. De MRDH is hier namens de regiogemeenten deelnemer van. Via subsidies en het versterken van de cross overs tussen sectoren wordt de transformatie naar een circulaire economie gestimuleerd en ondersteund. Belangrijke sector voor Midden-Delfland is de Greenport. Tegelijkertijd past de ontwikkeling van de Kringlooplandbouw binnen dit concept.</p> <p>De RNE benoemt 5 transitiepaden, te weten 'smart digital delta', 'smart energy delta', 'circular economy', 'entrepreneurial region' en 'next society'. De uitvoering van de aanbevelingen vanuit de RNE is per 2018 overgedragen aan Innovation Quarter.</p> <p><i>Governance</i></p> <p>Een tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling is in 2017 uitgevoerd. Op hoofdlijnen is met de aanbevelingen ingestemd. Aandachtspunten zijn de breedte van het takenpakket van de MRDH in relatie tot de regionale opgaven. De MRDH zou naar de mening van Midden-Delfland op vervoer en economisch vestigingsklimaat als openbaar lichaam moeten functioneren. De andere regionale opgaven die voortvloeien uit de MIRT-studie Bereikbaarheid Rotterdam-Den Haag en de verstedelijkingsopgave zou de MRDH als netwerkorganisatie moeten functioneren. Het gaat dan met name om taken als wonen, ruimtelijke ordening en landschap.</p> <p>In 2017 is gestart met het ophalen van input voor de nieuwe strategische agenda 2018-2021. De inhoudelijke vraagstukken die voortvloeien uit de tussentijdse evaluatie moeten in de strategische agenda beantwoord worden.</p> <p><i>Financiën</i></p> <p>Opdracht vanuit de begroting 2017 en jaarrekening 2016 aan de MRDH was om op het terrein van verkeer en vervoer voor een kortere periode van overraming van uitgaven. Gebruikelijk was om een langere periode van een raming van de overbesteding te accepteren, als duidelijk was dit op middel-lange termijn gedekt zou zijn. Op basis van de huidige dwingende begrotingsvoorschriften is dat niet meer toegestaan. In de begroting 2019-2022 is dit probleem opgelost.</p>
--	--

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	<p>In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten ten aanzien van de door hen overgedragen taken op de volgende terreinen: <ul style="list-style-type: none"> - brandweerzorg - geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen - rampenbestrijding en crisisbeheersing - het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer. 2. Daarnaast heeft de Veiligheidsregio de zorg voor: <ul style="list-style-type: none"> - het in standhouden van de zorginstelling CPA en de zorg voor het voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet toelating zorginstellingen. - een adequate samenwerking met het regionale college van politie ten

	aanzien van onder meer de gemeenschappelijke meldkamer; - een gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op de rampenbestrijding en crisisbeheersing.		
Financieel belang gemeente	De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Ongeveer 86% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,25% voor haar rekening. In 2017 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland € 1.006.000.		
Bestuurlijk belang gemeente	De burgemeester is krachtens het bepaalde in de Wet Veiligheidsregio's lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	Eigen Vermogen	€ 6.300.000	€ 6.286.000
	Vreemd Vermogen	€ 111.933.000	€ 115.124.000
Eventuele risico's	De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.		
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke taken op het gebied van de brandweerzorg, het ambulancevervoer, de rampenbestrijding en de geneeskundige hulpverlening bij rampen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> De Veiligheidsregio streeft naarefficiencyverbetering waardoor de veiligheid in de regio toeneemt en voorts dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden. De VRH voert haar taken nog steeds uit overeenkomstig de eerder geformuleerde ambities. Met die ambities hebben de gemeenten ingestemd. De afgelopen jaren heeft zij de bestuurlijke opdracht om ingaande 2015 structureel 10% goedkoper te zijn waar gemaakt. Op dat niveau is de VRH in 2017 gebleven. Daarbij is de veiligheid niet in het geding gekomen. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde.		

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	<p>Gemeenschappelijke regeling</p> <p>De GGD is ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van GGD Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het regionale takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.</p>
Financieel belang gemeente	<p>De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Daarnaast wordt voor lokale taken een apart bedrag betaald.</p>
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De wethouder Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur van de GR GGD Haaglanden. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.</p>
Vermogenspositie	<p>De vermogenspositie is moeilijk te bepalen. Het betreft werkzaamheden die door Den Haag worden uitgevoerd op basis van een bedrag per inwoner.</p>
Eventuele risico's	<p>Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, om dat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschap-pelijke regeling is gelijk aan de begroting. Dit tenzij er sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinatie ter afwending van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals kinderopvanginspecties). Het bestuur toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau. De gemaakte afspraken over vergoeding van het takenpakket gelden voor vier jaar. Daarna moet hierover opnieuw worden onderhandeld. Tijdig en transparant inzicht in de voortgang van de uitvoering van het afgesproken takenpakket is hiervoor een noodzaak. Hierover zijn dan ook afspraken vastgelegd in het reglement .</p>
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>De belangrijkste taak van de GGD Haaglanden is het bewaken, bevorderen en beschermen van de publieke gezondheid van de inwoners van de negen</p>

	<p>gemeenten in de regio Haaglanden. In het regionale takenpakket zijn alle wettelijke taken opgenomen.</p> <p><u>Wat waren de beleidsvoornemens voor 2017?</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sturen op de uitvoering van de regionale taken conform de GR GGD Haaglanden. 2. Sturen op de uitvoering van de lokale taken conform het actieprogramma lokaal gezondheidsbeleid. 3. Herijken van de Gemeenschappelijke regeling op basis van de eerder gehouden evaluatie. <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Regionale taken zijn conform de Gemeenschappelijke Regeling GGD Haaglanden uitgevoerd. Hieronder vallen taken op gebied van tuberculosebestrijding, maar ook technische hygiënezorg, inspecties, keuringen en medische milieukunde. 2. Lokale taken zijn conform het actieprogramma lokaal gezondheidsbeleid uitgevoerd. Hieronder vielen (wat de GGD betreft) de activiteiten rondom de thema's: <ul style="list-style-type: none"> - Alcoholpreventie onder jongeren; - Gezondheidsbevordering via de gezonde school. 3. Herijking van de GR is conform beleidsvoornemens uitgevoerd. Eind 2017 hebben de 9 gemeenteraden ingestemd met de gewijzigde gemeenschappelijke regeling 'GR GGD en VT Haaglanden' die per 1/1 2018 van kracht gaat. <p>Onderstaand de belangrijkste resultaten van de herijking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De sturing binnen de gemeenschappelijke regeling is verhelderd; - De verantwoordelijkheid voor Veilig Thuis wordt bestuurlijk belegd; - Mogelijkheden voor lokale sturing en daarmee voor lokaal maatwerk zijn toegenomen; - De financiën worden nu transparant ingericht; - Het Algemeen Bestuur kan met een dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Den Haag zakelijk regelen welke GGD en VT diensten worden geleverd ten behoeve van de gemeenten.
--	---

Naam	Inkoopbureau H-10		
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling in de rechtsvorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie met één verantwoordelijk bestuur.		
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een aandeel van 1,72%.		
Bestuurlijk belang gemeente	Zie art. 5 Nieuwe Gemeenschappelijke regeling. Midden-Delfland heeft bestuurlijk belang in H4 verband. Burgemeester en wethouders van de gemeenten Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland wijzen samen uit hun midden één lid en één plaatsvervangend lid van het bestuur aan.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	Eigen vermogen	€ -34.869	€ 123.244
	Vreemd vermogen	€ 968.103	€ 165.627
	De jaarrekening 2017 is niet tijdig beschikbaar voor de positie per 31 december 2017.		
Eventuele risico's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency wordt bereikt. 2. Terugtrekkende deelnemers en/of het niet doorzetten van de GR per 1 januari 2019 hebben een risico voor de continuïteit. 3. Gedragsrisico's: integriteit, fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik van bevoegdheden rechtmatigheid. 4. Externe onvoorziene ontwikkelingen: benodigde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen. 5. Onvoorziene omstandigheden zoals archiefvorming en ICT die niet in beginsel waren voorzien. 6. Extra dan wel hogere kosten dan voorzien i.v.m. noodzakelijke aanpassing hard- en software. 7. Werkzaamheden vragen meer personele capaciteit dan vooraf ingeschat. 8. Wijzigingen (per 1 januari 2016) van de Wet bescherming persoonsgegevens 		

	<p>en Wet meldplicht dataplekken.</p> <p>De bovengenoemde risico's kunnen niet afzonderlijk gekwantificeerd worden. De waarschijnlijkheid waarbij deze risico's zich kunnen manifesteren wordt door het Inkoopbureau ingeschat op "gemiddeld". Deze classificatie komt overeen met een (geschatte) benodigde omvang van het weerstandsvermogen van het Inkoopbureau van 15% van de omzet zijnde € 2.235.532 * 15% = € 335.330. Dit bedrag is exclusief de eventuele wachtgeldverplichting die ontstaat indien de contracten met de diverse medewerkers niet verlengd dan wel beëindigd worden. Met het bedrag zoals hierboven benoemd en de eventuele verplichting tot uitbetaling van wachtgeld is het weerstandsvermogen onvoldoende. Dit wordt opgevangen door artikel 16 lid 2 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H10 waarin staat dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor eventuele tekorten op de uitgaven voor de instandhouding van het Inkoopbureau.</p>
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> De algemene doelstelling van het Inkoopbureau is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Een daaruit vloeiende doelstelling is om door gezamenlijke inkoop en afhandeling van de facturering efficiency voordelen (door synergie effecten) te behalen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Het Inkoopbureau heeft op basis van de gemeenschappelijke regeling de volgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering van de gezamenlijke inkoop en contractering – dat wil zeggen het bepalen van de wijze van inkoop, de inkoopprocedure en het contract – en leveranciersmanagement; - Het op verzoek namens gemeenten optreden richting leveranciers om de voorwaarden en eisen, waaronder de overeenkomsten worden afgesloten te harmoniseren (gecombineerde inkoop); - Het op verzoek van een individuele (of cluster van) gemeente(n) contracteren met leveranciers (individuele inkoop en contractering). <p>De bovengenoemde taken zijn uitgewerkt in een DVO, die tussen de deelnemende gemeenten (opdrachtgever) en het Inkoopbureau (opdrachtnemer) is afgesloten. In de DVO zijn verfijnde afspraken (spelregels) opgenomen tussen opdrachtgever en opdrachtnemer opgenomen. Jaarlijks wordt een verdergaande detaillering van de DVO in een uitvoeringsprogramma opgenomen.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zorg is ingekocht en contracten zijn gesloten met zorgaanbieders m.b.t. het jaar 2017 en 2018 - Voorbereidingen ten behoeve van inkoop 2018/2019

Naam	Recreatieschap Midden-Delfland		
Vestigingsplaats	Schiedam		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Gemeente draagt voor 2% bij in het nadelig saldo.		
Bestuurlijk belang gemeente	De portefeuillehouder Midden-Delfland en groen en dorpswethouder kern Schipluiden is lid van het dagelijks bestuur (secretaris) en de Midden-Delflandraad. Eén van de raadsleden is ook afgevaardigd.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	Eigen vermogen	€ 9.503.845	€ 13.779.217
	Vreemd vermogen	€ 9.066.060	€ 9.805.090
	De jaarrekening 2017 is niet tijdig beschikbaar voor de positie per 31 december 2017.		
Eventuele risico's	De ratio weerstandsvermogen is berekend ten einde te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment, dat de risico's zich voordoen. Op dit moment is het niet mogelijk om de Ratio Weerstandsvermogen te berekenen, aangezien de genoemde risico's op p.m. zijn geraamd. De uittreding van Rijk en de consequenties van deze uittreding worden als een (hoog) structureel risico gekwalificeerd.		

Overige informatie	<p>Bij het Recreatieschap Midden-Delfland zijn de gemeenten Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Midden-Delfland en de provincie Zuid-Holland betrokken.</p> <p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Doel van het Recreatieschap Midden-Delfland is in onderlinge samenhang de bovengemeentelijke belangen van openluchtrecreatie en de belangen van natuurbescherming te behartigen. Daarnaast het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon. Dit doel is in lijn met wat de Cittaslow Midden-Delfland wil bereiken, zoals vastgesteld in Midden-Delfland® 2025. Dat is een landschap met A-kwaliteit, dat gastvrij is voor inwoners en bezoekers. De overige beleidsvoornemens zijn onder meer het invulling geven aan het routestructuurplan in het kader van IODS.</p> <p><u>Ontwikkelingen</u> Medio 2018 vindt de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland plaats. Voor het beheer van de recreatiegebieden is een Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland u.a. opgericht. Nieuwe ontwikkelingen worden gecoördineerd via de gebiedstafel Central Park. De gronden die in eigendom zijn van het Recreatieschap Midden-Delfland gaan over naar de grondgebiedgemeente. Over de erfpachtgronden die zijn uitgegeven door het recreatieschap worden separate afspraken gemaakt met SBB. Bestuurders zijn lid van de Algemene Deelnemersvergadering (ADV) en het Dagelijks bestuur wordt ambtelijk ingevuld door de gemeenten Delft, Midden-Delfland en Maassluis.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> Vanaf 1 januari 2017 was het Recreatieschap Midden-Delfland formeel in liquidatie. De voorbereidingen voor de overdracht van de gronden hebben plaats gevonden. Deloitte heeft een fiscaal onderzoek verricht. De fiscale risico's zijn in beeld. Acties om de risico's te beperken zijn in voorbereiding. Het recreatieschap het eerste kwartaal nog verantwoordelijk voor uitvoering van beheer/exploitatie/onderhoud vanwege de geconstateerde fiscale risico's is. Tijdens de eerstvolgende Algemene Deelnemersvergadering (ADV) vindt een vaststelling van de te treffen maatregelen plaats. De deelnemersconvenanten, financiële overeenkomst en stichtingsakte erfpachtposities vindt plaats.</p>
--------------------	---

Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m ¹ bij aan de gemeente Delft. De kosten voor 2017 zijn € 19.000.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Door gebruik te maken van de archiefbewaarplaats van de gemeente Delft, waarbij de archivaris van Delft tevens is aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. Verdere beleidsvoornemens zijn er op dit gebied niet.</p>
Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de

	hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeentebambtenaren. De bijdrage voor 2017 is € 18.000. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen bijgedragen in de projectkosten voor opgravingen.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Vanwege de inwerkingtreding van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg is de verwachting dat de gemeente een groter beroep moet doen op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft.</p>

Naam	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Jaarlijks wordt ca. € 180 per aansluiting bijgedragen voor het geheel van afvalinzameling en –verwerking.		
Bestuurlijk belang gemeente	De portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën is lid van het Dagelijks Bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	Eigen vermogen	€ 4.205.000	- € 302.000
	Vreemd vermogen	€ 48.400.000	€ 42.868.000
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval meegenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (GFT, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico meebrengen. Dit geldt voor afwijkingen die hoger zijn dan begroot.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling. Daarbij maken het bedrijf en de deelnemers toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daarbij behorende kosten. Deze afspraken worden jaarlijks neergelegd in een Dienst Verlening Overeenkomst.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>In 2017 is er gewerkt aan de invoering van omgekeerd inzamelen in de deelnemende gemeenten. In onze gemeente is ten tijde van het samenstellen van deze rekening het omgekeerd inzamelen in het dorp Schipluiden ingevoerd. Voor het dorp Maasland heeft de bewonersbijeenkomst plaatsgevonden en loopt de plaatsingsprocedure. Voor het dorp Den Hoorn is de voorbereiding van start gegaan. De bewonersbijeenkomst vond plaats in februari 2018.</p>		

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	<p>De ODH stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad kan haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Vaststelling van de begroting gebeurt uiterlijk op 1 juli in het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar.</p> <p>De gemeente draagt jaarlijks bij aan de exploitatiekosten. Dit bedrag is gebaseerd op de omvang van de afgenomen diensten.</p>

Bestuurlijk belang gemeente	Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur. Een wethouder van Midden-Delfland is benoemd tot lid van het dagelijks bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	Eigen Vermogen	€ 1.609.295	€ 2.785.547
	Vreemd Vermogen	€14.142.832	€ 13.495.161
Eventuele risico's	In het Bedrijfsplan ODH is een gewenst weerstandsvermogen van 5% van de lasten bepaald. De concept 'Nota weerstandsvermogen', gaat uit van een maximale waarde van het weerstandsvermogen van 5%.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is volledig operationeel sinds 1 april 2013. Deze dienst voert de uitvoerende milieutaken (milieuvergunning/-melding, toezichthoudende taken en bodem -en geluidstaken) uit voor de gemeente Midden-Delfland.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>In 2017 heeft de Omgevingsdienst Haaglanden inhoudelijk invulling gegeven aan de wettelijke milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze taken zijn uitgevoerd volgens het milieuwerkplan van onze gemeente</p>		

Naast de bovengenoemde verbonden partijen zijn wij ook verbonden met:

- Stichting Openbaar Onderwijs. Deze verbinding heeft geen bestuurlijk of financieel belang voor onze gemeente.
De verantwoordelijkheid van de gemeenteraad voor het openbaar onderwijs spitst zich toe op (grondwettelijke) zorgplicht om te voorzien in voldoende openbaar onderwijs voor de inwoners. Ook in het geval het gemeentebestuur het openbaar onderwijs heeft verzelfstandigd, blijft deze zorgplicht van kracht. Dit komt tot uitdrukking in de taken en bevoegdheden, die de wetgever aan de gemeenteraad als extern toezichthouder voor verzelfstandigd openbaar onderwijs oplegt. Die taken en bevoegdheden richten zich op het waarborgen van de continuïteit en op de handhaving van het specifieke karakter van het openbaar onderwijs.
Door de statutenwijziging per 1 januari 2013 (gemeenteraad heeft ingestemd) is er gekozen voor het Raad van Toezicht model. Dit houdt in dat de begroting en jaarrekening door de Raad van Toezicht goedgekeurd worden. De gemeenteraad benoemt de leden van Raad van Toezicht. De gemeente is vertegenwoordigd in de benoemingsadviescommissie.
- Stichting Greenport Westland-Oostland; samenwerkingsverband van overheden, bedrijven en kennisinstellingen. Jaarlijkse bijdrage € 5.000
- Landschapstafel Hof van Delfland; informeel overlegorgaan van overheden en gebiedsorganisaties. Jaarlijkse bijdrage nog definitief vast te stellen. Gemeente Midden-Delfland verzorgt hiervoor de financiële administratie.

2.4.3 Grondbeleid

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de realisatie van de vastgestelde programma's voor de ruimtelijke ontwikkeling, wonen en verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij de ontwikkelingen hebben invloed op de financiële positie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

Het huidige grondbeleid vindt zijn oorsprong in juli 2009 met het vaststellen van de Nota Grondbeleid 2009. In februari 2015 heeft de raad hier een update op vastgesteld middels de Nota Grondbeleid 2014.

De Nota Grondbeleid vormt het beleidskader waarmee we richting geven aan de ontwikkeling van gronden in de gemeente Midden-Delfland. De nota verschaft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid voert en zorgt tevens voor eenduidige kaders. Door middel van deze nota geeft de raad sturing aan het grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente Midden-Delfland vormt voor de omliggende steden een aantrekkelijke, dichtbij gelegen ruimte om te recreëren, verblijven en sporten. Midden-Delfland is een gemeente met een uniek landschap dat behouden, beschermd en versterkt moet worden. Het is in het belang van de gehele regio dat dit gebied in de toekomst verder ontwikkelt en kan blijven fungeren als de groene binnentuin in een sterk verstedelijkte omgeving. De doelstellingen om dit te bereiken zijn opgenomen in de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en de visie Vitale Dorpen 'Behoud door ontwikkeling'. De doelstellingen die de gemeente Midden-Delfland heeft vastgesteld, vragen meermaals om een actief grondbeleid. Op basis van prioriteit, grondpositie, gemeentelijke doelstellingen en financieel risicoprofiel wordt in voorkomende gevallen bekeken of een meer faciliterend grondbeleid gewenst/nodig is.

De belangrijkste wijzigingen van de Nota Grondbeleid 2014 ten opzichte van de Nota Grondbeleid 2009 zijn:

- Door de economische ontwikkelingen treden we sterker dan voorheen terughoudend op bij het voeren van actief grondbeleid voor gronden die nog niet in eigendom zijn van de gemeente. Daarbij is het coalitieakkoord uitgangspunt, waarin is gesteld dat we nieuwe grondexploitaties alleen starten wanneer er een grote mate van zekerheid is over een positief saldo of wanneer deze een significante bijdrage leveren aan de uitvoering van het gemeentelijk beleid.
- Het instrument erfpacht voegden we aan de nota toe.
- In de nota melden we dat de bijdragen aan de Stichting Groenfonds niet afdwingbaar zijn en uit dien hoofde reeds uit de grondexploitaties per 1-1-2014 zijn verwijderd. Dergelijke bijdragen aan de stichting kunnen in de vorm van winstbestemming in een later stadium alsnog aan de orde komen.

Vanaf 2011 is een ontwikkeling waarneembaar die meer dan voorheen gericht is op het terugdringen van risico's. Hierbij kan gedacht worden aan het versneld realiseren van opbrengsten (door middel van het verlagen van de grondprijs of het aanpassen van het woningbouwprogramma). Of het terugbrengen van de omvang van de doelstellingen waarvoor we actief grondbeleid inzetten. In 2016 was risicobeheersing ook nog een expliciet aandachtspunt en daarnaast staan de onderwerpen duurzaamheid en alternatieve energiewinning nadrukkelijk op de beleidsagenda sinds het VN-klimaatakkoord van Parijs en het Nederlands Energieakkoord.

Informatievoorziening

Voor de gemeente is een grondexploitatie een bedrijfsmatige activiteit waarbij we risicodragend optreden. De herzieningen van de grondexploitatieprojecten met peildatum 1 januari 2017 zijn aan de raad aangeboden. Daarbij is ook (onder geheimhouding) een behorende risicoanalyse aangeleverd.

Hierbij onderscheiden we twee soorten grexen:

- De grexen van projecten waarbij de planvorming al vastgelegd is of waar al overeenstemming over is. Deze grexen aan de raad ter vaststelling aangeboden. Het college dient te handelen conform deze projectbegroting.
- De grexen van projecten waarbij de planvorming nog niet definitief is vastgelegd. Een grondexploitatie vastleggen zonder vastgesteld planologisch kader is niet wenselijk. Op deze projecten maken we echter al wel kosten. Vandaar dat deze conceptgrexen ter kennisname aan de raad aangeboden zijn. Hierdoor heeft de raad informatie om de ontwikkelingen van de grexen in onderling verband te volgen.

Van de volgende projecten zijn de herzieningen per 1 januari 2018 door de raad vastgesteld: Lookwest-Noord, Kreekzone, Centrum Den Hoorn, Keenenburg V, Commandeurspolder IV, Maaslandse Dam, Vastgoedzone en Spreeuwenest.

Het is een doelstelling om jaarlijks de (herziening van de) grondexploitatie ter goedkeuring, dan wel ter kennisname aan de raad voor te leggen.

Voor alle grondexploitatie gezamenlijk voorzien wij nog uitgaven voor een totaalbedrag van circa € 22 miljoen, terwijl we de totale nog te realiseren opbrengsten ramen op circa € 37 miljoen. Een deel hiervan is overigens al vastgelegd in overeenkomsten.

In totaliteit laten de herzieningen per 1-1-2018 een overschot zien van € 4.0 miljoen. Dit is inclusief de winst- en verliesnemingen die thans worden vastgesteld.

Economische situatie

Na het dieptepunt in 2013 is landelijk het heersende sentiment dat de woningmarkt in toenemende mate herstelt. Het toenemende herstel geldt ook voor de gemeente Midden-Delfland. In 2017 zijn woningprijzen met ca. 7% gestegen.

De gemeente Midden-Delfland behoort tot de NVM-regio Westland, samen met de gemeente Westland en de gemeente Maassluis. Gelet op de gegevens van de NVM en CBS heeft de gemeente Midden-Delfland de gunstigste verkoopcijfers van de drie gemeenten. De verwachting is dan ook dat de woningprijzen de komende jaren in de gemeente Midden-Delfland blijven stijgen.

(Nieuwe) beleidsuitgangspunten

Op 14 maart heeft de commissie BBV een handreiking opgesteld als aanvulling op de Notitie Grondexploitatie. Door deze handreiking zijn de regels voor winstneming veranderd. De nieuwe regels van het BBV schrijven voor dat er tussentijdse winst genomen moeten worden aan de hand van de POC (Percentage of Completion) methode. Door toepassing van deze methode moeten winsten eerder worden genomen, naar rato van de voortgang van het project. De formule is als volgt: % grond verkocht * % kosten gerealiseerd * (verwachte winst minus nog resterende risico's / onzekerheden) = tussentijds resultaat.

In onze financiële verordening gaan wij uit van een andere methode. Bij de berekening van de omvang van de tussentijdse winstneming wordt het volgende in acht genomen:

- Over alle nog te maken kosten wordt een post onvoorzien berekend van 25%;
- Indien er nog opbrengsten uit grondopbrengsten moeten worden gerealiseerd worden deze voor de berekening van de tussentijdse winstneming afgewaardeerd tot 60%;
- Er wordt rekening gehouden met een vertraging van de gronduitgiften van 2 jaar.

Bij de laatste herziening van de grexten hanteerden wij de PoC-methode (percentage of completion).

Winst- en verliesnemingen

Op basis van de wet- en regelgeving moeten we voor grondexploitaties (hierna grexten) met een negatief exploitatieresultaat per 31-12-2017 verlies nemen. Ook moeten winstnemingen plaatsvinden wanneer daartoe aanleiding en ruimte bestaat. In het raadsvoorstel zijn de beoogde winst- en verliesnemingen vermeld.

De basis voor winst- en verliesnemingen vormen de herzieningen van de grexten per 1-1-2018. Het gaat om de grexten:

- Kreekzone	verliesneming	-/- € 313.000
- Centrum Den Hoorn	verliesneming	-/- € 174.000
- Keenenburg V	verliesneming	<u>-/- € 156.000</u>
		-/- € 643.000
- Lookwest-Noord	winstneming	€ 339.000
- Commandeurspolder IV	winstneming	€ 31.000
- Maaslandse Dam	winstneming	<u>€ 323.000</u>
		€ 693.000

Sinds 2016 mogen verliesnemingen niet meer afgeboekt worden op de boekwaarde, maar moet daarvoor een zogenoemde voorziening (geoordeelde reserve) worden gevormd. De voorgestelde toevoeging aan de voorziening van € 643.000 kan worden gedekt uit de tussentijdse winstnemingen.

Kreekzone

De plannen voor de Kreekzone wijzigden in 2017 als gevolg van de herijking. De herijking is ingezet als gevolg van de gewijzigde woonagenda. De grondexploitatie behorende bij de herijking kwam uit op een tekort van ruim € 1,45 mln. Door een aanbestedingsvoordeel en door hogere grondopbrengsten op basis van een taxatie is dit tekort met € 0,93 mln. teruggedrongen naar € 0,52 mln. Voor dit tekort moeten we

een verliesvoorziening treffen. Bij de jaarrekening van 2016 namen wij een verlies van € 205.000. De voorziening moet verhoogd worden met € 310.000.

Centrum Den Hoorn

Bij de herziening van de grondexploitatie Centrum Den Hoorn is toegelicht dat de plankosten verder toenemen door de grote personele inzet. Deze is nodig voor alle juridische procedures die we voeren. Ook de externe juridische kosten nemen daardoor toe. Het plan kent een tekort van € 0,69 mln. Bij de jaarrekening van 2016 namen wij een verlies van € 516.000. De voorziening moet verhoogd worden met € 174.000.

Keenenburg V

Voor Keenenburg V wijzigden de plannen in 2017. Net als in de Kreekzone lag de Woonagenda ten grondslag aan de wijzigingen. In 2017 is ook besloten om de Johannahoeve-locatie bij de plannen te betrekken. De grondexploitatie behorende bij de herijking kwam uit op een tekort van ruim € 1,43 mln. Wij lieten een taxatie uitvoeren met betrekking tot de te verwachten grondopbrengsten en de nog te maken verwervingskosten. Op basis van die taxatie is het tekort teruggedrongen naar € 0,16 mln. Voor dit tekort moet een verlies genomen worden

Lookwest-Noord

De grondexploitatie Lookwest-Noord nadert het einde van de exploitatie. Onzekerheden in de exploitatie komen steeds meer te vervallen. Bij de jaarrekening van 2016 hebben we daarom al een deel winst kunnen nemen. Gedurende 2017 zijn er weer meer kavels verkocht en zijn er kosten in het kader van het bouw- en woonrijp maken gemaakt. Op basis van de nieuwe regels van de commissie BBV moet er dit jaar een tussentijdse winstneming van € 339.000 plaatsvinden.

Commandeurspolder IV

Binnen de grondexploitatie Commandeurspolder IV zijn er verschillende grondopbrengsten gerealiseerd en zijn er kosten in het kader van het bouw- en woonrijp maken gemaakt. Doordat de gemeente een deel van de grondopbrengsten heeft ontvangen is het verplicht een tussentijdse winst te nemen van € 31.000.

Maaslandse Dam

De herziening van de grondexploitatie per 1-1-2018 laat een positief resultaat zien van ca. € 1.4 miljoen. Ook hier moet een tussentijdse winst worden genomen. Rekening houden met de uitgangspunten van het BBV moeten de gemeente een winst nemen van € 323.000.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties

De reserve grondexploitaties mag niet negatief zijn. Daarom onttrokken we in de jaarrekening 2015 en voorgaande jaren de verliesnemingen van per saldo € 4,8 miljoen aan de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten. Het saldo van de reserve grondexploitaties per 1-1-2016 is derhalve nihil.

In de jaarrekening van 2016 zijn een tussentijdse winstneming en drie verliesnemingen ten laste van de reserve grondexploitatie gebracht, in totaal is per saldo € 504.000 onttrokken aan de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten

Na het verwerken van toekomstige winst- en verliesnemingen neemt de reserve grondexploitaties toe tot € 3,8 miljoen positief. Dit verwachte saldo op termijn dekt de netto risico's uit de risicoanalyse.

Als alle verwachte winst- en verliesnemingen in de tijd uitgezet worden levert dat het volgende beeld op voor de ontwikkeling van de Reserve Grondexploitaties. In de hieronder genoemde bedragen is de financiële vertaling van de risico's niet opgenomen.

Stand per 31-12-2010:	€ 0,7 miljoen positief
Stand per 31-12-2011:	€ 1,2 miljoen positief
Stand per 31-12-2012:	€ 0
Stand per 31-12-2013:	€ 0,8 miljoen positief
Stand per 31-12-2014:	€ 0
Stand per 31-12-2015:	€ 0
Stand per 31-12-2016:	€ 0 (na onttrekking uit reserve)
Stand per 31-12-2017:	€ 0,1 miljoen positief

Verwachte stand per 31-12-2018:	€ 0,1 miljoen positief
Verwachte stand per 31-12-2019:	€ 0,1 miljoen positief
Verwachte stand per 31-12-2020:	€ 2,9 miljoen positief
Verwachte stand per 31-12-2021:	€ 2,9 miljoen positief
Verwachte stand per 31-12-2022:	€ 3,8 miljoen positief

Indien aan het einde van een boekjaar de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie negatief wordt, leidt dit tot het afboeken van dit tekort ten laste van de Algemene reserve. In de bovenstaande prognose is dit niet nodig.

De daadwerkelijke ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie is afhankelijk van de ramingen uit de grondexploitaties voor kosten en opbrengsten, planaanpassingen, optimalisaties en de hoogte van de verliesnemingen. Bij de verliesnemingen is in bovenstaand schema er vanuit gegaan dat alle exploitaties uitgevoerd worden zoals nu geprognosticeerd. Gedurende het jaar wordt regelmatig gecontroleerd in hoeverre sprake is van afwijkingen en daarna gekeken wordt of er moet worden bijgestuurd. Bij de bovenstaande ontwikkeling zijn eventuele tussentijdse winstnemingen buiten beschouwing gelaten.

Relatie met de begroting en de jaarrekening

De grondexploitaties die ter besluitvorming worden voorgelegd worden gekoppeld aan de begroting. De verwachte kosten en opbrengsten 2018 gebruiken we bij het controleren en zo nodig wijzigen van de ramingen voor de budgetten 2018. Dit verwerken wij in een begrotingswijziging 2018. De verwachte kosten en opbrengsten 2018 tot en met 2022 gebruiken we bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019 - 2022. Winst- en verliesnemingen van individuele projecten verwerken we bij de jaarrekening.

Risicoanalyse

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico's van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal projectspecifieke risico's - is schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico's zijn de financiële consequenties voor de grexen (gezamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een product waarbij in aanmerking wordt genomen bij de beoordeling of de risico's naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de reserve grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico's zorgt ervoor dat deze risico's in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico's wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico's wordt bruto risico's genoemd. Als deze bruto risico's vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico's. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico's. Deze dekking is aanwezig door de geprognosticeerde ontwikkeling van de reserve Grondexploitaties.

Bij de grexen per 1-1-2018 is een negatief (netto) risico gecalculeerd van € 0,65 miljoen. Het saldo van de reserve grondexploitatie wordt op termijn (31 december 2022) begroot op € 4,0 miljoen positief. De berekende en ingeschatte risico's kunnen daarom naar verwachting binnen de reserve opgevangen worden.

Conclusie

Uit de risicoanalyse blijkt dat de geraamde exploitatiesaldi en de geschatte risico's op langere termijn binnen de reserve Grondexploitatie opgevangen kunnen worden en dat er dus geen aanvullende middelen uit de gewone exploitatie nodig zijn.

2.4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties voor kapitaalgoederen. Voor de inwoners is de kwaliteit van de openbare ruimte en hun leefomgeving belangrijk. Kapitaalgoederen kunnen hier aan bijdragen. Het gaat hierbij om wegen, riolering, groenvoorzieningen, speelplaatsen, verlichting, bruggen, beschoeiingen, gebouwen enzovoort. Het beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is van cruciaal belang voor het functioneren van de gemeente op het terrein van wonen, vervoer, recreatie en dergelijke. De kwaliteit van de openbare ruimte en de directe leefomgeving is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de lasten. Om deze redenen vinden de instandhoudingskosten van de openbare ruimte hun weerslag in al vastgestelde of nog vast te stellen beheerplannen. Per onderdeel wordt ingegaan op drie vragen:

1. het beleidskader
2. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het beleid voor het onderhoud van kapitaalgoederen is ten dele opgenomen in nota's en verordeningen:

Programma beheer openbare ruimte

Beleid/beheerplannen	Jaar van vaststelling	Gepland jaar van actualisatie
Wegen	2015	2020
Openbare verlichting	2015	2020
Kunstwerken	2015	2019
Gemeentelijk rioleringsplan	2016	2020
Groen beleid/beheerplan(nen)	2007	2022
Bomenbeleidsplan	2009	2025
Speelplaatsen	2017	2022

Beleids- en beheerplannen

De raad stelt diverse beheerplannen vast om de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden. Ieder beheerplan werkt met een vastgesteld kwaliteitsniveau. Op basis van de gewenste kwaliteit zijn de ramingen opgesteld van het onderhoud. De keuze voor de dekking van de kosten is afhankelijk van het soort onderhoud.

In hoofdlijnen kan het beheer en onderhoud in de volgende soorten worden gesplitst:

- nieuwe investeringen (activering, dekking kapitaallasten via exploitatie)
- groot onderhoud (dekking via exploitatie)
- klein (regulier) onderhoud (dekking via exploitatie).

De nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018 van de gemeente Midden-Delfland beschrijft onder andere de wijze van activering van de kapitaalgoederen. Deze nota is vastgesteld door de raad. In de nota is onderscheid gemaakt tussen activa met maatschappelijk nut, zoals wegen, en activa met economisch nut, zoals gebouwen en riolering. De notitie beschrijft hoe om te gaan met de activa. De herstellkosten van wegen en grotere vervangingsinvesteringen worden geactiveerd. Indien vervolgens groot onderhoud plaatsvindt, wordt dit ten laste gebracht van de exploitatie.

Wegen

De raad koos in 2015 een operationeel doel voor het nieuwe wegenbeleid. Binnen dit beleid brengen en handhaven we het onderhoudsniveau van de wegen volgens de CROW-norm op het niveau van 94% in 2020. Door het onderhoud aan de verhardingen meer onderdeel gericht uit te voeren wordt ondanks de bezuinigingen het percentage onvoldoende minder snel terug. De gemiddelde beeldkwaliteit voor wegen komt in 2017 op 87% A en B beeldkwaliteit. Het onderhoudsniveau is in 2017 door de bezuinigingen van de afgelopen jaren afgenomen.

In 2017 zijn de volgende werken uitgevoerd:

- Onderhoud elementverhardingen conform operationeel jaarplan;
- Herstraten diverse wegvakonderdeel gerichte trottoirs binnen de dorpen.
- Onderhoud asfaltwegen conform operationeel jaarplan;
- Reconstructie enkele wegvakken Kluiskade (i.s.m. het Hoogheemraadschap);
- Reconstructie enkele wegvakken Commandeurskade (i.s.m. het Hoogheemraadschap);
- Onderhoud asfalt enkele wegvakken Hofsingel;
- Onderhoud asfalt wegvak Peuldreef;
- Diverse herstelllocaties binnen het gebied.

Het reguliere preventieve onderhoud aan asfaltverhardingen en elementverhardingen vindt plaats op basis van een jaarlijks onderhoudsplan gegenereerd uit ons beheerspakket gisib.

Openbare verlichting

Aan de hand van de vastgestelde keuzenotitie Openbare Verlichting bereiken wij dat de openbare verlichting in 2020 aan de doelstellingen van het energie akkoord voldoet (20% zuiniger met energie omgaat t.o.v. 2013). Ook bereiken we conform de "Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011" dat de openbare verlichting in goede staat van onderhoud blijft en waar mogelijk verbeterd wordt.

Door het vervangen van oude openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Belangrijkste doelen/acties in 2017 waren:

- Conform het beleidsplan energie- en CO₂-besparende maatregelen uitvoeren. Dit in de vorm van led verlichting in combinatie met detectie-units en dimmers.
- Voorbereidingen voor het renoveren en energiezuinig maken van de klassieke armaturen binnen de dorpskernen.

Het reguliere preventieve onderhoud aan openbare verlichting vindt plaats op basis van het onderhoudsplan.

Bruggen (kunstwerken)

Het beheerplan 2015-2019 maakt inzichtelijk wat de huidige en de gewenste kwaliteit van de kunstwerken in de openbare ruimte is. Ook geeft het inzicht in de benodigde financiële middelen.

Onderstaand een overzicht van de belangrijkste acties in 2017:

- Aanleg tijdelijke brugdek Kwakelweg;
- Vervangen Stakenbrug Den Hoorn;
- Het uitvoeren van reguliere onderhoudsacties areaal conform vastgestelde doelstellingen planperiode 2015-2019.

Openbaar groen

De groenvoorzieningen in Midden-Delfland worden door de eigen dienst en door aannemers onderhouden. De gemaakte onderhoudsafspraken met de aannemers zijn vastgelegd in onderhoudscontracten, de zogenaamde groenbestekken.

Voorheen waren de groenbestekken gericht op de te leveren inspanning. De contracten beschreven hoe vaak een aannemer de verschillende maatregelen jaarlijks moest uitvoeren. Bij jaren met veel groei (door warm weer) leidde dit tot extra werkzaamheden op kosten van de opdrachtgever.

De nieuw onderhoudscontracten beschrijven het op te leveren resultaat. Dit is beschreven in beeldbestekken. Hierin wordt voor de aannemer het verwachte resultaat en de bijbehorende criteria geschetst.

Speelvoorzieningen

De gemeente Midden-Delfland stelt zich ten doel om in nauw overleg met bewoners, ouders en kinderen een evenwichtig gespreid patroon van speelvoorzieningen te realiseren en stelt daarvoor de benodigde middelen beschikbaar. Daarbij gaat zij uit van de actieradius van de leeftijdsgroepen. De gemeente beheert de voorzieningen op adequate wijze en speelt in op toekomstige ontwikkelingen.

Speeltoestellen zijn in principe na 12 jaren afgeschreven. Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en een onderhoudsprogramma houdt de gemeente de speelterreinen kwalitatief in goede conditie en voldoen deze aan de meest recente veiligheidseisen.

De gemeente voert het onderhoud aan speelterreinen zelf uit. Regelmatig controleren wij de toestellen en terreinen. Ook wordt jaarlijks een algemene veiligheidsinspectie uitgevoerd. Bij gebreken en/of schade, bijvoorbeeld door vandalisme, nemen wij direct maatregelen.

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan

Voor het beschermen van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast is een goede riolering een onmisbare voorziening. In het gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) zijn op hoofdlijnen de doelstellingen voor de rioleringszorg beschreven. In de GRP 2016-2020 wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan alle waterzorgplichten (stedelijk afvalwater, regen- en grondwater) zodat daardoor sprake is van een uitgebreid Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Het vGRP is een strategisch en beleidsmatig planningsinstrument en is een belangrijk hulpmiddel bij de afweging van het te voeren rioleringsbeleid binnen onze gemeente. De gemeente voldoet met het vaststellen van dit plan aan haar wettelijke verplichting. Vanuit het vGRP wordt jaarlijks een operationeel programma rioleringszorg door het college vastgesteld. In dit jaarprogramma zijn de strategieën uitgewerkt naar concrete plannen voor aanleg, onderzoek, maatregelen, reparatie, vervanging en verbetering, inclusief de financiële

consequenties. Achtereenvolgende operationele programma's geven een volledig beeld van alle activiteiten in de planperiode van het GRP.

Belangrijkste activiteiten die in 2017

- In samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland afvoerroute van watersysteem bij overstort bergbezinkleiding Zouteveenseweg aangepast;
- In Den Hoorn zijn verschillende rioolstrengen in de prinses Beatrixstraat (totaal 140 meter) relined;
- In Maasland zijn verschillende rioolstrengen in Meresteijn, In de Balijs en Hildegarda (totaal 580 meter) relined;
- Bij verschillende rioolgemaal (9 stuks) zijn pompen en/of gemaalcomputers vernieuwd.
- In samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland, de gemeenten Delft, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland een calamiteitensturing gebouwd;
- Regulier onderhoud aan riolering en gemalen;
- Optimalisatie lozingsgedrag op de drukriolering;
- Camera-inspecties (7600 meter) in combinatie met rioolreiniging;
- Onderzoek functioneren riolering (meten aan de riooloverstorten);
- Meedraaien in optimalisatiestudie zuiveringsgebied Groote Lucht en Delft;
- Meedraaien in onderzoek naar mogelijkheden voor verdergaande samenwerking in de (afval)waterketen.

Samenwerking in de afvalwaterketen

Op 21 april 2011 is er door het Rijk, de VNG, het Inter-Provinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen een onderhandelingsakkoord getekend voor een breed bestuursakkoord. Onderdeel van het brede bestuursakkoord is het deelakkoord water. In dit deelakkoord wordt primair ingezet op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer van het watersysteem en de waterketen.

Het doel van de aanpak van de afvalwaterketen is:

- Het realiseren van kostenbesparingen in het beheer van de afvalwaterketen.
- Het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheerstaken en het innovatievermogen.
- Het verminderen van de kwetsbaarheid van de uitvoering van beheerstaken.

De afspraken zijn gericht op een intensieve samenwerking bij de uitvoering van de beheertaken tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en waterschappen. De 12 gemeenten en het waterschap zijn in het afgelopen jaar weer meer gaan samenwerken in de afvalwaterketen. Het landelijk beeld laat zien dat de lastenontwikkeling gematigd is, één van de doelstellingen van het samenwerkingsproces. Dit geldt ook voor onze gemeente.

Gebouwen

In 2012 heeft de gemeenteraad het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP) vastgesteld. Dit plan is de basis voor de onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen in Midden-Delfland voor de periode 2011-2020. Met de vaststelling van het MOP heeft de gemeenteraad tevens een budget beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud.

Binnen het MOP wordt jaarlijks een van de drie dorpskernen van Midden-Delfland geüpdate. Dit betekent dat na drie jaar het MOP volledig geüpdate is. In 2017 heeft de update van de onderhoudsbehoefte aan de gemeentelijke gebouwen voor de kern Den Hoorn plaats gevonden.

2.4.5 Bedrijfsvoering

Organisatie

Algemeen

In de collegeperiode 2014-2018 investeren wij in de gemeentelijke organisatie. Wij zetten in op kennisontwikkeling, efficiënt en beter werken, flexibele inzet van medewerkers & optimale inzet van kwaliteiten en verjonging van de organisatie. Doel hiervan is dat we goed kunnen anticiperen en reageren op de continue verandering om ons heen én een cultuur waarbij iedere medewerker bijdraagt aan het realiseren van de gemeentelijke missie en daar trots op is.

We hebben de organisatieontwikkeling vormgegeven langs vijf pijlers. In 2016 zijn we gestart met de projecten Buitenstebinnen, Procesoptimalisatie, Resultaatgericht Werken en Managementontwikkeling. In 2017 zijn we verder gegaan met wat we in 2016 in gang hebben gezet. En we hebben dit uitgebreid met de pijler 'Jong Midden-Delfland'. Daarnaast hebben we in 2017 onderzocht welke structuur van de organisatie het best past bij de doelen die we willen bereiken als gemeente. In 2018 gaan we met deze nieuwe structuur werken.

Het is belangrijk om te zorgen dat alle activiteiten, processen en projecten van de organisatieontwikkeling bijdragen aan bovengenoemd doel. En daarnaast dat medewerkers (in)zien dat alle stappen bijdragen aan het te bereiken doel. Wij zijn daarom op zoek gegaan naar een aanpak die onze ingezette ontwikkeling kan continueren, invulling geeft aan zowel dienstverlening als bedrijfsvoering en past bij de identiteit & Cittaslowkwaliteiten van onze gemeente.

Wij hebben gekozen voor de Hostmanship filosofie. In 2018 gaan we hiermee gemeentebreed aan de slag. Deze aanpak geeft ons handvatten om onze positionering, gewenste ontwikkeling en dienstverlening beter in te vullen. Deze filosofie draagt veel elementen van Cittaslow in zich, waardoor we Cittaslow ook in de dienstverlening en in houding & gedrag beter kunnen "laden". Daarnaast verbindt Hostmanship de verschillende pijlers die wij in het kader van de organisatieontwikkeling hebben.

Personeel

Stand per 31-12-2017

	Aantal Fte's					Salariskosten 2017
	2013	2014	2015	2016	2017	
Totalen	135,4	136	136	138,3	138,7	€ 10.303.298

De salariskosten zijn ten opzichte van 2016 gestegen met ca. € 749.500. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB). Gevolg daarvan is dat naast het vakantiegeld 2017 het opgebouwd vakantiegeld 2016 in 2017 is uitbetaald. Daarnaast is er sprake van een verhoging van het brutoloon in de Collectieve Arbeids Overeenkomst (CAO). Daar waar vacatures niet direct ingevuld konden worden resulteert dat direct in lagere personeelskosten. Dit leidt dan wel weer tot hogere kosten voor inhuur.

Personeelsbeleid

Personeelsbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan het grote geheel: het realiseren van de missie van onze gemeente op het gewenste kwaliteitsniveau. Servicegerichtheid en integrale aanpak zijn belangrijke speerpunten in onze missie.

Omvang van de formatie, doeltreffendheid en goed rendement krijgen ook de komende jaren aandacht. Bij het organiseren van de werkzaamheden wordt niet alleen gekeken naar de eigen organisatie. Daar waar dit toegevoegde waarde heeft, wordt samenwerking gezocht met anderen. Soms betreft dat een andere gemeente in de regio, in andere gevallen gaat het om publiek-private samenwerking of het volledig uitbesteden van taken. Voorbeelden hiervan:

- Bij de gemeentelijke belastingen is taxatie van gebouwen uitbesteed aan een gespecialiseerd bureau.
- Bij ruimtelijke ordening is het opstellen van bestemmingsplannen uitbesteed aan een adviesbureau, de digitalisering van bestemmingsplannen wordt door de gemeente Vlaardingen voor ons verzorgd.
- Voor de openbare ruimte zijn de uitvoerende onderhoudswerkzaamheden in de groenvoorziening uitbesteed.
- De technische beheerstaken op het gebied van automatisering zijn ondergebracht bij de gemeente Westland

Wij zijn voortdurend alert op mogelijkheden tot vernieuwen door het toepassen van (technologische) ontwikkelingen op het gebied van personeel en organisatie; om de meest efficiënte inzet van ons personeel te waarborgen. Voorbeelden hiervan zijn het digitaliseren van de personeelsdossiers en digitaal verwerken van declaraties.

Inhuur

Uitgangspunt is dat vervanging van personeel bij ziekte of vacatures intern plaatsvindt. Er kunnen echter situaties ontstaan waarbij het onontkoombaar is om personeel extern in te huren. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij langdurige afwezigheid van personeel, door ziekte of het moeilijk kunnen vervullen van vacatures.

De tweede categorie inhuur betreft specialisten voor niet structurele werkzaamheden (voornamelijk op het terrein van grondexploitatie of projecten ter uitvoering van de prioriteiten van de gemeenteraad. Als voorbeelden van deze laatst genoemde projecten noemen wij het sociaal domein, informatieveiligheid en de organisatieontwikkeling. Voor deze categorie is veelal een afzonderlijk krediet beschikbaar gesteld, waarvoor de gemeente zelf geen deskundigheid in huis heeft en gezien het incidentele karakter ook niet hoeft te hebben.

De volgende inhuur heeft plaatsgevonden:

Categorie	Omvang (in fte op jaarbasis):			Kosten:
	2015	2016	2017	2017
Inhuur voor vervanging	2,25	4,25	9,6	528.771
Inhuur sociaal domein/Inw. zaken	2,9	1,5	8	574.380
Inhuur specialisten (Locatie Ontwikkelingen)	4,5	7	6,4	626.309

Stagebeleid

In de loop van het jaar zijn twaalf studenten bij de gemeente stage gaan gelopen (combinatie van leren en werken) voor een kortere of langere periode.

Personeelwisselingen

Er zijn in 2017 dertien vacatures geweest door uitstroom van medewerkers, sommigen vanwege pensionering. Vijf medewerkers zijn in dienst gekomen van onze gemeente. Drie medewerkers zijn intern doorgestroomd naar een andere functie.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage geeft inzicht in de omvang van het verzuim wegens ziekte, ongevallen, zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de omvang van het verzuim onder het landelijk gemiddelde ligt, maar in 2017 was er wel sprake van een substantiële toename. Een eenduidige verklaring daarvoor is er niet.

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017
Verzuimpercentage (excl. zwangerschap)	4,7%	4,0%	3,9%	4,0%	5,53%
Landelijk gemeenten 10.000 – 20.000 inwoners (excl. zwangerschap)	4,4%	4,4%	3,9%	4,9%	n.n.b.
Landelijk alle gemeenten (excl. zwangerschap)	5,2%	5,1%	5,3%	5,6%	n.n.b.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Het is volgens de WNT verplicht om voor gemeentesecretarissen en griffiers een melding van hun inkomen te maken. Deze wet verbiedt dat bestuurders in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm: € 181.000.

Financiële verantwoording topfunctionarissen:

naam	beloning (incl. onkosten-vergoeding)	voorziening voor op termijn betaalbare beloningen	totaal	functie	duur en omvang van het dienstverband in het boekjaar
M.A.I. Born 2017	€ 82.419	€17.360	€99.779	secretaris	36 uur sinds 01-02-2017
A. de Vos 2016	€ 76.040	€ 8.053	€ 84.093	griffier	36 uur sinds 1-4-1987
2017	€ 79.231	€ 15.562	€ 94.793		

Integriteit

Integriteit staat binnen alle takken van de overheid hoog in het vaandel. Op lokaal niveau zijn talrijke maatregelen genomen om de integriteit van bestuurders en ambtenaren te waarborgen.

In de 'visie op de organisatie' is vastgelegd: organisatie-integriteit en persoonlijke integriteit van bestuurders en medewerk(st)ers zijn en worden verankerd in gedragscodes. Daarbij worden principes toegepast als functiescheiding en interne controle. Voor de bestuurders geldt de gedragscode bestuurlijke integriteit. Voor de ambtenaren geldt de gedragscode ambtelijke integriteit. Er is een vertrouwenspersoon integriteit waar ambtenaren advies kunnen inwinnen over integriteitvraagstukken en (vermoedens van) integriteitschendingen kunnen aankaarten. Alle medewerkers hebben de eed of belofte van integriteit afgelegd en van alle nieuwe medewerkers wordt dat gevraagd. In het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers wordt aandacht besteed aan integriteit door het bespreken van dilemma's die in het werk kunnen ontstaan. Integriteit staat periodiek op de agenda van de werkoverleggen van afdelingen en teams.

Dienstverlening

Het dienstverleningsmodel is een belangrijk uitgangspunt geweest bij de bouw van het nieuwe gemeentehuis. De inrichting van het gebouw moest ondersteunend zijn aan de dienstverlening zoals we die graag willen bieden aan onze inwoners en ondernemers. Het dienstverleningsmodel gaat uit van een betrouwbare, pro actieve, klantgerichte en vriendelijke dienstverlening waarbij inwoners en ondernemers zoveel mogelijk zelf de keuze krijgen op welke manier zij zaken willen doen met de gemeente. Daarnaast is een continue ontwikkeling dat we de vragen die veel voorkomen door het KCC (eerstelijns dienstverlening) laten afhandelen. Dit moet er voor zorgen dat mensen directer, zonder doorverwijzingen, worden geholpen.

In 2016 is het dienstverleningsmodel geëvalueerd en in 2017 is de basis gelegd voor een nieuw dienstverleningsmodel. In 2018 wordt dit nieuwe dienstverleningsmodel vastgesteld. Ook hier hanteren wij de uitgangspunten van de organisatieontwikkeling, het Cittaslow denken én de Hostmanship filosofie. Belangrijk is om te zorgen voor een welkome cultuur waar bekwame medewerkers werken. Medewerkers die weten hoe wetten, regels en systemen in elkaar zitten, waarom dat zo is en daardoor in staat zijn om werken volgens de bedoeling.

Naast de ontwikkelingen die eerder in gang zijn gezet, hebben we in 2017 Klantreis-onderzoeken uitgevoerd. En ook gebruikersonderzoeken voor de website. Hierdoor weten we beter welke verwachtingen klanten hebben en kunnen we daarop inspelen. Via NPS (Net Promotor Score) meten we direct na de dienstverlening digitaal en telefonisch hoe inwoners de kwaliteit van onze dienstverlening ervaren en kunnen we snel verbeteringen doorvoeren.

Ook sluiten we steeds meer aan bij middelen die inwoners ook veel gebruiken. Sinds eind 2017 ontvangen inwoners daarom een SMS als hun aangevraagde reisdocumenten document klaar ligt. Dat scheelt een telefoontje naar de gemeente en inwoners hoeven niet onnodig te wachten. We hebben daarnaast besloten om Whatsapp als communicatie- en dienstverleningsmiddel toe te voegen.

Naast verbetering van de online dienstverlening, werken we ook aan verbetering van de 'offline' aan 'dienstverlening dichterbij'. We organiseren regelmatig informatieavonden en participatiebijeenkomsten. Deze variëren van informatief voor specifieke doelgroep, zoals de veiligheidsmarkt voor senioren, tot participatief voor specifieke projecten.

Bij aanvragen om een vergunning, ontheffing of een voorziening, besteden we veel aandacht aan het vooroverleg. Enerzijds om het proces daarna te bespoedigen en anderzijds om contact tussen gemeente en inwoner te verbeteren. Ook zitten we steeds meer 'aan de tafel' bij de inwoner. Dit geldt voor WMO aanvragen, maar ook voor aanvragen vergunningen of voor het aanvragen van reisdocumenten (bijvoorbeeld bij woonzorgcentrum Akkerleven). Aanvullend daarop hebben we ook besloten reisdocumenten thuis te bezorgen. Ook dit draagt bij aan 'dienstverlening dichterbij'.

Betrouwbare overheid

Goede dienstverlening vraagt goede kwaliteit en een betrouwbare gemeente.

Een correcte basisregistratie personen (BRP) is belangrijk en wordt vanwege informatie-uitwisseling met andere ketenpartners steeds noodzakelijker.

De kwaliteit van de BRP is enorm belangrijk. Dit is de basis van veel rechten en verplichtingen die mensen in Nederland hebben. Met ingang van 2014 is er geen driejaarlijkse audit meer, maar een jaarlijkse zelfevaluatie. Naast de zelfevaluatie voor de BRP, hadden we ook de zelfevaluatie voor de reisdocumenten en rijbewijzen. Dit is eveneens een jaarlijkse evaluatie.

Midden-Delfland scoort 'goed' bij beide zelfevaluaties. De norm voor het resultaat 'goed' is een score van 95% of hoger. Bij de zelfevaluatie BRP behaalt de gemeente een score van 96,2%; bij de PNIK een score van 99,5%. Ook bij de controle van de gegevens in de BRP scoort Midden-Delfland in alle klassen boven de norm. Goed om hierbij te vermelden is dat de gemeente volledig (100%) voldoet aan de wettelijke vereisten op het gebied van BPR en PNIK.

Adresonderzoeken dragen bij aan de kwaliteit van onze basisregistraties. En deze kwaliteit zorgt ervoor dat enerzijds mensen niet onjuist worden geadresseerd, maar anderzijds ook dat er geen onterechte toeslagen of subsidies worden uitgekeerd en dus dat fraude minder makkelijk wordt.

Om adresfraude beter te kunnen bestrijden werken we mee aan het project 'Landelijke Aanpak Adreskwaliteit' (LAA). Dit is in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Medewerkers controleren aan de voordeur of de inschrijving zoals vermeld in de BRP klopt met de werkelijke bewoning. In 2017 zijn via het LAA 18 huisbezoeken gedaan, en daarnaast 44 personen in onderzoek gezet. Ook schrijven we wekelijks personen aan waarvan de gegevens niet kloppen. In de meeste gevallen voldoen personen daarna aan hun verplichtingen, waardoor verder adresonderzoek gelukkig niet nodig is.

Om de kans op misbruik van persoonsgegevens kleiner te maken, is ook een toenemend bewustzijn bij inwoners nodig. Daarom verstrekt de gemeente sinds enige jaren aan inwoners een gratis id-cover bij het afhalen van een reisdocument of rijbewijs. De gemeente Midden-Delfland was hiermee koploper. Daarnaast werken we sinds 2017 met software die documenten op echtheid controleert en gezichtsherkenning heeft.

Communicatie

De communicatiestrategie wordt ingezet om een moderne, doeltreffende en klantgerichte communicatie te bereiken. Wij stimuleren participatie van en samenwerking met inwoners, ondernemers en andere spelers. De communicatie is dienstbaar aan het realiseren van de gemeentebrede missie.

De manier waarop wij communiceren, draagt ook bij aan hoe inwoners onze dienstverlening ervaren. Daarom hebben we gewerkt aan de kwaliteit van onze brieven door deze in meer begrijpelijke taal te schrijven. Doel hiervan is dat de boodschap duidelijk, begrijpelijk en goed gemotiveerd is en daarnaast afgestemd op de ontvanger. Via schrijfcoaches in de organisatie en trainingen ondersteunen we dat. Ook zijn we in 2017 gestart met het herschrijven van de teksten op de website zo veel als mogelijk naar B1 niveau.

Website

Onze website is ingericht op basis van het zogenaamde toptaken principe. Dus niet zo veel mogelijk informatie geven, maar alleen de belangrijkste of de meest populaire producten en diensten tonen. Ook is de zoekfunctie verbeterd. Doel hiervan is om zoveel mogelijk 'ballast' te verwijderen en te zorgen dat bezoekers van de site sneller antwoord op hun vraag kunnen vinden of zaken kunnen doen met de gemeente. Via het uitvoeren van Klantreis-onderzoeken en gebruikersonderzoeken in 2017 passen we de website nog verder aan de verwachtingen van inwoners.

De website voldeed daarnaast in 2017 weer aan de webrichtlijnen. Dat betekent dat naast toegankelijk voor bijvoorbeeld mensen met een visuele beperking, de website en daarmee de gemeentelijke informatie vanaf ieder device toegankelijk is (dus ook vanaf een telefoon of tablet). Ook zijn we geslaagd voor de DigiD audit.

Social media

We sluiten steeds meer aan bij middelen die inwoners ook veel gebruiken.

Daarom zetten we aanvullend op de traditionele media social media voor in. We maken vooral gebruik van Facebook, Twitter, de digitale nieuwsbrief en in mindere mate Instagram. Per doel en doelgroep zetten we een doordachte mix in. Het voordeel van social media is dat interactie mogelijk is en daarmee dus ook meer maatwerk mogelijk is. Daarnaast is de communicatie via social media vaak wat informeler en daarmee toegankelijker. Ook monitoren we wat er op social media over de gemeente over projecten geschreven wordt en ondernemen we waar nodig actie.

In 2017 is net als in 2016 meer nadruk komen te liggen op het analyseren van de uitingen die via social media worden gedaan. Via trainingen als omgevingsanalyse en issue management en software die dit ondersteunt, kan de slag worden gemaakt van volgen van social media, naar analyse en duiding. Dit is niet alleen van belang in crisissituaties maar ook om signalen te krijgen wat waar speelt in de samenleving en ook hoe er gesproken wordt over de gemeente (imago).

Events & organisatie

Naast reguliere communicatietaken, organiseert het team communicatie steeds vaker ook evenementen en bijeenkomsten. In 2017 zijn er net als voorgaande jaren de lintjesregen, 4 mei en de veteranenbijeenkomst geweest. En daar kwam het vervolg van de '24 uur van Midden-Delfland' en het Varend Corso bij. Daarnaast hebben we een aantal evenementen mede georganiseerd (CHIO, duurzaamheidsbijeenkomst). Of we faciliteren deze, mits deze evenementen bijdragen aan de kernwaarden en identiteit van onze gemeente. De events zijn succesvol verlopen.

Communicatie & participatietrajecten

De kerntaak van communicatie is het adviseren over communicatie en in het verlengde daarvan participatie. Participatie - zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie - is een belangrijk onderwerp in het coalitieakkoord en in het collegewerkprogramma. Een sterkere focus hierop heeft ook geleid tot meer bijeenkomsten. In 2017 heeft een groot aantal projecten gespeeld. Ook is nog steeds een toename

van communicatie in samenwerkingsverbanden. Voorbeelden hiervan zijn Avalex, sociaal domein communicatie in H10 samenwerking, CHIO en crisiscommunicatie in Haaglanden verband. Hoewel het team communicatie ook adviseert over participatie, behoort participatie echter steeds meer logisch deel uit te maken van het vormen van beleid en het uitvoeren. Daarom is een van de pijlers van de organisatieontwikkeling ook 'buiten naar binnen'. Dit project heeft geleid tot de opleiding van medewerkers tot buitencoaches. Hun taak is om bij projecten te adviseren over het 'krachtenveld' en over participatie. Hiermee wordt de rol van participatie sterker ingebed in de organisatie.

Digitalisering & informatievoorziening

De rol van ICT is cruciaal voor het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Zonder ICT kan het lokaal bestuur zijn taken nauwelijks meer goed uitvoeren. De digitalisering van de informatievoorziening en de (veranderende) dienstverlening aan burgers, bedrijven en andere belanghebbenden neemt een steeds grotere vlucht. Deze toenemende afhankelijkheid van ICT stelt ook steeds hogere eisen aan professionaliteit en kwaliteit van de ICT functie. En ook aan de digivaardigheid van medewerkers. Taken en werkzaamheden veranderen ook in rap tempo als gevolg van deze digitalisering.

Informatievoorziening

Voor een goede online en offline dienstverlening is het essentieel dat de kwaliteit en veiligheid van gegevens en gegevensuitwisseling goed zijn. Steeds meer ontwikkeling is gericht op digitalisering. In 2017 is de oude ICT omgeving uitgefaseerd, en de nieuwe in werking genomen. Dit moet samen met uitbreiding van opslag (storage) en extra servercapaciteit leiden tot een stabielere omgeving. De toenemende digitalisering vraagt namelijk steeds meer van de servers, van de back up voorzieningen en van de opslagcapaciteit.

Samenwerking

Daarnaast is veel aandacht uitgegaan naar de samenwerking met de gemeente Westland. De afhankelijkheid van ICT heeft gevolgen voor de (informatie)veiligheid, bedrijfszekerheid en continuïteit. Een hoogwaardige, kwalitatieve en kwantitatieve, professionele ICT voorziening is noodzakelijk. Het ICT beheer van Midden-Delfland is per 1 december 2015 overgedragen aan de gemeente Westland. 2017 was het tweede volledige samenwerkingsjaar met de gemeente Westland. Deze samenwerking is gebaseerd op de overeenkomst die van kracht is voor de eerder tot stand gekomen samenwerking tussen Westland en Leidschendam-Voorburg. Deze eerste twee jaar hebben veel tijd gevraagd. Bij aanvang van de samenwerking waren nog veel meldingen en beide organisaties moesten wennen aan een nieuwe manier van werken. Dit werkte door in 2017. Naast de technische (beheer) ICT samenwerking, onderzoeken we doorlopend de mogelijkheden om tot een samenwerking te komen op meer onderdelen. Dit varieert van kennisdeling tot gezamenlijke inkoop op ICT gebied, bijvoorbeeld hardware, maar bijvoorbeeld ook op het terrein van informatiebeveiliging.

Informatiebeveiliging

Gemeentelijke organisaties hebben heel veel waardevolle informatie in het bezit. Denk hierbij aan persoonsgegevens van hun burgers. Een betrouwbare informatievoorziening is daarom essentieel. Informatiebeveiliging is het proces dat deze betrouwbare informatievoorziening moet borgen. Het mag nooit zo zijn dat privacygevoelige informatie van de inwoners in verkeerde handen komt.

Ons gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid is actueel. We hebben ons geconformeerd aan het normenkader van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) en we zijn aangemeld bij de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). We hebben een CISO (chief information security officer) benoemd en meerdere medewerkers zijn CISO opgeleid. Daarnaast hebben we een goed werkend incidentenprotocol (protocol datalekken). We sluiten met leveranciers en dienstverleners bewerkersovereenkomsten af waarin verantwoordelijkheden voor de beveiliging van het gebruik van onze gegevens zijn geregeld. We hebben naast technische zaken zoals o.a. beveiligde email oplossingen ook structureel gewerkt aan bewustzijn. Informatiebeveiliging heeft ook een grote 'houding en gedrag'- kant. Dit hebben we gedaan door gemeentebrede bijeenkomsten, inzet van een mysterie guest en het inrichten van een beveiligingsorganisatie. Deze beveiligingsorganisatie bestaat uit medewerkers van de verschillende teams die binnen hun team zorgen voor bewustzijn en aanspreekpunt zijn voor informatiebeveiliging voor hun team. Zij worden opgeleid door Fox IT om te zorgen dat hun kennis up to date is en blijft.

Jaarverslag informatiebeveiliging

Met de VNG resolutie 'Informatiebeveiliging, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' van november 2013 hebben gemeenten afgesproken om de informatiebeveiliging op orde te krijgen en te houden. In deze resolutie is onder meer afgesproken dat de gemeente in het jaarverslag een onderdeel opneemt over informatiebeveiliging. Dit sturen we u toe als separate bijlage "Jaarverslag Informatiebeveiliging Midden-Delfland 2017".

Interne controle

De gemeente Midden-Delfland wil graag 'in control' zijn. Hiervoor zijn tal van interne beheersingsmaatregelen aanwezig. Het normenkader en het intern controleplan zijn het uitgangspunt voor de (verbijzonderde) interne controle. Dat de interne processen voldoende op orde zijn blijkt o.a. uit de goedkeurende controleverklaringen tot 2017 voor zowel de getrouwheid als rechtmatigheid.

In overleg met de accountant worden verdere maatregelen overwogen met als doel om de interne beheersing en de interne controle verder te verbeteren. In dat kader is in 2017 een onderzoek naar de inhuur van personeel gedaan. De resultaten van het onderzoek en de daaruit voortvloeiende verbeterpunten worden in 2018 verder opgepakt.

Ontwikkelingen

1. De regelgeving vanuit het accountantsberoep is aangescherpt (COS610).
Voor de accountant is de kwaliteit van Verbijzonderde Interne Controle (VIC) bepalend voor de noodzakelijke breedte en diepgang van zijn controle. IC functionarissen moeten daarvoor zijn opgeleid, staan los van de organisatie en rapporteren direct aan het management.
Om die reden is de uitvoering van de verbijzonderde interne controle vanaf 2016 uitbesteed.
Jaarlijks wordt een twintigtal procesgeoriënteerde controles uitgevoerd. Hiervan is in de managementletter 2017 verslag gedaan. De aanbevelingen zijn besproken in de auditcommissie en daar waar nodig opgevolgd.
2. Onder leiding van commissie Depla is in 2015 het rapport vernieuwing accountantscontrole gemeenten verschenen. Een van de adviezen uit het rapport is dat het college verantwoordelijk wordt voor de rechtmatige uitvoering van de begroting. Naar verwachting gaat de wetswijziging per 1 januari 2019 in. Dit heeft naar verwachting ook gevolgen voor de uitvoering van de interne controle.

2.4.6 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's en ontwikkelingen die mogelijke nadelige (financiële) gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. Het is daarom belangrijk dat we beschikken over een buffer van voldoende omvang om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. Deze buffer wordt gevormd door het beschikbare weerstandsvermogen.

Minstens zo belangrijk is dat een goede sturing en beheersing van de risico's plaatsvindt. Risicomanagement geeft een organisatie inzicht. Daardoor kunnen gestructureerd acties worden ondernomen en wordt het mogelijk om genomen beslissingen aangaande risico's te verantwoorden. Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn daarmee onderling verbonden en vormen een belangrijk onderdeel van het (financiële) beleid.

Risicomanagement

Risicomanagement heeft een plek binnen de planning-en-controlcyclus (p&c cyclus). Het is een continu proces. Bij alle p&c producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomanagement is een manier van denken. Het dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel Raad als college. Op 24 februari 2014 is de 'Nota Risicomanagement Midden-Delfland' vastgesteld door de Raad. Met deze nota en nog belangrijker een actueel risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- of veiligheidsvlak). Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:

- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor de afwikkeling van risico's
- Verhoogd risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering)
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen)
- Betere koppeling tussen beleid, uitvoering en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd. Dit in verband met de vertrouwelijkheid. De belangrijke openbare risico's worden in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de p&c cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) dan geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijke grote risico's

- Grondexploitatie (risicoanalyse is nog niet afgerond maar onderstaand is uitgangspunt)

Door de grote omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie brengen wij ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien. Dit batig saldo is overigens nodig om de geïnventariseerde risico's af te dekken.

- Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in zestien verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen. De gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaspolder (BHP) kent een (risico)verdeling tussen de deelnemende gemeenten Den Haag en Midden-Delfland in de verhouding van 85/15. De gemeente Midden-Delfland beschikt over een 'Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap' die tot doel heeft dit aandeel af te dekken.

Sociale Domein

Per 1 januari 2015 zijn de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en de nieuwe taken uit de Jeugdwet succesvol ingevoerd. Het uitgangspunt blijft dat de invoering budgettair neutraal voor de begroting verloopt. Het betreft voornamelijk nieuwe taken. Dit is een risico.

Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg in gevaar komen:

- Toename noodzakelijke zorg en onvoldoende deskundig personeel
- Veranderende wetgeving en jurisprudentie waardoor nieuw gemeentelijk beleid niet snel (genoeg) kan worden doorgevoerd.

- Door verschil van inzicht over de gewenste kwaliteit van de dienstverlening tussen gemeente en contractpartners bestaat de kans dat de dienstverlening niet de gewenste kwaliteit heeft waardoor ambities niet haalbaar zijn.
- Bij een moeizame samenwerking bestaat de kans dat inkoopvoordelen achterwege blijven, contractpartijen niet efficiënt werken en de kosten hiervoor doorberekenen aan de gemeente.

– Garantstellingen en leningen

Midden-Delfland staat borg voor leningen van derden (voornamelijk ten behoeve van woningbouw). Hoewel hiervoor het Waarborgfonds Eigen Woningen in eerste aanleg wordt aangesproken is er ook voor de gemeente een risico.

Daarnaast heeft deze gemeente garanties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen zijn noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

– Financiële positie Royal Bank of Schotland (RBS)

In 1988 heeft de toenmalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de Amsterdam-Rotterdam Bank, later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). Het betreft een fixe lening voor 50 jaar en heeft tot 2038 een rente opbrengst van 8,15%. De RBS is in handen van de Britse overheid en in 2017 is winst gemaakt. Het risico van omvallen van de RBS is mede door de verbeterde bedrijfsresultaten beperkt.

– Renteontwikkelingen

Het zogenaamde renteomslagpercentage wordt gehanteerd voor de berekening van de (bespaarde) rente over de reserves/voorzieningen en de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, de nieuwe BBV voorschriften en het beperkte aantal uitstaande leningen van onze gemeente is het omslagpercentage gedaald naar 0%.

– Financiële risico's

De Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) vormt, samen met de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo), het wettelijk kader voor het financieringsbeleid bij decentrale overheden. Het doel van de Wet is het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid, transparantie van het financieringsbeleid en het beheersen van de risico's die hiermee samenhangen. In het bijzonder om de risico's te kunnen beheersen, moet het financieringsbeleid in ieder geval voldoen aan twee belangrijke randvoorwaarden:

- Het opnemen en uitzetten van leningen en het verlenen van garanties is uitsluitend toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak.
- Uitzettingen en het gebruik van derivaten dienen een doordacht karakter te hebben en mogen niet gericht zijn op het genereren van inkomsten waarbij de kans op overmatige risico's wordt vergroot.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In dit verband noemen wij calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, fraude, leegstand van gebouwen, overige schadeclaims en ook aanslagen. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor géén voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën. Voor structurele risico's wordt normaliter een voorziening gevormd.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Het oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Ratio weerstandsvermogen

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:

Ratio weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (Alg. reserve)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} = \text{totaal risico's}}$
----------------------------	---

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het *risicoregister*. Op basis van de huidige inzichten en de berekening in het risicoregister blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 2,9 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

De Algemene reserve heeft zich ontwikkeld tot een bedrag van € 5,2 mln. per 31 december 2017. Dit geeft de gemeente voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Ratio weerstandsvermogen is	$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} = € 5,2 \text{ mln.}}{\text{Totaal aan risico's} = € 2,9 \text{ mln.}} = 1,8$
-----------------------------	--

Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 wordt hiermee ruimschoots gehaald.

Doorkijk naar de toekomst

De weerstandsratio ligt op de gestelde norm. Dat betekent dat de gemeente in staat is om haar risico's op te vangen. Dit is positief voor de financiële positie. Maar desondanks zijn er nog steeds factoren die deze ratio direct negatief kunnen beïnvloeden. Denk hierbij aan afboekingen vanuit de grondexploitatie, toename van de incidentele risico's en negatieve resultaten in afwijkingenrapportages. Om het weerstandsvermogen minimaal op niveau te houden, wordt net als voorgaande jaren verder gegaan met de volgende stappen:

- Extra kritisch kijken naar B&W voorstellen met als dekking de algemene reserve.
- Bestemmingsreserves waar mogelijk vrij laten vallen ten gunste van algemene vrije reserve.
- Eventuele exploitatieoverschotten direct toevoegen aan de algemene vrije reserve.

Daarnaast is het van belang om de risico's te blijven beheersen en nieuwe risico's te identificeren om de ratio tussen de 1,0 en 1,4 te houden.

Overige kengetallen

Om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren worden in de begroting en in de jaarstukken nog een aantal financiële kengetallen opgenomen. De kengetallen zijn weergegeven in het volgende model met daarbij de normen volgens de VNG.

Normen VNG (%)					gerealiseerd	gerealiseerd	gerealiseerd
Bij begroting ultimo jaar		"Voldoende"	"Matig"	Onvoldoende	2015	2016	2017
1a	Netto-schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130	0,09%	-3,84%	23,64%
1b	Netto-schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130	-3,68%	-6,93%	19,62%
2	Solvabiliteitsratio	> 50	30 < > 50	< 30	63,93%	65,60%	60,38%
3	Grondexploitatie	Geen norm			53,60%	28,45%	27,86%
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 < > 0,6	0	-6,06%	2,27%	0,19%
5	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	< 100	100 > < 120	> 120	124,75%	124,72%	117,52%

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig.

Conclusie op basis van kengetallen:

De gemeente Midden-Delfland heeft ten opzichte van de VNG-norm een lage schuldpositie (geen) die van invloed is op de omvang van de beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio. Conform de Normen van de VNG valt de waarde van de netto schuldquote in de categorie voldoende en bij de Provincie zelfs als minst risicovol. De langdurig uitgezette gelden in Midden-Delfland overschrijden de vaste geldleningen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Conclusie op basis van kengetallen:

De onzekerheid dat leningen die de gemeente Midden-Delfland heeft verstrekt niet (allemaal) worden terugbetaald is gering waardoor de norm ook hier "ruim" voldoende is. Daarom zijn er geen leningen geoormerkt als dubieus.

Solvabiliteitsratio

Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Conclusie op basis van kengetallen:

61% van de balans van Midden-Delfland wordt gevormd door het eigen vermogen en is dus volgens de norm ruim voldoende.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Conclusie op basis van kengetallen:

De financiering van de grondpositie met eigen vermogen maakt onderdeel uit van de schuldpositie. De accountant heeft bij de controle van de jaarrekening de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie beoordeeld. Jaarlijks neemt de boekwaarde van de voorraden grond af door verkopen. Nieuwe omvangrijke grondexploitaties zijn niet voorzien.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Conclusie op basis van kengetallen:

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten, waaronder die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing), volledig worden gedekt door structurele baten. Ook hier is de norm weer ruim voldoende.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Door een hoog gemiddelde WOZ waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte bewegen de woonlasten steeds meer naar het landelijk gemiddelde toe.

Conclusie op basis van kengetallen:

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Een hoog gemiddelde WOZ waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte en lage woning dichtheid in het buitengebied zorgen voor meer dan gemiddeld hoge woonlasten. Voor de afvalstoffen- en rioolheffing geldt een 100% kostendekking. Daarbij is in het verleden besloten om de rioolheffing volledig bij de gebruiker op te leggen, waardoor de woonlasten hoger zijn dan in gemeenten waar deze heffing aan de eigenaar wordt opgelegd (waaronder woningbouwverenigingen). De woonlasten Midden-Delfland zijn ook daardoor mogelijk boven het landelijk gemiddelde.

2.4.7 Financiering

Inleiding

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FiDO), zijn de kaders gesteld voor een professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen van gelden als het uitzetten).

De kaders hierbij zijn:

- Treasurystatuut. Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet Fido bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het lenen. De kasgeldlimiet (looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet teveel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is voor het begrotingsjaar gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 4,4 miljoen. Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd.

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

Op grond van de Wet Fido mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd >1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt. Voor onze gemeente bedraagt de renterisiconorm circa € 10,3 miljoen per jaar.

Renteontwikkeling

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het financieringsbeleid is het verwachte verloop van de rente. Hoewel dit door economische en internationale ontwikkelingen niet eenvoudig is te voorspellen, wordt op grond van eigen waarneming en informatie vanuit de bankwereld getracht de verwachte renteontwikkeling zo goed mogelijk te bepalen. Vooral de renteontwikkeling op de geldmarkt wordt voor een belangrijk deel bepaald door het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft in 2017 de refirente (referentie die banken onderling in rekening brengen), ook wel herfinancieringrente genoemd, gehandhaafd op 0,000%.



De verwachting dat de rente zowel op korte- als op langlopende leningen langzaam ging stijgen is pas eind 2017 bewaarheid. De stijging was overigens minimaal.

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille.

Tot 2017 waren er vier onderhandse langlopende leningen in portefeuille van totaal € 0,9 mln.

Voor aankoop gronden bedrijvenschap Harnaspolder (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705 – erfpacht) zijn in 2017 twee leningen aangetrokken van totaal € 9 mln. tegen rentepercentages van 1,2% en 0,8%. De leningsportefeuille is hierdoor in 2017 toegenomen tot € 9.9 mln. Budgettair verlopen deze

transacties minimaal neutraal, aangezien voor de in erfpacht gegeven grond een canon bij de gebruiker in rekening wordt gebracht.

Overzicht van vaste schulden 2017 met een looptijd langer dan één jaar						
Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag van de lening	Laatste aflossing	Rente-perc.	Restantbedrag geldleningen 1-1-2017	Aflossing 2017	Restantbedrag geldleningen 31-12-2017
<u>Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:</u>						
BNG 089594	907.560,43	2024	4,67	290.419	36.302	254.117
BNG 091485*	680.670,32	2025	3,47	245.041	27.227	217.815
BNG 092017	680.670,32	2026	5,50	272.268	27.227	245.041
BNG 40.111437 fix	7.429.045,00	2029	1,25	0	0	7.429.045
BNG 40.111438 ann.	1.566.123,00	2029	0,80	0	0	1.566.123
* Per 26-10-2010 is het rentepercentage gewijzigd van 5,8% in 3,47%				807.729	90.756	9.712.141
<u>Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:</u>						
NWB/Poseidon 10014564	1.134.450,54	2022	6,40	272.268	45.378	226.890
				272.268	45.378	226.890
Totaal				1.079.997	136.134	9.939.031

Kredietrisico en garanties

Naast de eerder genoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties) en anderzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen.

Voor hypotheek afgesloten na 1 januari 1995 met een zogenoemde Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) garant. De gemeente is door haar achtervang functie risicodragend voor hypotheek afgesloten met NHG in de periode tussen 1 januari 1995 en 31 december 2010.

Per 1 januari 2016 is de achtervang overeenkomst met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) verlengd tot en met 31 december 2020. Voor woningcorporaties is het hierdoor mogelijk om tegen een redelijke rente geld aan te trekken, omdat het waarborgfonds geldverstrekkers de tijdige betaling garandeert van rente en aflossing van leningen aan te gaan door woningcorporaties. De gemeente en het Rijk vervullen daarbij een achtervang functie. Mocht in geval van aanspraak door geldgevers blijken dat het vermogen van het waarborgfonds ontoereikend is, dan bestaat de kans dat de gemeente op grond van deze achtervang overeenkomst (in de vorm van renteloze leningen) het vermogen van het waarborgfonds moet aanvullen. De kans dat dit gebeurt is gering, omdat de woningcorporaties in eerste instantie zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de risico's in hun sector en hierop jaarlijks worden gecontroleerd en beoordeeld door het waarborgfonds.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. Holding Westland Infra. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

Financieringspositie en rentekosten

2017 is afgesloten met een financieringsoverschot. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa en van de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen per 31 december 2017.

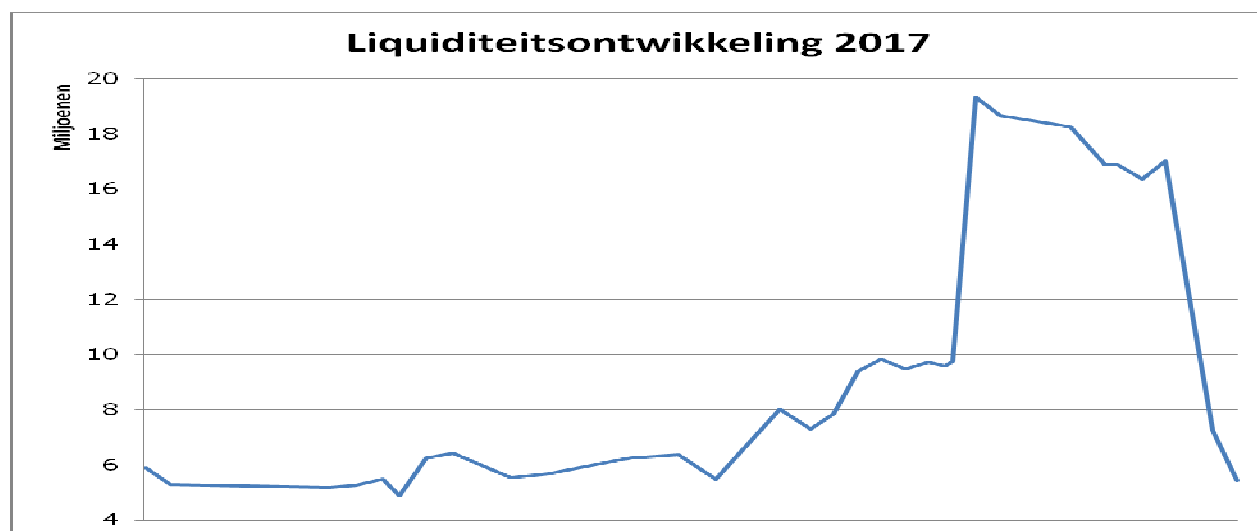
Het zogenaamde renteomslagpercentage is gehanteerd voor de berekening van de (bespaarde) rente over de reserves/voorzieningen en de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, de BBV voorschriften en het beperkte aantal uitstaande leningen van onze gemeente is het omslagpercentage 0%.

Uitgezette geldleningen

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van 7,7 miljoen uitgeleend aan de Amsterdam-Rotterdam Bank. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is geen sterke bank en grotendeels in handen van de Britse overheid. De resultaten zijn in 2017 verbeterd. De rating van de RBS is stijgende en zit inmiddels rond de BBB+. De lening is 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (€ 0,6 mln. exploitatie inkomsten). Doordat de RBS grotendeels in handen is van de Britse overheid is het risico van omvallen beperkt. Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie inkomsten).

Liquiditeit

De meeste gemeenten in Nederland hebben te maken met een schuldpositie per inwoner. Tot en met 2017 heeft Midden-Delfland deze schuldpositie per inwoner niet gehad. Zelfs met de recentelijk aangekochte gronden die in erfpacht uitgegeven worden is de liquiditeitspositie nog positief. De liquiditeitspositie is daardoor minder sterk als deze de afgelopen jaren is geweest.



De stijging van de liquiditeitspositie heeft te maken met inning gemeente belastingen, de algemene uitkering inkomsten van het Rijk en minder exploitatie uitgaven in die periode. In oktober 2017 zijn twee geldleningen aangetrokken voor de aankoop gronden van het bedrijfsschap Harnaspolder. Deze zijn in december 2017 in rekening gebracht.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 5 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen.

In het treasurystatuut van de gemeente is bepaald dat de bankrelaties en hun bancaire condities ten minste eens in de vijf jaar worden beoordeeld. Een dergelijke beoordeling heeft in 2013 plaatsgevonden. Op basis van die beoordeling was besloten het huisbankierschap met ingang van 1 januari 2014 onder te brengen bij de BNG Bank. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

3 JAARREKENING

3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Voorliggende jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het BBV daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij bij de betreffende balanspost anders is vermeld.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen vormen hierop een uitzondering. Deze worden altijd geactiveerd, maar niet afgeschreven.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden opgenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten en/of winstuitkeringen van deelnemingen worden als baat opgenomen in het jaar waarin het dividend door de algemene vergadering van aandeelhouders of het bestuur van de betreffende deelneming wordt vastgesteld en betaalbaar wordt gesteld. Extra winst die gedurende het jaar bekend wordt, wordt conform de afspraak met de raad toegevoegd aan de Algemene reserve.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Echter als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode hiervoor is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er binnen de referentieperiode sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting te worden gevormd.

Vaste activa

Conform de voorschriften van het BBV heeft de raad op 16 december 2014 de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018 vastgesteld. De nota beoogt structuur te brengen in de financiële consequenties van investeringsuitgaven. Daarbij wordt gekeken naar de voorwaarden waaronder wel of niet geactiveerd moet worden, de waardering van de activa en de verschillende mogelijkheden van afschrijving. De nota beperkt zich tot de vaste activa. De vlottende activa worden buiten beschouwing gelaten.

Investeringskosten waarop dit van toepassing is worden afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Dit betekent, dat uitsluitend wordt afgeschreven op basis van gerealiseerde investeringsbedragen.

In het jaar waarin een investering plaatsvindt, wordt geen rente toegerekend. Toerekening van rente vindt plaats met ingang van het tweede jaar en wordt berekend als percentage van de boekwaarde van het actief aan het begin van het tweede jaar.

Groot onderhoud van vaste activa wordt slechts geactiveerd indien dit leidt tot een nieuwe functionaliteit van het actief of een duidelijke technische verandering die leidt tot levensduurverlenging. In alle andere gevallen komt groot onderhoud ten laste van de exploitatie of een daartoe gevormde voorziening.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden in maximaal 5 jaar afgeschreven.

De afschrijving van geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vindt plaats vanaf het jaar dat er uitgaven zijn gedaan (reeds het eerste jaar wordt een vol jaar afgeschreven). Afsluitkosten van opgenomen geldleningen en het saldo van (dis)agio worden niet afgeschreven maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Materiële vaste activa

Artikel 59 van het BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met een (beperkt) economisch nut en investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt de restwaarde van een actief gesteld op nihil. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid. Bij de waardering van een actief wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

- Investeringsbijdragen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt de restwaarde van een actief gesteld op nihil. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid. Bij de waardering van een actief wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

- Investeringsbijdragen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Dit zijn investeringen met betrekking tot infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus afgeschreven). Voor de afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid. Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Indien van toepassing wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingprijs.

Geactiveerde bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

Voorraden

De bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen als 'onderhanden werken' en gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Hierop worden ontvangsten uit grondverkoop en bijdragen van derden in mindering gebracht.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid (verwaarloosbaar risico) als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Voor zover uit de laatste kostprijsberekeningen (grexten) verliezen worden verwacht, wordt een beroep gedaan op de Reserve Grondexploitaties. De boekwaarde van de gronden wordt in dat geval verlaagd met deze verwachte verliezen. Voor deze verwachte verliezen wordt een voorziening gevormd. De grondexploitaties worden periodiek getaxeerd en herzien.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Er is een voorziening gevormd voor verwachte oninbaarheid van vorderingen op cliënten van sociale zaken, waaraan in het verleden leenbijstand is vertrekt. In de jaarrekening is het saldo van deze voorziening op de betreffende vorderingen in mindering gebracht. Oninbare vorderingen van overige debiteuren worden direct ten laste van de exploitatie gebracht behalve bij uitzonderingen (zie hieronder).

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Vaste passiva**Eigen vermogen**

Het eigen vermogen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. In 2015 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen 2015-2018 vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde of tegen contante waarde. In 2015 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voor de berekening van de hoogte van de voorzieningen voor pensioenen en wachtgeld voor (voormalig) wethouders maken wij gebruik van een gespecialiseerd bureau. Eens per jaar ontvangen wij van hen een geactuarieerde stand van de gemeentelijke verplichting. Indien nodig passen wij de stand van de voorziening hierop aan.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar buiten telling opgenomen. Nadere informatie en een specificatie van de gewaarborgde schuldrestanten is opgenomen in de toelichting op de balans. In het verslagjaar zijn er geen betalingen gedaan als gevolg van de borgstellingen.

Resultaatbepaling**Algemeen**

De wijzigingen in de BBV zijn meegenomen bij het opstellen van deze resultatenbepaling. Bij het samenstellen van de winst- en verliesrekening is een bestendige gedragslijn in acht genomen. Baten en lasten van het boekjaar worden in de jaarrekening opgenomen, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven in het boekjaar hebben geleid. De nagekomen baten en lasten worden, in zoverre mogelijk, op de desbetreffende posten verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen verwijzen wij u naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018.

Financiële baten en lasten

Rentebaten, Als rentebaten worden de (te) ontvangen rentevergoedingen op banktegoeden, deposito's en overige liquide middelen verantwoord.
Rentelasten, Onder deze post zijn de rentelasten met betrekking tot de schulden opgenomen.

Bijzondere baten en lasten

Als bijzondere baten en lasten worden aangemerkt de baten en lasten die niet uit de gewone bedrijfsuitoefening voortkomen.
Tenzij de baten en lasten van ondergeschikte betekenis zijn voor de beoordeling van het resultaat, worden zij naar aard en omvang toegelicht.

Waardering voorziening voor tekorten grondexploitaties

Bij de grondexploitaties wordt vanaf 2016 geen rente meer toegerekend. Daarom is ervoor gekozen om de voorziening niet meer contant te maken. Het effect van een contant gemaakte voorziening tegen 2% zonder rentebijbeschrijving is dat jaarlijks de voorziening met 2% moet worden verhoogd waardoor feitelijk toch rente wordt toegevoegd aan de voorziening. Dat past niet goed bij de werkwijze met rente zoals die vanaf 2016 wordt gehanteerd. Aangezien een voorziening ook tegen eindwaarde gewaardeerd mag worden, hebben wij de voorziening gewaardeerd op eindwaarde.

3.2 Overzicht baten en lasten

Overzicht lasten en baten				begroting 2017 incl. wijzigingen		
Primitieve begroting 2017						
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	449.479	33.999	415.480	1.479.054	908.834	570.220
02: Bestuur en veiligheid	3.745.169	483.597	3.261.572	3.525.967	480.722	3.045.245
03: Beheer, verkeer en milieu	8.560.095	4.771.865	3.788.230	8.852.085	4.527.324	4.324.761
04: Onderwijs	1.619.570	260.880	1.358.690	1.765.125	234.272	1.530.853
05: Welzijn en Wmo	8.667.663	715.144	7.952.519	9.305.784	615.265	8.690.519
06: Economische- en sociale zaken	5.100.992	2.960.100	2.140.892	4.541.405	2.731.834	1.809.571
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	8.721.613	8.455.740	265.873	12.358.915	11.064.133	1.294.782
Afronding decimalen						
Subtotaal programma's	36.864.581	17.681.325	19.183.256	41.828.335	20.562.384	21.265.951
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen						
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	360.758	4.070.552	-3.709.794	363.258	4.039.452	-3.676.194
Algemene uitkering	0	16.910.506	-16.910.506	0	16.710.886	-16.710.886
Treasury	55.908	2.809.463	-2.753.555	157.732	2.943.182	-2.785.450
Saldo financieringsfunctie 914			0			0
Saldo compensabele btw			0			0
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	20.000	0	20.000	9.000	0	9.000
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	0	0	0
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	436.666	23.790.521	-23.353.855	529.990	23.693.520	-23.163.530
Overhead	7.161.967	126.578	7.035.389	8.005.710	199.473	7.806.237
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	44.463.214	41.598.424	2.864.790	50.364.035	44.455.377	5.908.658
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	126	0	126	30.126	226.315	-196.189
02: Bestuur en veiligheid	0	358.230	-358.230	44.059	348.230	-304.171
03: Beheer, verkeer en milieu	571.465	568.053	3.412	472.621	846.694	-374.073
04: Onderwijs	0	304.841	-304.841	108.113	624.227	-516.114
05: Welzijn en Wmo	10.210	338.325	-328.115	376.634	1.006.729	-630.095
06: Economische- en sociale zaken	0	0	0	0	116.280	-116.280
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	16.187	201.425	-185.238	138.539	1.713.655	-1.575.116
Algemene dekkingsmiddelen	5.374	997.806	-992.432	5.374	852.006	-846.632
Overhead	0	0	0	0	1.349.986	-1.349.986
Subtotaal mutaties aan reserves	603.362	2.768.680	-2.165.318	1.175.466	5.734.136	-5.908.656
Gerealiseerde resultaat	45.066.576	44.367.104	699.472	51.539.501	50.189.513	0
Overzicht lasten en baten				realiteitsafwijking 2017		
Realisatie 2017						
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	1.891.830	1.315.130	576.700	-412.776	-406.296	-6.480
02: Bestuur en veiligheid	3.103.705	495.833	2.607.872	422.262	-15.111	437.373
03: Beheer, verkeer en milieu	8.522.187	4.806.760	3.715.426	329.898	-279.436	609.335
04: Onderwijs	1.594.390	375.375	1.219.015	170.735	-141.103	311.838
05: Welzijn en Wmo	8.810.391	1.128.154	7.682.237	495.393	-512.889	1.008.282
06: Economische- en sociale zaken	3.965.439	2.389.835	1.575.604	575.966	341.999	233.967
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	4.674.343	3.900.647	773.696	7.684.572	7.163.486	521.086
Afronding decimalen			0	0	0	0
Subtotaal programma's	32.562.284	14.411.734	18.150.549	9.266.051	6.150.650	3.115.402
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen						
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	359.245	3.340.178	-2.980.933	4.013	699.274	-695.261
Algemene uitkering	0	16.858.699	-16.858.699	0	-147.813	147.813
Treasury	128.038	2.909.800	-2.781.762	29.694	33.382	-3.688
Saldo financieringsfunctie 914			0	0	0	0
Saldo compensabele btw			0	0	0	0
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	0	0	0	9.000	0	9.000
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	0	0	0
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	487.283	23.108.677	-22.621.394	42.707	584.843	-542.136
Overhead	8.184.147	272.501	7.911.646	-178.437	-73.028	-105.409
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	41.233.714	37.792.912	3.440.801	9.130.321	6.662.465	2.467.857
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	30.126	104.677	-74.551	0	121.638	-121.638
02: Bestuur en veiligheid	44.059	203.480	-159.421	0	144.750	-144.750
03: Beheer, verkeer en milieu	102.883	303.857	-200.974	369.738	542.837	-173.099
04: Onderwijs	35.717	407.154	-371.437	72.396	217.073	-144.677
05: Welzijn en Wmo	384.204	690.317	-306.113	-7.570	316.412	-323.982
06: Economische- en sociale zaken	0	20.657	-20.657	0	95.623	-95.623
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	975.441	1.405.059	-429.618	-836.902	308.596	-1.145.498
Algemene dekkingsmiddelen	5.374	837.006	-831.632	0	15.000	-15.000
Overhead	0	1.265.296	-1.265.296	0	84.690	-84.690
Subtotaal mutaties aan reserves	1.577.804	5.237.503	-3.659.699	-402.338	1.846.619	-2.248.957
Gerealiseerde resultaat	42.811.518	43.030.415	-218.897	8.727.983	8.509.084	218.899

Begrotingsrechtmatigheid

Het door de raad vastgestelde controleprotocol schrijft voor dat moet worden getoetst in hoeverre eventuele begrotingsoverschrijdingen op de lasten worden gekwalificeerd als onrechtmatig. De programma's waarop een begrotingsoverschrijding heeft plaatsgevonden worden hieronder toegelicht. Per programma wordt hierna een toelichting op de overschrijdingen gegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er sprake is van een onrechtmatige overschrijding en of deze meetelt in het oordeel van de accountant.

	Onrechtmatig (telt niet mee voor oordeel)	Onrechtmatig (telt mee voor oordeel)
Programma 01 Vitale Dorpen in Midden-Delfland (€ 412.776) De overschrijding van de lasten binnen dit programma houden verband met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland. Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, wij voeren de administratie. De uitgaven hiervoor worden gedekt vanuit gedekt vanuit bijdrage van deelnemende partijen, zodat er geen sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid.	X	
Toevoeging/ onttrekking aan reserve (€ 206.902) Een deel hiervan is een winstneming in de grexten. Deze zijn op voorhand niet te voorzien. Hier is geen sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. Kostenverhaal bij initiatiefnemers particuliere bouwinitiatieven, volgens de geldende beleidslijn worden deze opbrengsten toegevoegd aan de reserve Revolving Fund particuliere bouwinitiatieven. Hier is geen sprake van een begrotingsonrechtmatigheid.	X	

3.2.1 Toelichting op het overzicht baten en lasten

Analyse begroting en realisatie

Voor een analyse verschillen per programma tussen begroot en realisatie zie: 'Wat mag het kosten/Wat heeft het gekost?' wordt verwezen naar hoofdstuk 2.1.1 tot en met hoofdstuk 2.1.8 van de programmaverantwoording.

Tevens is in hoofdstuk 2 is een cijfermatige analyse van de verschillen opgenomen.

Voor een aanvullende toelichting op de algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en incidentele baten en lasten wordt verwezen naar respectievelijk het Overzicht van algemene dekkingsmiddelen, Bedrag voor onvoorzien en het Overzicht van incidentele baten en lasten, die zijn opgenomen in deze jaarrekening.

3.2.2 Overzicht aanwending bedrag onvoorzien

Hier wordt inzicht gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. Het geraamde bedrag voor onvoorzien is als één post in de begroting opgenomen en niet verdeeld over de diverse programma's. Onvoorzien is een bijzondere post in de begroting. Deze begrote post (groot € 20.000) is in 2017 drie keer aangewend. Het diende als dekking voor twee subsidies en voor de kosten voor vervanging bij ziekte.

3.2.3 Overzicht incidentele baten en lasten

Ingevolge artikel 28 van het Besluit begroting en verantwoording is in de toelichting op het overzicht baten en lasten een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen. In 2017 zijn er de volgende incidentele baten en lasten geweest (bedragen boven € 50.000)

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten > € 50.000			Incidentele baten > € 50.000		
Programma:	Begroot	Werkelijk	Programma:	Begroot	Werkelijk
01. Midden-Delfland@2025 en ontwikkelingsvisies dorpen			01. Midden-Delfland@2025 en ontwikkelingsvisies dorpen		
- Abtswoude 52	102.000	106.624	- Landschapstafel Hof van Delfland	300.000	610.433
- Landschapstafel Hof van Delfland	300.760	610.433	- IODS Grondinstrument	65.000	101.597
- IODS Grondinstrument	65.000	101.597	- IODS Duurzaam Boer Blijven	270.000	306.768
- IODS Duurzaam Boer Blijven	270.000	306.768			
03. Beheer, verkeer en milieu			03. Beheer, verkeer en milieu		
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	441.948	86.238			
- Onderhoud buitenruimte Harnaschpolder	219.085	88.782			
04. Onderwijs			04. Onderwijs		
- Akoestische maatregelen MFA	65.000	65.000	- Afrekening MFA Het Lint	0	140.250
- Duurzaamheidsonderzoek MFA	136.273	51.509			
05. Welzijn en Wmo			05. Welzijn en Wmo		
- Projectsubsidie Maaslands IJsvermaak	50.000	50.000			
06. Economische en Sociale Zaken			06. Economische en Sociale Zaken		
07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting			07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting		
- Energievisie 2017-2019	83.000	75.540	- Winstneming grondexploitatie	0	141.000
- Storting voorziening verliesnemingen grexten	0	643.000	- Bijdrage parkmanagement	0	89.166
- Bijdrage parkmanagement	0	89.166	- Bijdrage begeleiding particuliere initiatieven	47.130	62.130
- Storting voorziening tekort Bedrijvenschap	230.000	230.000			
Algemene dekkingsmiddelen			Algemene dekkingsmiddelen		
Overhead			Overhead		
- Friciekosten 2017	212.000	212.150			
- Trainees 2017	70.000	70.000			
- Friciekn voor vervanging (langdurig) zieke mw	100.000	93.994			
- Invulling OO traject	69.908	61.553			
- Onderdeel frictiekosten personeel	65.519	65.519			
- Inhuur omgevingswet	60.000	60.000			
Mutaties reserves			Mutaties reserves		
- Storting in reserve winstneming grondexploitatie	0	141.000	- Energievisie 2017-2019	83.000	75.540
			- Friciekosten 2017	212.000	212.150
			- Trainees 2017	70.000	70.000
			- Akoestische maatregelen MFA	65.000	65.000
			- Duurzaamheidsonderzoek MFA	136.273	51.509
			- Abtswoude 52	70.000	52.506
			- Inhuur omgevingswet	60.000	60.000
			- Friciekn voor vervanging (langdurig) zieke mw	100.000	93.994
			- Storting voorziening verliesnemingen grexten	0	643.000
			- Storting voorziening tekort Bedrijvenschap	230.000	230.000
			- Afkoopsom onderhoud BHP	219.085	88.782
			- Invulling OO traject	69.908	61.553
			- Onderdeel frictiekosten personeel	65.519	65.519
			- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	441.948	86.238
			- Projectsubsidie Maaslands IJsvermaak	50.000	50.000
Totaal:	2.540.493	3.208.873	Totaal:	2.554.863	3.357.136
Saldo:	14.370	148.262			

Toelichting

(Bedragen zijn meer, dus meer lasten (nadeel) of meer baten (voordeel).

Programma 1

Lasten en baten IODS Grondinstrument

Vanuit de subsidiebijdrage van het Rijk voor de IODS-kwaliteitsprojecten is een bijdrage van € 13,2 miljoen bestemd voor het IODS-kwaliteitsproject 'Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw'(onderdeel 'Grondinstrument'). De uitgaven in 2017 bedroegen € 101.597 en zijn ten laste gebracht van de subsidie.

Lasten Abtswoude 52

Op 25 april 2017 heeft de gemeenteraad het voorstel 'Aanpak Abtswoude 52' vastgesteld. Met het vaststellen van het voorstel heeft de raad ook ingestemd met de financiële dekking van de aanpak en

begeleiding van dit project. In de Najaarsnota 2017 is, op basis van de verwachte uitgaven in 2017, het grootste deel (€ 743.500) van het budget doorgeschoven naar 2018. Voor resteerde een budget van € 102.000, waarvan € 70.000 ten laste van de algemene reserve (zie mutaties reserves). De totale besteding in 2017 bedroeg € 106.624.

Lasten en baten Duurzaam Boer Blijven

In het kader van het IODS-convenant hebben wij een subsidie van in totaal €2.477.452 toegekend gekregen voor het project Duurzaam Boer Blijven. In 2017 is ten laste van deze subsidie € 306.768 besteed aan dit project.

Programma 3

Lasten onderhoud buitenruimte Harnaschpolder

Van Bedrijvenschap Harnaschpolder hebben wij in 2016 een bedrag ontvangen van ruim € 219.085 voor het beheer van de buitenruimte van bedrijventerrein Harnaschpolder in 2016 en 2017. In 2017 zijn de kosten daarvan €88.782.

Lasten verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Eén van de projecten uit het 'Duurzame Energieplan' is de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is in de begroting 2016-2019 een bedrag beschikbaar gesteld van € 507.672 ten laste van de reserve Investeringsprogramma. In 2017 is € 86.238 ten laste van dit budget besteed.

Programma 4

Lasten akoestische maatregelen MFA 't Lint

Om MFA 't Lint te optimaliseren zijn er akoestische maatregelen getroffen. Daarnaast is er ook gekeken hoe het pand te verduurzamen is.

Lasten duurzaamheidsonderzoek MFA 't Lint

Om MFA 't Lint te optimaliseren zijn er akoestische maatregelen getroffen. Daarnaast is er ook gekeken hoe het pand te verduurzamen is.

Baten Afrekening MFA 't Lint

In 2017 is de afrekening voor MFA 't Lint ontvangen.

Programma 5

Lasten projectsubsidie Maaslands IJsvermaak

De Maaslandse IJsvereniging had € 50.000 projectsubsidie aangevraagd in 2016. Deze is in 2017 uitgekeerd.

Programma 7

Lasten Energievisie 2017-2019

In 2017 zijn wij voor de verbetering van het milieu voort gegaan op de ingeslagen weg. Dat blijkt uit de voortgangsrapportages 'Op weg naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' en de SEAP en de energievisie. Voorbeelden hiervan zijn de campagne 'Isoleren, zo gedaan' en het stimuleren en faciliteren van een veehouder om een monovergister te kunnen plaatsen.

Lasten storting voorziening verliesnemingen grexten

Volgens de nieuwe BBV regels moet voor winst/verliesnemingen van grondexploitaties een voorziening getroffen worden. Het saldo van 2017 hebben we hierin gestort vanuit de reserve Grondexploitatie en de reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten.

Lasten en baten Bijdrage Parkmanagement

Gemeente Midden-Delfland heeft in 2017 een kavel aangekocht van Bedrijvenschap Harnaschpolder om deze in erfpacht uit te geven. Aan de aankoop van de kavel is een eenmalige bijdrage aan Bedrijventerrein Harnaschpolder verbonden. Wij hebben deze bijdrage voldaan en 'doorbelast' aan de erfpachter.

Lasten storting voorziening tekort Bedrijvenschap

Bij de herziening van de grondexploitatie van de Harnaschpolder bleek dit negatiever uit te vallen. De gemeente treft een voorziening om deze eventuele extra tekorten op te kunnen vangen.

Baten Winstnemingen grondexploitatie

Bij de grondexploitaties is een winst gerealiseerd. Deze winst is toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties. De dotatie is echter ook weer onttrokken om een voorziening voor toekomstig te verwachten verliezen grondexploitaties op te vangen.

Baten Bijdrage begeleiding particulier initiatief

Deze lasten betreffen de gemeentelijke begeleiding van particuliere bouwinitiatieven. De baten hebben betrekking op het verhaal van deze kosten op de initiatiefnemers. Het saldo komt ten laste van de reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Revolving fund).

Overhead

Lasten frictiekosten 2017

Een aantal taken en functies van medewerkers zijn onder de noemer frictiekosten geplaatst. In 2017 gaat het om een bedrag van € 212.150. Deze kosten worden ten laste van de Algemene reserve gebracht.

Lasten trainees 2017

In april 2017 zijn er 3 trainees begonnen in onze gemeente.

Lasten frictiekosten voor vervanging (langdurig) zieke medewerker

In 2017 had de gemeente te kampen met wat langdurig zieke medewerkers. Om er voor te zorgen dat de gemeente al haar taken wel kon vervullen is hiervoor een oplossing gevonden. Waar het kon zijn de uren van bepaalde collega's uitgebreid, waar dit niet mogelijk was is er ingehuurd.

Lasten invulling Organisatie Ontwikkelings traject

Voor de uitvoering en begeleiding van het organisatie ontwikkeltraject is een bedrag van € 61.553 uitgegeven. Deze kosten worden ten laste van de Algemene reserve gebracht.

Lasten onderdeel frictiekosten personeel

De lasten van een tweetal medewerkers is vanwege hun bovenformatieve functie ten laste van de reserve Investeringsprogramma gebracht.

Lasten Inhuur Omgevingswet

De regering wil het stelsel van het omgevingsrecht ingrijpend veranderen met de invoering van de Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding is 2019). Het omgevingsrecht dient eenvoudiger, sneller en overzichtelijker te worden. Er moet ruimte komen voor een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving en intensievere samenwerking met betrokken partijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Het verder ontwikkelen van deze aspecten past in het door ons ingezette organisatie ontwikkelingsproces. De invoering vergt de komende 2 jaar de nodige aandacht. De kosten in 2017 voor het inhuren van ondersteuning is € 60.000.

Mutaties reserves

Lasten Storting in reserve winstneming grondexploitatie

Zie lasten programma 7 voor toelichting.

Baten Energievisie 2017-2019

Zie lasten programma 7 voor de toelichting.

Baten frictiekosten 2017

Zie lasten overhead voor de toelichting.

Baten trainees 2017

Zie lasten overhead voor de toelichting.

Baten Akoestische maatregelen MFA 't Lint

Zie lasten programma 4 voor de toelichting.

Baten Duurzaamheidsonderzoek MFA 't Lint

Zie lasten programma 4 voor de toelichting.

Baten Abtswoude 52

Zie lasten programma 1 voor toelichting.

Baten inhuur omgevingswet

Zie lasten programma 7 voor de toelichting.

Baten frictiekosten voor vervanging (langdurig) zieke medewerker

Zie lasten overhead voor de toelichting.

Baten storting voorziening verliesneming grexten

Zie lasten programma 7 voor de toelichting.

Baten storting voorziening tekort Bedrijvenschap

Zie lasten programma 7 voor de toelichting.

Baten Invulling Organisatie Ontwikkelings traject

Zie lasten overhead voor de toelichting.

Baten Onderdeel frictiekosten personeel

Zie lasten overhead voor de toelichting.

Baten Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Zie lasten programma 3 voor de toelichting.

Baten projectsubsidie Maaslands IJsvermaak

Zie lasten programma 5 voor de toelichting.

Overzicht uitsplitsing incidentele en structurele lasten en baten

Overzicht lasten en baten	Realisatie 2017				Incidenteel 2017				Structureel 2017			
	Lasten	Baten	Saldo		Lasten	Baten	Saldo		Lasten	Baten	Saldo	
Omschrijving programma												
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	1.891.830	1.315.130	576.700		1.125.422	1.018.798	106.624		766.408	296.332	470.076	
02: Bestuur en veiligheid	3.103.705	495.833	2.607.872		0	0	0		3.103.705	495.833	2.607.872	
03: Beheer, verkeer en milieu	8.522.187	4.806.760	3.715.426		175.020	0	175.020		8.347.167	4.806.760	3.540.406	
04: Onderwijs	1.594.390	375.375	1.219.015		116.509	140.250	-23.741		1.477.881	235.125	1.242.756	
05: Welzijn en Wmo	8.810.391	1.128.154	7.682.237		50.000	0	50.000		8.760.391	1.128.154	7.632.237	
06: Economische- en sociale zaken	3.965.439	2.389.835	1.575.604		0	0	0		3.965.439	2.389.835	1.575.604	
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	4.674.343	3.900.647	773.696		1.037.706	292.296	745.410		3.636.637	3.608.351	28.286	
Afronding decimalen												
Subtotaal programma's	32.562.284	14.411.734	18.150.549		2.504.657	1.451.344	1.053.313		30.057.627	12.960.390	17.097.236	
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen												
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden is	359.245	3.340.178	-2.980.933				0		359.245	3.340.178	-2.980.933	
Algemene uitkering	0	16.858.699	-16.858.699				0		0	16.858.699	-16.858.699	
Treasury	128.038	2.909.800	-2.781.762				0		128.038	2.909.800	-2.781.762	
Saldo financieringsfunctie 914	0	0	0				0		0	0	0	
Saldo compensabele btw	0	0	0				0		0	0	0	
Algemene baten en lasten (incl. onvoorziën)	0	0	0				0		0	0	0	
Saldo kostenplaatsen	0	0	0				0		0	0	0	
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	487.283	23.108.677	-22.621.394		0	0	0		487.283	23.108.677	-22.621.394	
Overhead												
	8.184.147	272.501	7.911.646		563.216	0	563.216		0	0	0	
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	41.233.714	37.792.912	3.440.801		3.067.873	1.451.344	1.616.529		38.165.841	36.341.568	1.824.272	
Toevoeging/onttrekking aan reserves							0		0	0	0	
Reserve mutaties 2017	1.577.804	5.237.503	-3.659.699		141.000	1.905.791	-1.764.791		1.436.804	3.331.712	-1.894.908	
Gerealiseerde resultaat	42.811.518	43.030.415	-218.897		3.208.873	3.357.135	-148.262		39.602.645	39.673.280	-70.635	

3.2.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Het is volgens de WNT verplicht om voor gemeentesecretarissen en griffiers een melding van hun inkomen te maken. Deze wet verbiedt dat bestuurders in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm: € 181.000 (2016: € 179.000). In 2017 is dit maximum niet overschreden.

Financiële verantwoording topfunctionarissen:

bedragen x € 1	M.A.I. Born	A. de Vos
Functiegegevens	gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/02 – 31/12	01/01 – 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	82.419	79.231
Beloningen betaalbaar op termijn	17.360	15.562
<i>Subtotaal</i>	<i>99.779</i>	<i>94.793</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹	165.627	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag ¹¹	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	99.779	94.793
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	-	01/01-31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	-	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-	76.040
Beloningen betaalbaar op termijn	-	8.053
Totale bezoldiging 2016	-	84.093

3.3 Balans

Balans per 31 december

ACTIVA	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-	-
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	-	-
<i>Materiële vaste activa</i>	69.160.556	62.730.580
- Investerings met een economisch nut		
• gronden uitgegeven in erfpacht	7.596.935	7.596.935
• overige investeringen met een economisch nut	44.467.868	39.263.552
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.369.908	10.333.503
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	6.725.845	5.536.590
<i>Financiële vaste activa</i>	11.980.344	10.860.177
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
• deelnemingen	1.332.261	1.332.261
• gemeenschappelijke regelingen	164.550	164.550
• overige verbonden partijen		
- Leningen aan:		
• woningbouwcorporaties		
• openbare lichamen (wet fido)		
• deelnemingen		
• overige verbonden partijen		
- Overige langlopende leningen u/g	10.483.533	9.363.366
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0
Totaal vaste activa	81.140.900	73.590.757
Viottende activa		
<i>Voorraden</i>		
- Grond- en hulpstoffen:	14.912.237	13.792.516
• niet in exploitatie genomen bouwgronden		-0
• overige grond- en hulpstoffen	3.974.851	2.435.945
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	10.937.386	11.356.571
- Gereed product en handelsgoederen		
- Vooruitbetalingen		
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	9.443.401	15.217.140
- Vorderingen op openbare lichamen	3.697.154	2.804.710
- Verstrekte kasgeldleningen	-	-
- Rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen	5.285.478	10.389.302
- Overige vorderingen	460.770	2.023.128
- Overige uitzettingen	-	-
<i>Liquide middelen</i>	66.907	107.266
- Kassaldi	5.291	5.794
- Banksaldi	61.616	101.472
<i>Overlopende activa</i>	3.241.218	3.013.628
Totaal viottende activa	27.663.764	32.130.549
Totaal-generaal	108.804.664	105.721.307

Balans per 31 december

PASSIVA	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	65.916.419	69.357.220
- Algemene reserve	5.156.372	6.625.944
- Bestemmingsreserves		
• Voor equalisatie van tarieven	1.430.447	1.430.447
• Overige bestemmingsreserves	59.110.702	59.739.503
- Nog te bestemmen resultaat	218.899	1.561.326
<i>Voorzieningen</i>	10.852.842	10.524.957
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.551.090	4.392.975
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	6.301.753	6.131.982
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	9.980.660	1.172.189
- Obligatieleningen		
- Onderhandse leningen van:		
• binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	226.890	272.268
• binnenlandse banken en overige financiële instellingen	9.712.141	807.729
• binnenlandse bedrijven	-	-
• overige binnenlandse sectoren	40.895	91.683
• buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-
- Waarborgsommen	734	509
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten	-	-
Totaal vaste passiva	86.749.921	81.054.366
Viottende passiva		
<i>Netto viottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	3.274.929	6.090.539
- Kasgeldleningen	-	-
- Banksaldi	37.067	1.563.180
- Overige schulden	3.237.862	4.527.359
<i>Overlopende passiva</i>	18.779.814	18.576.402
Totaal viottende passiva	22.054.743	24.666.941
Totaal-generaal	108.804.664	105.721.307
Gewaarborgde geldleningen	8.292.114	14.547.974
Garantstellingen	29.899.172	28.272.288
Totaal	38.191.287	42.820.263

3.3.1 Toelichting op de balans

Toelichting op de balans per 31 december 2017

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

De post materiële activa wordt onderscheiden in:

	2017	2016
Investerings met een economisch nut	52.064.803	46.860.487
Investerings met een economisch nut , waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.369.908	10.333.503
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	6.725.845	5.536.589
	69.160.555	62.730.579

De investeringen met een **economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2017	2016
Gronden en terreinen	21.730.284	15.123.277
Woonruimten	233.375	241.422
Bedrijfsgebouwen	24.562.833	25.515.805
Vervoermiddelen	181.623	172.844
Machines, apparaten en installaties	2.269.194	2.424.265
Overige materiële vaste activa	3.087.494	3.382.874
	52.064.803	46.860.487

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde weer van de investeringen met een economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2017	Investing	Desinves- tering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	15.123.277	8.333.702	1.726.695	-	21.730.284
Woonruimten	241.422	-	-	8.047	233.375
Bedrijfsgebouwen	25.515.805	71.561	-	1.024.533	24.562.833
Vervoermiddelen	172.844	37.087	-	28.308	181.623
Machines, apparaten en installaties	2.424.265	-	-	155.071	2.269.194
Overige materiële vaste activa	3.382.874	206.714	-	502.094	3.087.494
	46.860.487	8.649.064	1.726.695	1.718.053	52.064.803

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen staan in onderstaande overzichten vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2017	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Erpacht v.d. Wind/Paardekoper	7.429.045	5.498.570	5.498.570	geen afschrijving
Grondkosten en bouwrijp maken Kreekzone Zuid grond in erpacht	410.543	231.883	362.557	geen afschrijving
Aanpak klimaatprobleem MFA onderwijs	15.000.000	2.424.749	9.947.838	geen afschrijving
Aanpak klimaatprobleem MFA kinderopvang	892.893	35.717	820.499	40, 15, 5 jaar
Vervangen VW Transporter + kraan	163.109	35.844	170.678	40, 15, 5 jaar liniair
Vervanging hardware automatisering 2014	49.000	37.087	46.633	8 jaar liniair
Uitbreiding Midoffice	244.185	57.052	174.802	5 jaar liniair
Uitbreiding SV Den Hoorn	226.500	65.756	87.400	5 jaar liniair
	650.000	36.007	451.737	40 jaar liniair

Totaal beschikbaar gesteld krediet	Ontvangen van derden 2017	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
-	-	-	-

De WOZ-waarde van het oude gemeentehuis Maasland bedroeg € 622.000. De boekwaarde bedraagt € 186.000.

De investeringen in de openbare ruimte met een **economisch nut**, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2017	2016
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.846.027	9.851.395
Overige materiële vaste activa	523.881	482.108
	10.369.908	10.333.503

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 1-1-2017	Investing	Desinves- tering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.851.395	292.936	-	298.304	9.846.027
Overige materiële vaste activa	482.108	47.917	-	6.144	523.881
	10.333.503	340.853	-	304.448	10.369.908

In onderstaand overzicht zijn de in het boekjaar gedane investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2017	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP 2016)	146.000	29.176	36.647	15 jaar liniair
Vervangen vrijvervalriolering 2016 (GRP 2016)	212.000	134.485	190.910	60 jaar liniair
Vervangen pompen drukriolering 2017	104.000	104.000	104.000	15 jaar liniair
Opwaarderen aula begraafplaats Maasland	65.000	35.460	35.460	40 jaar liniair

De investeringen in de openbare ruimte met een **maatschappelijk nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2017	2016
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.553.454	5.314.809
Overige materiële vaste activa	172.391	221.781
	6.725.845	5.536.590

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut weer:

	Boekwaarde 1-1-2017	Investering	Desinves- teringen	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.314.809	1.535.677	-	297.032	6.553.454
Overige materiële vaste activa	221.781	-	-	49.390	172.391
	5.536.590	1.535.677	-	346.422	6.725.845

In onderstaand overzicht zijn de in het boekjaar gedane investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2017	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
korte termijn maatr verkeersond maasland	292.097	30.262	173.515	10 jaar liniair
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering	970.762	45.249	302.334	10 jaar liniair
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering inkomsten	-620.696	?	-641.894	10 jaar liniair
Vervanging Stakenbrug	412.000	303.430	352.854	80 jaar liniair
Vervanging lichtmasten 2016	93.333	54.729	100.110	30 jaar liniair
Vervanging lichtmasten 2016 armatuur	46.667	27.364	50.055	15 jaar liniair
Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder	21.506.503	427.925	13.292.209	10 jaar liniair
Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder inkomsten	-10.966.030	?	-12.523.488	10 jaar liniair
Reconstructie Veenakkerweg	350.000	34.585	315.277	10 jaar liniair
Vervangen brug Barch/Ingeland M028	51.000	35.125	35.125	30 jaar liniair
Reconstructie Commandeurskade	145.000	84.424	84.424	10 jaar liniair
Reconstructie deel Kluisakade en Trekkade	190.000	99.208	99.208	20 jaar liniair
Reconstructie Trambrug Schipluiden	80.000	30.642	30.642	80 jaar liniair

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2015 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2017	Investeringen	Desinves- teringen	Aflossingen/ Afschrijvingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen t.w.						
Waterbedrijf Evides N.V.	1.088.159	-	-	-	-	1.088.159
N.V. Holding Nutsbedrijf Westland	123.428	-	-	-	-	123.428
N.V. Bank Nederlandsche Gemeenten	120.674	-	-	-	-	120.674
- gemeenschappelijke regelingen						
Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	164.550	-	-	-	-	164.550
Overige langlopende leningen:						
- renteloze lening v.v. Schipluiden	58.983			4.538	-	54.445
- renteloze lening clubaccommodatie SV Den Hoorn	24.672			6.168		18.504
- renteloze lening HV DIOS Den Hoorn	15.600			3.900		11.700
- renteloze lening Belangenvereniging Oude Campspolder	20.000					20.000
- Afkoop renteveschil Wind/ Paardekooper	-	1.159.158	-	-	-	1.159.158
Grond in erfpacht	52					52
- fixeleningen Royal Bank of Scotland	7.714.264	-	-	-	-	7.714.264
- fixelening Nederlandse Waterschapsbank	1.361.341	-	-	-	-	1.361.341
- leenbijstand BBZ	122.245			67.718		54.527
- leenbijstand WWB (bijzondere bijstand)	46.209	43.333				89.542
	10.860.177	1.202.491	-	82.324	-	11.980.344

Op de uitgezette gelden bij Royal Bank of Scotland ontvangen wij jaarlijks 8,15% rente. Deze lening wordt afgelost in 2038. Het is niet waarschijnlijk dat wij, gezien de huidige rentestand, deze gelden weer tegen dit rentepercentage kunnen wegzetten.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans vermelde voorraden zijn als volgt te specificeren:

Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:

- overige grond- en hulpstoffen

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

	2017	2016
	3.974.851	2.435.945
	10.937.386	11.356.571
	14.912.237	13.792.516

Van de bouwgronden in exploitatie wordt van het verloop in 2016 het volgende overzicht gegeven:

	Boekwaarde 1-1-2017	Voorziening 1-1-2017	Investerings 2017	winstname 2017	Voorziening 31-12-2017	Balanswaarde 31-12-2017
Complex 2 Keenenburg III	142.007-	0	0	-	-	142.007-
Complex 4 Harnaschpolder - Look-West Noord*	621.127-	0	291.461	339.000	-	9.334
Complex 13 Hooipolder	385.061	-	37.435-	-	-	347.626
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	800.504	516.000-	402.034	-	690.000-	512.538
Complex 17 Keenenburg V	54.260-	0	298.414	-	156.000-	88.154
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	7.658.459	0	-3.479.936	329.000	-	4.507.523
Complex 24 Kreekzone	-	0	2.206.991	-	518.000-	1.688.991
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	3.260.432	-	65.622	-	-	3.326.054
Complex 47 Spreuwennest Maasland	273.140	0	-60.253	-	-	212.887
Complex 50 Commandeurspolder IV	312.368	0	34.917	39.000	-	386.285
Totaal B:	11.872.571	-516.000	-278.185	707.000	-1.364.000	10.937.386

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar programma 7 (Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting, alsmede de paragraaf Grondbeleid).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder worden als volgt gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2017	Gecorr. Saldo 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	4.024.809	327.655	3.697.154	2.804.710
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	5.285.478	-	5.285.478	10.389.302
Overige vorderingen	460.770	-	460.770	2.023.128
	9.771.056	327.655	9.443.401	15.217.140

In de voorgaande jaren liep de voorziening oninbare vorderingen op to € 5.446.540. Door een uitspraak van het Hof is deze voorziening vrijgevallen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (x€ 1.000)

Verslagjaar				
Drempelbedrag	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	188	215	211	167
Ruimte onder het drempelbedrag	150	123	127	171
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
Berekening drempelbedrag				
Verslagjaar				
Begrotingstotaal verslagjaar	45.067			
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	45.067			
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
Drempelbedrag	338			
Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	16.899	19.572	19.371	15.385
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	188	215	211	167

Liquide middelen

Het saldo liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2017	2016
Kassaldi:		
- Kas afdeling Burgerzaken	5.289	5.794
- Voorschotkas bodedienst	2	0
Banksaldi:		
- Bank Nederlandse Gemeenten	30	8
- Rabobank	61.586	101.463
	66.907	107.266

Overlopende activa

De specificatie van de post overlopende activa is als volgt:

	Saldo 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2017	Gecorr. Saldo 31-12-2016
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen	798.575		798.575	-
nog te ontvangen voorschotbedragen	0		-	
Vooruitbetaalde bedragen / Nog te ontvangen bedragen	2.442.643		2.442.643	3.013.628
Nog te ontvangen bedragen				
	3.241.218		3.241.218	2.998.526

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2017	2016
Algemene reserve	5.156.372	6.625.944
Bestemmingsreserves:		
- Voor egalisatie van tarieven	1.430.447	1.430.447
- Overige bestemmingsreserves	59.110.702	59.739.503
Resultaat na bestemming	218.899	1.561.326
	65.916.419	69.357.220

Het verloop in 2017 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

	Saldo 1-1-2017	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking afschrijving	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve	6.625.944	1.561.326	180.000	3.210.899	-	5.156.372
Bestemmingsreserves voor egalisatie van tarieven:						
- Egalisatiereserve bouwleges	1.430.447	-	-	-	-	1.430.447
Overige bestemmingsreserves:						
- Reserve Sociaal Domein	571.000	-	346.715	38.960	-	878.755
- Nutsreserve	12.861.379	-	5.238	-	-	12.866.617
- Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	713.169	-	-	121.473	-	591.696
- Dekkingsreserve gemeentehuis	12.553.574	-	-	501.414	-	12.052.160
- Investeringsreserve	2.315.472	-	32.499	30.262	-	2.317.709
- Reserve monumenten	185.119	-	2.777	-	-	187.896
- Reserve Midden-Delfland	8.427	-	126	-	-	8.554
- Reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten	16.175.953	-	566.000	502.000	-	16.239.953
- Reserve jeugd	109.680	-	1.645	-	-	111.325
- Reserve A4	0	-	-	0	-	0-
- Reserve investeringsprogramma	3.535.985	-	-	201.757	-	3.334.228
- Reserve Revolving Fund particuliere bou	2.290	-	62.164	26.870	-	37.585
- Reserve Noodhulpvangnet	65.880	-	-	3.961	-	61.919
- Reserve Fonds sociale woningbouw	178.872	-	29.757	-	-	208.630
- Reserve afwikkeling complexen	710.742	-	-	29.362	-	681.381
- Reserve liquidatiesaldo Stadgewest Haa	27.120	-	44.059	9.230	-	61.949
- Dekkingsreserve	8.602.747	-	102.401	356.895	-	8.348.254
- Reserve herwaardering deelnemingen	1.122.093	-	-	-	-	1.122.093
	67.795.894	1.561.326	1.373.382	5.033.082	-	65.697.520
Voorgesteld bestemming resultaat:						218.899
Algemene reserve						65.916.419

Toelichting doel en mutaties reserves

Algemeen

Het beleid met betrekking tot de reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen. Daarbij wordt o.a. onderscheid gemaakt tussen geblokkeerde en niet-geblokkeerde reserves. Van de geblokkeerde reserves komt de rente geheel of gedeeltelijk ten gunste van de exploitatie. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de reserves zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.

Algemene reserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Een buffer voor nadelige (en voordelige) saldi op de programmarekening, alsmede een bedrag voor mogelijke toekomstige risico's.
	Bestemming resultaat 2016	Ingevolge het besluit van de raad d.d. 23 mei 2017 is het positieve resultaat 2016 ad € 1.223.176 toegevoegd aan de algemene reserve en € 338.150 toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein.
Bestemmingsreserves voor egalisatie van tarieven: Egalisatiereserve bouwleges (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het nivelleren van wegvallende legesopbrengsten vanaf 2012.
Overige bestemmingsreserves: Nutsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het middels gedeeltelijke benutting van de rente door de gewone dienst, en eventueel gedeeltelijk bijschrijven van de rente op de reserve (en eventueel andere bestemmingen), creëren van een zekere mate waardeverste inkomstenbron voor de exploitatie.
Reserve ontwikkeling Harnaspolder (Geblokkeerd)	Doel:	Dekking van bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de Harnaspolder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitatie beschikbaar komen.
Dekkingsreserve gemeentehuis	Doel:	Dekking investeringskosten van een nieuw gemeentehuis in de kern Schipluiden.
Investeringsreserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Dekking van grote investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen.
Reserve monumenten (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het egaliseren van overschotten en tekorten op het jaarlijkse subsidiebudget voor gemeentelijke monumenten en het subsidiëren van eigenaren van een monument op basis van de gemeentelijke subsidieverordening.
Egalisatiereserve BTW compensatiefonds (Geblokkeerd)	Doel:	Het bedrag dat van het Rijk is ontvangen voor het BTW-bestanddeel in oude investeringen. Vanaf 2004 komt het in een periode van 10 jaar ten gunste van de exploitatie.
Reserve Midden-Delfland (Niet geblokkeerd)	Doel:	Nog nader in te vullen beleidsontwikkeling voor Midden-Delfland.
Reserve Grondexploitaties (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de grondexploitaties.
Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten (Geblokkeerd)	Doel:	Compenseren weggevallen dividend CAIW in verband met verkoop kabelbedrijf, verminderen dividendafhankelijkheid en compenseren van de huuropbrengst van benzinepompen.
Reserve A4 (Niet geblokkeerd)	Doel:	In deze reserve wordt de afkoop door Rijkswaterstaat voor de A4 gestort. De door de gemeente te maken kosten worden uit deze reserve gedekt.
Reserve Jeugd (Niet geblokkeerd)	Doel:	Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG
Dekkingsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het ten gunste van de exploitatie compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten.
Reserve investeringsprogramma (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma.
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven.
Reserve Noodhulp-vangnet (Niet geblokkeerd)	Doel:	Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen.
Fonds sociale woningbouw (Niet geblokkeerd)	Doel:	Afkoopsommen van sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.
Reserve herwaardering deelnemingen	Doel:	De gemeentelijke deelnemingen zijn op de balans opgenomen tegen de nominale waarde bij het onderdeel kapitaalverstrekkingen van de financiële vaste activa. De boekwaarde van de deelnemingen is echter lager dan de nominale waarde. Het verschil is als herwaarderingsreserve op de balans opgenomen. Omdat de boekwaarde als uitgangspunt is genomen voor de kapitaallasten, is de herwaarderingsreserve geen reserve waarover beschikt kan worden. Deze wijze van registreren is louter bedoeld om het verschil tussen boekwaarde en nominale waarde zichtbaar te maken.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

	Saldo 1-1-2017	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2017
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:					
- Voorziening pensioenen voormalige wethouders	1.575.948	6.353		116.335	1.465.966
- Voorziening wachtgeldten voormalige wethouders	277.135	180.000		107.011	350.123
- Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	2.505.000	230.000			2.735.000
- Voorziening aanloopkosten fusie GGD Haaglanden	34.892		34.892		-
	4.392.975	416.353	34.892	223.346	4.551.090
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:					
- Voorziening afvalstoffenheffing	478.537			237.902	240.635
- Voorziening rioolrechten	5.653.445	407.672			6.061.118
	6.131.982	407.672	-	237.902	6.301.753

Toelichting doel en mutaties voorzieningen

Algemeen	In de kolom Vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de betreffende voorziening gebracht. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de voorzieningen zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.	
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	Doel:	Het dekken van de pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening wachtgeldten voormalige wethouders	Doel:	Het dekken van de wachtgeldverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	Doel:	Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het Bedrijvenschap Harnaschpolder.
Voorziening aanloopkosten fusie GGD Haaglanden	Doel:	Het dekken van hoger uitvallen van personele frictiekosten, verkoop van het GGD-gebouw in Zoetermeer en de aanloopkosten voor de vorming van de GGD Zuid-Holland Zuid.
Voorziening afvalstoffenheffing	Doel:	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq. Tarieven.
Voorziening rioolrechten	Doel:	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioolrechten en rioolrechten egaliseren van kosten cq. tarieven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

	2017	2016
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	226.890	272.268
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	9.712.141	807.729
Overige binnenlandse sectoren	40.895	91.683
	9.979.926	1.171.680
Waarborgsommen	734	509
	9.980.660	1.172.189

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2016.

	Saldo 1-1-2017	Vermeerdering	Aflossingen	Saldo 31-12-2017
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	272.268	-	45.378	226.890
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	807.729	8.995.168	90.756	9.712.141
- overige binnenlandse sectoren	91.683		50.788	40.895
Waarborgsommen	509	225	-	734
	1.172.189	8.995.393	186.922	9.980.660

De totale rentelast voor het jaar 2017 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 73.035 (2015: € 57.059). Dit komt overeen met de voor 2017 begrote rentelast.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2017	2016
Schulden korter dan één jaar:		
- Kasgeldleningen	-	-
- Banksaldi:		
Bank Nederlandse Gemeenten	37.067	1.563.180
- Overige schulden	3.237.862	4.527.359
	3.274.929	6.090.539

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	2017	2016
Vooruit ontvangen bedragen	17.344.963	16.445.908
Nog te betalen bedragen	1.434.851	2.130.493
	18.779.813	18.576.401

Onder de vooruit ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.
In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 1-1-2017	Toevoegingen	Bestedingen	Saldo 31-12-2017
- Geluidskwaliteitskaart	27.807		14.750	13.057
- I.S.V.-3 Geluid	123.049			123.049
- Onderwijs Achterstandenbeleid	12.673	52.560	54.060	11.173
- Jeugdwerkloosheid 2e tranche	36.008		27.941	8.067
- Rijksbijdrage IODS kwaliteitsprojecten 1e tranche	15.709.819	457.902	157.819	16.009.902
- Storting egalisatiefonds De Hofstede	25.000	2.000	8.000	19.000
- Depot Burgerdijkseweg PZH dioxine	216.127		147.222	68.905
- Subsidie Hof van Delfland Poorten	4.665	0	0	4.665
- Subsidie groensubsidie	0	919.000	410.000	509.000
- Bijdrage opbouw Landschapstafel	191.577	252.469	200.433	243.613
	16.346.724	1.683.931	1.020.225	17.010.430

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen wordt als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd:

Geldnemer	Aard / Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage Borgstelling	Restant begin jaar	Restant eind jaar
Particulier woningbezit	Gewaarborgde geldleningen	9.467.152	100%	653.632	584.832
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	5.445.363	100%	2.087.266	71.985
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	37.357.097	50%	28.272.288	29.899.172
Overige instellingen	Gewaarborgde geldleningen /	8.583.919	div.	11.807.076	7.635.297
		60.853.530		42.820.263	38.191.287

	Omschrijving:	Garantiebedrag
Particulier woningbezit	Gewaarborgde geldleningen tot 1 januari 1995	584.832
Woningstichting Delft (DUWO)	Geldleningen met borging door het WSW en gemeentelijke achtervang	1.313.529
Stichting Wonen Midden-Delfland	Geldleningen met borging door het WSW en gemeentelijke achtervang	28.585.644
Stichting Wonen Midden-Delfland	Volledig gewaarborgde geldleningen	71.985
Bedrijfsvennootschap Harnaschpolder*	Gewaarborgde geldlening	3.333.333
M.V.V. '27	Gewaarborgde geldleningen	93.613
VV Schipluiden	Gewaarborgde geldleningen	151.116
LTC Keenenburg	Gewaarborgde geldlening	70.000
TV De Commandeur	Gewaarborgde geldlening	137.950
SV Den Hoorn	Gewaarborgde geldlening	50.200
Handbalvereniging D.I.O.S.	Gewaarborgde geldlening	14.000
Gezondheidscentrum Den Hoorn BV	Gewaarborgde geldlening	1.635.084
Stichting Exploitatie Vastgoed	Gewaarborgde geldlening	2.150.000
Kinderopvang Midden-Delfland		
		38.191.287

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijken financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

a. Centric	Onderhoudsabonnement voor hard- en software
b. Centraal Beheer	diverse verzekeringen
c. ICT DVO	samenwerkingsovereenkomst ICT
d. Meyra	Meerjarig onderhoudscontract t.b.v. hulpmiddelen en de aanschaf van hulpmiddelen.
e. Superlease	lease vervoersmiddelen
f. Werkse!	uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening
g. Medipoint	wachtkamerovereenkomst WMO
h. BNP Paribas	lease printers
i. Prontophot	pasfotohokje
j. Cyclomedia	licentieovereenkomst cyclorama en globespotter
k. Noot	doelgroep leerlingenvervoer
l. RMC	doelgroep leerlingenvervoer
l. Kyocera	servicecontract printers

3.3.2 Single information, Single audit (SiSa)

Ingevolge artikel 58a van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is sinds het verantwoordingsjaar 2006 het principe van Single information, Single audit (SiSa) van toepassing.

Met SiSa wordt beoogd voor specifieke uitkeringen de verantwoordings- en controlelasten voor gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen te verminderen. Om hieraan uitvoering te geven wordt door het Rijk per specifieke uitkering minder verantwoordingsinformatie en controle gevraagd. Bovendien wordt aangesloten bij het reguliere jaarrekeningproces van de medeoverheden en wordt de (rechtmatigheids)controle en verantwoording volledig geïntegreerd in de rechtmatigheidcontrole van de jaarrekening. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vervult namens het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de intermediaire rol tussen medeoverheden en vakdepartementen. Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen verstrekken hun verantwoordingsinformatie jaarlijks vóór 15 juli elektronisch aan het CBS.

Voor het verantwoordingsjaar 2015 geldt SiSa voor ruim 100 specifieke uitkeringen. Voor de gemeente Midden-Delfland betreft dit de navolgende uitkeringen.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

1. Onderwijs achterstandenbeleid 2011-2014 (OAB)

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

1. Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+levensonderhoud beginnende zelfstandigen Bbz 2004+WWIK)
2. Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud startende zelfstandigen)

De verplichte bijlage met verantwoordingsinformatie over de hiervoor genoemde specifieke uitkeringen is hierna opgenomen.



SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 76.661	€ 1.500	€ 0	€ 12.674		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeen tedeel 2017 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2017 Besluit	€ 1.963.943	€ 39.962	€ 124.481	€ 2.842	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2017 Besluit	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 31.834	€ 8.634	€ 0	€ 19.788	€ 0	Ja
			Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2017 Besluit	€ 0	€ 0	€ 600	€ 74.655	€ 2.973	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

4 BIJLAGEN

4.1 Staat van reserves en voorzieningen

Naam van de reserve of de voorziening	2017						Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	
A. Algemene reserves							
Algemene gemeentelijke reserve							
Doel: Buffer voor nadelige exploitatiesaldi na resultaatbestemming, alsmede voor calamiteiten	8.187.270	n.v.t.	180.000	3.210.899	5.156.372	5.156.372	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
							Geraamd saldo per 31 december 2016 6.625.944,17
							Positief resultaat jaarrekening 2016 1.561.326,00
							Saldo per 1-1-2017 8.187.270,17
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Doorschuiven budget Centrumplan Schipluiden 100.000
							Doorschuiven poldergesprekken ter invulling prov. Landschap 30.000
							Doorschuiven deklaag Kwakelweg tbv skateroutenetwerk 50.000
							Totaal 180.000
							<u>Verminderingen:</u>
							Co-financiering 30.012
							Doorschuiven gebieds en ondernemerskracht 22.160
							Abtswoude 52 BGW 52.506
							Opzetten geografische informatievoorziening 5.250
							Incidentele dekking veiligheidsmonitor 9.000
							Storting in voorziening wachtgeld 180.000
							Beheerkosten bruggen tbv vaarroutes 2.500
							Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024) 10.665
							Energievisie 75.540
							Aanleg struinpadij 25.000
							Uitgaven afkopsom BHP 26.171
							Doorschuiven budget parkeerplaatsen CP Den Hoorn 35.703
							Doorschuiven deel afkopsom onderhoud BHP naar 2017 (Groen) 7.575
							Doorschuiven deel afkopsom onderhoud BHP naar 2017 (Wegen) 55.035
							MFA onderwijs naar dekkingreserve 35.717
							Akoestische maatregelen MFA 65.000
							Lokaal onderwijsbeleid 10.000
							Duurzaamheidsonderzoek MFA 51.509
							Aanvraag 1e inrichting en leermiddelen 42.000
							MFA kinderopvang naar dekkingreserve 35.844
							Cultuurimpuls pilot land art 3.000
							Doelgroepenvervoer 7.019
							Cultuurimpuls 30.000
							Storting in res. Sociaal domein 338.150
							Investeringsubsidie ODO BGW 8 40.000
							Ambtelijke kosten ontwikkeling vml gem huis Maasland naar centrumonw. 16.696
							Maasland bij nijn 100.000
							Doorschuiven budget CP Schipluiden 40.664
							Kosten inhuur omgevingswet 29.294
							Parkeerverharding Schipluiden 9.443
							Dekking tekort huisvesting statushouders 18.640
							Inzet budget personele inzet t.b.v. huisvesting statushouders 230.000
							Dekking storting in voorziening tekort BHP 60.000
							Inhuur omgevingswet 39.259
							Werkzaamheden A4 BGW10 70.000
							Inzet trainees en leerarbeidsplaatsen 12.628
							BBV scan 16.953
							Werkz.h. BBV M. Schumm 10.000
							Bestand overbrengen naar archiefbewaarpiaats 581.429
							Saldo voorjaarsnota 40.000
							Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering 59.809
							Fictiekosten personeel 152.341
							Fictiekosten 25.000
							Overhevelen restantbudget dienstverlening I-projecten naar 2017 6.612
							Inhuur BMH 38.000
							Inhuur Inwonerszaken 61.553
							Invulling OO traject 93.994
							Fictiekosten 13.675
							Aankoop locatie Oude Veiling 43.976
							Vervoltraject visie Centrumontwikkeling Maasland 245.577
							Onttrekking saldo najaarsnota 3.210.899
Totaal A Algemene reserves	8.187.270	0	180.000	3.210.899	5.156.372	5.156.372	
B. Bestemmingsreserves							
Nutsreserve							
Doel: Het creëren van een waardevaste inkomstenbron voor de exploitatie	12.861.379	n.v.t.	5.238		12.866.617	3.693.263	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
							Een deel van de reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Afkopsommen eigen graven 5.238
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder							
Doel: Dekking bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de polder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitaties beschikbaar komen	713.169	n.v.t.		32.499	680.670	680.670	<u>Verminderingen:</u>
							Aandeel gemeentelijke bestuurskosten 211.473
							Verminderen onttrekking met 10.000 per jaar 90.000
							Totaal 121.473
							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 32.499

Naam van de reserve of de voorziening	2017						Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Vaarvan belegd bij de gemeente	
Investeringsreserve							
Doel: Dekking van geplande investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie worden opgevangen. In de jaarekening wordt aangegeven voor welke investeringen een claim op de reserve is geweest.							
- Geoomerkte gelden voor frontbebouwing langs de Gaag (1997)	64.389	966			65.355	65.355	
- Aansluiting / oprit A4 bij Harnaspolder	1.009.552	15.143			1.024.695	1.024.695	
- Aansluiting Woudseknop*	94.352	1.415			95.767	95.767	
- Groenontwikkeling Zwethzone	420.188	6.303			426.491	426.491	
- Recreatieve verbindingen in de Harnaspolder*	555.142	8.327			563.469	563.469	
- Plankosten verkeersvisie Maasland	13.906	209			14.114	14.114	
- Onbestemde middelen (vrije ruimte)	9.099	136			9.235	9.235	
- Reconstructie kruising oude veiling	148.844			30.262	118.582	118.582	
* Reserves aangewezen als dekking projecten locatieontwikkeling							
Subtotaal investeringsreserve	2.315.472	32.499	0	30.262	2.317.709	2.317.709	
Reserve Monumenten	185.119	2.777		0	187.896	187.896	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 2.777
Doel: Het ondersteunen van onderhoud van monumenten buiten de exploitatie.							
Reserve Sociaal Domein	571.000	8.565	338.150	38.960	878.755	878.755	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 8.565
Doel: Opvangen budgettaire fluctuaties en onvoorziene uitgaven lange termijn.							
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Storting jaarrekeningresultaat uit Algemene reserve 338.150
							<u>Verminderingen:</u>
							Preventiebudget 10.082
							Transformatiebudget 28.878
							Totaal 38.960
Egalisatiereserve Bouwleges	1.430.447	n.v.t.			1.430.447	1.430.447	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Ter nivellering van de wegvallende leges vanaf 2012							
Reserve Midden-Delfland	8.427	126			8.554	8.554	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 126
Doel: Nog nader in te vullen beleidsonwikkeling Midden-Delfland							
Reserve Grondexploitaties	-0	-0	707.000	707.000	-0	-0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari -0
Doel: Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de diverse grondexploitaties							
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Winstnemingen grondexploitaties 707.000
							<u>Verminderingen:</u>
							Verliesnemingen grondexploitaties 643.000
							Overboeking deel verliesnemingen voorgaande jaren 64.000
							Totaal 707.000
Compensatie dividenden en huuropbrengst	16.175.952	n.v.t.	566.000	502.000	16.239.952	16.239.952	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Compenseren weggevalen dividend CAIW iwm verkoop aandelen							
Verminderen dividendafhankelijkheid							<u>Verminderingen:</u>
Compenseren huuropbrengst bezinepompen							Restant winstnemingen grondexploitaties 64.000
Reserve Jeugd	109.680	1.645			111.326	111.326	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 1.645
Doel: Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG							
Reserve Investeringsprogramma	3.535.985	n.v.t.		201.757	3.334.228	3.334.228	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma							
							<u>Verminderen:</u>
							Onderdeel frictiekosten personeel 65.519
							Duurzaamheid gebouwen 86.238
							Projectsubsidie Maaslands IJssvermaak 50.000
							Totaal 201.757
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Revolving fund)	2.290	34	62.130	26.870	37.584	37.584	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 34
Doel: Ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven							
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Bijdragen van derden 62.130
							<u>Verminderen:</u>
							Lasten bouwplannen 26.870
Reserve Noodhulp-vangnet	65.880	n.v.t.		3.961	61.919	61.919	<u>Vermeerderingen:</u>
Doel: Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen							Beleidsplan Armoedebestr. En Schuldhulpverlening MD 2017-2019 3.961

Naam van de reserve of de voorziening	2017						Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderings	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	
Fonds Sociale Woningbouw Doel: Afkoopsommen sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.	178.872	2.683	27.074		208.630	208.630	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 2.683
							Vermeerderingen: Storting anti-speculatiebedingen in reserve 27.074
Reserve afwikkeling complexen Doel: Onderbrengen van budgetten vanuit grexen voor activiteiten die op termijn uitgevoerd gaan worden, zodat de grexen afgesloten kunnen worden.	710.743	0		29.362	681.381	681.381	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
							Verminderings: Keenenburg III 29.362
Reserve Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden Doel: Het positieve liquidatiesaldo van het Stadsgewest Haaglanden te reserveren voor personeelskosten en nieuwe vormen van regionale samenwerking	27.120		44.059	9.230	61.949	61.949	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
							Verminderings: Deel salarislasten overname 9.230
							Vermeerderingen: Storting Stadsgewest Haaglanden 44.059
Reserve Herwaardering deelnemingen Doel: Uit oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen nominale waarde opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoename van de aandelen Europoort aan toegevoegd.	1.122.093	n.v.t.			1.122.093	1.122.093	
Totaal B Bestemmingsreserves	40.013.628	48.330	617.651	1.015.900	39.663.710	30.490.356	
C. Dekkingsreserves Dekkingsreserve gemeentehuis Doel: Realisatie van een nieuw gemeentehuis	12.553.574			501.414	12.052.160	12.052.160	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari
							Verminderings: kapitaallasten (voorbereiding) nieuw gemeentehuis tot een maximum investeringsbedrag van € 15,4 miljoen 501.414
Dekkingsreserve Doel: Het ten gunste van het exploitatieresultaat compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten. De volgende investeringen zijn daartoe aangewezen:							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 0
							Vermeerderingen: uit investeringsreserve 101.823
721072 - Reconstructie Oude Veiling Maasland	77.785		30.262	6.044	102.003	102.003	Verminderings:
742139 - Aankoop 4 schoolwoningen (8 lokalen)	1.300.000			50.000	1.250.000	1.250.000	vrijval t.g.v. exploitatie 356.317
742189 - Realisatie multifunctionele accommodatie Den Hoorn (MFA)	3.375.000			112.500	3.262.500	3.262.500	
742322 - Nieuwbouw PC-basisschool Maasland	1.293.710			40.428	1.253.282	1.253.282	
753001 - Realisatie sporthal Schipluiden	231.674			20.000	211.674	211.674	
753021 - Extra (kunstgras)speelveld MVV'27	67.760			32.277	35.483	35.483	
753031 - Aanleg kunstgrasveld (3x)	998.803			76.109	922.695	922.695	
753032/34 - Sportvloer DIOS	19.143			4.477	14.666	14.666	
754104 - Overkapping tussen Schilpen en Tavenu	319.254			14.482	304.772	304.772	
742331 - Aanpak klimaatproblemen MFA onderwijs	784.782		35.717	0	820.499	820.499	
765001 - Aanpak klimaatproblemen MFA kinderopvang	134.835		35.844	0	170.679	170.679	
subtotaal dekkingsreserve	8.602.746		101.823	356.317	8.348.252	8.348.252	
Totaal C Dekkingsreserves	21.156.320	0	101.823	857.731	20.400.412	20.400.412	

Naam van de reserve of de voorziening	2017						Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	
D. Voorzieningen							
Voorziening dubieuze debiteuren Soza Doel: Oninbare debiteuren waaraan leenbijstand is verleend	53.650	n.v.t.	27.100		80.750	80.750	
Voorziening dubieuze debiteuren Doel: Geheel of gedeeltelijk oninbare debiteuren	327.655	n.v.t.			327.655	327.655	
Voorziening pensioenen voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	1.572.879	n.v.t.	-65.366	41.547	1.465.966	1.465.966	Vermeerderingen: toevoeging conform actuariële waardeberekening -74.788 storting APPA pensioen via salaris <u>9.422</u> totaal -65.366 Verminderingen: betaalde pensioenaanspraken 41.547
Voorziening wachtgelden voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	277.135	n.v.t.	180.000	107.011	350.124	350.124	Verminderingen: betaalde wachtgelden 107.011 Vermeerderingen: storting wachtgeld 180.000
Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap Doel: Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het schap	2.505.000	0	230.000	0	2.735.000	2.735.000	Vermeerderingen: Dotatie uit Algemene reserve 230.000 Verminderingen: Dekking tekort bij afsluiting grex Bedrijvenschap HP
Voorziening risicomanagement Doel: Het afdekken van risico's	5.118.885	n.v.t.		5.118.885	0	0	Verminderingen: AWZI 2008 t/m 2016 5.118.885
Voorziening aanloopkosten fusie GGD Haaglanden Doel: opvangen van aanloopkosten fusie GGD Haaglanden	34.892	n.v.t.		34.892	0	0	Verminderingen: Tijdelijke extra bijdrage (2014 t/m 2017) 34.892
Voorziening afvalstoffenheffing Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq tarieven	478.537	n.v.t.		237.902	240.635	240.635	Vermeerderingen/verminderingen: Saldo kosten/opbrengsten functie 721 (zgn. gesloten circuit) -237.902 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
Voorziening rioolrechten Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolrechten egaliseren van de kosten cq tarieven	5.653.446	n.v.t.	407.672		6.061.118	6.061.118	Vermeerderingen/verminderingen: Saldo kosten/opbrengsten functie 722 (zgn. gesloten circuit) 407.672 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
Voorziening vakantiegeld personeel Doel: Reservering vakantiegeld voor gelijkmatige verdeling van de kosten.	287.796	n.v.t.		272.266	15.530	15.530	Verminderingen: Onttrekking vakantiegeld 2016 272.266
Voorziening Grondexploitatie Doel: Opvangen van verlies in de grondexploitatie	384.000	n.v.t.	980.000		1.364.000	1.364.000	Vermeerderingen: Correctie winstneming 2016 337.000 Verliesnemingen 2017 <u>643.000</u> Totaal 980.000
Totaal D Voorzieningen	16.693.875	0	1.759.406	5.812.503	12.640.779	12.640.779	
Totaal A + B + C Reserves	69.357.218	48.330	899.474	5.084.530	65.220.493	56.047.139	
Totaal reserves en voorzieningen (excl deelnemingen)	86.051.094	48.330	2.658.881	10.897.032	77.861.272	68.687.918	

4.2 Overzicht begrotingswijzigingen

Overzicht begrotingswijzigingen 2017

exploitatie - = nadeel

Omschrijving	lasten/baten	2017	Raadsvergadering d.d.
Beginstand primitieve begroting		699.471	
Begrotingswijziging 1:			
1e wijziging begroting	lasten	-29.557	
1e wijziging begroting	baten	-23.751	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 1		646.163	8 november 2016
Begrotingswijziging nr 2:			
2e wijziging begroting	lasten	50.000	
2e wijziging begroting	baten	0	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 2		696.163	8 november 2016
Begrotingswijziging nr 3:			
3e wijziging begroting	lasten	504.600	
3e wijziging begroting	baten	-504.600	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 3		696.163	13 december 2016
Begrotingswijziging nr 4:			
4e wijziging begroting	lasten	83.400	
4e wijziging begroting	baten	-83.400	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 4		696.163	13 december 2016
Begrotingswijziging nr 5:			
5e wijziging begroting	lasten	-358.791	
5e wijziging begroting	baten	358.791	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 5		696.163	13 december 2016
Begrotingswijziging nr 6:			
6e wijziging begroting	lasten	65.880	
6e wijziging begroting	baten	-65.880	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 6		696.163	28 februrai 2017
Begrotingswijziging nr 7:			
7e wijziging begroting	lasten	845.500	
7e wijziging begroting	baten	-845.500	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 7		696.163	25 april 2017
Begrotingswijziging nr 8:			
8e wijziging begroting	lasten	40.000	
8e wijziging begroting	baten	-40.000	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 8		696.163	23 mei 2017
Begrotingswijziging nr 9:			
9e wijziging begroting	lasten	1.478.292	
9e wijziging begroting	baten	-1.896.089	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 9		278.366	23 mei 2017
Begrotingswijziging nr 10:			
10e wijziging begroting	lasten	60.000	
10e wijziging begroting	baten	-60.000	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 10		278.366	23 mei 2017
Begrotingswijziging nr 11:			
11e wijziging begroting	lasten	1.632.241	
11e wijziging begroting	baten	-1.910.607	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 11		0	27 juni 2017
Begrotingswijziging nr 12:			
12e wijziging begroting	lasten	100.000	
12e wijziging begroting	baten	-100.000	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 12		0	26 juni 2017
Begrotingswijziging nr 13:			
13e wijziging begroting	lasten	99.050	
13e wijziging begroting	baten	-99.050	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 13		0	24 oktober 2017
Begrotingswijziging nr 14:			
14e wijziging begroting	lasten	30.000	
14e wijziging begroting	baten	-30.000	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 14		0	14 november 2017
Begrotingswijziging nr 15:			
15e wijziging begroting	lasten	-731.470	
15e wijziging begroting	baten	731.470	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 15		0	12 december 2017

4.3 Incidentele subsidies

organisatie	Activiteit	bedrag	Datum aanvraag	Datum Toekenning
CBS De Ark	Cittaslowproject	€ 1.375	25-02-17	07-03-17
Alzheimercafe	Deelname Alzheimercafe's	€ 1.500	19-09-17	12-07-16
Korfbalvereniging ODO Maasland	Aanpassing aan clubgebouwen	€ 40.000	16-03-17	03-07-17
Handbalvereniging DIOS	Fooienpot t.b.v. geitenweitje	€ 250	13-10-17	16-10-17
SCO Delft	Extra ondersteuning nieuwkomers	€ 6.000	06-12-17	15-01-18
Stichting Promaa	nieuwjaarsfeest gericht op jongeren	€ 8.000	17-10-17	02-11-17
St. voor Inclusie en Discriminatiebestrijding	Uitvoering van WGA-taken	€ 3.000	16-2-2017	
PCOB Maasland-Schipluiden	ontmoetingsbijeenkomst	€ 585		
Bureau Matau	Uitgave Beter Boek voor ziekenhuispatientjes	€ 280	29-08-17	13-09-17
St. Voedselbank Delft	verstrekken voedselpakketen	€ 1.000	15-05-17	04-07-17
St. Evenementen Midden-Delfland	kunstproject bronzen beelden	€ 9.500	10-12-17	21-12-17
St. Evenementen Midden-Delfland	Evenement Kouwe kermis	€ 2.000	16-06-17	26-07-17
Stichting Schuurevents	Evenement Boeren- en Paardendag	€ 250	22-08-17	13-09-17
St. Kunst en Cultuur Den Hoorn	Diverse activiteiten	€ 4.500	23-10-17	30-10-17
Fotoclub Maasland	Tentoonstellingen	€ 1.500	24-03-17	24-5-17
Historische Vereniging Oud-Schipluiden	Herinrichting en presentatie verhaal kasteel Keenenburg	€ 2.000	30-03-17	24-05-17
Cultuurstek Den Hoorn	Voorstelling	€ 2.100	28-03-17	24-05-17
Cultuurstek Den Hoorn	Look-West beweegt	€ 2.000	28-03-17	24-05-17
Live in Maasland	Culturele optredens	€ 4.200	30-03-17	24-05-17
Stichting Sport en Spel	Cabaretcafé	€ 1.500	03-04-17	24-05-17
Stichting Op Visite	Tentoonstelling en activiteitenprogramma	€ 1.500	21-04-17	06-07-17
Delft Chamber Muziekfestival	Stoelendansconcert	€ 3.000	16-03-17	10-05-17
Scouting Den Hoorn	Bijdrage aan ontwikkeling	€ 100.000	01-12-16	03-07-17
Scouting Den Hoorn	Nieuw verenigingsgebouw	€ 100.000	01-12-16	29-06-17
Volkstuinvereniging Maasland	Vervangen verenigingsgebouw	€ 6.125	20-02-17	24-05-17
Kindercentrum 't Kickertje	Bijscholling VVE en aanpassing speelomgeving	€ 17.520	16-01-17	22-08-17
St. Kinderspeelzaal MD De Kanjers	Bijscholling VVE en aanpassing speelomgeving	€ 17.520	16-03-17	22-08-17
Harlekijn Opvang en Dienstverlening	Bijscholling VVE en aanpassing speelomgeving	€ 17.520	27-02-17	22-08-17
St. Welzijn E25	Inzet buurtsportcoach	€ 4.682	22-05-17	Voorlopig

4.4 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

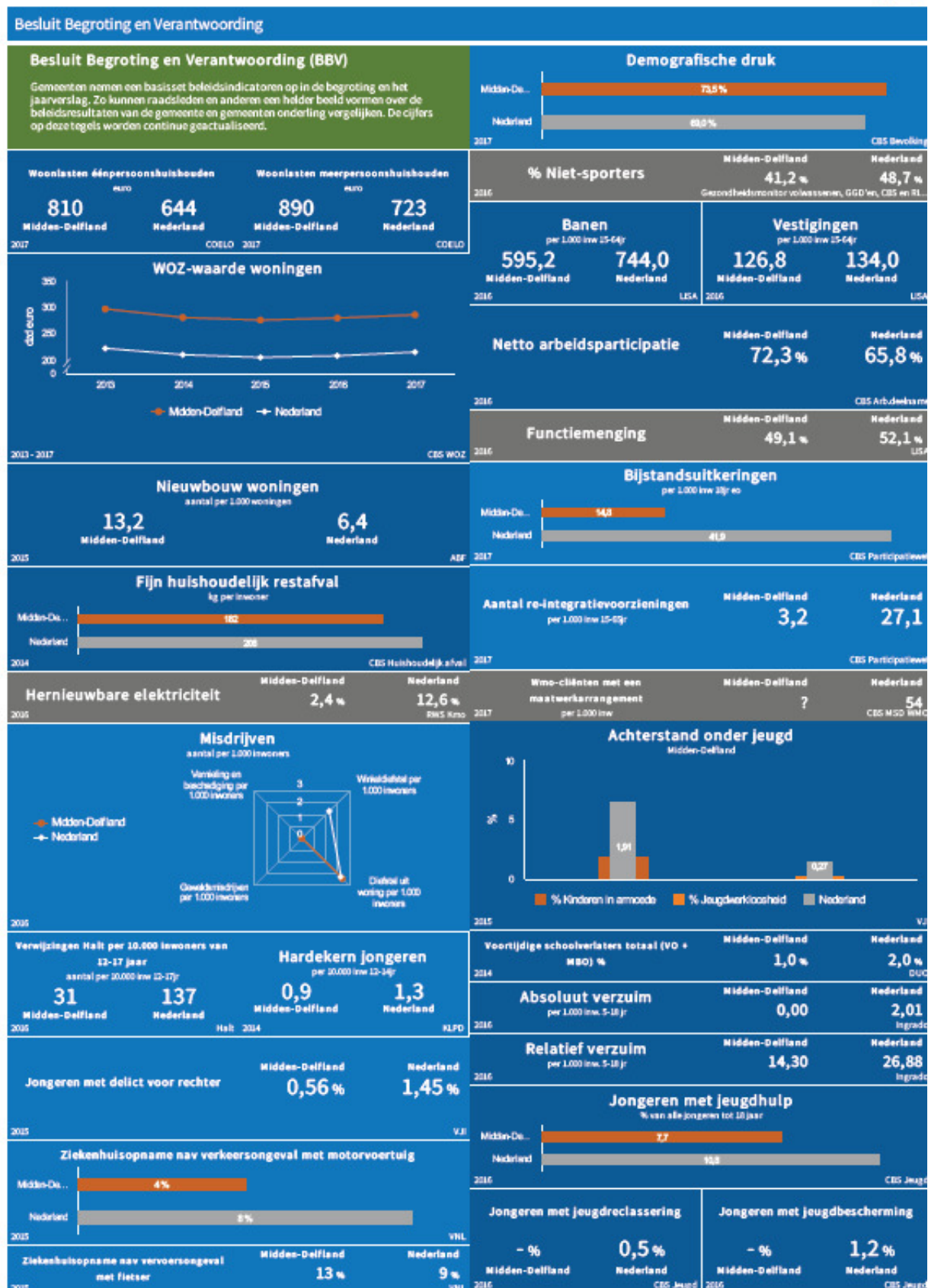
Het college heeft een bestuursovereenkomst afgesloten met de provincie Zuid-Holland in het kader van het interbestuurlijk toezicht dat door de provincie wordt uitgeoefend op de gemeente. De gemeente heeft zich verplicht om vanaf de jaarrekening 2013 onderstaande gegevens op te nemen in de jaarrekening. De "stoplichtkleuren" zijn volledig afkomstig uit het toezichtkader van de provincie.

Financiën	Groen / Oranje / Rood (inkleuren)	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting geeft aan dat er geen structurele begrotingsevenwicht is.	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)		De bestemmingsplannen zijn in overeenstemming met het provinciaal beleid.	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en			
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.			
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		De gemeente heeft een gecombineerde commissie welstand en erfgoed die adviseert over rijksmonumenten. Daarnaast heeft de gemeente een werkgroep erfgoed bestaande uit deskundigen die adviseert over het gemeentelijk erfgoedbeleid, ruimtelijke plannen en het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. Door de samenstelling is de commissie niet deskundig op het gebied van brandveiligheid en landschap / stedenbouw. De gemeente schakelt tijdens de beoordeling van aanvragen voor omgevingsvergunningen voor monumenten wel deskundigen in op deze gebieden. Binnen de werkgroep erfgoed is wel deskundigheid op het gebied van landschap / stedenbouw.	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		Hier kan verwezen worden naar de uitkomsten van het door B&W vast te stellen Verslag over het archief- en informatiebeheer	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	
		Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	20
		Fase interventieladder op 1 januari	signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	15
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	35
		Taakstelling gerealiseerd per 1 juli van het verantwoordingsjaar	0
		Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	11
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	16
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar	5
Fase interventieladder op 31 december	taakstelling gerealiseerd		
	eventuele toelichting		
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		

4.5 Beleidsindicatoren

Waarstaatjegemeente.nl

Deze website is een initiatief van



Powered by Swing Mosaic

4.6 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Programma		Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Realisatie 2017
Programma 1: Vitale dorpen in Midden-Delfland	Baten	3.1	Grond	3.646,50
		3.3	Pachten	34.209,87
		3.8	Overige goederen en diensten	200.433,20
		4.31	Inkomstenoverdrachten - Rijk	119.525,99
		4.34	Inkomstenoverdrachten - provincies	893.157,18
		4.38	Inkomstenoverdrachten - overige instellingen en personen	38.293,48
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	203.906,82
		2.1	Belastingen	655,62
		3.2	Duurzame goederen	2.540,00
		3.51	Ingeleend personeel	91.456,13
		3.8	Overige goederen en diensten	837.799,21
		4.2	Subsidies	727.170,76
		4.33	Inkomstenoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	28.301,00
Programma 2: Bestuur en veiligheid	Baten	3.7	Leges en andere rechten	429.625,25
		3.8	Overige goederen en diensten	66.207,04
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	1.395.972,82
		3.8	Overige goederen en diensten	303.043,11
		4.31	Inkomstenoverdrachten - Rijk	169.596,02
		4.33	Inkomstenoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	1.070.928,61
		7.2	Mutatie voorzieningen	105.211,96
		7.3	Afschrijvingen	2.500,00
		7.5	Overige verrekeningen	56.451,82
Programma 3: Beheer, verkeer en milieu	Baten	2.21	Belastingen op producenten	101.146,31
		2.22	Belastingen op huishoudens	1.682.991,27
		3.1	Grond	51.206,00
		3.3	Pachten	10.763,88
		3.6	Huren	16.649,25
		3.7	Leges en andere rechten	2.350.436,15
		3.8	Overige goederen en diensten	186.395,61
		4.34	Inkomstenoverdrachten - provincies	14.750,00
		4.35	Inkomstenoverdrachten - waterschappen	61.509,13
		4.48	Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	93.009,75
		7.2	Mutatie voorzieningen	237.901,94
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	1.542.036,97
		2.1	Belastingen	59.495,15
		3.2	Duurzame goederen	280,00
		3.51	Ingeleend personeel	132.823,48
		3.8	Overige goederen en diensten	5.473.713,50
		4.33	Inkomstenoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	172.623,00
		7.2	Mutatie voorzieningen	407.672,30
		7.3	Afschrijvingen	634.408,68
		7.5	Overige verrekeningen	99.132,94
Programma 4: Onderwijs	Baten	3.42	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	1.280,00
		3.6	Huren	173.702,80
		3.8	Overige goederen en diensten	140.250,20
		4.31	Inkomstenoverdrachten - Rijk	60.142,00
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	99.898,83
		2.1	Belastingen	64.865,18
		3.41	Sociale uitkeringen in natura	227.125,83
		3.8	Overige goederen en diensten	348.297,29
		4.2	Subsidies	43.203,92
		4.36	Inkomstenoverdrachten - overige overheden	194.979,00
		7.3	Afschrijvingen	587.794,65
		7.5	Overige verrekeningen	28.225,91

Programma		Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Realisatie 2017
Programma 5: Sociaal domein en welzijn	Baten	3.3	Pachten	48.566,98
		3.42	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	269.674,72
		3.6	Huren	157.502,13
		3.7	Leges en andere rechten	4.047,60
		3.8	Overige goederen en diensten	467.879,64
		4.12	Verhaal sociale uitkeringen in geld	14.212,00
		4.31	Inkomstenoverdrachten - Rijk	73.470,00
		4.34	Inkomstenoverdrachten - provincies	19.800,00
		4.38	Inkomstenoverdrachten - overige instellingen en personen	38.109,00
		7.2	Mutatie voorzieningen	34.892,00
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	692.048,44
		2.1	Belastingen	36.865,42
		3.3	Pachten	59.583,00
		3.41	Sociale uitkeringen in natura	3.667.047,96
		3.51	Ingeleend personeel	331.684,84
		3.8	Overige goederen en diensten	1.296.214,33
		4.2	Subsidies	1.748.178,10
		4.33	Inkomstenoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	282.937,83
		4.36	Inkomstenoverdrachten - overige overheden	450.053,87
		7.3	Afschrijvingen	245.776,82
Programma 6: Economisch en sociale zaken	Baten	3.6	Huren	212.575,13
		4.12	Verhaal sociale uitkeringen in geld	221.431,76
		4.31	Inkomstenoverdrachten - Rijk	1.955.829,00
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	699.137,46
		2.1	Belastingen	30.044,83
		3.41	Sociale uitkeringen in natura	244.396,67
		3.51	Ingeleend personeel	53.574,63
		3.8	Overige goederen en diensten	420.685,77
		4.11	Sociale uitkeringen in geld	2.250.495,52
		4.2	Subsidies	6.500,00
		4.38	Inkomstenoverdrachten - overige instellingen en personen	65.523,67
		4.48	Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	97.840,57
		7.2	Mutatie voorzieningen	27.099,70
		7.3	Afschrijvingen	41.913,72
		7.5	Overige verrekeningen	28.225,91
Programma 7: Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	Baten	3.1	Grond	4.904.188,22
		3.3	Pachten	278.971,10
		3.7	Leges en andere rechten	436.849,63
		3.8	Overige goederen en diensten	440.955,40
		4.31	Inkomstenoverdrachten - Rijk	22.320,00
		7.5	Overige verrekeningen	2.703.997,14
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	1.200.992,58
		2.1	Belastingen	34.011,31
		3.2	Duurzame goederen	1.743.917,74
		3.51	Ingeleend personeel	575.317,42
		3.8	Overige goederen en diensten	1.006.200,92
		4.2	Subsidies	1.000,00
		7.5	Overige verrekeningen	112.903,64

Programma		Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Realisatie 2017
Algemene dekkingsmiddelen	Baten	2.21	Belastingen op producenten	3.328.970,81
		3.8	Overige goederen en diensten	11.207,49
		4.31	Inkomensoverdrachten - Rijk	16.858.698,73
		5.1	Rente	748.052,15
		5.2	Dividenden en winsten	2.113.418,48
		7.1	Mutatie reserves	5.173.503,24
		7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	48.329,76
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	236.732,56
		3.8	Overige goederen en diensten	72.201,66
		5.1	Rente	73.568,25
		7.1	Mutatie reserves	947.803,97
		7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	48.329,76
		7.5	Overige verrekeningen	56.451,82
Overhead	Baten	3.6	Huren	95.820,48
		3.8	Overige goederen en diensten	118.173,95
		4.38	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	58.505,77
	Lasten	1.1	Salarissen en sociale lasten	3.982.460,18
		2.1	Belastingen	57.026,32
		3.51	Ingeleend personeel	992.265,57
		3.8	Overige goederen en diensten	2.012.586,64
		4.2	Subsidies	31.902,34
		4.38	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	9.598,00
		7.3	Afschrijvingen	816.049,77
		7.5	Overige verrekeningen	282.257,90